

Maets, Carel Lodewijk de. *Chemia rationalis rationibus philosophicis, observationibus medicis, debitis dosibus, &c. illustrata, cum indice capitum, medicamentorum, eorumque dosium. Accedit Praxis chymiatrica rationalis, demonstrans qua in re singularum partium consistat operatio, per quam causam tollatur, & per quænam remedia (utpote chymicalia vegetabilibus justa methodo mixta) possit restitui. Cum triplici indice. uno capitum, altero remediorum, tertio simplicium, ad calcem adjecto. Auctore P. T., Med. Doct.*

Lugd. Batav. Apud Jacobum Mocquee. Ao. 1687., 1687.

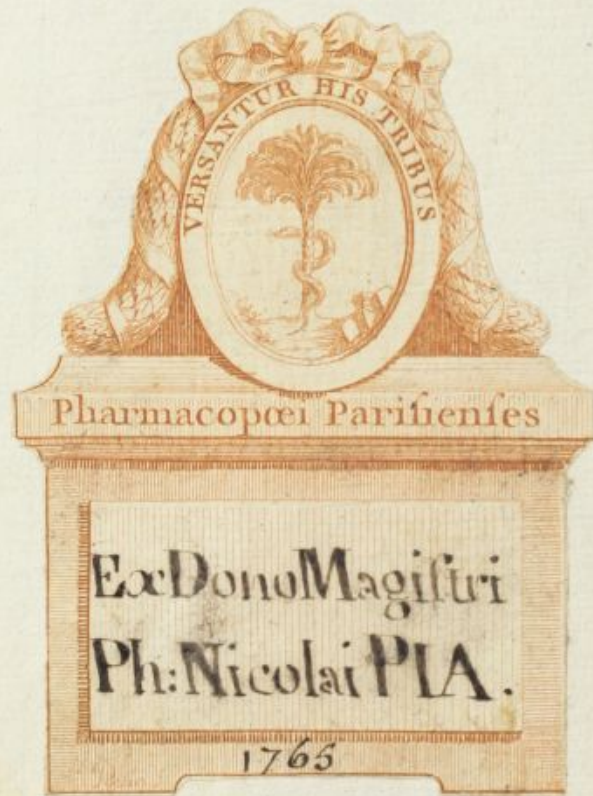
Cote : BIU Santé Pharmacie 11125

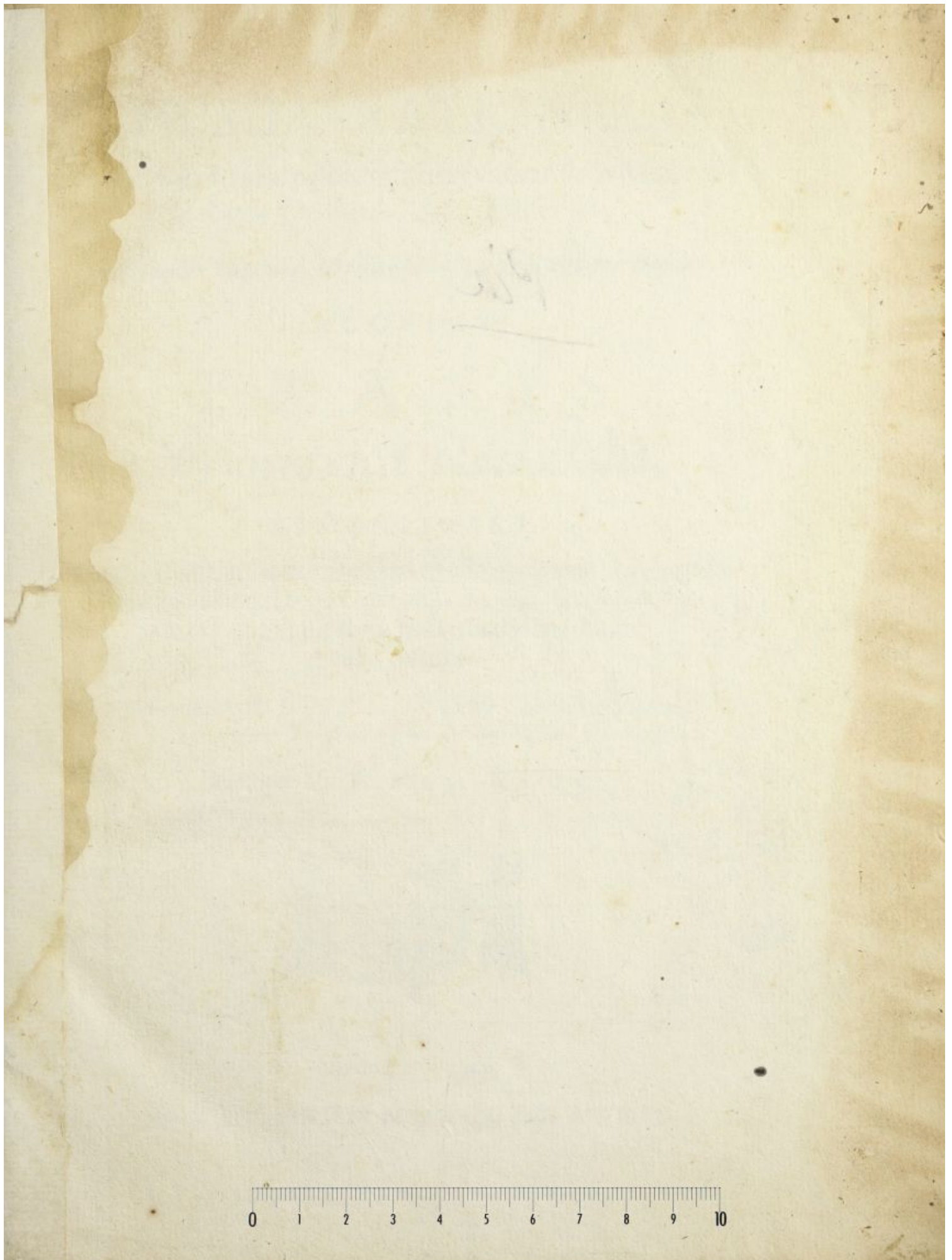

34.

Pia

Procher medecin
11125
11125

CHEMIA RATIONALIS

Rationibus Philosophicis, observationibus Medicis,
debitis Dosibus, &c. illustrata,

Cum Indice Capitum, Medicamentorum, eorumque Dosum.

ACCEDIT

P R A X I S

Chymiatrica Rationalis,

DEMONSTRANS

Qua in re singularum partium consistat operatio, per quam
causam tollatur, & per quænam remedia (utpote Chy-
micalia vegetabilibus iuxta methodo mixta)
possit restitui.

*Cum triplici I N D I C E. uno Capitum, altero Remediorum,
tertio Simplicium, ad calcem adjecto.*

Auctore P. T. M E D. D O C T.

LUGD. BATAV.

Apud JACOBUM MOCQUEE. A°. 1687.

Collection 416 vers 1789
E

CHIMIA RATIONABILIS

Philosophia rationalis, observationibus medicis, debitis ...

Philosophia rationalis, observationibus medicis, debitis ...

P. R. X. I. S.

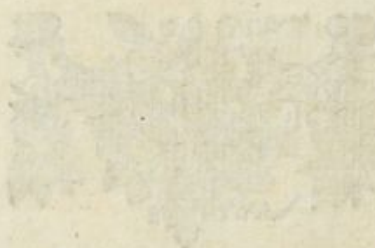
Chimie Rationnelle

Philosophie naturelle

Philosophie naturelle, observationibus medicis, debitis ...

Philosophie naturelle, observationibus medicis, debitis ...

Philosophie naturelle, observationibus medicis, debitis ...

LIBR. NAT.

ANNO JACOBI MOORE, A. 1789

Typographus ad Lectorem.

UM casu quodam duorum manuscrip-
torum, quorum unum *Chemiæ Rationalis*, al-
terum verò *Praxis Chymiatricæ Rationalis* præ
se ferebant nomen, ab ipso auctore *P.T. Med.
Doct.* copia mihi facta esset; publico prodesse
volens, & ipsis titulis aliquid eximii subesse suspicatus, ope-
ram me non perditurum credidi, si quibusdam viris doctis
ea examinanda traderem, & dijudicanda, utrùm contineant
aliquid, quod publica luce dignum sit (præsertim hoc secu-
lo, quod adeo delicatum est, ut vix quicquam offerri pos-
sit, quod virorum doctorum cum fastidio non respuat pala-
tum) an verò tanquam inutiles chartæ abjiciendæ essent.
quem laborem cum hi viri docti libenter in se susceperint, &
opusculis perlectis, unanimis consensu judicaverint, gratias
publicas me meriturum, si ea quàm primum prælo subjice-
rem, & cum curiosis harum scientiarum cultoribus commu-
nicarem. quorum monitioni insilens, statim me operi ac-
cinxi, ne eos, qui *Chemiæ*, & *Medicinæ* studio se totos ad-
dixerunt, istis mediis, quæ ulteriori illius promotioni infer-
vire queant, data opera frustrari viderer. ut autem lector
in ipso limine, & de materia contenta, & de ordine, quo
exhibetur, aliquo modo instruat, sciat hic non solum do-
ceri, quomodo particulæ rerum mixtarum à se invicem se-
parentur, & separatæ iterum misceantur; verum etiam ra-
tionibus philosophicis demonstrari, quid in præcipuis processi-
bus fieri oporteat, & quare quarundam particularum tum
separatione, tum conjunctione (siquidem naturam rerum
(* 2) mixta-

TYPOGRAPHUS ad LECTOREM.

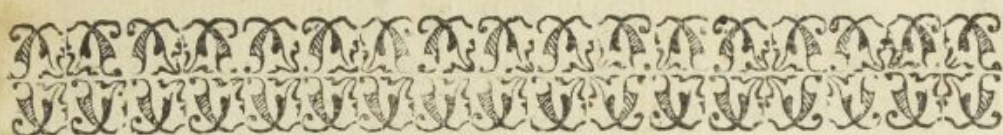
mixtarum, quam sæpissime, ex tanta particularum diversitate constituit *Summus universi opifex*, ut quædam illarum bonas in corpore nostro; quædam verò è contra pravas producant operationes) salutaria componantur medicamina: quæ quibus morbis, quibusque partibus curandis applicari possint, satis prolixè notatur.

Porro in *Praxi* explicatur, in quo consistant salutes, & naturales singularum nostri corporis partium operationes; quidnam illas perseverare faciat, quidnamque eas abrumpat; quænam remedia, illas, à naturali operatione deflectentes, ad functiones suas naturales revocent: & cum naturalis constitutio nostrarum partium, modo non uno, corruptioni obnoxia sit, hic rationibus evincitur, quomodo quilibet morbus sui contrario curetur. uno verbo, hic docetur, quomodo medicamenta, quorum compositionem ex *Chemia* hausimus, non modò singula, sed præcipue aliis immixta, in commune possint converti commodum, nam juxta varias partium nostri corporis constitutiones, uni hæc (ad recuperandam sanitatem) alteri alia deest particularum species; & quia partes nostræ non eodem semper modo afficiuntur, eodem etiam medicamento illas sanitati restituere impossibile est: quæ omnia in hoc tractatu satis fusè & prolixè discutiuntur, ut longius illis hic inhærere superfluum ducam: non enim is noster est scopus, ut huic operi multis argumentis commendationem fœneremur, quod se ipsum iis, in quorum incidit manus, satis probaturum esse confidimus. breviter solummodo indicare volumus, quænam in illo contineantur.

Quocirca benigne lector, accipe hoc nostri laboris specimen eo, quo tibi affertur, animo; & in tuum commodum utere, fruire, cum fiduciâ te tales inde collecturum fructus, qui te à laboris, & sumptûs pœnitentia omninò præstent liberum. vale.

CHE-

C H E M I Æ R A T I O N A L I S.

C A P U T I.

De Tincturis, seu Elixiriis ex vegetabilium Regno extrahendis.

Næc ut sceleritè elaborentur, & ex voto succedant Corpora
Artificis conatus, in antecessum perpendat Philoso- ex diversis
phus Chemicus, corpora, seu subjecta, ex qui- particulis
bus interiores dotes, virtutes, vel essentias deside- esse con-
rat, esse mixta, ex diversis partibus conflata, fla-
rum quædam, per analysin chemicam, se ostendunt, sub formâ
particularum ramosarum & hamosarum flexibilium, motibus va-
riis inter se reptantium, id est olei: quædam prodeunt, sub fi-
gurâ partium teretium, rigidarum, angulis acutis constantium,
& pro ratione tenuitatis, vel crassitie, vocantur sales volatiles,
vel fixi: accedunt aliæ quædam flexiles, teretes oblongæ, an-
guillarum instar repentes, nullis hamis, seu ramis lateralibus in-
structæ, & phlegmatis seu aquæ nomine veniunt: tandem se of-
ferunt corpora quædam irregularium valde figurarum, crassa,
solida, ad motum suscipiendum tarda, & à Chemicis, sub ritu-
lo terræ damnatæ, seu capitis mortui, describi solent.

Hæ diversæ corporum naturalium species, cum variis modis Diversi-
uniuntur, & certo quodam ordine, situ, & mixturâ coeunt, tas corpo-
varias corporum naturalium formas constituunt, in quorum fabri- rum unde
câ, aded prudens fuit provida Natura, ut ad eorundem conser- & quare
vationem, partes (quæ ad motum suscipiendum valde sunt promp- subtiliora
tæ, & facile auscultant motui ætheris, poros corporum continuò crassiori-
permæantis) ita arctè occluserit & immiscuerit vinculis partium bus sint
inclusæ.

(A)

cras-

crassiorum, ut ex illorum nexubus & amplexibus, difficultè extricari, & ex horum quasi carceribus, in libertatem vindicari, queant.

*Corpora
quàm diu
in suo esse
manent.*

Quàm diu itaque talis manet corporum Naturalium status, in quo partes tenues oleosæ, & salinæ volatiles, crassiorum (salis scil. fixi & terræ) vinculis jacent inclusæ, & servant istum ordinem, situm, ac mixturam, ad quæ, in primâ suâ confirmatione, erant destinata, corpora manent in suo esse, vivunt, & repræsentant illud ens, ad quod delineandum, ipsa determinaverat summus Artifex.

*Interitus,
&*

Verùm, si intercedente fermentatione spontaneâ, vel artificiali, (hoc est, motu partium minimarum intestino, quaquaversum in omnes partes) vel per summum destructorem (ignem scil. actualem) partes illæ, quæ antea, certo quodam ordine, & mixturâ inter se concreverant, dissolvantur, itâ ut principia magis activa, vinculis terreis & salinis extricata, sui què juris facta, secessum faciant à reliquis, corpus putrescit, & tendit ad suum interitum, moriturquè totalitèr, cum non tantum oleum & sal volatile (tanquam principia magis activa) in auras avolant, sed ubi postmodum, sales & olea crassiora, per continuatas fermentationes, attenuata, unâ cum phlegmate, fugam capeffunt, relictis post se aridis cineribus, terrâ damnatâ seu capite mortuo; in quem statum corpora naturalia, dum rediguntur, non possunt amplius repræsentare illud ens, cujus formam describebant antè.

*Generatio
corporum
in quo
consistat.*

Prout autem partes avolantes & secessum facientes, cum aliis de novo concrefcunt, & certo quodam ordine, ac mixturâ coeunt, nova formant entia, undè elucescit veritas affati philosophici, corruptionem scil. unius esse generationem alterius.

*Corpora
ratione
pororum,
figura, te-
nuitatis
& crassi-
tiei, vel
se mutuo
ample-
ctuntur.*

Ex hisce meditationibus, facile colliget Chemicus, quid ipsi faciendum incumbat, ut dotes & virtutes, quæ Tincturarum, & Elixirium nomine penes Chemicos veniunt, ex vegetabilium familiâ, secundum rationem, elaborare valeat, ipsa enim quasi ratio clamat, horum vincula esse reseranda, dissolvenda, ut principia illorum magis activa (oleum scil. & sal volatile) quæ antea, inter nexus & amplexus partium crassiorum, otiosè quiescebant; diffractis repagulis, in actum educantur, in libertatem restituantur, & sui juris fiant, quæ secessum ab ignobilioribus terreis, & phleg-

& phlegmaticis, facientia, postmodum se, cum menstuis, seu liquoribus, ipsis analogis, facile permisceri, & amicabili unionem associari, patiuntur, quæ enim easdem præpter propter in poris suis admittunt ignis cœlestis particulas, & similia sunt figurarum, tenuitatis & crassitie, ac ejusdem ferè habitudinis ad motum suscipiendum, illa conjuncta manent, & uniformi auscultant ætheris motui.

Quæ verò propter porum diversitatem, figurarum, & molis discrepantiam, multum differunt, hæc sanè motibus, materiæ primi elementi, diversis agitata, & in se mutuo impingentia, à se invicem debere recedere, necessum est: uti hoc ad oculum patet in liquoribus fermentantibus, in quibus partes tenuiores, subtiliores, ad motum suscipiendum valde habiles, propelluntur versus superiora, & in superficie apparent sub formâ florum. Partes verò, quæ propter crassitiem, & irregulares suas figuras, tam celerè circumagitari, & ad superiora evehi nequeunt, ad latera vasorum amandantur, vel sub formâ fœcum, ad fundum deprimuntur, hærentibus in medio illis partibus, quæ uniformi ætheris motu concuti & circum agitari valent.

Qua ratione, & quibus modis, hæc vegetabilium solutio, mechanice, per sales & ignem, tentetur, & perficiatur, ut illorum sales & olea volatilia cum spiritibus ardentibus dephlegmatis ritè uniantur, tincturasque & elixiria describant, hujus loci, & temporis esse, putavi.

*R. Radicum,
Lignorum,
Corticum,
Herbarum,*

Preparatio tincturarum generalis ex omnibus istis, quæ sunt sulphuræ, & saline volatilis nature.

Florum vel similia q. p. scindantur vel contundantur pro ratione subjecti, his affunde.

Ol. tartari per deliquium.

Donec species undiquaque humectatæ vel irroratæ sunt, cavendo tibi, ne menstruum tuum deficiat, vel superabundat & super natet speciebus. in priori enim casu harum specierum, solutio non introduceretur: in altero vero casu, phlegma superfluum tincturam tuam redderet turbidam.

Digerantur per 24. horas calore moderato in arena; (ita enim

(A 2)

sales

sales tartari alkalifi per ignem excitati ad motum, undique impingunt in prædictas species, & acutiæ fuorum angulorum ad intima penetrant, prædictasque species ad fermentationem disponunt, hoc est, compagem, mixturam & texturam partium resolvunt: ita ut postmodum menstruo cum particulis extrahendis sulphureis aut salinis detur aditus ad intima. quamdiu enim corpora naturalia observant istum ordinem partium, ad quem à naturâ erant destinata, principia corporum naturalium activa tam firmiter suis vinculis jacent inclusa, ut mediante solo menstruo, spiritus vini suis vinculis extricare queant, quapropter ipsa ratio & experientia docet, fermentationem quandam, mediantibus salibus, esse præmittendam, ut spiritui vini detur ad interiora accessus. Digestione per 24. horas peractâ, affundatur speciebus tuis

Alcohol vini,

Ad eminentiam trium vel quatuor digitorum transversorum, stent itidem in digestionem per 24. horas, sæpius vitro commovendo, (ita enim principia activa prædictorum per salem tartari resoluta, & fugam adornantia, secessumque à sua terra & phlegma excipiuntur ab alcohol vini, & intimè cum sulphure & sale volatili vini uniuntur) & describunt tincturas, elixiria, & quintas essentias deferatas.

Hæc est universalis methodus extrahendi ex vegetabili & animali regno tincturas quasvis (de mineralibus sequitur) hæcque ratione præparetur *elixir paracelsi*, *tinctura succini*, *aromatum* & aliorum.

Nota generalis suæ per omnes tincturas fæctentes & græveolentes.

Nota primò. Quò diutius in digestionem retinentur leni, eò gratiores fiunt; quoniam calore leni particulæ magis uniuntur, & tanquam statum maturitatis acquirunt.

Sic *elixir propriet.* multò majoris energiæ erit, & gratioris odoris & saporis, si per mensem unum digeratur, quam si per diem tantum unum, vel alterum, digestionem expositum fuerit.

Idem de essentiâ, seu tincturâ Castorei, & omnibus essentiis sulphureis, cujuscunque regni, intelligendum est.

Nota secundò. omnia mineralia, quæ extractioni subjiciuntur, vel menstruum requirunt oleosum, vel salino-acidum, si plenariè dissolvi debent. in mensuris vero spirituosius subtilioribus tincturam quidem suam communicant, verum in exiguâ satis quantitate.

Sic

De Tincturis ex vegetab. regno extrahendis. 5

Sic *tinctura sulphuris* mediante *sp. vini* extracta, valde paucas sulphuris particulas obtinet, utut tincturam præbeat satis intensam.

Signum verò perfectionis omnium tincturarum est, si in omni liquore, sine omni alteratione vel præcipitatione, persistent. ad hunc perfectionis gradum solâ digestionem, & salibus mediantibus alcalicis, pervenitur; rarissime vero ante secundam, tertiam, quartamve septimanam.

Ea vero, quæ primo cum oleosis subtilissimis extracta sunt, v. gr. cum oleo terebinthinæ, facilius sese accommodant mensuis spirituosus, & intimius illis cohærent. cæteræ vero efficacissimæ sæpius particulae, quæ cum menstruo non satis idoneo extrahuntur, cum facibus obijciuntur. sic in tinctura sulphuris chrystalli concresecunt, temporis tractu, quæ maximas edunt vires in pulmonis affectibus; sequuntur jam particulares quorundam elixiriorum descriptiones & præparationes.

ARTICULUS I

Elixir Anodynum.

*Elixir a-
nodynum.*

℞. *Vitriol. lento modo ad albedin. calcinat.*
vel in sole vel in furno, ℥j.

Nucis moscat.

Croci an. ℥ij.

Camphor. ℥iv.

Superfundatur iis,

Sp. vini optimi ℥v.

Digerantur simul per dies tres, quatuorve. dein destillantur ad medias. fæces evaporentur leni igne ad ficcitatem, & sp. destillatus facibus denuò superfundatur. destilletur ut ante, donec pinta Circiter una supersit.

℞. *Hujus sp. rectificati, ℥j.*

Opii præparati cum aq. destillatâ,

& ad consistent. extracti evaporati, ℥j.

Croci optim. ℥℥.

Nucis moscat.

Lign. aloës,

(A 3)

Cin-

Cinnamom. an. ʒvj.

Camphoræ, ʒij.

Santal. citrin. ʒj. Misce.

Digerantur simul, quò diutius, eò melius: ad minimum per duos dies.

Nota bene.

NB. Cum sp. vini vulgari rectificato super fale alcali, sine destillatione, idem fieri potest.

Vires.

Vires. Anodynum est, & dolores quoscumque mitigans: somnum leniter inducit: hilares reddit: in febribus, & morbis acutis, optime conveniens. insuper effervescentiam sanguinis nimiam sedat, si cum vitriolo factum sit, ut superius. si vero cum fale alcali (ut in generali methodo dictum sit) simul etiam menses movet, aperit, & sudores movet. plerumque etiam permiscetur sudoriferis. Sic sudorifera multò melius, & facilius, operationes suas efficiunt.

Dosis.

Dosis. à guttis iij. ad xx. imo ad ʒʒ.

ARTICULUS II.

Elixir Antivenereum.

Elixir antivenereum.

Balsamum de Copayba est specificum in gonorrhæa, cui summopere prodest, & lvi venereæ. nephriticos dolores summopere mitigat. inde fit essentia in iisdem affectibus admirabilis.

℞. *Sp. vini in subtiliss. alcohol redacti*, ʒv.

Gummi guajaci veri, ʒij.

Ol. lign. sassafras recentis, ʒʒ.

Balsam. copayb. ʒj.

Sale tartari paucum.

Digerantur simul per horas xxiv., & habebis *elixir antivenereum* egregium. potest etiam per ol. tartari per deliquium, ut in generali methodo, præparari.

Vires.

Vires. Sudores summopere pellit. convenit in omnibus morbis per sudores curabilibus.

Dosis.

Dosis. à guttis iij. ad ʒj. in convenienti liquore, v. gr. in decocto guajaci in lvi venereâ.

ARTI-

ARTICULUS III.

Elixir Camphoræ.

℞. *Camphoræ*, ℥ss.
Sp. vini rectificatiss. ℥iij. vel iv.
Sal. tartari, ℥ij.
Ol. gariophyllorum gutt. vj.
anisi gutt. x. Misce.

*Elixir
campho-
ræ.*

Deinde destilletur ad ficcitatem usque. spiritum destillatum fæcibus reaffunde, & denuò destilla. spiritus prolectus tingatur cum *Croci* ℥j. & ad usum servetur.

NB. Spiritus vini optime sit rectificatus, ut immediatè camphoram in poris suis recipere possit. porro, quò sæpius repetitur cohobatio, eò magis camphora volatilizatur, & elixir penetrantius redditur.

Nota bene.

Vires. Diaphoreticum est, & anodynum in pleribus morbis, tam frigidis, quam calidis, optimo cum successu usurpatur. sudorifera omnia promover. externè in omnibus affectibus frigidis summopere convenit. *Cephalalgia*, *odontalgia*, *aurium doloribus*, *vertigini*, ad miraculum usque medetur. videlicet, si guttæ ejus aliquot in duplâ quantitate *aquæ majoranæ*, vel *lavendulæ*, misceantur, & per nares attrahentur.

Vires.

Dosis. Internè à guttis ij. ad guttas viij.

Dosis.

Processus secundus.

℞. *Sp. vini subtiliss. ex frumento parati*,
 (*quoniam est magis anodinum*) ℥xij.
Camphoræ, ℥iij.
Sal. tartari optime calcinati, ℥ij. Misce.

*Elixir
camphoræ
setu sp.
campho-
ratus.*

Destillantur simul per balneum mariæ. spiritum destillatum denuò camphoræ relictæ affunde, & denuò destilla, idque repete septies. spiritum ultimò prolectum usui serva.

Vires. Stupendas edit operationes in *odontalgia*, *cephalalgia*, *paralyfi*, *apoplexia*, *arthritide vaga*, *podagrâ* & ad omnes affectus frigidos.

Vires.

Lini-

Linimentum in apoplexia paralyti, &c.

Linimentum sequens inde fit.

℞. Saporis venet. ℥ij.
Ol. castor. still. ℥j.
lumbricor. terrestr. ℥ij.
Sp. camphorat. prædict. ℥iij.

Misce simul ad consistentiam linimenti.

Si adhuc magis penetrans desideratur, addatur Sp. salis ammoniaci ℥j. vel ij., fiat linimentum in paralyti, apoplexia, &c.

Mixtura in capitis dolore.

Mixtura in Capitis affectibus fiat inde sequens.

℞. Spir. vin. super herbas,
cephalicas destill. ℥j.
Sp. camphorat. prædict. ℥j.
Aq. Rorismarini, ℥iij.

Misce, fiat mixtura.

Hauriatur ejus guttæ aliquot per nares, & ex tempore cessabit dolor capitis, vel dentium.

Nota.

NB. Aqua rorismarini mitigat cætera: ejus ergo vis augetur, vel minuitur, pro majori, vel minori aq. rorismarini doli.

ARTICULUS IV.

Elixir Menstruale, seu uterinum.

Elixir menstruale seu uterinum.

℞. Herb. rorismarini,
ruta,
sabina, ana m. ij.
lavendula,
majorana,
pulegii,
matricarie, an. m. j.

Rad. cyperi rotund.,
levistici, an. ℥ss.

Lign. sassafras,
Cort. arantior. an. ℥j.

Scm.

Sem. dauci,
 levistici,
 anisi, an. ʒvj.

Cinnamomi, ʒij.

Sp. vini gallici pint. iv. Misce.

Concisa, & contusa, macerentur per xxiv. horas: deinde destillentur ad medias. spiritum prolectum misce cum ana sp. vini Gallici recentis, & super easdem herbas rectifica, eandem operationem adhuc semel repetendo, dein:

℞. Limatura martis, ℥. j.

Crem. tartari, ℥. j. ʒ.

Aq. communis, ℥. viij.

Misce, coque simul, donec colore rubro liquor tinctus sit. liquorem filtra, & ad consistentiam syrupi evapora, & usui serva.
 Primò:

℞. Sp. superioris part. tertiam,

Croci optimi ʒʒ.

Misce, extrahatur ejus tinctura,

Secundò: ℞. Sp. superioris alteram tert. partem,

Rad. cyperi rotund. odor. ʒiʒ.

Misce, extrahatur tinctura.

Tertiò: ℞. Sp. superioris reliquam tert. partem,

Extracti martis inspissat. q. s.

Misce, extrahatur tinctura.

Tincturas omnes confusas simul usui serva.

Dosis. à ʒʒ. ad ʒ. ij. in omnibus uteri affectibus, foetu pel-
 lendo, secundinis, &c. Dosis &
Vires.

ARTICULUS V.

Elixir proprietatis paracelsi.

℞. Croci optim. britann.

Myrrha electa,

Aloës socotrina ana q. p.

Elixir
 prop. pa-
 rac cum
 sale alcali
 paratum.

Conterenda conterantur, & conscindenda conscindantur, & præparetur, ut in methodo generali dictum sit, nempe, hisce inter sese mixtis affunde salis tartari, in cellâ resolu-

(B)

ti,

ti, q. s. ad sufficientem irrorationem, ut massa referat ad pultis crassitiem. digerantur simul in balneo tepido per xxiv. horas. affunde massæ tuæ fermentatæ alcohol vini ad eminentiam trium, vel quatuor, digitorum transversorum. stent in digestionem, ut supra, quandoque phialam agitando. ita enim imprægnabitur alcohol vini subtiliori, & tenuiori sulphure & sale volatili prædictarum specierum, & intensè instar sanguinis rubescet. quam à fœcibus leniter decanta. hanc tincturam, si quis magis elaboratam velit, circulet in pelicano per quatuordecim dies.

Vires.

Vires. Elixir hoc, ita dextrè elaboratum, stomachicum, & cardiacum est nobile, balsamum nostri sanguinis egregiè conservans, vel restituens. exhibetur in obstructionibus mensium; in passionibus hypochondriacis: in pallore virginis: in scorbuto, præsertim in acri, & austero fermento oriundo. exhibetur insuper in febribus malignis, peste, &c.

Dosis.

Dosis. à gutt. xij. ad xxx. in vino, aliisque vehiculis convenientibus.

Elixir.

prop. paracelsi nobilitatum cum sal. vol. oleoso

Nota. Quod si elixir hoc nobilitetur cum pauxillo salis volatilis oleosi, potentius, & citius, operetur, ut:

R. Elixir. præcedent. ut supra, parat. ℥j.

Sal. vol. oleosi ℥j. vel ℥ij.

Digerantur simul per xxiv. horas lenissimâ digestionem. quibus absolutis, sal volatile sese arctius conjunget, permiscebitque oleosis, & balsamicis, elixiris partibus.

Dosis.

Dosis. à gutt. viij. ad xx.

Processus secundus.

prop. paracelsi cum acido paratum.

R. Croci optimi britan.

Aloës socotrin.

Myrrha electa, an. ℥ss.

Myrrha, & aloë terantur subtilissimè; crocus verò relinquitur integer, hisce in vitro oblongo inter sese mixtis affunde (locò salis tartari, in cella resoluti) sp. sulphuris p. camp. seu sp. vitrioli ℥ss., vel ad sufficientem irrorationem. digere per xxiv. horas; tum adde alcohol vini ad eminentiam trium digitorum transversorum. stent in digestionem per d. n. xiv. tum decanta, & fœci-

De Tincturis ex vegetab. Regno extrahendis. II

fœcibus reaffunde novum alcohol vini q. s. digere iterum per d. & n. viij. tum decanta tincturam, & conjunge cum priori. & , post quietem aliquot dierum, iterum decanta à fœcibus, quas forte deposuerit ad fundum & habebis tincturam nigerrimam serva usui. hæc enim est elixir (sive alexiterium) proprietatis paracelsi.

Vires. Est Medicamentum universale quibusvis morbis, omni ætati, & sexui conveniens. leniter purgat per alvum: confortat stomachum, movet sudorem: præservat à putredine.

Dosis. Minima est à gutt. viij. ad xx, maxima ad ʒij. & tùm fatis valide purgat per alvum, estque specificum in tertiana, quam radicius tollit. *Dosis.*

ARTICULUS VI.

Elixir Vitæ.

℞. Rosar. recent. sale condit, ℥j.

Sp. vini optim. ℥iij.

Stent in digestionem simul per dies & noctes duas. & lenissimo igne instituaturn destillatio. in rostro autem alembici collocato:

Ambra gris. ʒʒ.

Moschi orient. ʒʒ.

In recipiente vero reponito:

Lign. Aloës opt. ʒʒ.

Flaved. cort. arantior. ʒʒ.

cort. limon. ʒiʒ.

His adde Ol. cinnamom. veri, ʒiʒ.

Digerantur simul per duos, tresve, dies. ita paratum habebis hoc elixir cardiacum maximarum virium, antidotum egregium in morbis ex frigore oriundis. quodd si saporis etiam grato consulere volueris, edulcora hoc elixir cum syrupo flavedin. cort. limon.

Dosis. à ʒj. ad ʒj. in haustu vini.

ARTICULUS VII.

Essentia Alexipharmaca, & Bezoartica.

℞. Rad. valerian.

petasitid.

(B 2)

Essentia
alexiphar
maca &
bezoarti-
ange-
ca.

angelic.
imperator. an. ℥j.
Herb. scord.
menth.
ruta an. mj.
Sem. levistic.
cumin.
anis. an. ℥ij.

Cardamom. min.
Cubeb. an. ℥ss.

Gariophyllor.

Nucis moscat. an. ℥j.

Sp. vini vulg. ℔v.

Digerantur simul cum f. q. *salis alcali* ℥j. vel ij. per dies duos ad minimum. deinde duæ tertiæ partes abstrahuntur. in spiritu prolecto denuò infunde :

Lign. sassafras,

Cort. arantior.

citrior. an. ℥iij.

Digerantur per 24. horas, & destilletur ad medias. cum spiritu hoc extrahe tincturam ex

Rad. contrayerv. ℥ij.

Rad. angel.

imperator.

valerian.

petasitid. an. ℥vj.

Croci, ℥j.

Myrrh.

Resin. guajac. an. ℥ss.

Sal. tartar. intensissimo igne calcinati, vel

Scorior. antim. per hor. j. calcinator.

fortissimo igne, ℥ij.

Digerantur simul in balneo mariæ; quò diutius, eò melius.

Nota.

Nota. Si pro febribus intermittentibus etiam expetatur, in extractione *Cort. chin. chin. ℥ij.* addere convenit.

Vires.

Vires. Incomparabilis est hæc essentia ad plerosque morbos, & febres malignas, quas omnes radicitus tollit: venenis præfenta-

De Tincturis ex vegetab. regno extrahendis. 13

sentaneum est remedium : variolas citissime curat , plerumque
convenit in statu morbi.

Dosis. à guttis iij. ad ℥ij. ubi sudores in magnâ copiâ expel-
lendi sunt. pestem fere infallibiliter curat : convenit omni sexui
& ætati. *Dosis.*

ARTICULUS VIII.

Essentia Anodina ex Opio.

*Essentia
anodina.*

℞. Opii , ℥j.

Sal. tartari , ℥ij.

Hisce supersunde.

Sp. vin. gallic. ℥viiij.

Digerantur simul per dies tres. dein tinctura clara ad usum ser-
vetur.

Vires. Anodynum , & sudoriferum est , febribus , & vigiliis
conducens. inde fit *essentia anodyna* , si huic tincturæ addantur
Crocus , *myrrha* , & *gariophylli* , denuoque digerantur per tres,
vel quatuor dies. commodissime in mixturis permiscetur loco
laudani opiat.

Dosis. à guttis ij. ad viij.

Dosis.

Nota. Inde fit essentia debilior , si *hujus tincturæ* , ℥j. *Sp. vin.*

Nota.

℥xvj. permisceantur.

Dosis. ad cochl. j.

Dosis.

ARTICULUS IX.

Essentia Anti.hysterica.

*Essentia
anti-hy-
sterica.*

℞. Castor. optim.

Asæ foetida an. ℥ss.

Ol. succini , ℥j.

ruta , ℥j.

sabina , ℥ss.

Camphora , ℥j.

Sp. vini super alcali opt. rectif. ℥. x.

Digerantur leniter simul. dein destillentur. fæcibus reaffunde
spiritum abstractum addendo ℥ij. *Sp. C. C.* cum sale volatili per-
mixti. destilla denuo ad medias. sp. destillatus usui servetur.

(B 3)

Vires.

- Vires.* *Vires.* Summum est anti-hystericum, anta-paralyticum, & anti-epilepticum : sudores egregiè movet in peste, apoplexia, febribus malignis, : podagricos dolores discutit : fætum expellit.
- Dosis.* *Dosis.* A guttis iij. ad 3℥.

ARTICULUS X.

*Essentia Asthmatica.**Essentia
asthma-
tica.*

- ℞. Mellis optim.
Rad. liquiritiæ aa 3iv.
Flor. benzoin.
Opii preparati aa. 3i.
Camphoræ 3ij.
Ol. anisi. 3℥.
Sal. tartari 3i.

Sp. vini rectissimi q. s. ad supereminentiam aliquot digit. digerantur simul per aliquot dies. dein tinctura filtretur, & usui reservetur, addendo ad singulas essentia uncias croci 3j.

- Vires.* *Vires.* Omnibus pectoris, & pulmonum, vitiis succurrit : dolores lenit : faucium asperitatem tollit : tussi inveteratæ medetur : humores acres, & subtiles magis incrassat, & acridinem eorumdem mitigat.
- Dosis.* *Dosis.* à guttis x. ad 3ij.

ARTICULUS XI.

*Essentia benzoin.**Essentia
benzoin.*

- ℞. Florum benzoin, 3ij.
Styrac. calam. opt. 3j.
Ol. lign. rhodii, vel.
jasmin. illius gutt. ij. hujus iv.
Zibeth gr. ij.

Misce invicem Zibeth & Styrac. unà cum olio ligni rhod. dein Phialæ immittantur, superponendo flores benzoin. & digerantur per dies duos, cum sp. vini rectificat. q. s. dein clarum à spisso decantetur, & usui servetur.

- Virtutes.* *Virtutes.* Egregium existit odoriferum, unde omnes vestes eo

De Tincturis ex vegetab. Regno extrahendis. 15

eo fumigari possunt, ut chirothæcæ, linteana, &c. in quem finem mixtura fit.

℞. *Tinctura hujus gutt. xl.*

Aq. rosac. vel alicujus odorifer. ℥j.

Hoc liquore imbuantur quæcumque perfumiganda. dein lentè siccantur in umbra.

Cosmeticum insuper externum est, sicutis è mixtura lavetur. omnes insuper inflammationes externas tollit: præcipuè si guttæ aliquot *elixiris camphoræ* addantur huic tincturæ. internè asthmati hæc succurrit & pectoris vitiis. præcipuè si ulterius præparetur, ut dabimus in asthmatica.

Processus alter.

℞. *Sp. vini rectificatiss. ℥j.*

Dissolve in eo sufficientem quantitatem *Florum benzoin*, & erit parata essentia.

Essentia benzoin.

Ufus. Egregium est pectorale, & asthmati, & tussi medetur. *Ufus.*

vel ℞. *Sp. vini rectificatiss. ℥iij. vel iv.*

Benzoin subtilissimè pulveris. ℥j.

Ol. ling. rhod. gutt. vj.

Misce, & digerantur simul donec rubicundo calore tingatur sp. vini.

Ufus. ℞. *Hujus guttas aliquot, aq. rosarum ℥j. vel ij.* Pro libitu, ut instar lactis evadat. convenit in maculis faciei, rubedine oculorum, & omnibus in genere inflammationibus externis. internè miscetur essentia cum *syrupo tussilaginis*, vel *hyssopi*, & asthmaticis propinatur. *Ufus.*

Processus tertius.

℞. *Sp. vini rectificatiss. ℥ij.*

Florum benzoin, ℥i℥.

Styrac. calam. ℥ss.

Ol. ligni rhod. gutt. vj.

Moschi gr. iij.

Zibeth gr. ij.

Essentia benzoin.

Misce,

Misce, digerantur simul per horas 24. deinde clara à fæcibus separentur.

Nota.

Nota. Si parum salis tartari ei ante digestionem immisceatur, tantò sælicius tincturam extrahes. ex hac vero essentiâ parantur aquæ fragrantissimæ, & lac virginale dictum, ad cutem dealbandam.

ARTICULUS XII.

Tinctura Florum Benzoin.

*Florum
benzoin
prepara-
tio.*

℞. Benzoin q. v.

Mitte ollæ rotundæ chartâ duplici munitæ, convolutâ in modum manicæ Hippocratis. indatur postea igni lento, & flores nivei adscendent, qui sæpiùs colligatur.

Vires.

Vires. Proficuum est ad asthma, & omnes pulmonum & thoracis affectus.

Dosis.

Dosis. à ʒss. ad ʒj.

*Tinctura
benzoin.*

℞. Horum flor. benzoin, ʒij.

Sp. vini super carminativis bis destill. ʒj.

Misce, fiat digestio, lentissimò igne, in phialâ oblongâ, donec flavo colore tingatur.

Vires.

Vires. Multò majores possidet vires, quàm flores benzoin simplices. insuper flatus discutit: medetur tussi inveteratæ; anhelitum difficilem curat: & dolores colicos.

Dosis.

Dosis. à guttis iv. ad xx.

ARTICULUS XIII.

Tinctura Castorei.

*Tinctura
castorei.*

℞. Castorei, ʒj.

Conscindantur castoreum, & ex eo, generali methodo extrahito tincturam cum sale tartari alcalico, vel

Salt tartari, ʒij.

Alcohol vini, ʒiij.

Digerantur simul per tres dies, donec rubicundo colore spiritus tingatur. spiritum tinctum à fæcibus effunde. deinde parumper subsideat per horas iij. vel iv. ut omnes fæces deponere possit; deinde tinctura clara effundatur, & in usum servetur.

Vires.

De Tincturis ex vegetab. Regno extrahendis. 17

Vires. Uterinum est, & antihystericum: paralyfi, & apoplexiæ medetur. multò efficacior evadet, si ad unciam singulam drachma una *spiritus salis ammoniaci* permisceatur. Podagricis doloribus succurrit, si ad singulam unciam tincturæ drachmæ iij. *sp. salis ammoniaci, camphoræ* ℥j. permisceatur, & loco affecto sub linteo applicetur.

Dosis. Tincturæ à guttis iv. ad xxx.

Dosis.

ARTICULUS XIV.

Tinctura Cinnamomi.

℞. *Cinnamomi acuti, grosso modo, pulverisati* ℥j. *Tinctura cinnamomi.*
Ei in phiala oblonga contento affundatur *sp. vini rectificati*. q. s. id est, ad aliquot digitorum transversorum supereminentiam. reponatur phiala in digestionem per dies, & noctes octo. tum leniter decantetur tinctura rubicundissima. coletur per pannum, & servetur usui.

Vires. Calefacit, & siccat potenter, movet, & resolvit. est stomachica, uterina, cardiaca, & alexipharmaca.

Dosis. est ʒss.

Dosis.

ARTICULUS XV.

Tinctura Coralliorum.

℞. *Coralliorum rubr. pulveris.* ℥j.

Sp. nitri dulc. rectific. & optimè cohobati, ℥iv.

Tinctura coralliorum.

Inde phialæ vitreæ oblongæ, & digere per dies, & noctes xiv. sic menstruum tingetur aureo colore: quod à fæcibus relictis decanta aliquoties, ut limpidissimum evadat. tum destilla ex retorta vitrea, leni igne, ad siccitatem usque, & relinquetur in fundo retortæ pulvis ruber: cui affunde *alcohol vini optimi* q. s. digere per noctem. tum decanta tincturam rubicundam, & serva usui. hæc enim est tinctura coralliorum.

Vires. Est cardiaca, depurans massam sanguineam, eamque à corruptione præservans, plerisque Chymicis in magno usu est, præcipuè in sanitatis conservandæ negotio.

(C)

ARTI-

ARTICULUS XVI.

*Tinctura seu Essentia gariophyllorum,**Tinctura
gariophyl-
lorum.**℞. Gariophyllorum aromaticorum in pulverem
crassum redact. ℥. ss.*

Iis in aliquâ lagenulâ contentis affunde *alkabest glauberi* q. s. ut bene madesiant. repone per noctem in digestionem, & reperiens sequenti die gariophyllos in mucilaginem redactos. affunde tum *alcohol vini optime dephlegmati* ℥iv. digere per noctem. tum decanta liquorem, & filtra per pannum, & habebis liquorem nigricantem, qui est ipsa *essentia* seu *tinctura gariophyllorum*.

Vires.

Vires. Est cardiaca, stomachica, & cephalica, potenter attenuat, & incidit.

Dosis.

Dosis. Est aliquot guttarum in aliquo liquore.

ARTICULUS XVII.

*De Coloribus pro Tinctura gemmarum artificialium.**De colori-
bus pro
tinctura
gemm. ar-
tific.*

Venus. Calcinata constanter dat cæruleum. ejus gr. v. sufficiunt pro Chrystalli ℥j. tingendæ.

Mars. Calcinatus vergit ad colorem hyacinthinum. ejusque gr. iij vel iv. inserviunt Chrystalli ℥j. sed notandum, quod omnes gemmæ artificiales, quæ tinguntur cum marte, longiori indigent coctione, quippe mars difficiliter dividitur in minima ramenta, quam venus.

Luna. Calcinata semper dat flavum amœnissimum.

Calx Jovis dat lacteum obscurum.

Saffra Tanquam minera cupri dat cæruleum.

Magnesia vergit ad hyacinthinum.

Quod si miscueris crocum *Veneris* cum croco *Martis*, vel *Luna*, emergit color viridis.

Quod si miscueris crocum *Luna* cum croco *Martis* exurgit aurantius color.

Quod si velis Amethystinum, in quo cæruleus prævaleat rubro, capito pro singulis ℥. Chrystalli, gr. iv. *Veneris*, *Martis* gr. i ss.

Quod

Quod si vero, è contrario, colorem volueris granatum, in quo scilicet ruber prævaleat, fumito croci Martis gr. iv. Veneris gr. j.

ARTICULUS XVIII.

Tinctura insectorum, & præcipue araneorum, bufonum, cantharidum. lumbricorum terrestrium, vermium majalium, &c.

R. Araneorum, vel
Bufonum, vel
Cantharidum, vel
Lumbricorum terrestrium, vel
Vermium majalium q. p.

Tinctura
insecto-
rum.

Ex his generali methodo extrahito tincturam cum sale tartari alcalico.

Processus alius.

Vel hisce affunde sp. nitri q. s. ad totalem vermium dissolutionem. filtra, & cum oleo tartari per deliquium præcipita & exicca.

Pulverem edulcoratum cum quovis electuario, conserva, mucilagine, similibusve substantiis, in massam pilularum, redige.

Vires tincturæ cantharidum. nephriticum est, & lithontripticum medicamentum: gonorrhææ medetur; podagræ, & arthridi vagæ succurrit, ut & ictero.

Vires
tinct. can-
tharidum

Dosis tincturæ, à guttis iij. ad xx. ad summum, idque bis in die.

Dosis.

Dosis pulveris, à gr. j. ad iv.

Vires tincturæ vermium majalium, in gonorrhæa recenti potest exhiberi absque ulla præcedenti corporis præparatione. in gonorrhæa verò virulenta nec aded valet, nec exhiberi debet, nisi præcedenti corporis præparatione, per purgationem scil. ab extracto catholico, vel similibus aliis. potest etiam decoctum aliquod præmitti.

Vires
tinct. ver-
mium
maj.

Dosis tincturæ, à gutt. x. ad xxx. in vino, vel alio aliquo vehiculo, adscindendo, donec sensibilibiter per diuresin operentur, quod si, ut quandoque contingit, nimis acriter urethram

Dosis.

(C 2)

perstrin-

perstringant, & vellicant, stranguriasque dolorificas excitent, facile huic incommodo obviam itur, exhibendo lac tepidum saccharatum, vel lac amygdalatum, vel emulsiones ex similibus viscidis & frigidis.

Dosis Pulveris in substantia, à gr. iij. ad x.

ARTICULUS XIX.

Tinctura Kermes.

*Tinctura
Kermes.*

℞. *Granorum kermes*, ℥ss.
Sp. vini rectificat. ℥iv.

Digere in phiala oblonga per dies & noctes iij: tum decanta, & relictis granis novum sp. vini affunde. & sic continua, donec omnem tincturam extraxeris. tum illas conjunge, & serva usui.

Vires.

Vires. Potenter adstringit. plerisque medicis pro cardiaco, & stomachico est. inservit tingendis julapiis cardiacis, & stomachicis.

ARTICULUS XX.

Tinctura Ligni Acanthini.

*Tinctura
ligni acan-
thini.*

℞. *Rasuram ligni acanthini*, id est, *brasiliiani* q. s.

Infunde in aquam puram. digere illam in olla vitriata per aliquot horas; & mox habebis tincturam sanguineam. quod si loco aquæ infundatur rasura aceto, aut etiam aliquo lixivio, cum pauxillo gummi arabici, & aluminis, acquireretur tinctura pro tingendis libris & scripturâ rubrâ adornata, id est, habebitur liquor aliquis scriptorius pro exarandis litteris rubris.

Usus.

Usus. Hæc tinctura, cum aqua nempe parata, inservit tingendis lanis, nec cedit purpuræ, nisi quod facilius extinguatur, aut debeat.

ARTICULUS XXI.

Tinctura Ligni Campecii.

*Tinctura
Campecii.*

Paratur eodem modo, quo tinctura ligni acanthini, habetque eundem usum.

ARTI-

ARTICULUS XXII.

Tinctura sive Essentia maceris.℞. *Maceris grosso modo pulverisati* ℥ij.*Tinctura
maceris.*

Ex eo, generali methodo extrahito tincturam rubicundissimam,
cum sale tartari alcalico,

Vires. Calefacit, & siccat. est cardiaca, stomachica, atque
uterina. *Vires.*

Dosis. Est aliquot guttarum.

Dosis.

Si libet, patet acui spiritu salis ammoniaci. tum enim sp. sal.
ammon. gratum odorem. & colorem conciliabit.

ARTICULUS XXIII.

Tinctura Mellis.℞. *Mellis purissimi virginici* q. v. ei immisce
arena optimè lota. m℥.*Tinctura
mellis.*

Tunc superfundatur sp. rectificatissimus mellis, stent in digestio-
ne in cucurbitâ plani fundi, & tingetur spiritus aureo colore.
hunc spiritum tinctum per inclinationem effunde, & recens fæ-
cibus superfundatur, continuando sic, donec spiritus non amplius
tingatur. spiritus tinctos confunde, & ad tertiæ partis remanen-
tiam in balneo mariæ abstrahe, & in fundo relinquetur tinctura
mellis.

Vires. Summum est remedium in phthisi, asthma, tussi in-
veteratâ; anhelitu difficili, catarrhis, cæterisque pulmonum, &
thoracis affectibus. *Vires.*

Dosis. A quatta parte cochlearis ad cochleare j.

Dosis.

ARTICULUS XXIV.

Tinctura Opii.℞. *Opii optimi* q. v.*Tinctura
opii.*

Scindatur in taleolas, & lento igne, in platinâ terreâ plani fun-
di, exiccetur supra carbones vivos, caveto tibi sedulo, ne opium
empyreuma contrahat foetidum, quò in casu solet esse admodum

(C3)

nausea-

nauseabundum ; cave tibi insuper sedulo à fumis nartoticis ex opio ascendentibus , exiccatione peractâ ;

℞. *Hujus opii calcinati* , ℥j.

Salis tartari purissimi tantundem.

Misceantur inter se , & terantur in mortario vitreo , iisque in vitro commodo collocatis affunde.

Sp. vini vulg. stop. seu ℥CLX.

Digerantur per horas xxiv. ita enim spiritus vini rubicundissimo tingetur colore , partim ab opio , partim à sale tartari : hunc spiritum vini tinctum quinquies vel septies , quò sæpius , eò melius , per chartam emporeticam transcolato , & paratam habebis essentiam seu tincturam opii.

Hac in operatione sal tartari attenuat , & incidit viscositatem opii , & impetit , quò minus opium in minimis meatibus cerebri hære , & obstructions parere queat ; quò minus etiam opium sales volatiles nostri sanguinis suâ viscositate involvere , & figere queat : sal tartari occurrens acribus salibus opii , vel illos per fermentationem , in opio introductam , expellit , vel illorum acrimoniam obtundit , & enervat. sæpius repetita filtratio , quodcumque viscosi hærit in opio , nondum satis attenuati per sales tartari , absorbet ; quippe quod tenacioribus hamis & ramis constat , illud se insinuat in poris chartæ , ibique hæret , trans-euntibus solummodo particulis , ad naturam spirituum , accedentibus ; hinc facile patet , quâ ratione opium per sales tartari correctum , nec obstructions , nec cordis oppressiones , mentis alienationes , capitis gravedines , convulsiones (quæ ordinariè opii , malè correcti , sunt symptomata) excitare valeant.

Vires.

Vires. Exhibetur hæc tinctura in omnibus affectibus , quibus laudanum opiatum ullo modo succurrere potest (longeque mitius , & tutius destinatum suum opus perficit , quam quidem ipsum laudanum , in cujus correctione auctores magis respixisse videntur , ad calidum , & frigidum opii , quam quidem viscosum & acre , in quibus tamen posterioribus qualitatibus potissimum hæret venenum opii) utpote in fermentationibus sanguinis sistendis , in doloribus sedandis , in resolutionibus alvi nimis sistendis : in vertigine , in epilepsia , in febribus ardentibus , pleuritide , & similibus affectibus per sudores curandis.

Do-

Dosis. Hujus tincturæ est in infantibus à guttis v. ad x. ascendendo sensim ad ʒ. ʒʒ. ʒj. pro ratione virium, & ætatis. in adultis est à cochl. ʒ. ad iij. iv. & v. usque, quæ summa est dosis, nisi atrocitas dolorum, & furor fermentorum has leges respuant.

Processus secundus.

Præparatio opii per fermentationem cum succo Cydoniorum.

Quod si quis opium paululum magis adstringens desideraverit, ut in dysenteriâ, hæmorrhagiis, aliisque vehementioribus resolutionibus medicamentum appropriatissimum obtineat, conciliat Clarissimi Langelotti epistolas, ad naturæ curiosas datas, in quibus, quâ ratione ex succo cydoniorum expresso, sale tartari, & saccharo eliciatur per fermentationem opii tinctura, prædictis usibus specificè inserviens.

℞. Opii thebaic. optim. ℥j.

Succ. cydonior. express. & clarif. ℥x.

Conscindatur opium in taleolas, eique affundatur succus cydoniorum clarificatus, his adde

Salis tartari, ʒj.

Sacchar. finissim. ʒiv.

Exponantur radiis solaribus, vel leni digestionem balnei marie, quousque flores in superficie eructatos abserves, sub quibus floribus latitat noxium narcoticum opii. in fundo verò hærebit terra opii inefficax, medium locum occupante tincturâ opii instar rubini colorata. quam per filtrationem cautè à floribus, & capite mortuo, separa, lenique destillatione ad mellis consistentiam coge. huic affunde alcohol vini ad sufficientem quantitatem, fiatque de novo extractio. spiritum vero vini essentiâ opii imprægnatum per aliquod tempus circula. ita enim igneo hoc spiritu maturefcet opium, ac mutabitur in medicamentum tutum & efficax.

Præparatio opii per fermentationem cum succo cydoniorum.

ARTICULUS XXV.

Tinctura seu essentia Regia.

℞. Moschi ʒʒ.

Zibett. gr. v.

Tinctura regia.

Bal-

Balsam. peruv. gutt. xij.

Ol. Cariophyllor. gutt. iv.

ligni rhodi gutt. ij.

Excipiantur omnia *sal. tartari* ℥℥. m. optime, donec omnia unita sint. dein adde :

Sp: vini rectificatiss. ℥ij.

Reponantur simul in loco calido (vel in calore solis, si tempus anni patiatur) ad digestionem per tres dies, bis in die materiam agitando. sic fiet essentia odoratissima à fæcibus subsidentibus per inclinationem separanda.

Vires. *Vires.* Cardiaca est, præcipue si *ol. cinnamomi* gutt. ij. in compositione addantur in mixturis, & summopere conducit, ut medicamenta gratiora evadant, & fœtor tollatur.

Aqua odorifera. Inde etiam præparantur aquæ odoriferae, moschatæ dictæ, & ambratæ, sequenti methodo.

℞. *Aq. rosarum* ℥j. ei infunde

Hujus essentia seu tinct. gutt. j. vel ij.

Erit fragrantissima.

Aqua vitae ambrata. Inde etiam fit *aqua vitae ambrata*, si, in pinta unia, guttæ ad summum xx. hujus essentiæ infundantur. & sic de aliis liquoribus quibuscumque. *Vinum* etiam fit *Moschatum*, si in pinta una, gutta una, vel altera infundatur.

Vires. *Vires.* Ambra griseæ æmulatur; confectiones, & conservæ odoratissimæ inde fiunt, si in singulas uncias gutt. iij. vel iv. permisciantur. insuper fumigationi inservire poterit ad perfumigandas cameras, linteamina, vestimenta, ut strophiola, & similia, sequenti methodo:

℞. *Aq. rosarum*

lavendul aa pint. ℥.

Essentiæ regie ℥j.

Hic liquor evaporationi committatur super ignem, si camera perfumanda sit. linteamina verò, & vestimenta eo humectentur, & lentè exicare permittantur. qui etiam tabaicum amant, inde odoriferum facere optimè poterunt.

Dosis. Internè à guttis j. ad iv.

ARTICULUS XXVI.

Tinctura rosarum.

℞. Flor. ros. rubr. siccat. mj.
Phlegmatis vitriol. rectific. q. s.

*Tinctura
rosarum.*

Digere in vitro oblongo optimè clauso per diem, & noctem unam. tunc cola per pannum, etiam fortiter exprimendo. colaturam per noctem repone. tum decanta à fæcibus, tincturam claram serva usui.

Vires. Refrigerat, siccat, adstringit. conducit in compescendo vomitu, in sistendâ diarrhæâ, aliisque fluxibus tollendis.

Dosis. est ʒj. vel ij. edulcorata saccharo; aut in aliis mixturis.

*Processus alter.**Tinctura Rosarum, & omnium florum Cordialium.*

℞. Aq. ferventis q. v. superfunde illam
Rosar. rubrar. s. q. ultimò addendo
Ol. vitriol. guttas aliquot.

*Tinctura
rosarum.*

Relinquantur simul, donec tincturam sat rubicundam liquor assumpsit. hæc tinctura per duas circiter septimanas asservari poterit.

Vires. In morbis, & febribus ardentibus convenit, ut & tempore æstivo: humores biliosos temperat. usus ejus est, si syrupus aliquis conveniens, vel saccharum in decenti quantitate ei immisceatur.

ARTICULUS XXVII.

Tinctura succini simplex.

℞. Fragment. succini q. v.

*Tinctura
succini.*

Conteratur in pulverem tenuem. eique affunde

Ol. tartari per deliq. q. s.

Stent in digestionem per xxiv. horas. iisque postmodum affunde alcohol vini ad eminentiam iij. vel iv. digitor. transvers. stent in digestionem; donec sp. vini rubicundam extraxerit tincturam.

(D)

Alio

Alio modo.

*Tinctura
succini
cum cir-
culato pa-
racelsi.*

℞. *Floris salis ammoniaci q. s.*

His affunde *alcohol vini* ad eminentiam iij. vel iv. digitorum transversorum, stent in digestionem per tres, aut quatuor septimanas, ita enim alcohol vini sensim, & sensim imprægnatur sale volatili salis ammoniaci, eoque acuitur:

℞. *Fragment. succini flavi pellucid. q. s.*

Terantur in pulverem tenuem, iisque affunde *circulati tui præparati* ad eminentiam trium digitor. transvers. , stent in digestionem, donec menstruum tuum salino-sulphureum colore rubro tinctum sit, præparatamque habebis desideratam succini essentiam volatilem, quæ potenter hoc absolvit, quod sale volatili & oleo succini adscribi solet: hoc vero prærogativi habet, quod nauseam & aversiones ægris non pareat, quod familiare est oleo succini, propter empyreuma foetidum, quod oleum hoc in suâ resolutione per ignem sibi contraxit.

Alio modo.

*Tinctura
succini.*

Quod si breviori tempore tincturam hanc desideraveris elaboratam, hanc sequitur methodum.

℞. *Fragment. succini ℥ij.*

Fror. salis ammoniaci ℥j.

Alcohol vini ℥viii. vel ad eminentiam trium digitorum transvers. digerantur simul, donec spiritus vini colore rubicundo tinctus sit; Quod signum est sulphuris, & salis ex succinoeducti, & cum alcohol vini conjuncti, & uniti, quod erat perficiendum.

Vires.

Vires. Tinctura hæc exhibetur summo cum successu in colico dolore ex acri austero, & pituoso humore, oriundo. Insuper in obstructionibus mensium medicamentum summè est efficax; uti & in surditate ex catarrhis ad aures allabentibus; si scilicet lanna cotonea hac tincturâ madefiat, quantumque fieri potest, auri immittatur.

Dosis.

Dosis. Interius à guttis x. ad xxx.

ARTI-

ARTICULUS XXVIII.

Tinctura, balsamum, & Magisterium sulphuris.

℞. *Sulphuris purissimi q. p. vel part. ij.*

Salis tartari p. i.

*Tinctura
sulphuris.*

Fundatur sulphur, leni igne, in patina terreâ vitreata, fusoque sensim & pedetentim addatur *sal tartari* tantum, donec ebullitionem, & fermentationem sulphuris sedatam observaberis; ita enim sales vitriolici corrosivi, in sulphure, latitantes erunt correcti, & emendati, visciditasque incisa, vinculaque ita reserata, ut commodis menstruis sulphuri homogeneis (utpote spiritu vini) via sit aperta ad subtilissimas oleosas, & salinas partes, ex sulphure educendas. quod fiet sequenti modo.

℞. *Sulph. cum sale tart. ferment. 3j.*

Alcohol vini 3viij.

Contundatur sulphur, eique affundatur alcohol digerantur per 24. horas, vel quousque spiritus vini rubicundo flavo colore tinctus sit. hunc absque perturbatione sæcum decanta, & usui reserva.

Vires. Hæc tinctura est diaphoretica, & sudorifera: venenis, & putrefactioni resistit. præfertur ipsis floribus sulphuris in affectibus pectoris, quod omni acido sulphuris careat. acida enim pectori sunt inimica. hinc maximè expetitur in phthificis, & vulneribus pectoris.

Dosis. Est à guttis xij. ad xxx.

Dosis.

Pro Balsamo verò præparando.

℞. *Sulphuris cum sale tartar. ferment. & pulveris. q. p.*

Balsa-

Iique affunde *olea stillata* (utpote *terebinthina, succini, juniperi, anisi, vel similia*) ad eminentiam trium, quatuorve digit. transvers. stent in infusione, paulo calidiori quam in tinctura. ita enim sensim & sensim olea imbibunt pinguedinem sulphuris, & colorem induent sanguineum, describintque verum sulphuris balsamum succinatum, therebinthinatum, juniperatum, vel anisatum.

num sul-

phuris.

Nota, quod balsama interius exhibenda, quò leniori digestionem elaborentur, eò meliora sunt; quippe quæ intentiori calore

Nota.

(D 2)

compo-

componuntur, empyreumaticum & ingratum solent acquirere odorem, ægris valde nauseabundum, hinc in balsamo sulphuris anisato, & juniperato præcipue memento lenissimâ procedendo digestionem; in succinato verò, & terebinthinato, quæ externos usus magis respiciunt, tanta non est difficultas.

Quod si verò sulphur tuum in forma tenuissimi pulveris, seu magisterium desideraveris.

Magisterium sulphuris.

℞. *Sulph. cum sale tart. ferm. q. p.*

Sulphur tuum pulverisatum coque in *aquæ pluvie s. q.* donec sulphur solutum sit, huic solutioni sensim & sensim acetum stillatitium inspergito, ita enim abortu sulphureo foetore, & odore ingrato, præcipitabitur sulphur per sal tartari solutum ad fundum, quod postmodum crebrè edulcora, & leni igne exicca, ita enim obtinebis lac, seu magisterium sulphuris.

Vires.

Vires. Hæ præparationes sulphuris inservunt phthisi curandæ. exhibentur in asthma, præcipue cum tinctura mellis cum alcohol vini extracta; in tussi inveterata; in læsionibus quibusvis pulmonum: exhibetur insuper in peste, putredine sanguinis, in scorbuto ex acri, & austero sale, uti in obstructionibus mensium ab iisdem causis, abortis.

Dosis.

Dosis Balsami à gutt. x. ad xx.

Dosis Magisterii à gr. iij. ad ℥i. vel quantum satis est, ad dealbandam aquam appropriatam.

Processus secundus

Tinctura Dia-sulphuris.

Tinctura Dia-sulphuris.

℞. *Balsam. sulphur. crass. ℥j.*

Sp. vini subtiliss. tartari s. ℥iij.

Digerantur simul in arena per iij. vel iv. dies. Sic tincturam rubicundissimam acquirit spiritus vini, qui seorsim affervari debet. Facibus superfundatur novus spiritus, & digeratur ut ante, tamdiu continuando, donec tincturam amplius dare neget. Tincturas omnes confunde, & in balneo mariæ ad tertiæ partis remanentiam spiritum abstrahere. restans tinctura usui servetur.

Vires. Nephriticum est insigne: menses ciet: alvum lenissimè solvit:

solvit: omnibus pectoris vitiis succurrit, & phthisi: præcipue si ulterius elaboretur cum melle, ut in essentia asthmatica docebimus.

ARTICULUS XXX.

Tinctura Hypocratica.

℞. Cinnamomi elect. ℥ss.
Cariophyl. ʒvj.
Zinzib. ʒv.

*Tinctura
hypocra-
tica.*

His contusis & defractis (extrahito generali methodo tincturam cum sale tartari alcalico) vel affunde *sp. vini* stop. i. distillentur ex cucurbita leni igne, & inde colligito p. iij. vel quousque aquæ lactei coloris appareat: has pint. iij. confundito cum vino Gallico, vel Rhenano stophis x. vel xij. & habebis vinum Hypocraticum, & gustui, & odoratui satis-faciens.

C A P. II.

De variis Metallorum calcinationibus, & reductionibus in vitriola, & crocos.

Notæ generales.

PRIMO. in calcinationibus Metallorum immersibus observandum, non omnes sales respondere quibusvis metallis corro-
dendis, sed pro diversis poris, quibus gaudent metalla, appropriata etiam fabricanda esse menstrua, secus enim in se mutuo non agunt, salesque figuris suis multum differentes à configuratione pororum metalli resolvendi, illud intactum relinquunt, uti hoc observare licet in aqua forti, seu *sp. nitri*, quæ quidem corro-
dendo resolvunt argentum, aurum verò hisce salibus (quippe poris suis non correspondentibus) minime cedit, sed constanter illorum impetum illudit: aquæ fortes verò sale ammoniaco exasperatæ, aggrediuntur aurum, illudque in exigua dilacerant ramenta, quæ à menstruo hoc corrosivo absorpta, aciem oculi effugiunt, & de novo se conspicienda tradunt, in præcipitatione cum sale alcali fixo tartari. seu oleo tartari per deliquium, dum enim tenuia

*Observa-
tio prima*

(D 3)

ramenta,

ramenta falina, nitrosa, & vitriolica, se insinuant poris salis alcali tartari, eosque arctissimè occludendo simul ebulliunt, & effervescunt, auri ramenta suo solvente, cujus beneficio natibant, destituta, ad fundum cadunt.

Observatio secunda.

Notandum secundò, calcinationes metallorum immersivas, esse meras corrosiones metallorum intenuia ramenta, ejusdem naturæ cum toto, quæ societatem cum salibus corrosivis ineuntia, & secundum præcepta chemica chrySTALLIFATA describunt vitriola, ita enim ferrum, cum oleo vitrioli corrosum, definit in vitriolum martis viridescens; cuprum verò cum acido sulphuris, sal. ammoniaco, urinæ & similibus resolutum, post filtrationem & evaporationem ad cuticulæ apparentiam, concrevit in crystallos seu vitriolum subceruleum, vel azureum, quæ vitriola, cum igni examinanda traduntur, de novo eructant suum dissolvens corrosivum, remanentque metallorum ramenta in formâ calcis, per torturam ignis in pristina metalla reducibilia. Hinc facilè eliciet Chemicus, quid natura ipsa moliatur in penetralibus terræ, dum varia, in suo gremio, efformat vitriola, concludet (sc) in horum generatione, nihil aliud contingere quàm salium corrosivorum cum mineris metallorum concursum, quæ, dum arroduntur, in poris suis suscipiunt sales, ex quorum combinatione cum mineris metallicis, exsurgunt diversa vitriola, quæ itidem in examine ignis ostendunt cujus naturæ fuerit illorum dissolvens. Per has metallorum mineras à salibus corrosas, si latices subterranei fluant, in transitu, tenuioribus horum vitriolorum ramentis imprægnantur, undè diversi scaturiunt fontes medicati dieuretici, purgantes vel emetici, pro indole metalli corrosi, & salis mineras dissolventis.

Observatio tertia.

Rediguntur porrò metalla in calces, seu crocos, solius ignis interventu, hæc enim continuis ignibus cremata & reverberata, (eâ conditione ne fluant) fragilia evadunt, & in pulverem se conterî patiuntur, ità plumbum, in minium, ferrum & cuprum in crocos comburuntur: quod salibus ignium, corrosivis itidem adscribendum, qui dum celerrimo motu agitantur, impetum faciendo id metalla, cohæsiorem partium metallicarum solvunt, sales verò poris metallorum implicati, pondus illorum sensibilitèr augent, undè metalla rapinam ex flammis petere, verè dici possunt.

Anti-

Antimonium deniquè , fale & sulphure suo corrosivo , multa <sup>Observa-
tio quar-
ta.</sup> metalla in calces redigit tenues , & iis associatum , componit Regulos metallicos , qui si (lege artis) postmodum calcinentur cum nitro , adeò attenuantur , & in tam exilia rediguntur ramenta , ut à spiritu vini dephlegmato suscipi , & iiscum fluere queant , describuntque simul , metalla potabilia , potissimum ex ferro , cupro & stanno elaboranda , quæ obstructions feliciter solvunt , materiamque peccantem per diuresin ut plurimum educunt. Ex his tandem facile intelliget physicus , cur metallurgi adeo solliciti sint circa tostiones minerarum metallicarum , antequàm eas furnis fusoris colliquandas trahunt : Ipsis quippè per experientiam innouit , mineris adhærere multum sulphuris inflammabilis . easque sæpiùs participare de antimonio , undè dùm absque prævia tostione funduntur , sales antimonii & sulphuris corrosivi , impetum faciunt in metalla , eaque in exigua dilacerando ramenta , secum per torturam ignis in auras rapiunt , vel in calces corrodunt difficilis fusionis , undè non tantùm fusio metallorum ex suis mineris retardatur , sed insupèr falluntur metallurgi , qui debito & iusto metalli pondere frustrantur , quod damnum ut evitent , mineras leviter adurunt , ut sulphur , antimonium , salesque corrosivi secessum faciant à mineris , antequam fusionibus subijciuntur , in quem finem etiam mineris colliquandis addunt quandoque lythargirium , batituram ferri , arenam & similia , in quæ dùm sales acredinem suam deponunt , metallorum fusionem promovent metallurgi.

ARTICULUS I.

Calcinatio seu præcipitatio auri immersiva.

℞. Sp. bezoardici , seu alterius cujusdam
aqua regie ℥ij.

Auri puri vel impuri ℥ij. vel iij.

Calx so-
lis.

Misce , & relinquantur in digestionem per noctem , & totus sol à menstruo devorabitur , quod coloris lutei evadet , nec quicquam reperietur in fundo , si aurum purum fuerit. quod argento commixtum fuerit , relinquetur illud in fundo sub forma pulveris albi , à quo solutio solis leniter decantando separari poterit. hanc solutionem

tionem destilla ex retorta vitrea, in arena, ad siccitatem usque. recuperabiturque in recipiente aqua regia, sive sp. nitri bezoardicus: in fundo verò retortæ relinquetur calx solis, purpurei coloris, eaque servetur usui.

Usus.

Usus est inservire solis extractioni in tincturam, in oleum, & sublimationi in flores.

ARTICULUS II.

Tinctura solis, sive aurum potabile.

*Tinctura
salis.*

℞. Prac. calcem solis in retorta relict.

Alcohol vini ℥ij. vel iij.

Misce, & repone in vitro clauso, & digere per noctem. tum tincturam decanta, & serva usui. fæces verò relictas serva seorsim.

Vires.

Vires. Potenter adstringit, & condensat: hinc in fluore alvi, & ventriculi imbecillitate locum habere potest. vulgo pro confortativa, & cardiaca habetur.

Dosis.

Dosis. à guttis ij. ad iij. aut iv.

ARTICULUS III.

Aurum fulminans.

*Aurum
fulmi-
nans.*

℞. Auri part. j.

Aq. regia part. iij. vel iv.

Solvatur sol in tepido calore arenæ, cui soluto, affunde stillatim oleum tartari per deliquium, quousque effervescentia salium sedata, aurique ramenta ad fundum præcipitata sint. in hac auri præcipitatione fit concursus salis alcali tartari cum aqua regia, quæ pro majori parte agnoscit sp. nitri, ex concursu autem sp. nitri cum alcalo tartari, nitrum regenerari inflammabile, chemicorum industria detexit, hujus nitri regenerati tenuia ramenta se abscondunt, & insinuant arctissimis auri poris, undè dum igni exponuntur, particulæ nitrosæ, ab igne exponuntur, particulæ nitrosæ ab igne agitatae, & expansæ, vehementer in se mutuo impingunt, liberiusque spatium ad motum suum absolvendum exigunt, hinc impetum faciendo in suos carceres aureos, illos tandem magno cum fragore resolvunt, nitrumque celerrimo hoc in motu, flammam suscipiens, fulmen repræsentat.

ARTI-

ARTICULUS IV.

Amalgamatio Solis.

℞. *Bracteolarum auri q. libet*,
 Redige illas, cum pauxillō *Mercurii currentis*, in massam aliquam
Amalgama solis. vel :
cerae instar. hęc massa dicitur

℞. *Scobis solis q. libet.*
 Ei admisce tantum *Mercurii vivi*, quantum sufficit, ut cum illo
 fiat massa mollis.

Si jam velimus recuperare mercurium, & solem habere sub
 forma calcis; sublimetur amalgama in parva lagenula vitrea, &
 sublimabitur mercurius ad latera vitri, calx verò solis manebit in
 fundo. vel si velimus perdere mercurium, imponatur amalgama
 crucibulo mundo, & evaporetur mercurius in igne aperto. sic in
 fundo relinquetur calx solis, quæ quærebatur.

Usus. Amalgamationis solis est, hunc depurare, & liberare
 ab adjunctis fœcibus. secundò inservire deaurationi aurifabros.

ARTICULUS V.

Azoth auri factum

℞. *Solis purissimi ℥j.*

Mercurii vivi ℥viii.

Fiat, ut artis est, amalgama, solvatur in *aqua regia s. q.* insuper

℞. *Luna exactè cupellata ℥j.*

Mercurii vivi ℥v.

Fiat itidem amalgama, & dissolvatur in *s. q. aquæ fortis.* solutio-
 nes confunde, & adde

Tinct. mart. adstring. ex lap. ham. ℥ss.

Committantur retortæ vitreæ, & instituatur destillatio ex arena,
 auferendo omnem liquorem ad siccitatem præcipitati, dando in
 fine ignem quarti gradus, ita enim tibi remanebit pulvis sub-
 fuscus, quem securitatis gratia figito cum alcohol vini.

Vires. Præcipitatum hoc est diaphoreticum, & rarissimè sali-
 vationes movet, & non nisi in corporibus valde pituitosis. hoc
 præcipitato utantur Chymici in luë venerea inveterata, in fe-
 bribus

(E)

bribus quartanis, in hydropo, aliisve morbis ex pertinacissimis obstructionibus originem fumentibus.

Dosis. *Dosis.* à gr. ij. ad v. exhibetur cum vehiculis dictis in mercurio diaphoretico.

ARTICULUS VI.

Præparatio Solis musivi.

*Præpara-
tio solis
musivi.*

℞. Stann. angl. optim. ℥j.
Mercurii a nigredine loti,
Sulphuris,
Salis ammoniaci, an. ℥ss.

Fiat amalgama, ut artis est, stanni & mercurii. quod in alcohol teratur cum sulphure, & sale ammoniaco. alio modo:

℞. Marcossite auri,
Mercurii,
Sulphuris,
Sal. ammoniaci, omnium an.

Sublimentur autem ex cucurbita vitrea loricatâ.

ARTICULUS VII.

Crocus solis.

*Crocus
solis.*

℞. Solis finissim. per antim. purgat.
& subtilissimè laminati ℥ss.
Niri chrySTALLIZAT. ℥x.
Aluminis ℥viiij.
Sal. comm. ℥v.

Misceantur, & inter sese conterantur, & committantur cucurbitæ vitreæ; quibus superaffunde *aqua simplicis* quantum fatis ad dissolutionem salium: coq. simul igne moderato ad siccitatem salium. de novo affundatur *aqua pluvia*, & coquantur ut prius. quod continua, quousque folia solis totaliter à salibus dissoluta reperias. solutionis flavæ, aureique coloris, successivè instilla *Ol. tartari per deliquium*. ita enim aurum fundum petet, & præcipitabitur in pulverem tenuissimum, quem crebris edulcora ablu-
tionibus, & exicca, & per horæ quadrantem supra laminam
ter-

terream ignitam Calcina. Ita enim obtinebis Crocum solis , pur- *Vires.*
purei coloris , fudoriferum , & cardiacum haud contemnendum. *Dosis.*
Dosis. à gr. ij. ad iv. vel vi.

A R T I C U L U S VIII.

Methodus eliciendi Solem ex Luna.

℞. *Croci martis cum aq. fort. elab. q. p.*

*methodus
eliciendi
solem ex
luna*

Nitri duplum. Ut fluat in tegillo , & eo cum succes-
sivè miscet tuum Crocum , & fluat simul per dimidium quadrantis.
omnibus refrigeratis , abluito falsedinem nitri. ita obtinebis
Crocum purpurei coloris amœnissimum.

℞. *Vuri saturni , &*

Croci tui preparati , & successivis vicibus misceantur
cum Lunâ capellatâ fluenti super cupellam. ita portio croci ingre-
ditur substantiam Lunæ , & cum ea miscetur ; portio verò scoria-
rum in forma spumæ ad extremitates cupellæ projicitur. hoc autem
continua , quousque tota superficies lunæ scoriis obducta sit. ef-
funde in conum fusorium : illumque dissolvito in aquâ forti. ita
obtenebis in solutione lunæ particulas nigrescentes per totam solu-
tionem natitantes : quas , ubi ad fundum residere , edulcorato,
quantum fieri potest , & cum pauxillo boracis fundito. ita plus
auri obtinebis , quàm ullo modo arte separatoriâ lunæ habere
potes.

A R T I C U L U S IX.

Amalgamatio Lunæ.

℞. *Scobis lunaris ʒi.*

*Amalga-
ma luna.*

Argenti vivi q. s.

Ut abeat in massam mollem , quæ dicitur *Amalgama luna.*

Potest etiam fieri cum lamellis , sicut in amalgamatione solis di-
ctum est : Mercurius separatur evaporando. sic in fundo relin-
quitur Calx , quæ quærebatur.

ARTICULUS X.

*Calcinatio immersiva lunæ.**Calx lunæ*℞. *Lunæ puræ, vel impuræ* ℥℥.
Aquæ fortis ℥iij.

Misce, & pone per noctem in digestionem, donec tota luna ab aqua forti sit consumpta, nec quicquam in fundo conspiciatur, nisi fortè aurum fuerit admixtum, hoc enim fundum petit. si alia metalla conjuncta fuerint, solventur illa quoque ab aqua forti. si luna pura fuerit, solutio erit alba. si verò cuprum admixtum fuerit, erit viridis. Hanc solutionem in vitro evaporatorio evapora ad siccitatem usque, & in fundo relinquetur Calx lunæ. vel, si placet servare aquam fortem, destilla ex retortâ vitreâ ad siccitatem, & recuperabitur aqua fortis in recipiente. Calx verò lunæ relinquetur in fundo retortæ, quæ servetur usui.

Usus.

Usus. Inservit parandæ tincturæ lunæ, ut & deputationi lunæ ab adjunctis aliis metallis, scil. cupro, stanno, plumbō. Cuprum separari potest à calce reverberatâ cum aquâ regiâ. stannum, & plumbum verò cum spiritu acido. sic acquireretur Calx purissima lunæ.

ARTICULUS XI.

*Præparatio lunæ hydragogæ angeli salæ facillima.**Luna hydragoga angeli salæ.*℞. *Lunæ ab omni sorde venereâ cupellatæ* q. p.

Solvatur in spiritu nitri, donec totaliter dispareat, solutio tua leviter lactescat, quod signum est perfectæ cupellationis, secus enim, si solutio vel viridescat, vel cœrulescat, signum est, lunam cupro etiam esse inquinatam, ac proinde Medicamentum, inde proveniens, non satis tutum esse potest, sed vomitus movebit insignes: solutione peracta, evaporetur leni igne superfluum humidum, ita ut tertia pars remaneat tantum, & loco quieto expecta chrystallos lunares, quæ apparebunt candidæ & congelatæ instar nitri: quod reliquum liquoris est, illud de novo evapora, ut prius, ita enim omnes collige chrystallos, quos de novo solvito in rore majali destillato, & digerantur per 24. horas. ut fæces, si quæ sint, fundum petant. ros majalis filtretur, & postmodum
evapo-

evaporetur, ut prius dictum, & collige chrystallos lunares, & præparata erit luna hydragoga.

NB. Quod quidam, in secunda evaporatione rori majali, addant pauxillum nitri depurati, itidem solvere in rore majali, ut ejus beneficio temperetur acrimonia chrystallorum lunæ. *Nota bene.*

Vires. Est medicamentum antihydropicum specificum & indubitatum, nam aquas hydropicorum expurgat potenter. *Vires.*

Dosis est à gr. iij. ad vi. vel x. in haustu vini calidi, vel spiritus vini, vel aq. cinnamomi, vel similibus convenientibus vehiculis. *Dosis.*

NB. Quod in forti eductione aquarum humoris hydropici viscera sunt corroboranda, quod imprimis essentia baccarum, Juniperi, cum proprio spiritu extracta, & cum guttulis aliquot spiritus salis acidula facta, præstat. Convenit hic etiam elixir Paracelsi cum spiritu salis edulcificato. *Nota.*

ARTICULUS XII.

Præparatio Lunæ musivæ.

℞. Stanni optimi ℥i℥.

Committatur crucibulo forti, & præcise ubi fusionem minatur, adde *Marcasita lunaris* ℥i℥.

Misce inter se rudiculâ ferreâ. tunc exime crucibulum ex igne, & refrigeretur paululum. quibus tunc adde

Mercurii super igne excalescenti ℥vi. vel donec crepitus emittat. effundantur in lapidem frigidum. postmodum in porphyrite redigantur in alcohol.

ARTICULUS XIII.

Solutio, præcipitatio, seu Calcinatio martis.

℞. Limatur. martis ℥viiij.

Inde lagenulæ vitreæ, & guttatim affunde

Aqua fortis q. s.

Donec non amplius effervescat. tum repone per noctem in digestionem. postea in vitro evaporatorio aquam fortem evaporato ad

(E 3)

ficci-

*Calx, si-
ve crocus
martis.*

ficcitatem. & in fundo relinquetur calx rubra, quæ reverberata in crucibulo rubicundissima, & insipida evadet, quam serva usui. hæc dicitur vulgo *Crocus martis aperitivus*.

Vires. *Vires.* Aperit internas obstructions, concentrando particulas acidas obstructionum auctores: unde multis morbis Chronicis conducit.

ARTICULUS XIV.

Præparatio croci martis aperientis, & adstringentis.

*Crocus
Martis
aperiens.*

℞. *Frustrum Martis*, quod in igne bene excandescat.

Hoc admove magdalionis *sulphuris*, & mars guttatim in frigidam subjectam destillabit. has guttas lava, & in pulverem contere, & obtinebis crocum martis aperitivum. alio modo.

Idem.

℞. *Limatur. martis part. i.*

Sulphuris part. iiij.

Bene inter sese conterantur, & in cochleari terreo sulphur accendatur. dum sulphur deflagrat, continuò chalybs moveatur spatulâ ferreâ. ita enim, per deflagrationem sulphuris, calcinabitur mars in pulverem rubicundum. alio modo.

Idem.

℞. *Vitrioli martis cum ol. vitriol. ppti. q. s.*

Calcina leni primò igne: secundò vehementiori, super laminam terream, vel in platinâ terreâ plani fundi, quousque desinat in pulverem rubicundissimum. alio modo:

Idem.

℞. *Aceti destillati fortissimi q. p.*

Hoc committito cucurbitæ vitreæ, in cujus orificio suspendantur lamina chalybea. cucurbitam cineribus, seu arenæ calidæ, committe; ita vapores aceti destillati, in lamellas martis incidentes, excitabunt in superficie lamellarum crocum martis subtilissimum, quem pede leporino deterge, & usui reserva. alio modo:

Idem.

℞. *Limatur. chalybis q. p.*

Hunc affunde *aquæ fortis* q. s. ad solutionem. solutionem absque perturbatione fæcum decanta, & ad ficcitatem evapora, & super patinam terream, ut prius, calcina. ita enim obtinebis crocum ordinarium bruneri coloris. quem si tenuissimum, & purpurei coloris velis, hoc modo procedito. nempe:

℞. *Nitri v. gr. ℥vi.*

Croci martis per aq. fort. ppti ℥i.

Fluat

Fluat nitrum in Crucibulo , eique successivè admise crocum tuum martis , simulque per dimidium horæ fluant. tunc effunde , & per crebras ablutiones nitrum à croco martis separa. quem exicca , & in pulverem tenuem contere. ita enim obtinebis crocum martis tenuissimum , purpurei coloris.

Vires. Instar alicujus alcali , acidum absorbendo , obstructio-
nes aperit , unde & vulgo *Crocus martis aperitivus* dicitur. medetur
scorbuto , ictero , aliisque cachexiis.

Dosis. Intra corpus est à ℥i. ad ʒ.ʒ.

Dosis.

ARTICULUS XV.

Regulus Martis.

℞. *Martis optimi* (qualia sunt fragmenta ensium , cla-
vatorium , &c) ʒiv. *Regulus Martis.*

Igniatur hic super igne potenti in crucibulo satis calido. marte i-
gnito , addantur.

Antimonii pulverizati ʒviiij.

Relinquantur simul , crucibulo clauso , per dimidiam horam , vel
donec mars cum antimonio in unum liquorem redactus sit. injicia-
tur tum per vices aliquid

Nitri pulverizati ad ʒ.ʒ.

Ita ut tota massa fluat instar aquæ. quo facto , removeatur cruci-
bulum ignitum ex igne , sinaturque refrigerari. refrigeratum , fra-
ctumque crucibulum exhibebit in fundo regulum martis : in parte
verò superiori hærebunt scoriæ regulinæ. debet autem regulus hic
in pulverem redigi , & in crucibulo puro iterum fundi , quod
parvo igne perficitur. sic purior , & pulchior evadit. Imprimis
si in fine pauxillum nitri adjiciatur.

Ufus. Inservit imprimis parando butyro martiali , & unde be-
zoardico martiali. Inservit etiam multis aliis arcanis chymicis.
est enim in totum pulverisabilis , & volatilis, aded ut demum in fu-
mum exhalat , si sæpius fundatur. per se non sumitur intra corpus.

Ufus.

ARTICULUS XVI.

Flores Martis.

℞. *Batitura Martis.*

Sal. ammoniac : minutissimè pulv. aa. ʒiv.

Flores Martis.

Misce,

Misce, & ex cucurbita terrea, in igne aperto, applicato capitulo vitreo, sublima quamdiu aliquid adscendet. sic mars volatilizabitur; & cum sale ammoniaco adscendet colore rubro, & flavo, qui vulgò dicuntur *Flores salis ammoniaci martiales*.

Vires. *Vires.* Insigniter attenuat, incidunt, aperiunt, unde commodè exhibentur in febribus, in asthmate, aliisque chronicis morbis.

Dosis. *Dosis.* Est ℥ss. ad gr. xv.

ARTICULUS XVII.

Tinctura martis simplicissima.

*Tinctura
martis.*

℞. *Limatura martis*, seu
Chalybis purissim. ℥ij.
Spir. aceti ℥iij.

Inde cucurbitæ vitreæ, quam repone in arena, ac digere per diem, & noctem, urgendo ignem ad secundum & tertium gradum, & spatio unius diei extrahes tincturam rubicundissimam; quam filtra per chartam, & serva.

Vires. *Vires.* Temperat acrimoniam acidam: humores fundit: obstructions referat: alvum stimulat, unde in omnibus cachexiis conducit, imprimis in fluore muliebri, mensium fluxionibus, ictero, scorbuto.

Dosis. *Dosis.* Sunt gutt. vi. vel viij. per se, aut in cerevisia, aut vino.

ARTICULUS XVIII.

Essentia Martis.

*Essentia
martis.*

℞. *Præcedentis tinctura* q. s.

Redige eam cum *sacchari* sufficienti quantitate ad consistentiam syrupi. qui condiri potest gutt. i. vel ij. Ol. *Cinnamomi*, aut *Cario- phyllor.* aut *nucis Moschata.*

Vires: *Vires.* Easdem habet cum tincturâ, potestque per se accipi ex cochleari.

Dosis. *Dosis.* Est cochl. ℥.

ART I-

ARTICULUS XIX.

Præparatio Martis potabilis.

℞. *Limatur. Martis tenuissimè trita*
Tartari rhenani albissim. crud. aa. q. p.

*Mars po-
tabilis.*

Aq. pluvial. filtrat. q. s. Ut inde formari queant globuli. Quos globulos in sole exiccato, & in clibano unà cum panibus excoquito. de novo in pulverem conterito, & cum *s. q. aq. pluv.* ut prius globulos formato, iterumque in clibano excoquito. hanc operationem repetendo, quousque martem in quovis liquore solubilem experias. in *aq. pluv.* cochleatim datur.

Dosis. à gr. vi. ad gr. xvi. & ʒi.

Dosis.

Alio modo.

℞. *Limatur. martis purissim. part. i.*
Flor. sulphur. part. ij.

Idem.

Terantur simul, iisque affunde *aq. pluv. q. s.* ad formam pultis. stent in digestionem tepida per horas xij. quibus exactis affunde *aq. pluv.* ad eminentiam digitor. transversor. trium, quatuorve. coquantur simul, donec tinctura flavescens extracta sit. quam decanta, & filtra, illamque ad quartæ partis remanentiam inspissato. ita enim post dies aliquot intensam acquirat rubedinem.

Alio modo.

Simplicissimò autem modò, si martem exhibere volueris, in ob-
structionibus quibusvis corporis nostri solvendis, præsertim verò
in solvendis menstruis, fermentisque acido-austeris peregrinis e-
necandis, sequentem sequere methodum.

℞. *Limatur. martis* (ab omni sorditate lotæ, & in alco-
hol contritæ, perque cribrum augustissimum traje-
ctæ) ʒj.

Sacchari purissim. ʒss.

Macis. ʒij.

Misceantur exactè inter se.

Dosis. Quantum cuspide cultri contineri potest.

(F)

A T R I.

ARTICULUS XX.

*Præparatio lapidis hæmatitidis artificialis ex marte & saturno.**Lapis hæmatitidis artificialis.**℞. Limatura martis q. p. huic affunde.**Sp. salis cum bolo destillati, vel.**viridoli rectif. q. p. vel ad eminentiam trium, qua-**tuorve digitorum transversorum. stent in digestionem, donec sp. salis efferbuerit cum limatura martis, ac dulcis factus fuerit. ebullitione sedatâ, decantetur solutio, & filtretur, evaporeturque secunda pars, ita ut tertia pars remaneat.**sacchari saturni tantundem.**Committantur retortæ vitreæ, & per lenem destillationem (secus enim facile ebullit, & tota massa in vas recipiens decurrit) liquorem ad totalem massæ rubicundæ siccitatem aufer. Quam massam exime, &, ne humescat, ab aëre defende. hæc massa ab quibusdam artificialibus vocatur propter colorem *lapis hæmatitidis artificialis.***Vires.**Vires. Exhibetur in omnibus hæmorrhagis, ut narium, vulnerum, mensium superfluum, internè: & externè in omnibus profluviis, ut diarrhæa, dysenteria, fluxu hepatico, & in genere specificum est adstringens, quod sine ullâ corrosione, & loco omnium adstringentium exhiberi poterit.**Dosis. à gr. iv. an xij.*

ARTICULUS XXI.

*Præparatio tincturæ martis volatilis aperientis & adstringentis, ut & croci martis.**Tinctura martis volatil.**℞. Lapid. hæmatitidis. part. i. vel ℥i.**Sal. ammoniac. part. ss. vel ℥ss.**Conterantur in pulverem tenuissimum, quem per cribrum trajice, ac postea exactè inter sese permisce. conjiciantur in cucurbitam terream, cui adapta alembicum vitreum cum suo recipiente. fiat sublimatio, ut artis est, ex igne nudo, successivè ignem augendo: ita*

ita enim primitus adscendit spiritus salis ammoniaci urinosus , quem subsequuntur flores albicantes, hos flores citrinescentes tandem in fine operationis , corticum aurantium instar , coloratos observaveris. omnibus refrigeratis , alembicum à cucurbita sua separa , floresque tuos exime , & ab aëre defende. his in vase circulatorio repositis , affunde *alcohol vini* ad eminentiam trium digitorum transversorum. stent in digestionem , ita enim alcohol vini aureo tingetur colore instar auri potabilis , & imprægnatur subtilissimis martis effugiis. quem decanta absque perturbatione fæcum , & usui reserva , & parata erit tinctura martis volatilis.

Vires tincturæ. Est medicamentum præstantissimum , aperiens in quibusvis obstructionibus. *Vires.*

Dosis tincturæ volatilis est à guttis x. ad xxx. *Dosis.*

Vires florum. Ipsi flores sudores potenter movent , obstructiones reserant , pituitam tenacem incidendo : exhibentur potissimum in obstructionibus mensium , lienis , mesentericæ. *Vires.*

Dosis florum. est à gr. ℥ss. ad xv. in conveniente vehiculo. *Dosis.*

Capiti mortuo , in fundo relicto , quam pluviam tepidam ad eminentiam trium , vel quatuor digitorum affundito. stent , ut ante in digestionem , donec aqua rubicundo-flavo-colore tincta sit , quam decanta , & usui reserva. *Tinctura martis adstringens.*

Vires. Omnes hæmorrhagias compescit : solutiones sistit , & fluxu albo mulierum multum juvat , adhibitis generalibus. Menstrua copiosa retardat. *Vires.*

Dosis Tincturæ adstringentis est à guttis v. ad x. in conveniente vehiculo. *Dosis.*

Caput mortuum verò , posteductam tincturam adstringentem , vehementer calcinato per ignem reverberii , quousque splendentia ferri ramenta dispareant. Conteratur in pulverem tenuem , & obtinebis *crocum martis*. *Crocus martis.*

Vires. Usus ejus est in affectibus hypochondriacis , in obstructionibus mensium , mesenterii , hepatis , & similium viscerum , referandis , principaliter si cum gummi ammoniaco , sagapeno , myrrha , similibusve aperientibus conjunctus fuerit , & redactus in formam pilularum. *Vires.*

Dosis. à gr. vi. ad x. *Dosis.*

(F 2)

ARTI-

ARTICULUS XXII.

Præcipitatio veneris, inde vitriolum, chryſtalli, calx, & ſpiritus veneris.

*Vitriolum,
chryſtalli
& ſp. ve-
neris.*

℞. Veneris integræ, vel etiam limatæ q. ſ.

Solvatur in *ſpiritu aceti* ſ. q. digerendo per diem & noctem; vel donec nihil amplius ſolvatur ex veneris. tincturam viridem decanta à fæcibus, & in vitro evaporatorio evapora ad cuticulam uſque. tum repone vitrum in loco frigido per xxiv. horas; vel donec lapilli cærulei in fundo concreverint. decanta liquorem reſiduum, & iterum evapora ad cuticulam: iterumque repone in loco frigido, ut lapilli cærulei concreſcant. quos ſuper chartâ purâ leniter ſicca. hi enim vocantur vulgò *Chryſtalli veneris*, itemque *vitriolum veneris*. ſuntque nihil aliud, quam viride æris; poſſuntque per ſe deſtillari, ex retorta vitrea, in *ſpiritum veneris* dictum. vel:

*Calx ve-
neris.*

℞. Veneris integræ q. p.

Solve in *aquâ forti*; ſolutioni inſtilla guttatim olei tartari per deliquium q. ſ. donec deſinat efferveſcentia. tum digere per noctem. affunde *aquam puram*, & filtra per chartam. ſic in filtro manebit *calx veneris*. quæ exiccanda, & in crucibulo reverberanda eſt.

Uſus.

Uſus. Ingreditur in emplaſtra ſiccantia, & adſtringentia.

ARTICULUS XXIII.

Cœmentatio veneris, & ſaturni, inde æs uſtum, & plumbum uſtum.

Cœmentatio eſt calcinatio; quæ perficitur beneficio pulveris acris, Cœmenti dicti vulgò.

*Æs u-
ſtum, vel
plumbum
uſtum.*

℞. Lamellarum veneris, vel ſaturni q. ſ.

Fiat in crucibulo cum *pulvere ſulphuris* ſtratum ſupra ſtratum, ita ut primum, & ultimum ſtratum, ſit pulveris. repone crucibilum in ignem circularem, donec ſulphur ſit abſumptum incendio. ſi primâ vice duo hæc metalla non abierunt in ſcorias nigras, quæ in mortario pulverizari poſſunt, repetatur ſtratificatio ſemel, atque iterum, donec poſſunt redigi in pulverem. vulgò in officinis dicitur *æs uſtum*, vel *plumbum uſtum*.

A R-

ARTICULUS XXIV.

Præparatio spiritus veneris.℞. *Viridis aris, vel quod melius.**Chrystallor. veneris q. p.**Spiritus
veneris.*

Huic adde dimidiam partem *aluminis* vehementer ad totalem egressionem spirituum calcinati. destillentur ex retortâ terreâ vel vitreâ lutatâ, igne aperto, ad totalem fumorum egressionem. spiritum veneris rectifica, & à phlegmate suo separa.

Ufus. Spiritus hic egregium est menstruum in tincturis antimonii, ut & ex ipsius minera, aliisque metallorum crocis, & calcibus extrahendis. in genere præstat omnia illa, quæ acetum destillatum, sed longè potentius. de quibus ulterius consulatur zwelferus in sua mantissa hermetica de liquore veneris alcahestico; sive aceto esurino.

ARTICULUS XXV.

Tinctura veneris.℞. *Florum veneris seu chrystall. p. j.**Sal. ammoniaci p. ij.**Tinctura
veneris.*

Terantur in pulverem, & fundantur in crucibulo supra ignem, donec massa tua obtineat colorem ex nigro viridem, removeantur tunc ab igne: omnibus refrigeratis, teratur materia in pulverem, iique affundatur *alcohol vini* ad eminentiam duorum transversorum digitorum, stent in digestionem moderata, donec alcohol vini colore smaragdino tinctum sit, & parata erit *tinctura veneris*.

Vires. Hæc tinctura prodest specificè in epilepsia, in atrophia infantium, in obstructionibus mensium, in vermibus.

Dosis Ejus à guttis vi. ad xx. in convenienti vehiculo.

Dosis.

ARTICULUS XXVI.

Calcinatio saturni, inde minium.℞. *Saturni crudi, ℥i.*

Indatur patellæ terreæ non vitriatæ, quæ ponatur super carboni

(F 3)

*Calx sa-
turni, seu
minium.*

bus accensis, ut saturnus fluat instar aquæ. agitetur saturnus fluidus spatulâ terreâ tamdiu, donec totus abeat in pulverem; quod dimidiæ horæ spatio eveniet. hic pulvis primò est subniger, si diutius paulò continuetur ignis, evadet flavus: si per horas v. aut vj. urgeatur ignis, fiet pulvis rubicundissimus, qui vulgò in officinis *Minium* dicitur. estque nihil aliud, quam *Calx Saturni* re-verberata.

Ufus. *Ufus.* Inservit parandi liquori, & saccharo saturni: ut & sublimationi cum sale ammoniaco pro parando mercurio saturni.

ARTICULUS XXVII.

Cerussa saturni.

Cerussa saturni. *R.* Lamellas saturni in tenuiss. substant. redact. suspendantur super vapore aceti fortissimi. digerantur simul in fimo equino per tres septimanas, donec pulvis albus laminis adhæreat, vel laminæ in totum calcinatae sint. pulverem à laminis abra-de, & laminas restantes denuò vaporibus aceti expone; donec planè in pulverem abeant. dein in usum servetur.

Nota. *Nota.* Quod vires aceti augeri possunt additione vigesimæ partis aquæ fortis.

ARTICULUS XXVIII.

Saccharum, sive magisterium saturni.

Saccharum, sal, sive, magisterium saturni. *R.* *Calcis saturni* (ut superius) præparatæ ℥i. Inde cucurbitæ vitreæ, ac affunde spiritus aceti ℥iij. aut iv. vel ad aliquot digitorum transversorum supereminentiam. digere per dies, & noctes viij. vel donec acetum evadat dulcissimum. tum decanta acetum: filtra per chartam: evapora in vitro ad quintæ, aut sextæ partis remanentiam. sic reliquium abibit, vel in chrysallos, vel in substantiam saccharinam cum adstrictione dulcissimam; unde vulgò *saccharum, sal, & magisterium saturni* dicitur.

Vires. *Vires.* Externi tantum usus est, refrigerat, repellit: conducit in inflammationum principiis. est frequentissimi usus apud chirurgos in contusionibus, prohibendisque inflammationibus.

Dosis. *Dosis.* Est pro re natâ.

AR-

ARTICULUS XXIX.

Præparatio balsami saturni rubicundi.

℞. Lithargyri auri q. p.

Balsamus
saturni
rubicun-
dus.

Teratur in pulverem tenuem, huicque affundito acetum destilla-
tum ad eminentiam iv. digitorum transversorum. digerantur si-
mul, vel, si mavis, coquantur, spatulâ ligneâ semper agitando,
quousque acetum destillatum de acrimoniâ sua remiserit, & dulce
factum fuerit. tunc decanta, & filtra; liquoremque filtratum in
patina stannea super vapores calidos aquæ ferventis ad consisten-
tiam syrupi tenuioris evaporato. cui affundito aquam pluvialem,
ita statim lactescit. iterum filtrato, (quo agendo observabis gut-
tas rubicundas per filtrum descendere) dein evaporato, ut prius:
hancque operationem tamdiu repetes, quousque balsamum tuum
saturni dulce instar sacchari, & rubicundum instar sanguinis eva-
ferit. singulis hisce filtrationibus partes magis austæræ terrestrio-
res in charta emporctica hærent. sic beneficio hujus operationis
præstantissimum ex saturno elicuisti arcanum, quod tam interius,
quàm exterius summâ cum laude in usum medicum recipi potest.

Vires. Exterius applicatum curat oculorum rubedinem, ex
erosione cutis ab acri catharro exortam. ratione enim particula-
rum plumbearum excipiet ictus salium acrium, quos temperat, &
acrimoniâ eos deprivat: ratione verò qualitatis suæ adstringentis,
poros lachrymales nimium erosos, & dilatatos, adstringit. bal-
samum hoc mixtum cum oleo olivarum, & cum eo simul agita-
tum, donec desinat in unguentum album verè nutritum, præ-
fens est remedium in inflammationibus renum. eorum enim regio-
ne hoc balsamo illitâ, statim ardores compescuntur, & sedantur.
in contusionibus, (quas inflammatio ordinariò subsequi solet) si
dissolvatur balsamum hoc in aquis appropriatis, & tepidè instar
fotus applicetur, foeliciter dissolvit. insuper si miscetur cum
balsamis sarcoticis, præstantissimum præbet medicamen, carnis ge-
nerationem promovens, dolores, inflammationes, tensiones, fluxus,
& similia vûlnerum periculosa symptomata, præcavens. in af-
fectibus oculorum diluitur cum aquâ euphragiæ, fœniculi, rosa-
rum, vel similium, parsque affecta vel plumâ, vel linteo madido,
conti-

continud hoc balsamo inungitur. ita brevi temporis spatio magna hæc oculorum molestia sedatur. quod si (quod aliquando contingit) fistula oriatur in cantho oculi, post adhibita mundificantia, statim gutta una, vel altera infundatur; ita brevi tempore fistulam carne replebis, & cicatricem obduces.

Interius exhiberi potest in omni vehementiori hæmorrhagia uteri, & vulvæ: in fluxu mentium nimio: itidem in febribus ardentibus. in genere præstat omne illud, quod à saccharo saturni ullo modo expectari potest.

ARTICULUS XXX.

Præparatio Balsami saturni marte nobilitati.

*Balsamus
saturni
marte no-
bilitatus.*

℞. *Limatura martis à sordibus repurgata q. p.*

Huic affunde *spiritum salis rectificatum* ad eminentiam iv. digitorum transversorum. stent simul, quousque effervescentia sedata sit, spiritusque salis dulcescat, quo signo apparente, spiritum tuum filtrato, & ad dimidiam partem evaporato. dein ei addito æqualem portionem *sacchari saturni*, & igne mediocri ex retorta, liquorem superfluum ad siccitatem auferto. ita in fundo retortæ remanebit massa rubicundi coloris, dulcis instar sacchari, & validissimè adstringens.

Vires.

Vires. Hujus gr. iv. vel vj. interius exhibita felicissimè sanant dysenterias, hæmorrhagias, fluxus mensium nimios, hepaticos & cœliacos. exterius commiscetur cum vehiculis convenientibus, & injicitur per siphonem in vulnera, quorum hæmorrhagias curat; acresque catarrhos ad vulnera delabentes obtundit, & mitigat. exhibetur insuper interius in potionibus vulnerariis.

Dosis.

Dosis. à gr. iv. ad gr. x.

ARTICULUS XXXI.

Balsamus sacchari saturni.

*Balsamus
sacchari
saturni.*

℞. *Sacchari saturni ℥j.*

Sp. seu ol. terebinth. ℥iiij.

Misce, & stent in digestionem per sex dies, donec sp. rubicundissimo colore tingatur, & saccharum totaliter solutum sit, addendo

dendo aliquid sacchari, quousque solvere nolit ulterius. hoc saccharum efficacius evadet, si ad ℥iv. balsami, addantur camphoræ ℥iv. ut in ea solvatur.

Vires. Mira præstat in podagra calida, si linteolum eo madefactum superponatur. insuper medetur suffusionibus, & rubedini oculorum: & omnia ea præstat, quæ de saccharo diximus, sed cum majore virtute.

Dosis. à gr. i. ad vi.

Dosis.

ARTICULUS XXXII.

Balsamum Saturni antipodagricum.

℞. Sacch. saturni ℥i.

Ol. tereb. vel, juniper. ℥iij.

Digerantur per xxiv. horas in arena. dein adde:

Camphor. ℥i.

Castor. pinguis, ℥iij.

Digerantur denuo in balneo mariæ per horas xij. dein liquor usui fervetur, à fœcibus prius separatus.

Vires. Egregium est discutiens, & anodynum externum in arthritide vagâ, & omnibus frigidis affectibus nervorum, podagrâ, & chiragrâ. Internè pellit calculum: passionibus hystericis convenit.

Dosis. à guttis ij. ad xij.

Balsamum saturni antipodagricum.

Vires.

Dosis.

ARTICULUS XXXIII.

Balsamum Saturni anodynum.

℞. Ol. violar. mediante oleo papav. facti ℥ij.

Liquoris saturni ℥i.

Misceantur agitando simul super ignem lenem, donec consistentiam acquirant unguenti mollioris. dein adde

Camphora in sp. vini rectific. dissoluta gr. x. Misce,

Vires. Omnibus tam affectibus frigidis, quàm calidis succurrit. summi usus est in discutiendo, & mitigando humore acri, & corrosivo; si linteum illitum parti affectæ applicetur.

Balsamum saturni anodynum.

Vires.

(G)

ART I-

ARTICULUS XXXIV.

Oleum seu liquor, & Tinctura saturni.

*Oleum,
& tinctu-
ra saturni.*

℞. Lithargyri auri ℥viij.

Aceti acerrim. ℥xx.

Digerantur simul per horas xxiv. dein affundatur *acetum dulcificatum*. evaporetur dein ad oleaginositatem usque. huic superfunde *aquæ pluviae* ℥vi. vel, viij. ut lactescat. Lactescentem liquorem decanta lentè : dein denuo evaporetur : tum adhuc semel repete, ut odor aceti planè tollatur, & liquor dulcissimus evadat. hujus partem unam serva in vitro clauso, sub nomine *olei dulcis saturni*.

Alteram verò partem ulterius evapora ad consistentiam mellis. huic superfunde *sp. vini rectificatum*, & extrahe *tincturam*, mediante digestionem, quæ erit dulcissima.

Nata primò.

Nota primò Quò sæpius aquæ affusio repetatur, & separatio pulvisculi, eò penetrantius, & dulcius evadit oleum.

Nota secundò.

Nota secundò. Si tinctura intendatur, non opus est parere pulvisculum.

Nota tertio.

Nota tertio. Fit & oleum, & spiritus saturni è sale ejus, mediante aceto destillato facto, quod retortæ immisum per se destilletur. sic prodibit oleum fragrantissimum in sat magnâ quantitate, & spiritus inflammabilis instar spiritûs vini.

Vires.

Vires. Refrigerat, & adstringit: libidinem extinguit: omnibus inflammationibus, tam internis, quàm externis, convenit. ulcera maligna, & erodentia citissimè mundificat, & sanat. oleum plerumque ad externum usum adhibetur; tinctura verò ad internum. ad erysipelas, & inflammationes oculorum, non datur melius lavamentum, vel collyrium, quàm sequens

Collyrium

℞. Ol. saturni, gutt. xx.

Tinct. veneris, gutt. x.

Alcohol vini camphorat. gutt. xv.

Aq. rosarum

plantaginis, vel sambuci an. ℥i℥.

Misce, fiat collyrium, quo pars affecta sæpius humectetur, & sine dubio sanabitur.

ARTICULUS XXXV.

Amalgamatio jovis, & saturni.

℞. *Limatur jovis*, aut

saturni, q. p.

Mercurii currentis partes ij. vel iij.

*Amalga-
ma Jovis,
& Satur-
ni.*

Misce, ut abeat in massam nec tenuem, nec crassam nimis. hæc dicitur *amalgama jovis*, aut *saturni*.

Ufus. Inservit mechanicis in conficiendis speculis, habetque *Ufus*. alios usus in mechanicis.

ARTICULUS XXXVI.

Præcipitatio Iovis, & Saturni.

℞. *Calcem jovis*, vel

Saturni.

*Præcipi-
tatio Jo-
vis, &
Saturni.*

Solve eas in *spiritu nitri*, aut *aqua forti*, & cum insigni effervescentiâ abibunt in Calces albas: quas evaporando liberabis à menstruis, & reverberatas, aut edulcoratas aquâ, servabis usui.

Vires. Refrigerant, siccant, adstringunt. Conveniunt ulceribus, & inflammationibus repellendis. suntque tantum externi usus.

Dosis. est pro re natâ.

Dosis.

ARTICULUS XXXVII.

Regulus Iovis.

℞. *Stanni anglici opt.* ℥ij.

Regul. antimonii ℥ij.

*Regulus
Jovis.*

Fluant stannum in crucibilo ignito. tum statim injiciatur quoque pulvis reguli antimonii, & statim hic una fluet cum stanno. effundatur leniter materia fluida in parvum aliquod crucibilum, ut abeat in *regulum*, qui colori erit argento haud dissimilis.

Ufu. Inservit parando butyro & bezoardico Joviali.

Ufus.

Processus secundus.

℞. *Regul. antimon. minutissime pulv.* ℥ij.

imponantur crucibulo, super carbonibus accensis, ignito, expectan-

*Regulus
antimonii
jovialis.*

(G 2)

do,

do, donec regulus omnis fluxerit instar aquæ. tum adde

Stanni anglici integri, ℥i.

Et fluet hoc in momento cum regulo: effunde massam fluidam in conum fusorium, aut crucibulum mundum, & habebitur massa durissima, & albissima, quæ polituram recipit, & argentum mentitur: friabilis tamen est. hanc serva ului. hæc enim dicitur *regulus antimonii jovialis*.

Usus.

Usus. Inservit parandis butyro, & bezoardico, jovialibus. mechanicis conducit ad varia paranda instrumenta, & utensilia, ut sunt pætinæ, manubria ensium, globuli, aliaque.

CAP. III.

De antimonii Calcinatione, sublimatione, &c.

ARTICULUS I.

Calcinatio antimonii, inde hepar.

*Hepar
antimonii*

*℞. Antimonii crudi.
Nitri puri aa. ℥ij.*

Terantur in pulverem tenuem, & exacte inter se misceantur, & successivis vicibus conjiciantur in crucibulum candens, ita enim nitrum tuum cum subjecto antimonio sulphureo prompte flammam suscipit, & comburit antimonium, ipsiusque claustra & vincula, (quibus mediantibus, antimonii principia activa, scilicet sal, & sulphur, ab fuga coercebantur) referat, illaque activa principia, quæ antea in suis vinculis jacebant inclusa, in actum educit, unde non mirum est, antimonium semel fulmen nitri passum, vehementius operari per vomitus, & sedes, quàm quidem antimonium crudum. hoc enim calcinatum antimoni, à colore, vocatur *Hepar antimonii*.

Usus.

Usus. Inservit parando crocum metallorum, & antimonium diaphoreticum, &c.

ARTICULUS II.

Crocus Metallorum.

*Crocus
metallo-
rum.*

℞. Hujus hepatis antimonii q. p.

Redi-

De Antimoni calcinatione, sublimatione, &c. 53

Redigatur in pulverem subtilissimum. Coque aquâ purâ per quadratam horæ. coctæ, & refrigeratæ instilletur acetum vini, ut crocus ab aqua separetur. edulcoretur postea aquâ pura ter, quaterque; pulvisque ruber bene exiccatus servetur usui, & à chymicis vocari solet *crocus metallorum*.

Vires. Hujus enim grana aliquot liquori vinoso infusa, suis effluviis salino-sulphureis menstruum inficiunt, quæ cum potenter incidere, & fermentare valeant, & contenta intestinorum, uti & ipsam massam sanguinis, potenterque irritare solent, & vellicare ventriculum, intestina, orificia ducti pancreatici, & cholodoci, non mirum, quod sedes, & vomitus inde oriuntur vehementiores.

Dosis. In substantia sunt grana iv. in infuso gr. viij. vel x. verum cum emetica antimonialia hoc incommodi habeant, quod quandoque cum anxietate molestâ, opus suum destinatum perficiant, non immerito in ejus correctionem laborarunt medici. ut autem mitius operationes suas exercent;

℞. Infusionis croci metall. q. s. pro dosi, adde.

Hauftus.

Syr. violar. ʒj.

Ol. sulphuris per camp. q. s. ad gratam acridinem.

Misce, fiat haustus.

Ita enim ratione dulcedinis syrupi violarum, deliniantur sales corrosivi antimonii, ac proinde tam molesto motu ventriculum & intestina afficere non valeant. ratione verò olei sulphuris per camp. antimonii exhalationes salinæ, & mercuriales figuntur, & enervantur.

ARTICULUS III.

Antimonium Diaphoreticum.

℞. Hepatis antimonii pulv. subtiliss. part. 1.

Nitri puri part. ij.

Antimonium diaphoreticum.

Conterantur exactè inter sese, & in crucibulo candente comburantur, ut dictum prius. quippe in hac secunda detonatione multum mutabitur facies antimonii, ex hepatico enim seu croceo colore, vertetur in albißimum calcem: ex purgante, & vomitivo violento, transformabitur in sudoriferum blandum. per reiteratas enim calcinationes, sales, & sulphura antimonii, quæ in primâ calcinatione,

(G 3)

calcinatione,

cinatione, in actum erant educta, per subsequentes deflagrationes, fugantur in auras, ut unà cum volatilibus nitri partibus, avolant, relinquuntque antimonium, volatili suo sulphure, & sale spoliatum, unde antimonium, principiis suis activis destitutum, nec vomitus, nec sedes ciere potest, sed in poris, quos in igne acquisivit, materiam ætheream vehens, quæ est leviter fermentando, & agitando massam nostri sanguinis, transit in diaphoreticum, & sudoriferum blandissimum, absorbens sales peccantes acido-austeros: sulphur autem antimonii citrinum, unà cum nitro secessum faciens à reliquiis antimonii ferreis, relinquit antimonium colore suo hepatico, seu croceo spoliatum, sub forma pulveris cretacei coloris. Calcinationem verò rite esse peractam, concludet chemicus, ex colore, quem induit antimonium, cretaceo, & cum antimonium ulterius cum nitro inflammari, & incendi recusat: hæc enim signa sunt, sulphura, & sales secessum fecisse, nullumque futuri vomitus, vel purgantis remanere scrupulum.

Hæc verò calx in aquam pluviam injiciatur, ut omne sal in eadem dissolvatur. agitetur optimè aqua, ut planè turbida reddatur: dein post levem subsidentiam effundatur. sic pulvis subtilissimus aquæ intermixtus in alteram ollam decidet. subsidente pulvere, aqua supernatans effundatur, eandem operationem repetendo, donec aqua insipida evadat. pulverem restantem super cretam exicca, vel lento solis calore, & ad usum serva.

Nota primò.

Nota primò. Si nitrum non sit optimè purum, flavi erit antimonium coloris.

Nota secundo.

Nota secundo. Non debet nimis diu in igne detineri, quia alcalicum evadit nitrum, & antimonium non, ut vulgaris fert opinio, diù calcinando, melius fit, sed deterius. nam solæ particulæ acidæ nitri divisionem particularum antimonii, & fixationem efficiunt: particulæ verò alcalinæ nitri malignitatem potius ei conciliant, particulas illas duriores, & ponderosiores efficiendo, & aërem attrahendo, unde fermentationem quamdam temporis tractu antimonio conciliant, & pristina vomendi qualitas ipsi sic restituitur.

Nota tertio.

Nota tertio. Excellentissimum evadit hoc antimonium diaphoreticum, si cum spiritu vini rectificato per dies vij. vel viij. digeratur, & postea, sine ulla edulcoratione, in usum propinetur.

Nota

Nota quartò. Ex minerâ antimonii (scil. hungaricâ, aut aliâ optimâ) multo candidius, & præstantius diaphoreticum evadet. *Nota quartò.*

Vires. Est blandissimum aliquod alcali, quod acidus humores mirè absorbet, eorumque acrimoniam temperat. hinc multorum, & magnorum morborum, remedium existit: reddit humores fluidos, & à se invicem separat coagulatos, eos volatilizat, atque, ut per poros expelli possint, aptos reddit. unde vulgò dicitur *diaphoreticum*, *lithontripticum*, & *febrifugum*. & foeliciter dissolvit sanguinem coagulatum, atque sic mumie, & sperm. ceti vicem supplet. acuat aliquo alcali fixo plantarum, & stimulat gr. j. aut altero scammonii, fit specificum in quartanâ; in obstructionibus diuturnis, aliisque affectibus gravissimis.

Dosis. est à ℥ss. ad ℥. j. imò ad 3℥. & optimum est, si addatur ℥ss. falis alicujus plantæ.

ARTICULUS IV.

Sulphur antimonii verum & inflammabile.

℞ *Aqua regia* ℥iv.

Antimonii crudi minutissimè pulveriz. ℥j.

*Sulphur.
antimonii*

Contineatur aqua regia in cucurbitâ oblongâ. tum sensim, & per vices, injiciatur pulvis antimonii, expectando semper, donec cessat effervescentia. pulvere omni injecto, reponatur vitrum in digestionem per xxiv. horas. tum effundatur tota solutio in ollam aquâ purâ repletam, & tota aqua evadet lactea: decantetur statim aqua lactea in aliquam ollam mundam, & in fundo relinquetur pulvis crassus, & gravis. qui pulvis est ipsum sulphur antimonii. edulcoretur hic pulvis toties aquâ purâ, donec aqua non amplius lactea evadat, sed relinquatur colore talis, qualis affusa est. tum pulverem sicca, & serva usui. hic enim est *verum sulphur inflammabile antimonii*.

Vires. Habetur pro insigni cardiaco, & diaphoretico. præcipuè laudatum est antiquis Chymicis. putatur balsamum sulphuris rulandi fuisse concinnatum ex hoc sulphure. Chymici tincturam hujus sulphuris imprimis quærunt pro suo lapide philosophorum tingendo: habet enim colorem aureum. solvitur more aliorum sulphurum cum oleis destillatis in balsamum sulphuris antimonii.

Dosis est granorum iij.

ARTI. *Dosis.*

ARTICULUS V.

Flores Antimonii albiſſimi.

*Flores
antimonii
albiſſimi.*

℞. *Aquam illam lacteam in precedenti
Processu sulphuris antimonii relictam.*

Repone illam ad quietem, donec albedo fundum petat, & aqua superfluet limpida. decanta aquam limpida, & materiam albam relictam novâ aquâ purâ aliquoties edulcora. tum filtra per chartam. coagulum album relictum in chartâ leni igne exsicca in pulverem albiſſimum, qui servetur usui: hi enim sint *Flores antimonii albiſſimi* dicti.

Vires.

Vires. Purgant per alvum tantum, idque leniter.

Dosis.

Dosis. Est gr. iiij. vel iv.

ARTICULUS VI.

Flores Antimonii rubri.

℞. *Antimonii crud.*

Salis ammoniaci. ana ℥iv.

Terantur omnia seorsim. tum cribrentur, & misceantur: fiatque massæ hujus sublimatio ex cucurbita terrea, in igne aperto, applicato capitello vitreo, quamdiu aliquid adscendet: quod fit duarum, aut trium horarum spatio, & tota ferè massa adscendet in capitellum. removeantur flores ex capitello refrigerato, cum aquâ purâ, effundanturque in ollulam puram, atque aquâ purâ aliquoties edulcorentur, ut scilicet auferatur sal ammoniacum. aquæ omnes rubræ filtrentur per chartam, ut & ipsi flores. sic in filtro relinquetur massa rubra, quæ vel ad aërem calidum, vel super arena lentè exsiccare debet in pulverem rubicundissimum, qui est insipidus, & constituit *flores antimonii rubros* dictos.

Vires.

Vires. Ex parte sunt diaphoretici, nam in totum inflammabiles sunt, sulphure antimonii constantes: partim quoque vomitum, & secessum movent. conducunt gravissimè morbis, mania, melancholia, aliisque capitis affectibus.

Dosis.

Dosis. Sunt gr. iiij.

ARTI-

ARTICULUS VII.

Calcinatio antimonii pro vitro.

℞. *Antimonii crudi subtilissimè pulverizat. ℥. ss.*

Antimonium calcinatum.

Indatur patellæ terreæ non vitriatæ, ponaturque super Carbonibus accensis, agiteturque perpetuò spatulâ aliquâ nec ligneâ, nec ferreâ, verùm ex alia materia, quæ antimonium inficere nequit, sed aut terreâ, qualis est fistula tabacalis, ita ut fumus copiosè exhalet, donec concrescat in globulos. terantur hi globuli rursus, fiatque calcinatio, sicut antea, semper expectando, donec concrescat in globulos, sive grumos, (quod fit tardè, si ignis nec validus nimis, nec imbecillus sit; quod si ignis vehemens sit, statim concrescet) & concretum iterum terendo, donec tandem antimonium relinquatur sub forma pulveris Cineritii coloris, & qui, carboni vivo impositus, fumum non emittat. tum enim *Antimonium ritè calcinatum est pro vitro hyacinthino.*

Usus. Inservit parando vitro antimonii. potest etiam ex hac calce cum spiritu aceti, & spiritu veneris, extrahi tinctura. *Usus.*

ARTICULUS VIII.

Vitrum antimonii hyacinthinum.

℞. *Calcis antimonii præcedenti modo præp. q. s.*

Vitrum antimonii hyacinthinum.

Statuatur crucibulum super carbonibus accensis. in hoc ignitum ingeratur calx antimonii, relinquaturque ibi per dimidium horæ, per se, sine ullâ additione, aut boracis, aut florum sulphuris, aut nitri. tum effundatur fluidum antimonium super patellam cupream lævigatam, ut possit fluere in lamellas, quæ ad ignem refrigerentur, ne rumpantur in multas partes, & habebitur *vitrum antimonii pellucidum*, & rubri coloris, quod *hyacinthinum* dicitur.

Nota bene. Si non sit pellucidum, planè indatur hoc vitrum iterum in crucibulum, & fundatur eodem modo adhuc semel, vel bis, & fiat pellucidum. quod si, ne sic quidem, pellucidum erit, redigatur vitrum obscurum in pulverem, & calcinetur sicut ab initio, donec fumum non amplius emittat, & tum iterum funde, sicut antea. si, ne hoc quidem modo, fiat pellucidum, redigatur

Nota bene

(H)

vitrum

vitrum in pulverem minutissimum, eique affundatur *spiritus veneris rectificatus*. Digeratur per dies, & noctes xiv. tum decanta tinturam sanguineam, & serva usui. vitrum verò in fundo relictum recipe, & in crucibulo funde, sicut antea, in vitrum antimonii. quod sine dubio erit pellucidum, & hyacinthinum.

Vires.

Vires. Inservit diversis præparationibus, ut oxyfaccharo vomitivo, tartaro emetico, vitro correcto vomitivo Zwelferi. per se autem & solum movet vomitum, & secessum, si imponatur vino albo, & per noctem in eo relinquatur. nempe si ℥ij. vini albi imponatur ʒi. vel altera vitri antimonii. solet item infundi cum musto, & redigi in sapam.

Dosis.

Dosis. In substantia sunt gr. iij. vel iv. in infuso gr. vj. vel viij.

ARTICULUS IX.

Sapa vomitiva antimonii.

Sapa vomitiva antimonii

℞. Vitri antimonii subtilissimè pulverizati ʒi.

Musti, sive vini recentis ʒxij.

Pilule vomitivæ.

Misce, & digere per diem & noctem. tum filtra per pannum. colaturam evapora ad tertiæ partis remanentiam. sic relinquetur consistentia syrupi, qui vulgò *sapa* dicitur. vel potest etiam amplius evaporari ad consistentiam pilularum, & tum possunt dici *pilule vomitivæ*.

Vires.

Vires. Purgat per vomitum, & secessum.

Dosis.

Dosis sæpè ʒij. ad ʒiij. pilularum vero datur una ad ipsi magnitudinem.

ARTICULUS X.

Tinctura antimonii.

menstruū ad tincturam antimonii.

Menstruum ad tincturam antimonii.

℞. Chrystallor. veneris part. ij.

Sulphuris mineralis part. i.

Contundantur in alcohol, & misceantur exactè inter se, & retortæ vitreæ committantur, & igne leni destillationem tuam aggreditor: & successivis gradibus prosequitor ad totalem fumorum expulsionem. ita enim videbis flores quosdam sulphuris elevatos in

in vas recipiens, unâ cum liquore acido prædictis floribus inquinato. quem per repetitam destillationem rectifica, & obtinebis liquorem clarum, limpidum, acetum acerrimum.

℞. Vuri antimonii hyacinthini q. p.

Tinctura
antimonii

Contundatur in alcohol. eique affundito *menstrui præcedentis* ad eminentiam digitorum transversorum ij. stent in digestionem continuâ, bis, terve de die cum bacillo ligneo agitando (quod nota bene) quousque menstruum tuum flavissimam tincturam ex antimonio extraxerit. tincturam decanta, & si visum fuerit, cum novâ sufficienti quantitate menstrui iterum tentetur extractio. tincturas confunde, & per alembicum fiat ablatio superflui liquoris, quousque extractio tua ad olei formam redacta fuerit. huic affunde *alcohol vini* ad eminentiam digitorum transversorum iij. stent in digestionem tepida simul, & observabis spiritum vini tuum tincturâ antimonii imprægnari. tinctum hunc spiritum decanta, & ad remanentiam dimidii per destillationem auferto. ita enim obtinebis tincturam antimonii efficacissimam. quam si magis coloratam desideraveris, cum croco solis sequenti methodo conjungito.

℞. Croci solis part. i.

Tinct. antimonii præp. part. iij.

Misce simul in vase percellano, & leni igne ad siccitatem evaporentur.

Vires. Exhibetur tinctura hæc in omnibus morbis per sudorem curabilibus. principaliter autem in morbo venereo, lepra, in scabie profundâ & inveteratâ; in febribus, apoplexa, contracturis, &c.

Dosis. Tincturæ est à guttis v. ad xv. pulveris autem à gr. ij. ad gr. vj.

Nota. Præparatio croci solis ad præcedentem operationem.

Crocus
solis.

℞. Solis per antim. purgati part. i.

Mercurii à fœcibus, & nigredine lavati part. vi.

Fiat secundum artem amalgama. quo commisce sulphuris duplum totius. Misce inter se, & sub tegulâ calcinentur, continuè agitando ad totalem sulphuris, & mercurii expulsionem. ita obtinebis *crocum*, à fœcibus, si quæ adsint, abluendum.

ARTICULUS XI.

Pulvis emeticus, ex vitro antimonii correctus.

*Pulvis
emeticus
antimo-
nii corre-
ctus.*

℞. Vitri antimonii per se, absque ullo additione facti ℥vj.
Nitri purissimi ℥ij.

Terantur simul in pulverem tenuem, & calcinantur in crucibulo candenti, ut artis est in antimonii diaphoretici præparatione. calcinatione peracta, massam tuam ex crucibulo exime, & in pulverem conterito: cui affunde aquam tepidam, & edulcora. pulverem in fundo remanentem leni colore exicca, & usui reserva.

Vires.

Vires. Vomitorium est, absque ullo incommodo operationes suas exercens.

Dosis.

Dosis. Exhibetur in substantia, & in infusione, cujus postremum multò securius est, quippe antimoniata in substantia exhibita, & diutius, quàm par est, in plicis & poris ventriculi hærentia, diuturnam præbeat vomitûs mineram, quod non ita obtinebit in antimoniatâ in infusione exhibitâ, quippe quæ facilius descendunt ad intestina, & foelicius per inferiora operantur. Dosis hujus emetici est à gr. iv. ad x. vel xx. ad summum in infusione: à gr. iij. ad vj. in substantia. Memento quod hoc vomitorium mitigari poterit, ut emeticum evadat securissimum, ut dictum in infusione croci metallorum cum syr. violarum & ol. sulph. per campanam.

ARTICULUS XII.

Regulus antimonii martialis.

*Regulus
antimo-
nii mar-
tialis.*

℞. Antimonii crud. ℞ i.

Cinerum clavellator.

Tartar. crudi aa, ℥v.

Pulverizentur, & exactè misceantur inter se, & committantur crucibulo forti, ignique imponantur, quousque inter sese candent. hoc signo apparente, successivè injicito pauxillum nitri. ita nitrum inflammabitur cum massa, eamque ad fusionem disponet. hoc continua, donec antimonium fluat instar aquæ. in eoque statu per dimidium horæ, vel quadrantem contine. dein effundito
in

in conum fusorium calentem, sebo illitum. & à superiore parte leviter concutito latera coni tui fusorii, ut pars gravior metallica fundum petat. omnibus refrigeratis, massam tuam effunde, & in imum ejus inspicito. ibi enim observabis *regulum antimonii martialem*, resplendentem instar lunæ. in superiore parte incidēs in scorias, ex sese sulphureum odorem eructantes. regulum ab iis separa, & usui serva.

Nota bene. Si regulus purior expetatur, iteratò liquefieri debet per se indendo frustrum unum, vel alterum nitri. sic denuò scorias deponet, & multò purior evadet.

Vires. Regulus hic vomitivus est purgans serosos, & putiosos humores. propinatur ex infusione vini Gallici. *Vires reguli.*

Dosis. In infusione a ℥℥. ad ℥i. dosis vini ab ℥℥. ad ℥i.

Scorias, dum calent, pulverizato, iisque affunde aquam pluvialem ad eminentiam quatuor, vel quinque digitorum transversorum, coquantur simul, quousque pluviam colore flavo rubicundo imprægnatam animadvertes. tunc filtrato per chartam emporeticam. & præcipita cum cremore tartari, in aqua resoluta per coctionem, vel per acetum destillatum, vel cum phlegmate vitrioli, vel sp. falis. ita enim pulvis quidam flavi, vel rubescentis coloris, fundum petit, *sulphur auratum* dictus. hunc pulverem exicca, & majoris securitatis gratiâ, fige per flammam alcohol vini. *Dosis. sulphur auratum ex scoriis antimonii.*

Vires. Hic pulvis in obstructionibus tenacioribus resolvendis, ac proinde in quartana, hydrope, podagra, luë venerea, & similibus affectibus, maximè juvare solet. specificè verò adhibetur contra epilepsiam, tam infantum, quàm adultorum. *Vires.*

Dosis. Est à grau. ℥. in infantibus ad gr. vi. vel viij. in adultis. *Dosis.*

Ex hic scoriis, aëri humodo expositis, stillat liquor aurei coloris, egregium, & præstantissimum remedium in vulneribus fordidis, & inveteratis, mundificandis, & curandis. insuper resolvit potentissimè tumores duros ex tartaro fixo nostri sanguinis originem ducentes, ut in podogrâ nodosâ. tophis veneris, & similibus. *Liquor aureoflavus.*

Deinde si ex hisce scoriis extrahatur tinctura cum vino malvatico, vinumque hoc stilletur super lateres candentes, ita ut fumi copiosi exinde exsurgant, potentissimum est remedium ad menstrua obstructa revocanda. fumus, si in selâ perforatâ ab ægra excipiat, *Tinctura ex scoriis antim.*

cipiatur, potenter menses evocare solet.

*Pocula,
vomitus
cientia.*

Inde etiam fiunt pocula perpetuò vomitus cientia.

℞. Stanni angl. optim. ℥j.

Regul. puriss. ʒx.

Vel, si placet, ana. sed tum nimis fragilis erit. liquefiat primò stannum: dein pulvis regul. antimonii injiciatur. stent simul in igne per quadrantem circiter horæ, vel donec unita sunt: dein effunde in figuram quam libet, vel schypos vomitorios perpetuos dictos. quibus si vinum hispanicum, vel gallicum digeres per noctem, imprægnabitur tenuissimis effluviis antimonii, ac ea ratione vomitorium, & catharticum evadet.

Inde etiam fit stannum argentum colore referens:

*Stannu
argentum
colore re-
ferens.*

℞. Stann. angl. optim. ℥j.

Reguli antim. depurati ʒi.ʒ.

Vener. rubra ʒij.

Ita ratione veneris, tollitur livor. fundatur primitus venus. cui tunc addito regulum antimonii, & stannum; funde per ignem satis strenuum, donec omnia bene sunt commixta. tunc effunde, & obtinebis massam sonoram, duram, & resplendentem, ad modum lunæ; ex qua supellectilia varia elaborari possunt.

ARTICULUS XIII.

Pulvis antihecticus.

*Pulvis
antihe-
cticus.*

℞. Reguli antimonii,

Stanni optim. ana p. q.

Fundantur simul in crucibulo, donec omnia bene sint unita, & effundantur in cono fusorio, ita obtinebis regulum valde friabilem; hunc in pulverem tenuem terito, & cum æquali portione nitri calcinato, ut artis est in antimonio diaphoretico. post calcinationem obtinebis massam ex cæruleo resplendentem, quam in pulverem tenuem terito, & cum aqua pluvia edulcorato, leviter agitandum massam, ut subtiliorem ejus cremorem obtineas, iique grumi regulini separatim maneat in fundo, massam edulcoratam leni colore exicca, & ad usum reserva.

Vires.

Vires. Exhibetur hoc medicamentum in luë venerea: principaliter in ulceribus inveteratis, ex acri sale originem trahentibus. exhi-

exhibetur itidem in hectica incipienti : in obstructionibus uteri : & diversimodè, pro ratione subjectorum operari solet. in quibusdam enim per diuræsin operatur : in quibusdam autem per sudores : in aliis verò per sedes. & quandoque ubi ventriculus faburrâ oneratur, per vomitum unum, vel alterum, vires suas ostendit. in luë venereâ, ut & in ulceribus inveteratis, commodè exhibetur in decocto guajaci, saffrafras, sarzaparillæ, &c.

Dosis. Exhibetur successivè ascendendo à gr. v. vel vj. ad viij, donec æger nauseam observit, quod signum est, dosin esse sufficienter, & ad summum extensam. exhibetur in convenienti decocto, mixtura, vel quovis alio appropriato vehiculo. *Dosis.*

ARTICULUS XIV.

Regulus antimonii Medicinalis.

R. Antimonii optimi ℥v.

Salis tartari probe calcinati ℥j.
communis ℥iv.

*Regulus
antimonii
medicinalis.*

Misceantur exacte inter se terendo, & committantur crucibulo forti, fundantur simul supra ignem, donec massa instar pluviae fusa appareat, relinquanturque in eo statu per quadrantem horæ præterpropter, effundantur postmodum in conum fusorium excalefactum, & sevo illitum, superiora coni leviter concutiendo; ita enim cadet regulus ad fundum coni, hærentibus in superficie scoriis. regulum à scoriis separato, qui si bene operatus fuerit, debet esse compactus, colorem scoriarum ferri referens, non porosus, quique, si teratur in pulverem tenuem, debet esse coloris obscurè rubentis. regulum grosso modo contusum conjicite in pluviam, & ab omni falsedine abluito, præperatumque erit sudoriferum ex antimonio tutissimum, in quo principia antimonii activa, non solum conservata, sed etiam cicurata, & temperata sunt, ut nullius corrosivi sibi sit conspicua. ex occurso enim salis tartari, salisque communis, sales corrosivi antimonii infringuntur, obtundunturque, & quodammodo figuntur, antecellit hoc diaphoreticum antimoniale multis parasangis bezoardi minerali, ut & antimonium diaphoreticum, in quibus principia antimonii, vel in auras sint discussa, vel nimium vixata.

Vires.

Vires. *Vires.* Specificum hoc diaphoreticum est in febribus tertianis, præcipuè corpore purgato, quo in casu foelicius solet operari, exhibetur insuper in omnibus affectibus, ubi sudores desiderantur, nec ut vegetabilia sudorifera sanguinem accendunt.

Dosis. *Dosis* ejus à gr. xv. ad xxv. sed cum sudorifera metallica tardius operari soleant, sequentes formulæ ostendunt, quò modò cum vegetabilibus misceri possunt, ut :

*Pulvis
sudorifi-
cus.*

℞. *Reguli antimonii med.* gr. xv.

Croci oriental. gr. x.

Salis card. bened. gr. viij.

Quod si anodinum volueris, adde

Laud. opiat. gr. i℥.

M. F. pulvis. vel

*Bolus su-
dorificus.*

℞. *Diascord. fracaft.* ℥ij.

Confect. de hyacinth. ℥j.

Reguli antim. medic. gr. xv. vel xx.

Tartari vitriolati, vel

Salis prunell. si sitis urgeat gr. x.

Camphoræ, vel

Sacchari saturni gr. iiij.

M. F. *Bolus. sudorificus.*

Vel in forma mixturæ.

*Mixtura
sudorifica*

℞. *Aq. Mentha,*

majoranæ,

card. bened. aa. ℥i℥.

Regul. antim. med. gr xx.

Ocul. cancri preparat. gr. xv. vel xx.

Laud. opiat. gr. ij.

Syr. de mentha ℥j.

M. F. *Mixtura,* cochleatim exhibenda.

ARTICULUS XV.

Tinctura metallorum.

*Tinctura
metallo-
rum.*

℞. *Regul. antim. martialis* ℥ij.

Stanni optim. anglici.

Veneris rubræ aa. ℥j.

Funda-

De Antimonii calcinatione, sublimatione, &c. 65

Fundantur in crucibulo, igne strenuo, ita ut cuprum totaliter dispareat, quò peractò, effundantur in cono fusorio.

℞. *Hujus massa* ℥i.

Nitri purissim. ℥xij.

Terantur in pulverem, exacte inter se, & successivis vicibus conjiciantur in crucibulum candens, coquanturque simul, donec massa tua conversa sit in scorias ex cæruleo viridescentes, massa-que tua igneam acquisivit acrimoniam: tunc massam tuam in conum effunde & antequam humidum aëris attrahere queat, in pulverem terito, iique affundito *alcohol vini purissimi* ℥xx. stent in digestionem per 24. horas, & spiritus tuus vini rubello colore tingetur, & in gremio suo occultabit prædictorum metallicorum sales, resolutos primitus per sales corrosivos antimonii, & postmodum per fulmen nitri, habebisque potentem *tincturam metallorum*.

Vires. Hæc tinctura obstructions pertinaciores nostri corporis *Vires.* potenter resolvit, malumque per diuresin expellit, enervat fermenta omnia acido-austera, confortat ventriculum, hepar, lienem, aliave viscera. exhibetur in scorbuto inveterato, in obstructionibus menstruum, lienis, mesentericæ; in dolore nephritico; in gonorrhæâ, & luë venerea.

Dosis. Est à guttis x. sensim adscendendo ad gutt. xxx. in vino *Dosis.* molli Gallico, vel Hispanico.

ARTICULUS XVI.

Balsamum sulphuris antimoniale.

℞. *Salis mirabilis Glauberi* q. p.

Fundatur in crucibulo, eique successivè adjicito particulas *anti-* *mum sul-*
monii, instar pisorum, quousque conspicias sal tuum esse suffi- *phuris*
cienter imprægnatum antimonii. quo in casu sal mirabile antimo- *antimo-*
nium ulterius dissolvere recusat. tunc relinques supra ignem, do- *niale.*
nec aliquo modo frigescere, & in duritiem concreescere incipit. postea eximes sal tuum sulphureum antimoniale adhuc ferè calens, & in pulverem contundito (secus enim humidum aëris sibi facile conciliare solet) eique affundito *oleum succini rectificatum*, ad eminentiam duorum digitorum transversorum. digerantur simul per noctem, & manè ex retorta vitrea instituaturn destillatio.

(I)

ita

ita oleum succini secum rapit purissimam partem sulphuris antimonii, constituetque *balsamum sulphuris antimoniale* maximarum virium, quod interiùs, & exterius summo cum ægrorum levamine præscribi potest.

Nota.

Nota. Quod hoc balsamum in principio vehementer fætet, sed post mensem unum, aut alterum, maxima fætoris pars perit.

Vires.

Vires. Interiùs exhibetur in affectibus pulmonum ex acri, & corrosivo sale oriundis. insuper adhibetur in dolore colico, passione hysterica, obstructionibus mensium, & similibus affectibus. exterius applicatum, dissolvit potenter tumores duros, glandulas induratas, & cum egregio successu exhibetur partibus frigore exustis. in genere id totum præstat, quod à balsamo sulphuris vulgari expectari potest.

Dosis.

Dosis. est à guttis v. ad x. in convenienti vehiculo.

ARTICULUS XVII.

Butyrum antimonii.

℞. *Antimonii crudi.*

*Butyrum
antimonii*

Mercurii sublim. corrosiv. aa. q. p.

Terantur in mortario vitreo, & exacta inter se misceantur conji-
ciantur in retortam vitream, & ex arena successivis gradibus in-
stituatur destillatio. in fine destillationis excitetur ignis suppressio-
nis, illumque continua, quousque omnes fumi præterierint,
vasque recipiens clarum evadat. hac in operatione sales vitriolisi,
nitrosi, & sales communes rodunt puriorem substantiam antimonii,
illamque in formam coagulati secum vegunt, concrescuntque in
forma butyri. omnibus refrigeratis, vas recipiens aufer, *liquo-
remque glaciale*, seu *butyrum antimonii*, ac per novam cucurbitam
vitream ex arena rectifica, quousque ab omni fuligine, & sordi-
bus, liberatum sit. quo in casu instar nivis candidum erit.

Vires.

Vires. Butyrum antimonii est tantum externi usus apud Chirur-
gos in tollendis partibus corruptis, sedulam verò requirit manum,
cum plumaceolo pars affecta leviter inungitur, vel ulcus serpens
circumducitur, ne ulterius serpere possit. interni usus per se non
est, sed exinde fiunt bezoardicum minerale, & mercurius vitæ.
proprietas hujus butyri est admirabilis, quòd scilicet non tantum
cum acido nitri effervescat, sed etiam cum salibus alcalicis tartari,
nitri & similibus.

ARTI-

ARTICULUS XVIII.

Mercurius vitæ, ejusque securatio.

℞. Butyri antimonii rectificat. q. p.

Guttatim butyrum tuum antimonii instilla in pluviam. ita enim Mercurius vitæ. pluvia absorbet sales in sese butyri antimonii corrosivos, præcipitante se regulo antimonii ad fundum vitri, in forma pulveris candidissimi: hunc pulverem bene edulcora, & intra chartas emporéticas complicatas exicca, diciturque hic pulvis, sed perperam, *Mercurius vitæ*, quippe non mercurio, sed antimonio suam debeat originem.

Vires. Emeticum, & catarticum est vehementissimum, quippe Vires. in hoc subjecto antimonii principia activa (sales & sulphura) ex suis vinculis tenebrosis extricata in summum vigorem sunteducta, per sales corrosivos mercurii sublimati: idcirco summa cum cautela interiùs exhiberi debent in luë venerea inveterata, ut & in obstructionibus pertinacissimis. mercurius vitæ commodissimè exhibetur in extracto catholico, aliisve purgantibus ad gr. ij. sed medicus summa ope niti debet, ut per convenientia cardiaca mixta cum foliis solis, utpote per confectiorem alkermes, de hyacinthis, & similia, ægrorum vires restaurentur, & conserventur.

Dosis ejus in substantia à gr. ij. ad iv. in infusione ad gr. vj. vel Dosis. infusio præparetur sequenti methodo.

℞. *Mercur. vitæ* ℥ij.

Vini gallici ℥xx.

*Infusio
merc. vitæ.*

Stent in digestionem tepida per horas xij. sæpius commovendo. deinde vinum clarum a fæcibus separa per inclinationem, majoris securitatis gratiâ.

Dosis ab ℥ss. ad ℥i. ss.

Ut mercurii vitæ promptitudo agendi paululum refrænetur, misceatur cum sale mirabili glauwberi, sequenti methodo:

*Dosis.
Securatio
mercurii
vitæ.*

℞. *Sal. mirabil. glauwberi* part. ij. vel, iiij.

Mercurii vitæ partem j.

Affunde sal mirabile in crucibulum, eique fluenti misceto Mercurium vitæ, & bacillo ligneo inter se bene agitato. hoc peracto

effun-

effundantur, & aquâ pluvia, ubi deferbuere, omnem falem aufero. ita obtinebis Mercurium vitæ securatum, & maximâ ex parte emeticâ suâ vi deorbatum, & privatum.

Dosis.

Dosis in substantia est à gr. iv. ad viij. cum extracto de succo rosarum, catholico, & similibus.

ARTICULUS XIX.

*Purgans ex Mercurio vitæ securissimum,
aliter.*

Mercurius Vitæ correctus.

*Mercurius vitæ
correctus.*

℞. *Mercurii vitæ* ℥j.

Nitri purissimi ℥iv.

Fundatur nitrum in crucibulo, iique fuso per vices admisce mercurius vitæ, & observabis nitrum ex se eruptare fumum rubescens, nitrum colore aureo infici, quod signum est sulphuris antimonii extraverli. fusione peracta, omnibusque refrigeratis, massam ex crucibulo exime, & misceto cum sale communi ad pondus omnium, teranturque simul per dimidium horæ, quod diutius, eò melius; quo peracto, omnem falem per edulcorationem aufer, & mercurium tuum in fundo remanentem, & vi suâ emeticâ spoliatum, exicca; ita obtinebis mercurium vitæ correctum, per inferiora tantum operantem. hac in operatione sal, & sulphur antimonii corrosivum, quæ in mercurio vitæ in summum vigorem erant educta, per falem nitri, & falem communem leviter tantum figuntur, & securantur; ita ut per vomitum nullo modo operari queant, sed tantum per secessus.

Vires.

Vires. Purgat blandè absque torminibus. phlegmata tenacia incidit, & attenuat. exhibetur in pertinacioribus corporis humani obstructionibus referendis, & evacuandis, & idcirco in melancholia, hypochondriaca, obstructionibus lienis, pancreatis, uteri: in quartana, arthritide, & similibus morbis medicamen est magnarum virium, tutissimumque. habet etiam hoc peculiare, quod post purgationem absolutam, alvum sui memorem reservet: quod non ita conceditur vegetabilibus, quæ post suam operationem, alvum constipatam relinquere solent.

Dosis.

Dosis est à gr. iij. ad vj. vel viij. cum extracto rosarum, catholico, vel simili vegetabili.

ARTI-

ARTICULUS XX.

Spiritus vitrioli philosophicus.

℞. *Aquam illam* , in quâ butyrum antimonii fuit præ-^{Spiritus}
cipitatum pro mercurio vitæ parando. filtra per chartam , & ^{vitrioli}
evapora , forte ad remanentiam duarum , vel trium unciarum. tum ^{philoso-}
residuam destilla ex retorta vitrea , in arena , & prodibit primò ^{phicus.}
aqua insipida. quando jam incipiunt cadere guttæ acidæ , tum
applica novum recipiens , & destilla ad siccitatem usque , & ac-
cipietur spiritus acidus penetrantissimus , qui servetur usui. est
hic spiritus compositus ex spir. vitrioli , salis communis , & nitri.
mercurius enim sublimatur cum vitriolo calcinato , & sale com-
muni decrepitato , & nitro , idque bis , vel ter , vel etiam plu-
ries , unde maxime corrosivus evadit , accipiendo in se spiritus
acidus prædictorum salium. in butyro verò antimonii illi spiritus
acidi prodeunt in recipiens , & in mercurio vitæ cum aqua edul-
corantur , & separantur ab antimonio. huic apparet , venenum
mercurii sublimati consistere in salis particulis acidis , quæ hic in
spir. acidum colliguntur.

Vires. Magni faciunt hunc spiritum chymici , qui credunt eum
peculiare aliquid possidere ex mercurio , quia nempe cum mer-
curio per longum tempus habitavit. imprimis autem commen-
dant in doloribus capitis sedandis : in movendo urinam.

Dosis est aliquot guttarum , trium scilicet , quatuorve.

ARTICULUS XXI.

Bezoardicum Minerale.

℞. *Butyri antimon. recentis rectific. q. p.*

Spiritus nitri acerrimi q. s.

Butyro tuo affunde , successivè spiritum nitri , & vehementer
simul ebulliunt , vigenturque sales volatiles corrosivi antimonii per
acidum nitri. effervescentiâ peractâ , per continuatas spiritus nitri
affusiones , liquor supernatans evaporetur ad siccitatem pulveris ;
qui postmodum in crucibulo forti igniatur per horam dimidiam ,
ad totalem spiritus nitri acidi expulsionem. ita enim obtinebis cor-

(I 3)

pus

Bezoar
minerale.

pus aridum, nullo sensibili odore, vel sapore præditum, quod chymici vocari solent *Bezoar minerale*, in quo principia activa, per sales corrosivos mercurii sublimati in summum vigorem educta, de novo cum acido nitri sunt fixata, & ad quietem reducta.

Vires. *Vires.* Est insigne diaphoreticum magnorum morborum remedium, summo cum successu exhibetur in omnibus morbis per sudores curandis, præsertim in illis, in quibus à spirituosiss, oleosis, & salinis volatilibus metuitur inflammatio sanguinis. pesti, lvi venereæ, ictero, venenis, cæterisque morbis contagiosis ad-versatur.

Dosis. *Dosis* hujus bezoardici mineralis est à gr. v. ad xv. exhibetur ordinariò cum theriaca, croco, diascordio, confectiõne de hyacinthis. & experientia edocuit, quòd si huic bezoardico diaphoretico addas grana aliquot salis herbarum fixi, utpote absinthii, card. bened. itidem gr. unum, vel alterum laudani opiat i foelici-
cissimè opus perficiat. ut :

*Bolus su-
dorificus.*

℞. Bezoard. mineralis,
Croc. britann. vel optim. an. gr. viij.
Laud. opiat. gr. j. ℥.
Sal. card. bened. gr. xij.
Confect. de hyacinthis, vel
Diascord. fracaft. q. s. ad formam boli
M. F. sudoriferum. vel :

*Pulvis su-
dorificus.*

℞. Sal. absinth.
Card. bened. an. gr. xij.
Bezoard. mineral.
Croc. optim. an. gr. vj.
Ocul. cancror.
Corallor. rubr. preparat. an. gr. v.
Laud. opiat. gr. j.
M. F. sudoriferum.

ARTICULUS XXII.

Bezoardicum minerale sine sublimato.

*Bezoardi-
cum mi-
nerale sine
sublimato*

℞. Regul. antimonii à scoris separati ℥j.
Aq. regia ℥iij.

Misce

De Antimonii calcinatione, sublimatione, &c. 71

Misce invicem, & digerantur per duos dies, donec omnis regulus in pulverem albiſſimum abeat. huic poſtea ſuperfunde magnam quantitatem aquæ communis. ſic præcipitabitur pulvis albiſſimus, ſæpius recenti affuſâ aquâ edulcorandus.

Vires. Egregium eſt ſudoriferum & bezoardicum, omnibus morbis per ſudorem curabilibus conveniens.

Dofis. à gr. iij. ad xij.

Vires.

Dofis.

ARTICULUS XXIII.

Spiritus nitri bezoardicus.

℞. *Illum ſpiritum nitri*, cum quo bezoardicum minerale fuit præparatum, & cohobatum. ſerva hunc uſui. hinc enim eſt *ſpiritus nitri bezoardicus* dictus; non quòd vim bezoardicum contineat, ſed quia à bezoardico minerali aliquoties abſtractus eſt.

*Spiritus
nitri be-
zoardicus*

Uſus. Eſt vera aqua regia ſolvendo ſoli deſtinata, imprimis hunc chymici laudant in volatilizando ſole, eumque per retortam pelendo. quod etiam præſtat, quia valde pinguis eſt, & lentitudine ſuâ calcem ſolis facile per retortam abripit in recipiens. eam tamen nullo modo reſolvit, ſed illam iterum in perfectum ſolem redire finit. hic habetur proceſſus pro magno arcano apud Schroederum.

Uſus.

ARTICULUS XXIV.

Cinnabaris antimonii.

℞. *Caput mortuum antimonii*, relictum in deſtillatione butyri antimonii. indatur retortæ vitreæ loricatæ, fiatque deſtillatio in igne aperto, ita ut retorta probè igniatur. & minus, aut ſesqui horæ ſpatio, totum caput mortuum butyri antimonii ſublimabitur in collum retortæ, relictum in fundo retortæ pauxillo antimonii crudi, quod chymicis *antimonium regeneratum* dicitur. retortâ refrigeratâ, & fractâ, eximatur Cinnabaris antimonii, ſeperaturque à ſcoriis, & mercurio currente, & hærente in principio colli, ſerveturque uſui. Cinnabaris redacta in pulverem à chymicis adhuc aliquoties rectificatur, & ſublimatur per ſe, ex retorta vitrea in arena. ſic tandem evadit puriſſima, & rubicundiffima.

*Cinnaba-
ris anti-
monii.*

diffima. imprimis si circa finem collo retortæ imponatur carbo ignitus : hic enim sulphur in Cinnabari exaltat , & pulchrum conciliat colorem.

Vires.

Vires. Intra corpus exhibita medetur epilepsiæ , aliisque morbis , qui à fermento acido dependent. cum enim epilepsiæ producat ab acido , hæc verò cinnabaris acidum destruat , inde concluditur alcalinæ , & sulphureæ naturæ esse , utrumque enim hoc principium acidum temperat. chymici ex hoc cinnabari , ex decoctione , parant sulphur antimonii. deinde ex hac cinnabari etiam conantur augmentari solem.

Dosis.

Dosis sunt gr. ij. aut iij.

CAP. IV.

De mercurii calcinatione, præcipitatione, sublimatione, &c.

Notæ generales super mercurii calcinationem , præcipitationem , & sublimationem.

Nota primò.

Nota primò. Quanta & qualia fuerint , circa hunc protheum figendum , alchemistarum molimina , & conatus , illis , qui à lumine tantum spagyricorum scripta salutarunt , innotuisse credo , nil ferè hi intentatum relinquièrè , imò superos , & acheronta moverunt , ut mercurius , reduci nesciens , cupellæ examen sustinere posset , sed illud , quippe , non nisi liquore alkabestico , vel tincturâ suâ magnâ physicâ universali , perfici posse , affirmant adepti , quos penes fides sit. verùm cum hic alchemica tractare animus non sit , & præcipuè versemur in experimentorum Chemicorum investigatione , ad examen revocabimus diversa mercurii præcipitata , quæ calcinatione immersiva , cum aquis fortibus , spiritibus nitri , oleo sulphuris per camp. vitrioli , ex mercurio elaborantur.

Nota secundò.

Nota secundò. In his , ut , quid Chemicus moliatur , pateat , considerabimus mercurium constare ex minimis globulis , infinitæ tenuitatis , qui continuò ab æthere rotantur . circumvolvuntur , & in perpetuo detinentur motu , ac fluore , quibus si affundantur menstrua corrosiva (quæ reverâ nihil aliud sunt , quam tenuissima salium ramenta , angulis acutissimis constantia) mercurius pristino fluori

suo fluori renunciâns, vertitur in pulveres quiescentes, præcipitata scil. alba, rubra, incarnata, &c. hæc quippe ramenta salina globulos mercurii, circum suos axes volubiles, sibi mutuo diversis connexibus alligant, unde illorum fluorem tolli necessum est, quod facile ad oculum demonstrari poterit, in globis sphaericis ligneis, qui, cum seorsim moventur, rotabiles sunt in omnes partes: hos verò si clavis ferreis diversimodè inter se ligaveris, non ut antè circum axes suos mobiles erunt, sed juxta se mutuo quiescent.

Nota tertio. Idem accidere mercurio, salinis ramentis immerso, facile concludet Artista, si accuratiùs insuper perpenderit, quàm facile Mercurius, renunciâns suæ quieti, de novo redeat ad pristinum fluorem: præcipitata enim mercurii, si misceantur cum sale tartari, calce vivâ, cineribus clavellatis, & similibus, intercedente actione ignis, volubilia evadunt ut antè, quippe horum salium, & ignis interventu, infringuntur, & destruuntur sales menstruorum corrosivorum acidorum, & soluta combinatione ramentorum salinorum cum globulis mercurii, hi antiquum obtinent, & describunt mercurium currentem, vivum, mobilem ut antè. *Nota tertio.*

Nota quarto. Idem præcipitatis accidere posse, dum ægris deglutienda propinantur, facile ex præcedentibus colligere poterit Medicus, si respexerit ad naturam fermenti stomachalis & intestinorum, quorum actioni, sales globulos mercurii ligantes, resistere nequeunt, sed præcipuè per alkali bilis volatile destructi, ut antè, cum salibus alkalicis fixis, demonstratum) mercurii vivi formam assumunt. *Nota quarto.*

Nota quinto. Deteget insuper investigator sedulus, quare mercurius, per inunctionem introductus (ni prudentissimè regatur) tam funesta soleat movere symptomata, exulcerationes oris, vomitus, sedes, ptyalismos, &c, si observaverit, quam prompte mercurius absorbeat sales quosvis corrosivos, undè dum perreptat undiquaque corporis humani partes, instar magnetis, in se suscipit sales acres corrosivos in corpore delitescentes, quibus exasperatus, impetum faciendo in ductus, glandulasque salivales, eorum orificia erodit, salivas movet, & infestâ suâ acrimoniâ totum os exulcerat, hujus autem m furor si in infestina ruat, diarrhœæ

(K)

exo-

exoriuntur periculosa, ventriculi verò membranæ sensiles cum irritantur, acrium salium vellicatione inimica, ingratum hunc motum Spiritibus Animalibus (mediantibus nervis) communicant, qui à placido & regulari motu aberrantes, tumultuario motu influunt in fibras ventriculum contrahentes, undè vomitus pertinaces, tum demùm desinentes, cum minera mercurii corrosivi per crebros vomitus exhausta est, vel prudentis Medici consilio & ope destructa.

*Nota
sexto.*

Nota sexto. Ad hæc funesta Mercurii symptomata evitanda, non abs re solliciti Chيميатри, qui cum observassent quàm potentèr esset resolvendo Mercurius pertinaciores obstructions, incidendo, attenuando, & fermentando pituitam viscosam, tenacem, salesque corrosivos eliminando ex corpore humano, sed molestissimos & periculosos mercurii motus metuentes, cogitare ceperunt, de furore hujus medicaminis refrænando, tandemque experti sunt, mercurium per amalgamationes cum metallis, magnà ex parte cicurari, quippe si secundum artem, mercurius cum auro, argento, stanno societatem ineat, & iiscum amalgama describat, postmodumque per Spiritum nitri vel aquas fortes figatur, vel per sudores, vel modestè per inferiora operabitur, pro diverso præparandi modo, & exhibendi methodo, quippe hæc præcipitata multum sequuntur motum eorum, quibuscum exhibentur; cum purgantibus plerumque purgant, cum sudoriferis & opiatissimum per sudores operantur. In his mercurii cum metallis connubiis, globuli mercurii se intimis metallorum poris insinuant, interventu Spiritus nitri, vel aquarum fortium, non tantum ligantur inter se, (ut dictum in præcipitatis vulgaribus) sed firmitèr insuper annectuntur metallis, quæ potentius resistentia fermentis ventriculi & intestinorum, globuli mercurii pristina libertati non ità facile restituantur, sed quiescentes inter partium metallicarum amplexus, placidiùs per sedes, vel sudores opus suum perficiunt.

*Nota
septimo.*

Nota septimo. Prout autem mercurius, cum diversis salibus, in calcinationibus & præcipitationibus suis, coire cogitur, eàtenus etiam sub diversorum colorum larvâ apparare solet, quibus destructis, immutatis, vel separatis, colores itidèr variantur, vel perierunt, uti hoc in solutionibus metallicis cum diversis menstruis observare

servare licet, ita cuprum cum sale acetoso vini solutum viridescit, cum sale quovis volatili alkalico combinatum, azuream induit tinturam, quam oleum vitrioli destruit.

Nota octavo. Quemadmodum globuli mercurii, in calcinatione immersivâ, sibi mutuo alligantur ope ramentorum salinorum aquarum fortium, spiritûs nitri, vitrioli, sulphuris p. c. & similibus, & iis cum desinunt in diversorum colorum præcipitata, ita & iidem globuli, similibus ramentis salinis intricati, ignisque vi & motu in altum elevati, describunt *sublimata corrosiva*. *Nota octavo.*

Nota nono. Mercurius enim dissolutus in aquâ forti & ad siccitatem evaporatus lento igne, si misceatur cum sale communi, & lege artis sublimetur, globuli mercurii ad superiorâ vasis sublimatorii propulsi, secum rapiunt prædictorum salium ramenta, quibus cum concretescentes & exasperati, efformant *sublimatum corrosivum*. *Nota nono.*

Nota decimo. Idem obtinebit artista, si mercurium crudum conteri jubeat cum colcothare vitrioli, nitro & sale communi, ita enim globuli mercurii per continuatas trituras, in se suscipiunt prædictorum salium ramenta, eorumque fluor tollitur (quod chemici mercurii mortificationem vocant) quippe spicula hæc salina, se globulis mercurii undiquè immergentia, variis connexibus eos inter se ligant, dum autem ignibus postmodum exponuntur sublimanda, sales globulis mercurii irretiti & intricati, simul elevantur cum mercurio, & eorum concreti, laboranti præbent vulgare illud *sublimatum corrosivum*, quod Veneti magnâ copiâ ad nos transmittere solent: hæc enim in operatione cum spicula salina non ita profundè globulis mercurii sint immersa, quin extrâ superficiem globulorum mercurii, multis in locis mineant, neque in primâ hac sublimatione, salium anguli acuti, ex reactione quam patiuntur cum globulis mercurii aggrediuntur, multum infringantur, & obtunduntur, sublimatum hoc corrosivum manere necessum est, undè interiùs assumptum periculosi veneni vices gerit, erodens membranas æsophagi, ventriculi, intestinorum, undè ardores, vomitus, sedes, tormina, convulsiones, contracturæ &c. *Nota decimo.*

Nota undecimo. Si verò sublimatum hoc corrosivum de novo misceatur, cum eâ mercurii vivi quantitate, donec mercurium currentem mortificare recuset, intercedente sublimatione, multum *Nota undecimo.*

(K 2)

muta-

mutabitur facies sublimati corrosivi, quippè quod *corrosivum* erat antè, illud *insipidum* evadit, quodque vomitus, sedes, & tormina excitabat, illud non nisi blandè per inferiora operatur, si intra terminos legitimæ dosis se contineat medicus. In secundâ hâc mercurii sublimati corrosivi triturâ & sublimatione cum mercurio corrente vivo, acuti sales qui extrâ superficiem globulorum mercurii eminebant, undiquè globulis mercurii currentis involvuntur & immerguntur, quod planè peractum esse cognoscet artifex, ubi sublimatum corrosivum mercurium vivum ulterius aggredi recusât, ipsiusque globulos currentes intactos, & sui juris rellinquit.

*Nota duo-
decimò.*

Nota duodecimo. Sales itaque globulis mercurii undique involuti, intercedente sublimatione, profundè se iis immergunt, quod fieri insupèr nequit, quin salium anguli acuti, dùm impetum faciunt in globulos mercurii, multùm debeant infringi & obtundi, hinc sublimatum corrosivum reiteratâ hac sublimatione cum mercurio vivo, remittit de acrimoniâ suâ, insipidum evadit & à Chemicis describitur, sub titulo *Mercurii dulcis*.

*Nota de-
cimò ter-
ciò.*

Nota decimò tertio. Hic cum extractis purgantibus exhibitus, potentèr pituitas viscosas & tenaces incidit, attenuat, obstructionsque solvit pertinaces, quod foèlicius absolvit & perficit quam vegetabilia purgantia, quorum partes nimis sunt flexiles, minùs constantes in suo motu, faciliùsque superantur à fermento nostri sanguinis, metallicum verò hoc purgans, rigiditate suorum salium, partium metallicarum firmitate & pondere altiùs penetrat, impetumque in partes obstructas facit majorem, diutiusque circulum suum cum sanguine absolvit, undè post hujus purgantis usum alvus sui memor manere solet, nec adeo segnis, & iners evadit, uti illud, post purgantium vegetabilium usum acidere solet.

Notæ generales super omnia præcipita, & calcinata.

*Nota pri-
mò.*

Nota primo. Quæcumque sale aliquo corroduntur, & immi-
nuuntur, qualitates pristinas pro parte immutant, & alias pro ra-
tione salis adjuncti acquirunt. sic mercurius sublimatus fit vel cor-
rosivus, vel dulcis, prout majorem, & minorem salium obtinet
quantitatem, & qualitatem. sic butyrum antimonii præbet mer-
curium

curium vitæ multò debiliorem in operationibus, quàm antea fuit butyrum, multò verò fortiolem, quàm vitrum antimonii, vel crocus metallorum, quoniam salibus magis activis, & in majori copia præditus est.

Nota secundò. Salia corrodentia immutant etiam subiectum ratione volatilitalis, vel fixitalis. sic metalla acido aliquo soluta magis volatilia redduntur, & nunquam in metallum pristinæ naturæ abirent, nisi denuò, à sale contrario alkalico, ab acidis illis particulis liberantur. sic luna soluta in aqua forti, & præcipitata, nunquam in corpus pristinum reduci poterit, ut ut mediante aquâ communi liberetur à salibus superfluis, nisi addito sale alcali tartari, quod sese insinuans poris illarum partium metallicarum acidum inibi latens mortificet.

Nota tertio. Qualitas præcipitatorum, & quantitas augetur à particulis salinis, inibi latitentibus. sic crocus martis multò fortior, & ponderosior existet, quàm antea fuit ferrum. sic plumbum ustum, magisteria omnia multò ponderosiora, post præcipitationem, evadunt.

Nota quarto. Qualitas in totum immutatur à salibus, ubi diversam illis particulis figuram inducunt. sic corallia in acido soluta adstringunt, & conspant: per se exhibita magis aperiunt, & acidum infringunt. sic acetum destillatum extrahit tincturam adstringentem, spiritus verò nitri tincturam aperientem è marte. si verò à plerisque salibus liberanda sint illa corpora, mediante contrario sale mortificetur sal dissolvens; dein cum aqua calidâ edulcorentur. signum latentis cuiusque corporis in liquore, seu aqua edulcorante, est, si gustum præbeat acrem instar calcis vivæ, vel gustum præbeat metallicum. ut si luna soluta sit, & præcipitata, gustum præbebit amarum: si mars, gustum subdulcem: & sic de cæteris metallis.

Nota quinto. Vires præcipitatorum in genere hujusmodi sunt. vomitum, & secessum movent: salivationem inducunt: carnem absumunt: ulcera, furfures, & lentigines tollunt. pro ratione verò, & modo præcipitationis differunt in viribus: sic præcipitatus albus duplò fortior est præcipitato luteo: præcipitatus ruber duplò fortior est albo. albus præcipitatus insuper cosmeticus est. præcipitatus verò ruber rarissimè interni usus, sed plerumque inservit excrecentis carnis absumendis. (K 3) ARTI-

ARTICULUS I.

Mercurius præcipitatus albus, & ruber.

℞. *Mercurii crudi non adulterati* ℥ij.

Aquæ fortis (paratæ ex vitrioli calcinati,
& nitri puri ana) ℥iv.

Misceantur in cucurbita parva vitrea, reponanturque simul, per noctem, vel donec mercurius ab aqua forti fuerit solutus. quod si absque igne non succedat, signum est debilioris aquæ fortis, ac proinde, ut hoc in arena calida perficiatur, ac debilitatæ aquæ fortis subveniat, ratio postulat.

Merc. præcip. albus.

℞. *Hujus solutionis partem dimidiam.*

Eique successivè affunde muriam fortissimam. ita enim turbabitur solutio mercurii, & præcipitabitur in pulverem lactei coloris. qui ubi ad fundum concidet, liquorem supernatantem sine perturbatione pulveris, quantum fieri potest, decanta, pluviamque puram de novo affunde, & procede, ut prius. hocque continua, donec ullam acrimoniam in pluvia animadverteris. præcipitatum tuum inter chartas emporéticas complicatas leni igne exiccato, nam vehementiore calore facile flavescit. hic est ipsa *calx mercurii*, dicta vulgè *mercurius præcipitatus albus*, & *mercurius cosmeticus*.

Merc. præcip. ruber.

℞. *Solutionis reliquam partem.*

Committatur retortæ, & leni primò igne, liquorem superfluum, ad siccitatem pulveris, auferto. tunc urge per vulcanum strenuum, donec omnem vaporem excusseris. in fundo relinquetur materia alba valde corrosiva, quæ in crucibulo, valde reverberata, rubicundum colorem adsciscit, vocaturque vulgè *mercurius præcipitatus ruber*, & absolutè *præcipitatum* in pharmacopolio. estque ipsa *calx mercurii*.

*Vires
mere. præcip. albi.*

Vires. Mercurius præcipitatus albus, raro interiùs exhibetur, & non nisi summâ cum prudentiâ. movet vomitum, & secessum. Conducit in affectibus pituitosis, in inveterata luë venerea, in febris quartana, in hydrope, & in genere, in pertinacissimis corporis humani obstructionibus adhibetur, tuncque mixtus cum theriaca, extracto catholico, mithridato, vel confectione hamech, & similibus.

Exte-

De Mercurii calcinatione, præcipitatione, &c. 79

Exteriùs applicatur præcipitatum mercuriale album in emolliendis tumoribus induratis, præsertim in tophis venereis, in herpete miliari, & in scabie profundâ curanda.

Ad scabiem inveteratam, uti & herpetem miliarem, sequens unguentum magnarum est virium

Unguentum ad scabiem.

℞. *Lithargyri auri subtilissimè pulv. q. p.*

Huic affunde *aceti destillati* ad eminentiam *iv.* digitorum transversorum. stent in digestionem, donec acetum destillatum de acrimonia remiserit. quod decanta, & filtra

℞. *Hujus aceti, ℥vj.*

Mercurii præcip. albi ℥ij.

Evaporentur simul, lento igne, ad ficcitatem pulveris

℞. *Hujus pulveris, ℥j.*

Axungia porcina ℥j.

Misce, fiat unguentum leniter parti affectæ inungendum. in tophis, & glandulis induratis, pars affecta primò pannis calidis fricetur, postea prædictum unguentum applicetur.

Ad tophos venereos, magnarum est virium sequens emplastrum.

Emplastrum ad tophos venereos.

℞. *Mercurii vivi cum aq. forti solut. ℥iv.*

Axungia porcin. non solut. ℥viiij.

Confunde solutionem mercurii cum axungia porcina, & in olla terrea coquantur simul, continuò movendo cum spatula lignea, donec massam mollem obtineas. tum adde

Cera flava ℥ij.

Pulv. mastich.

oliban. ana ℥vj.

Misce, fiat emplastrum, quod curat tophos venereos, quos vel emollit, & dispellit, vel maturat.

Dosis. Mercurii præcipitati albi internè est à gr. iij. ad vj.

Vires. Præcipitatum hoc mercuriale rubrum etiam non nisi rarò interiùs exhibetur: tunc etiam correctum, auferendo aquâ vulgari per edulcorationem omnem ejus acrimoniam, quantum fieri potest. postmodum digeres in alcohol vini, quod super incendes, hocque per sex, septemve vices repetes. ita enim præcipitatum noxio suo corrosivo privabitur maximâ ex parte: & pro sudorifero exhibetur cum theriaca, mithridato, confectione de hyacinthis,

Vires mercur. præcip. rubri.

cinthis, vel similibus. pro purgante verò misceto cum extracto catholico, extracto de succo rosarum, confectio hamech. adhibetur in iisdem affectibus, ac prædictum præcipitatum album.

Dosis.

Dosis ejus est à gr. ij. ad vj.

ARTICULUS II.

Mercurius præcipitatus diversi coloris.

Mercurius præcip. diversi coloris.

℞. *Mercurii vivi* ℥j.

Aquæ fortis ℥ij.

Misceantur in cucurbita parva vitrea, reponanturque per noctem in digestionem, vel donec totus mercurius sit solutus, nec quicquam in fundo conspiciatur superesse, sed totus appareat sacchari instar, albus, habebisque solutionem mercurii ritè absolutam. solutionem hanc in partes quatuor divide.

Primam partem infunde aquæ salis, & præcipitabitur *albi coloris*.

Secundam partem infunde urinæ recenti, & obtinebis *pallidi coloris*.

Tertiam partem oleo tartari per deliquium superfunde, & *lutei coloris* præcipitatum evadit. tria hæc præcipitata aquâ edulcoranda, donec insipida sint: dein super cretâ exiccanda sunt.

Quartam partem impone igni, & evapora ad siccitatem usque, donec planè rubicunda, & splendens appareat massa. quam usui serva sub nomine *præcipitati rubri*.

Nota.

Nota. Diversi insuper generis, & coloris fieri possunt præcipitata. sic viride præcipitatum fit, si parum veneris in solutione miscueris, dein evaporetur: &c.

ARTICULUS III.

Turbith minerale.

Turbithum minerale.

℞. *Mercurii crudi, & puri* ℥j.

Spiritus, sive ol. vitriol. rectificat. ℥ij.

Misce & digere per noctem. tum destilla ex retorta vitrea, valido igne, in arena, ad siccitatem usque. refrigerato furno, & retortâ, aufer retortam ex arena frigida, & abstractum oleum vitrioli

De Mercurii calcinatione, præcipitatione, &c. 81

vitrioli reaffunde illi, quod relictum est (hoc Chymici cohobare dicunt) fiatque iterum destillatio, sicut antea, ex arena, ad siccitatem usque. cohoba adhuc semel, vel bis. tum accipe massam albissimam in retorta relictam. redige in pulverem, quem aquâ purâ aliquoties edulcora, & in momento ex pulvere albissimo fiet flavissimus. siccetur hic, & servetur usui.

Vires. Purgat per vomitum, & secessum, conducitque morbis imprimis pituitosis.

Dosis. gr. v. vel viij.

Dosis.

Alio modo.

℞. Mercur. crudi. ℥i.

Ol. sulphuris per campan. ℥iij.

Committantur retortæ vitreæ, & instituaturs destillatio, igne satis vehemente, ad siccitatem usque. quo peracto, frange retortam, materiamque albam in aquâ pluviâ calenti dissolvito. Ita candor hujus materiæ convertetur in colorem citrinum. quam crebris ablutionibus ab omni acrimonia, quantum fieri potest, liberato.

Vires. Turbith hoc interiùs exhibitum vomitus, sedes, & salivationes excitare solet. quæ maligna symptomata tollere, si animus fuerit, hac methodo procedito.

℞. Phlegmatis solis.

vitrioli aa. ℥ss.

Destilles eâ conditione, ne spiritus acidus subsequatur.

Aceti destillati ℥ss.

Album. ovor. ad duritiem coct. ℔iv.

Misceantur inter se, & leni igne destillato absque empyreumate.

℞. Hujus menstrui ℥iij.

Turpethi mineralis ℥i.

Committito retortæ vitreæ, & per destillationem omne liquidum auferto. De novo eandem quantitatem menstrui affundito, & procede, ut prius. hoc continua, quousque omnem acrimoniam à turpetho ablatam animadvertas. postea, ut securius evadat, inflames cum sp. vini rectif. ita obtinebis medicamentum mercuriale præcipitatum per acidum sulphuris, & liberatum ab omni acrimonia, quod si interiùs adhibetur

(L)

℞. Elect.

*Turpe-
thum mi-
nerale.*

Vires.

*Turbith
mineral
correctum*

Bolus vomitivus.

℞. *Elect. de succo rosar.* ℥i.
Turpeth. præparat. gr. v.
 Misce, fiat bolus.

Unguentum ad maligna ulcera.

Quod si applicetur exterius in ulceribus malignis venereis,

℞. *Unguenti ovorum* ℥iv.
Turpeth. ℥ij.

Misce bene inter se, & ulcera maligna hoc unguento illinenda, quousque omnis virulentia ablata sit. postmodum applices unguentum aloë-hepaticum, quod hac methodo præparatur.

Unguentum aloë-hepaticum.

℞. *Aloës hepatic.* ℥ij.
Croci martis.
Thuris aa. ℥ss.
Mumie ℥i.
Mell.

Terebinth.

Vitell. ovorum aa. q. s.

Ad formam unguenti.

ARTICULUS IV.

Coagulatio Mercurii.

mercurius coagulatus.

℞. *Mercurii crudi,*
Plumb. crudi aa. ℥ss.

Fluat Saturnus in crucibulo: tum effundatur in aliud crucibulum frigidum, & mox superaffundatur ei mercurius crudus; statimque hæc duo abibunt in unam massam. hanc massam projice in crucibulum calidum, non tamen ignitum planè, & statim fluida effunde in crucibulum frigidum, sic omnia melius miscebuntur, & constituent massam duriores, quæ imposita per aliquot dies, & noctes in aquam fabrorum ferrariorum evadit durissima. nonnulli Mercurium crudum includunt linteoso denso, & Saturnum effusum, & jam ex parte coagulatum, mollem tamen adhuc, baculo, aut stylo perforant, & in foramen mercurium cum linteo inserunt, sicque mercurium solo vapore saturni coagulant.

Usus.

Usus Mercurii coagulati multiplex est. primò, ut fiat mallialis, & habeatur argentum. secundò, potest gestari pro annuleto contra pestem, & venena. tertiò, potest redigi, in pulverem, & addi

addi unguentis, & emplastris. Quartò, potest inspergi ulceribus antiquis, quorum panacea Mercurius est, nam est alcali, & absorbet acida.

ARTICULUS V.

Mercurius diaphoreticus jovialis.

℞. Stanni anglic. optim.

Mercurii à nigredine loti aa. ʒi.

*mercurius
diaphore-
ticus Jo-
vialis.*

Fiat si a. amalgama, quod teratur in pulverem, & dissolvatur in aquâ forti generosâ, affundendo usque dum ebullitio cessit, cavendo tibi à fumis. potenter enim aqua fortis aggreditur amalgama, noxiosque spergunt fumos. sub caminibus hoc itaque fiat, ut tutus sis ab omni noxâ. ebullitione sedata, amalgama præcipitetur ad fundum: aquam fortem supra natantem decanta, tantumque aquæ fortis affundito amalgamati, donec omne corrosivum ablatum sit. pulverem in fundo vasis hærentem exicca, leni igne, & securitatis gratia, figito cum alcohol vini, ut artis est, quinquies, vel septies, novum alcohol affundendo, & supra accendendo. ita enim præparatum erit *præcipitatum mercuriale diaphoreticum*, blande per sudores opus suum destinatum perficiens. hac in operatione, Mercurius primitus involvitur metallo innoxuo, ac proinde à fermentis nostri ventriculi, aliorumve viscerum, non ita facile in actum educi potest. Secundò per spicula acuta aquæ fortis intimius, & firmitus, unitur, & figitur cum metallo. Tertiò, per flammam spiritus vini corriguntur sales aquæ fortis, qui postedulcerationem præcipitato adhærent, & fugatur in auros quodquod mercurii non satis ligatum fuit cum metallo.

Vires. Exhibetur in luë venerea, scabie inveteratâ, in febribus pertinacioribus solvendis. potenter enim resorat obstructions, malumque partium per sudores, quandoque per diuræsin foras educit. *Vires.*

Dosis. Ejus est à gr. iij. ad x. cum theriacâ, methridatò, confectione de hyacinthis, & similibus sudoriferis. potest etiam misceri cum regulo antimonii medicinali, ut

℞. Theriac., vet. ʒij.

Confect. alkermes ʒss.

(L 2)

*Bolus su-
dorificus.*

Regul.

Regul. antim. medic. gr. xv.

Mercur. diaphoret. jovial. gr. v.

Olei macis still. gutt. iij.

M. F. bolus sudorificus.

ARTICULUS VI.

Mercurius diaphoreticus & purgans.

*Men-
struum.*

R. Alum. crud. q. p.

Destilla igne leni ipsius phlegma, eâ lege, ne spiritus acidus subsequatur. eodem modo procede cum *vitriolo*.

R. Aq. alumin.

vitriol. aa. ℥ss.

Aceti destillat. ℥i ss.

Albumin. ovorum ad duritiem coct. ℥iv.

Misceantur simul, & destillentur per cucurbitam, leni igne, quod nota bene, ne albumina ovorum empyreuma concipiant.

*mercurius
diaphore-
ticus, &
purgans.]*

R. Turpethi mineralis, vel

*Mercur. præcip. rubri cum sp. nitri præparati,
& bene edulcorati, ℥i.*

Menstrui tui prædict. ℥iv.

Misce, & destillentur simul per retortam ad siccitatem, quartâ cohibitione, novam prædicti menstrui quantitatem affunde, & per quatuor sequentes destillationes procede, ut prius. postea ipsi affunde alcohol vini ad eminentiam duorum digitorum transversorum. quod per destillationem aufer, in fine ignem mediocriter augendo; hocque quinquies, vel sexties, repete. ita enim obtinebis præcipitatum mercuriale diaphoreticum, & purgans.

Vires.

Vires. Arcanum eximium est in luë venereâ, ulceribus malignis, febribus, obstructionibusve pertinacioribus, quod si purgans magis desideres, quàm quidem diaphoreticum, exhibeatur cum extracto catholico, vel confectioe hamech, &c. diaphoreticum magis si velis, exhibeatur cum theriaca, mithridato, confectioe alkermes, de hyacinthis, vel similibus cordialibus, & diaphoreticis. In ulceribus malignis tam venereis, quàm aliis, miscetur cum unguento ovorum, & exterius applicatur plagis. quæ postea, ubi illarum virus per præcipitatum hoc est extinctum, consolidantur emplastro opodeldach paracelsi, vel similibus incarnativis,

ARTI-

ARTICULUS VII.

Mercurius per se Diaphoreticus, & purgans.

℞. Mercurii sublimati corrosivi q. p.

Solvatur in aqua pulvia coquendo, filtretur calidè, & stillatim confundatur cum oleo tartari fortissimi per deliquium. ita enim cadet ad fundum mercurius in forma pulveris rutilantis. præcipitatione peractâ; edulcoretur præcipitatum, & exercetur, ut artis est, & majoris securitatis gratiâ, supra hoc præcipitatum, accendito alcohol vini, ita enim habebis *mercurium ambigüe operantem*. hac in operatione sal alkalicum tartari absorbet, & potenter exstinguet sales austeros corrosivos mercurii sublimati, ac proinde potentissimum per sudores, non vero per sedes, vel vomitus operatur: sed cum metallo fixo, sibi addito, careat, huic quodammodo ad pristinam naturam mercurii rediens, sedes, & vomitus excitare solet.

*mercurius
per se dia-
phor. &
purgans.*

Vires. Ritè exhibetur in luë venereâ, in quartana, hydropè, scorbuto gravi, ordinariò cum aliis mixtum hoc præcipitatum, rarè per se solum. si enim exhibeatur cum cardiacis, & sudoriferis, utpotè cum theraca, diascordio, & similibus, operabitur potentissimum per sudores: quod si vero exhibeatur cum purgantibus, ut cum extracto catholico, confectione hamech, & similibus, potentissimum per inferiora operabitur.

Dosis hujus præcipitati est à gr. iij. ad v.

Dosis.

ARTICULUS VIII.

Mercurius præcipitatus aureus, seu solaris.

℞. Argenti vivi.

Viri antimonii hyacinthini aa. ℥vi.

Aurei tenuissimè lamellati ℥i.

Fiat amalgama cum auro & argento, ut artis est, quod teratur cum vitro antimonii hyacinthino, in mortario vitreo, in pulverem tenuem, & committatur retortæ vitreæ, iique affundantur

Spir. nitri fortissimi ℥iij.

(L 3)

Destil.

*mercurius
præcip.
aureus.*

Destillentur simul, igne primò leni, postmodum ignem augendo, donec omne humidum expulsum sit. hacque tertiâ vice repetito, & obtinebis in fundo *præcipitatum solare fixum* maximarum virium, per flammam cum spiritu vini meliorandum, ut dictum prius.

Vires. *Vires.* Hoc præcipitatum mercuriale solare, etiam est diaphoreticum & purgans. exhibetur in obstructionibus pertinacioribus.

Dosis. *Dosis* ejus præcipitati est à gr. v. ad x.

ARTICULUS IX.

Laudanum mercuriale paracelsi.

Laudanum mercuriale.

℞. *Mercurii virginei*, (qui invenitur propriis mineris revivifatus) *vel*

Mercurii (ab omnibus sordibus per ablutiones cum sale, & aceto, vel lixivio) *purificat. q. p.*

Sp. nitri rectificat. q. s.

Mercurio affunde spiritus nitri ad totalem solutionem. quâ peractâ, fiat evaporatio spiritus nitri, ut moris est, in mercurio sublimato rubro præparando per aquam fortem. ita enim obtinebis præcipitatum instar florum papaveris rhæados. huic præcipitato affunde *alcohol vini* ad eminentiam digitorum transversorum trium, instituaturque destillatio (fortè digestio) per dies 40. vel mensem philosophicum, spiritusque tuus vini evadet mucilaginosus. quo signo apparente, spiritum vini leniter decanta, & in cucurbitâ alembico munitâ spiritum vini, leni igne, auferto. ita remanebit tibi in fundo massa oleosa; quam per retortam pellito. ita enim portio mercurii revivifacatur; portio verò transibit in formam olei.

℞. *Hujus olei*, *part. x.*

Croci solis part. i.

Digerantur simul, donec oleum tuum, instar sanguinis, rubescat. quod decanta, & in phiola hermeticè sigillata fige calore furni philosophici, continuè coquendo in tincturam fixam.

Vires. *Vires.* Exhibetur præcipuè in luë venerea, febribus, hydrope, scabië profunda, & in genere in omnibus obstructionibus pertinacioribus.

Dosis. *Dosis* à gr. j. ad iij. summum.

ARTI-

ARTICULUS X.

Mercurius sublimatus Corrosivus.

℞. *Mercurii crudi q. p.* dissolve in
Aqua fort. generosa q. s.

Merc. sublim. corrosivus.

Post dissolutionem , leni igne , aquam fortem ad siccitatem pulveris aufero. cui misce

Sal. communis decrepitat. æq. part.

Sublimato simul igne fortiori , quousque mercurius instar sublimati apparat in phiola. & obtinebis mercurium sublimatum corrosivum,respondentem omni ex parte viribus mercurii sublimati officinarum.

ARTICULUS XI.

Mercurius sublimatus dulcis.

℞. *Mercur. sublim. corrosiv. ℥viij.*
crudi ℥vj.

mercurius sublimatus dulcis.

Conterantur inter sese , donec mercurius crudus mortificatus sit. committantur phialæ sublimatoriæ , & instituatur , ex arena , ut artis est , sublimatio. ignis in principio sit lenis ; postmodum successivè augeatur , donec mercurium undique lateribus phialæ adhærentem conspicias. omnibus refrigeratis , phialam diffringe , & mercurium in superiore parte phialæ sublimatum à facibus separa. mercurium sublimatum de novo in pulverem contere , & moderato primum igne sublima , quousque , uti prius , mercurium in superiori parte phialæ sublimatum conspicias. procede, ut prius , & explora , utrum sublimatum hoc de acrimonia sua remiserit. quod si successerit , usui medico reserva. secus operationem denuò redintegrato , ut prius. ita enim aquila volans mitificata est , & draco venenatus propriam devoravit caudam , id est , acrimonia mercurii sublimati delata est per continuatam actionem in mercurium crudum. hac in operatione enim sales corrosivi mercurii sublimati , de nova triti , & sublimati cum mercurio crudo, ex recontinuata actione salium in mercurium obtunduntur , hoc est , dulcescunt. mercurius enim hic sublimatus dulcis debet esse
infi-

insipidus, omnis acrimoniæ expers, quod non cadet in corpora, nisi quæ obtusos habent angulos.

Vires. *Vires.* Hic mercurius sublimatus dulcis hoc præ cæteris habet, quod, cum aliis vegetabilibus purgantibus mixtus, alvum sibi immemorem non relinquat, quod familiare sæpius esse solet vitium aliorum purgantium, quæ, purgatione peracta, alvum constipatam relinquere solent. exhibetur ordinariò in conserva, & extracto, ut aptè deglutiri queat absque dentium noxa, quibus mercurius infestus esse solet. & ne diutius, quam par est, in corpore delitescat, exhibetur cum aliis purgantibus, ut extracto catholico, diagridio, trochiscis alhandal, &c.

Dosis. *Dosis* à gr. viij. ad xij. quandoque extenditur ad ʒi. ulterius si dosis extendatur, ptyalismum, sive salivationem excitare solet. unde qui morbo venereo curando inibunt, frequenter hunc mercurium in usum medicum adhibent, sed dosi majore, utpote à ʒss. ad ʒi. ingreditur hic mercurius sublimatus dulcis descriptionem pilularum specificarum ad gonorrhæam, *pilula trium diabolorum*, ut

*pilula trium
diabol.*

℞. *Trachisc. alhandal,*

Diagrid. aa. gr. iv.

Mercur. sublim. dulc. gr. viij.

Misce, fiant pilulæ N°. iv. cum syrupo stæchadis pro dosi in robustis.

Specificum est in gonorrhæa expurganda, cujus vis non tantum expellet, sed etiam obtundet, ut,

*Pilula in
gonorrhæ-
am.*

℞. *Extract. Catholic. gr. xv.*

Mercur. dulcis gr. viij.

Trochisc. alhandal gr. iv.

Syr. de althæa fern. q. s.

M. F. pilulæ N°. viij. vel

℞. *Pulp. cassiæ recenter extractæ ʒij.*

Terebint. venet. ʒi.

Ocul. Cancr. preparat.

Salis prunell.

Mercurii dulcis aa. ʒi.

Salis vol. succini ʒiv.

Syr. de althæa fern. q. s. ad formam conditi. cujus conditi capiat æger bis, vel ter de die, quantitatem nucis moschati.

*conditum
in gonor-
rhæam.*

ARTI-

ARTICULUS XII.
Aqua mercurialis Rulandi.

℞. *Aq. plantagin.* ℥i.
    rosarum ℥℥ss.
    Succ. arantior. ℥iij.
    Mercur. præcip. ℥ss.

Aq. Mer-
curialis.

Misce simul, & coque ad resolutionem præcipitati.

Ufus. Aquâ hac lavato exterius ulcera maligna, &, observatis *Ufus,*
exactè medicamentis internis, brevi spatio sanata videbis.

ARTICULUS XIII.
Oleum, seu spiritus mercurii.

℞. *Stanni anglic. optim.*
    Mercur. ab omni nigredine loti aa. ℥i.

Oleum
seu spiri-
tus mer-
curii.

Fiat amalgama, ut artis est, quod ab omni nigredine, & spurci-
tie exactè lavato. huic adde

Mercurii sublimat. corrosiv. ℥ij.

Conterantur subitò in alcohol, & tabulæ marmoreæ, vel vitreæ,
inclinatæ, in cella imponantur. relinquantur per noctem in aëre
aperto. postmodum destillentur simul per retortam ex arena. ita
enim liquor quidam, seu potius spiritus salinus stillabit in vas reci-
piens, qui quamdiù præservatur à permixtione aëris, quietus hæ-
ret in recipiente. huic verò simulac datur commercium cum aëre,
vel per minimam rimam ilicò fumos, & nebulas de se spergit co-
piosissimas. rimâ de uovo occlusâ, ita ut ingressus aëris prohibea-
tur totaliter, spiritus prædictus de novo quiescet, nec ulli sui mo-
tus ostendit phænomena. ex quo experimento edocemur, aërem
esse non corpus homogeneous, sed salibus diversis mixtum, qui
secum prædicto spiritu-salino miscentes, fermentationem hanc
excitant. hoc proinde pro diverso sale, quò aër imprægnatus,
sanguinem etiam diversimodè in sua fermentatione potest alterari,
quippe aër in pulmonibus inspiratus, ibique se miscens cum san-
guine, facile sanguini suos sales communicare potest, pro quorum
diversa constitutione, sanguinem etiam diversimodè alterari ne-

(M)

cesse

cesse est, unde illarum opinio confirmatur, qui aërem non tantum refrigerationis causa inspiratum volunt, sed insuper aërem ad sanguinis vivificationem, tanquam fermentum nobile, & elaborationem ad ultimam perfectionem contendunt.

Vires.

Vires. Hic spiritus insignes obtinet usus in chirurgia, præcipuè in ulceribus venereis, glandem, fauces, nares, pudenda instantibus, quæ vulgaribus remediis non cedunt mortificandis, si prædicta ulcera pulmâ hoc spiritu madefactâ, sæpius tangantur. exhibetur etiam cum successu in ulceribus malignis, scilicet cancro, lupo, fistulis, &c.

Dosis.

Dosis est pro re natâ.

CAP. V.

De Salibus volatilibus, ex animalium regno eductis.

Nota generales.

Nota primò.

Nota primò. Nulla ferè pars nostri corporis est, quin sale sca-
teat volatili copioso, quem alkalium numero adscripserunt chemici, cum observassent, sales hos, ex quibuscumque animalis partibus, vel excrementis èductos, æquè cum sp. acidis ebullire & effervesce, ac sales vegetabilium fixi alcalici, ut tartari, nitri, absintii, Card. Bened. & similes.

Nota secundò.

Nota secundò. His salibus, pro diversis, ex quibus eliciuntur partibus, & excrementis, specificas etiam attribuèrunt virtutes, salem quippè volatilem ex cranio & cerebro humano elaboratum, appropriatum pronuntiarunt contra epilepsiam arcanum: urinæ verò salem volatilem, specificum in calculo, obstructionibusque renum & mensium solvendis, voluerunt antidotum. Verùm si horum salium per artem depuratorum fiat comparatio, nullam, vel exiguam admodum differentiam observare poterit Chemicus, & si quid in odore, vel sapore discrepantiæ notare queat, illud potissimum ab adhærentibus oleis fœtidis dependere deprehendet, quæ salium volatilium nitorem, splendorem, colorem, & saporem multum alterare valent. hi autem sales faciliè exercitati chemici industriâ à suis inquinamentis fœtidis liberari possunt, quo in statu, repræ-

repræsentant, corpuscula tenuia, rigida, acutissimis angulis constantia, quæ inter se comparata videntur uniformia: revocando enim ad examen salem volatilem urinæ, uti & cranii humani, eundem odorem fuliginosum, urinosum, saporem itidem eundem aërem, igneum, eandemque deniquè configurationem reperiet Artista: eosque indifferenter cum spiritibus acidis ebullire: & æquali jure à ramosis, & hamosis vegetabilium partibus, id est oleis, suscipi, & iiscum sales describere oleosos volatiles, annotabit: uti & hos promiscuè sales mercurium sublimatum corrosivum in coagulum præcipitare albissimum observabit, quæ sanè arguunt differentias, si quæ sint, esse tantum accidentales, & dependere tantum ab externis adjunctis, quæ per artem à salibus volatilibus facile separari poterunt.

Nota tertio. In horum salium natales si inquirere lubeat, eos potissimum in primis viis, (ventriculo scil. & intestinis,) elaborari puto, ubi sales alimentorum occurrentes fermento ventriculi & præcipuè bili in intestinum duodenum ex hepate delato, vertuntur in salum volatile, quæ salium in salum volatile transformatio, cum leditur vel aboletur, molestæ admodum in œconomia animali exoriuntur turbæ, vomitus, ructus, flatus, nec non tormina intestinorum, sanguis itidem suscipiens chylum salibus muraticis, acidis, crassis, rigidis, inquinatum, deflectit à balsamina sua dulcedine, acredinem contrahit, nec (quam debebat) in cordis thalamis patitur attenuationem, & divisionem quoad minima, unde multorum malorum seges.

Nota quarto. Hæc vero salium alimentosorum, in salum volatile conversio, si ex voto succedat, chylus, sale hoc volatili turgens, sanguinem reddit fluidum, mobilem, & ad justam fermentationem in ventriculis cordis suscipiendam habilem, hinc sanguis in arterias propulsus, & impetum in arteriarum poros faciens, multum salis volatilis exsudat, & per arteriarum poros transmittit, qui sales cum amicè suscipiantur à ramosis, & hamosis (id est oleosis) humorum nutrientum partibus, iiscum per universum corpus distribuuntur, in quo humorum circulo, in transitu, partes, quæ propter superficiem convenientiam, & propter hamos vel ramos laterales, facile aliis applicantur, vel implicantur, partibus solidis annectuntur, iisque nutrimentum, vel augmentum præbent, cum

(M 2)

autem,

autem, præcæteris, partes gummosæ se aliis associare valent, exque in gremio suo foveant prædictos sales volatiles, hinc partes solidas multo itidè salem volatili perfundi necessum est, quas dum chemicus ignibus chemicis resolvendas tradit, sales volatiles claustris, & vinculis suis extricati, se nudos conspiciendos præbent, ità cranium, cerebrum, ossa, capilli, cornua, ungues, urina, sanguis, calculi, sudores, secundum artem (analyti chemicâ) resoluta, copiosum fundunt salem volatilem, oleo foetido inquinatum, à sordibus suis rectificandum, depurandum. sales itaque hi volatiles, cum eosdem agnoscant natales, licet diversis nostri corporis partibus accrescant; earundem esse virtutum, ac ejusdem conformationis ex præmissis facile concedet, chemiater ac proindè salem volatilem urinæ æquè foelicitèr posse propinari in epilepsiâ curandâ, ac famosum illud sal, quod ex cranio, vel cerebro humano, arte spagirica eruitur: quippe hi sales acutis suis angulis, & rigiditate suarum partium, obstructions resolvendo, pituitas viscosas incidendo, attenuando, acidaque, & austera fermenta salina corrigendo, & enervando, opus suum perficiunt, undè absque ullâ electione, in quibusvis partibus vires suas exercent, neque magis specifici sunt hi sales in epilepsiâ, quàm in aliarum partium obstructionibus solvendis, diluendis.

*Nota
quintò.*

Nota quintò. Hos sales volatiles copiosissimè fundit sal ammoniacum, ex urinâ camelorum, vel jumentorum, & salem communi, compositum, quæ simul excocta, nobis exhibent factilium illud sal ammoniacum dictum, quod Ægyptus magnâ satis copiâ ad nos transmittit, quodque veterum sali ammoniaco, nunc deficienti, substituunt chemici, & cum veterum sal ammoniacum ex locis arenosis, circà sacellum, jovi Hammoni sacrum, solebat erui, hunc suppositum salem hoc eodem nomine honorarunt. Hujus salis, ex urinâ, & salem communi excocti, mixtura si destruat, & infringatur, sal volatile urinæ, vinculis salis communis extricatum, sui que juris factum seorsim secedit, & in alembico, vel collo phiolæ concrefcens, apparet sub formâ salis nivei coloris, nares acriter ferientis, linguamque igneo sapore mordicantis: hæc quâ ratione tam viâ humidâ, quàm siccâ, mediantibus salibus alcalicis tartari, nitri, cinerumve clavellatorum ope tractari, & elaborari

rari debeant. illud chemicorum præcepta, & scripta sufficienter edocent.

Nota sextò. Sales hi volatiles, five ex urinâ, cranio, sanguine, cornubus, ungulis, educti, cum macerantur, digeruntur, circumstantur cum hamosis & ramosis vegetabilium partibus, id est, oleis, facile se ab iis suscipi, & involvi patiuntur, & iis cum intimè uniti, describunt sales volatiles oleosos, in quo salium, & oleorum concursu, acrimonia salium multum mitigatur, urinosique & fuliginosi odores, per fragrantia vegetabilium olea correcti, desinunt in liquorem oleoso salinum, gratum & acceptum, medicamen insigne in languentibus fermentationibus resuscitandis, corroborandis, in balsamo nostri sanguinis conservando, restituendo, uti & in fermentis austeris acidis corrigendis, enecandis.

Nota septimò. Calculos humanos si vulcano examinandos traderit naturæ curiosus investigator, per justum ignis regimen, multum, ex illis, sibi colliget salis volatilis urinosi, imò quandoque quartam calculi partem, merum esse sal volatile urinosum apprehendet, undè liquet, sales calculi terram ligantes, non esse tartareos crassos, sed tenues volatiles, urinosos, quod manifestius apparebit, si terram residuam examinaverit, hanc enim calcinatam, vel nullum vel paucum (respectu salis volatilis) salis fixi continere per elixivationem detegit, quod sanè repugnat omnibus illis, quæ cogioso crasso & tartareo gaudent sale. hæc enim calcinata, in cineribus suis multum salis fixi abscondunt.

Nota octavò. Sed objicitur fortasse quispiam, ex hoc hypothesi necessariò sequi, omnes promiscue homines calculo debere laborare. cum in illorum urinis, & sal volatile, & terra copiosa reperiantur, quod verum esse, analysis urinarum chemica evincit. verum huic difficultati satisfieri poterit ex præmissis, considerando sales volatiles facillè suscipi, & involvi ab oleis, quò in casu salium acuti anguli mollibus oleorum partibus obtunduntur, ac proinde quam diù urina debitam sui olei portionem impediri, quippe sales flexibilibus olei partibus involuti, particulas urinæ terreas aggredi, easque sibi mutuo alligare nequeunt. ubi vero urina debito suo oleo frustratur, tùm demùm sales volatiles, impetum in terram urinæ faciendo, instar clavorum partes terreas sibi mutuo alligant, iisque irretiti, & profundè immersi, calculum

(M 3)

fabri-

fabricant, qui igne chemico postmodum cum resolvitur, de novo prodeunt, & se nudos conspiciendos præbent, miserrimi hujus mali fabricatores salini.

ARTICULUS I.

Oleum, spiritus & sal volatile ex animalium regno, educta.

℞. *Rasura cornu cervi, vel*
eboris, vel
ungularum equorum, vel
cranii humani, vel
similium. q. v.

Indatur retortæ terreæ, vel vitreæ ad collum usque, & ex arena, successivis gradibus, quodcunque volatile est expellatur. Ita enim observabis, primò phlegma aliquod, quod immediate subsequitur oleum flavum, succedente postmodum sale volatili undique parietibus recipientis adhærente, unà cum oleo spisso maxime fætente. sales hi, in primâ suâ elaboratione, cum fœtere admodum soleant, ita ut non nisi cum nausæâ propinari ægris valeant, depuratione indigent, quod chemici duplici viâ (humida scil. & sicca) tentare solent.

Sal volatile in forma sicca.

Viâ sicca horum salium rectificatio, & depuratio. vasis refrigeratis salem, in forma sicca, lateribus recipientis adhærentem colligito, & cum triplo cinerum ossium calcinatorum miscito, & phiolæ sublimatoriæ committito, igneque admodum modesto fiat elevatio. ita enim adscendet sal volatile purum, candidum instar linthei, seu nivis, relicto oleo fætente in fundo. oleum enim propter ramos, & hamos suos laterales pertinaciter adhæret porosis ossium calcinatorum cineribus: sales autem volatiles, cum sint admodum tenues, & teretis figuræ, facile secessum faciunt à cineribus, collumque petunt phiolæ sublimatoriæ, quod erat perficiendum.

Sal volatile in forma humida.

Viâ humida horum salium rectificatio. oleum, & phlegma in fundo recipientis hærentia, intollorabilemque fœtorem spirantia, sequenti methodo corrigito. filtrentur per chartam emporeticam madidam, ita enim crassius hærebit in filtro, transeuntibus poris

ris filtri phlegmate cum sale volatili, aliquali portione olei tenuioris fætentis inquinato. quod ut penitus sequestretur à sale volatili, filtratum tuum liquorem committito retortæ vitreæ, & lenissimo igne instituaturs destillatio: ita enim sal volatile deferit suum phlegma, & oleum fætidum, & instar cornuum, seu arbustorum agglutinatur parietibus recipientis. quod si in forma spiritus desideraveris, ignem continuato, donec tenuior portio phlegmatis ele-
vetur, quæ promptè suum volatilem salem dissolvit, & in spiritum convertit, quippe cum omnes spiritus nihil aliud sint, quàm phlegma copiose sale volatili fœtum, ut hoc appareat in spiritu urinæ, cornu cervi, cerebri humani, sanguinis, & similibus.

Oleum spissum seorsim in filtro collectum, cum multo gaudeat sale volatili haud abjiciendum, sed à suo lentore, & fætore corrigendum est; quod commodissimè fit, rectificandum hoc oleum super salem tostum vulgarem, vel super cineres lignorum, ita enim leni rectificatione, transibit subtilior portio olei, multo sale volatili nobilitata, describitque tibi oleum flavum, limpidum, multo sale volatili nobilitatum.

Vires. Spiritus & sal volatile, à fœtore suo liberata, egregium præbent medicamentum, præsertim in omnibus morbis per sudorem curabilibus. propter summam particularum suarum tenuitatem, rigiditatem, & angulorum acutiem, referant potenter obstructions, pituitam tenacem incidunt, sanguinis fermentationes suppressas elevant, & restitunt, acidaque austera fermenta enervant, & corrigunt: hinc in morbis soporosis quibusvis, in epilepsia, apoplexia, paralyfi, vertigine, obstructionibus mensium, in podagra frigida maximarum sunt virium. antidoton insuper est in morbis malignis, febribus pestilentialibus, in morfu animalium venenatorum, quorum fermenta enecat potenter, & per sudores expellit, si cum cardiacis, ut artis est, miscetur.

Dosis. Salis volatilis est à gr. vij. ad ʒi.

Dosis. Spiritus à gr. xx. ad ʒi.

Vires Olei. oleum rectificatum, ut dictum supra, & ab empyreumate suo liberatum, miscetur cum unguentis, utpote martiato, de arthanitâ, vel similibus, & exterius applicatur in obstructionibus nervorum referendis, in tumoribus duris, & frigidis emolliendis, & resolvendis, in pituita tenaci coagulata, &
ex-

Spiritus.

Oleum.

*Vires
spiritus
& salis
volat.*

*Dosis.
salis &
spiritus.
Vires olei.*

extravasata incidenda, si redigantur in formam linimenti cum unguentis appropriatis.

Linimentum.

℞. Unguenti marciati,

nervini aa. q. p.

Olei cornu cervi rectif. q. s.

Ad formam linimenti.

Misce, fiat linimentum.

Dosis olei   *Dosis olei (internè scil.) est à gutt. ij. ad xij.*

ARTICULUS II.

Sal volatile urinæ.

Sal volatile urinæ in forma sicca.

℞. Urinæ recentis q. p.

Evaporetur supra cineres calidos ad consistentiam syrupi crassioris, vel ad siccitatem igne modesto: massam in fundo fictilis nigricantem relictam committito cucurbitæ, quam superius alembico suo injecto, vase recipientis adlutato, instituatur destillatio ex arena. ita enim phlegma aliquod tenue cum pauxillo oleo præcedit, postmodum igne aucto, sublimabitur in alembico sal volatile urinæ maximâ copiâ, quod cum in prima hac sublimatione oleo suo foetido sit inquinatum, rectificetur cum cineribus, ut dictum prius, & obtinebis salem volatilem urinæ, salibus cornuum, eboris analogum.

Quod si vero salem volatilem urinæ in forma spiritus disideraveris:

Sal volatile urinæ in forma spiritus.

℞. Urinæ recentis q. p.

Hac repleatur phiolæ arctissimè occludendæ, quæ sepilantur in ventre equino per mensem philosophicum vel 40. dies. ita enim mediante calore fumi equini urina fermentationem suscipit, ipsiusque sales volatiles valde attenuantur, & vinculis suis oleosis extrincantur, quo spatio illapso, secundum artem ex cucurbita, vel phiola altiori, igne castigato, destillantur. ita enim destillabit tibi sal volatile urinæ in forma spiritus penetrantissimi, quod erat obtinendum.

Vires & Dosis, ut dictum supra, in articulo primo.

ARTI-

ARTICULUS III.

Sal volatile aromaticum.

Sal volatile aromaticum duplici fit modo, vel mediante extractione è simplicibus, vel mediantibus eorundem oleis. extractio etiam duplici paratur modo, accedente simul destillatione, vel sola digestionem.

Per destillationem fit sequenti methodo.

℞. Cinamomi acuti ℥i.

Nucis moscati ℥℥.

Gariophyllor. ℥ij.

Sem. cardamom. ℥i.

    fœnicul

    croci aa. ℥i.

Sal volatile aromaticum per destil.

Quibus si addere volueris,

Cort. arant.

    citri, licet, incidantur, vel contendantur proportionem subjectorum, & committantur cucurbitæ vitreæ, iisque addito.

Salis tartari ℥ij.

    ammoniacy ℥i.

Sp. vini vulgaris ℞i. aut ℥xx.

Digerantur lenissimo igne, quod diutius, ed melius. ita enim sal tartari duplici de via inserviet præparationi hujus salis volatilis aromatici: quippe ab una parte resolvit texturam salis ammoniaci, salesque volatiles urinosos vinculis salis communis extricat, & se in libertatem vindicat, unde si solutionem salis ammoniaci in pluvia confuderis cum oleo tartari per deliquium, resolutâ texturâ, sales ammoniaci ascendunt, salesque volatiles urinosi ad pristinum volatilitatis statum rediunt. ab altera parte sal tartari referat claustra vegetabilium aromaticorum, illorumque olea ex nexu partium terrestrium extricat, quæ acutis, & rigidis, teretibusque salibus urinosi occurrentia sese circumdant circum sales urinosos, quos amplexu suo fovent, illorumque acrimoniam mollibus suis ramis demulcent, seseque intimè cum salibus urinosi uniant, & describunt sale in urinæ, oleo aromatico temperatum, & nobilitatum.

(N)

Sal

*Sal volatile oleosum.**Sal volatile oleosum.*

Hoc si tentare volueris cum subjectis minus salinis, sed magis ad naturam oleosam accedentibus, utpote cum

*Mentha,**Majorana,**Thymo,**Rorismarino,**Lauro,**Lavendula,**Centaurio,*

Melissa, similibusve, obtinebis sal volatile (ut vulgo ajunt) oleosum. Hisce tincturam conciliare volueris, facile hoc procuraveris cum tinctura croci.

Alio modo.

Sal volatile aromaticum solâ digestionem paratum, fit sequenti methodo.

Sal volatile aromaticum per digest.

℞. *Tinctura* (methodo universali cum oleo tartari per deliq. & alcohol vini extractæ) *cujusvis vegetabil.* ℥ij.

Spiritus salis ammoniaci ℥ij.

Misceantur, & digerantur per aliquot dies, sic cohibet sal volatile urinæ cum oleis tincturarum, & usui servetur.

Alio modo.

Sal volatile aromaticum extemporaneum.

Sal volatile aromaticum extemp.℞. *Sp. vini optimè rectificat.* ℥iv.*salis ammoniaci* ℥ij.*Sal tartari* ℥ss.*Ol. menth. gutt. xx.**cort. arantior gutt. xvj.**gariophyllor.**rorismarin.**nucis moscat. still. aa gutt. viij.**juniper. gutt. x.*

Misce

De Salibus volatil. ex animalium regno eductis. 99

Misceantur olea cum sale tartari. postea spiritui vini pulvis affundatur : optimè moveatur : ultimò adde spiritum salis ammoniaci, & lactescet solutio. digerantur simul per aliquot horas, aliquoties materiam movendo, donec clarus evadat liquor. dein, à fæcibus & phlegmate, per decantationem separa, & usui serva.

Vires. Horum salium volatilium aromaticorum, & oleosorum ex ingredientibus facilè colligi possunt. quippe ratione aromatum sunt cardiaca, cephalica, stomachica, &c : ratione salium volatilium pituitam tenacem potenter incidunt, & dispellunt, obstructions solvunt, fermenta acido-austera peregrina viscerum & sanguinis exstingunt, fermentationem sanguinis suppressam, per acida coagulantia, elevant, & restitunt. hinc in scorbuto, obstructionibus mensium, passione hysterica; in epilepsia, paralyfi, apoplexia; in morbis soporosis, ut lethargo, coma, catalepsi medicis auxilium præbent magnarum virium. in genere illud omne præstant, quod sp. sal. ammoniaci, sed longe mitius, quippe horum salium acrimonia per olea temperata sit, neque, ut simplex spiritus salis ammoniaci, balsamum sanguinis dulce, & oleosum depauperare solet.

Dosis à guttis x. ad xx. vel xxx. plus, minusve, pro ratione patientis.

ARTICULUS IV.

Sal volatile oleosum uterinum.

Si aliis usibus specificis destinetur sal volatile præparandum, assumi poterunt olea specifica. sic v. gr. pro affectibus uterinis procede sequenti modo.

℞. Ol. ruta gutt. xx.
sabinæ gutt. xxiv.
lavendulae,
rorismarini,
thymi,
juniperi,
macis stillat. aa. gutt. viij.

*Sal volatile
tile oleo-
sum ute-
rinum,*

Excipiat olea sale tartari (ut dictum in præparatione salis volatilis aromatici extemporanei) & misceatur cum spiritus vini rectif. &
(N 2)

spiri-

spiritus salis ammoniaci in eadem quantitate, ut ante, & erit sal volatile oleosum, specificum ad omnes uteri affectus, & obstructions: ejusdem menstrua citissimè proliciet, vel ad miraculum.

Sic etiam sequenti methodo fit sal volatile oleosum cephalicum, & extemporaneum. v. gr.

ARTICULUS V.

Sal volatile oleosum cephalicum.

Sal volatile oleosum cephalicum

℞. Ol. mentha,
majorana,
thymi,
cort. arantior.
rorismarini,
lavendul. aa. gutt. viij.
gariophyll. gutt. xvj.

Miscanter, ut antea.

ARTICULUS VI.

Sal volatile oleosum antifebrile, & stomachicum.

Sal volatile oleosum antifebrile.

℞. Ol. gariophyllor.
mentha, aa. gutt. xvj.
absynthii, gutt. viij.
fœniculi,
cort. arantior. aa. gutt. vi.
juniper. gutt. x,
Camphoræ in substantia ʒʒ.

Misceatur, ut antea.

ARTICULUS VII.

Sal volatile oleosum per se sine additione salium volatilium.

Sal volatile oleosum per se.

℞. Vegetabilis cujusvis (Sulphuræ, & salinæ naturæ, ut menthæ, majoranæ &c.) q. p.

Hac repleto retortam ad collum usque, in vase verò recipiente deponite

De Salibus volatil. ex animalium regno eductis, 101

ponite *spiritus salis* ℥x. vel xij. pro ratione quantitatis herbarum. instituatur destillatio ex arena, ut artis est. omni humido expulso, vasisque refrigeratis, liquorem in recipiente contentum filtrato: ita enim oleum foetidum hærebit in filtro, transeunte spiritu salis, qui in ventre suo salem, & oleum tenuissimum occultat. huic addito tantum *salis tartari*, donec strepitus cesset, quod signum est perfectæ faturitatis acidi salis. hoc peracto, leni destillatione spiritum volatilem elcito, cujus ingredientia erunt tenuissimum oleum, & sal volatile vegetabile, quod erat perficiendum.

ARTICULUS VIII.

Sal volatile fuliginis.

℞. *Fuliginis splendentis* (præcipue si obtinere queas ex *Sal vol. fuliginis.*
lignis quercinis, aliisve duris elevatæ) q. p.

Hac repleatur retortæ ad collum usque, fiatque destillatio in igne aperto, & quidem per reverberium, primò lento igne: postea fortiori: ultimo quarti gradus. ita enim obtinebis salem volatilem parietibus recipientis adhærentem, & oleum foetidum phlegmati suo innatans, omnia inter se concutiantur ad dissolutionem salis parietibus adhærentis, filtretur per chartam emporeticam, ut dictum prius. liquorem filtratum leni destillatione rectificato, & postmodum misceto cum æquali portione alcohol vini, destilletur postmodum ex phiola altiori: ita obtinebis spiritum fuliginis per sulphur vini correctum.

Vires. Potentissimè fermentationes sanguinis suppressas reducit, *Vires.*
& summâ efficaciam omne illud præstat, quod dictum est de salibus volatilibus animalium.

Dosis. Est aliquot guttar. in vino, vel aquâ destillatâ.

Vires.

ARTICULUS IX.

Oleum, & sal volatilem succini.

℞. *Fragmentorum succini.* q. p.

Oleum succini.

Committantur retortæ vitreæ, eâ conditione, ut ad minimum tertia pars retortæ maneat vocua: secus enim succinum in sua resolutione solet inflari, & ita in altum evehi, ut crudum deferatur per

(N 3)

collum

collum retortæ, hinc non abs re est, quod manipulum unum, aut alterum arenæ lotæ misceatur cum succino destillando, ut huic incommodo obviam eant. instituatur destillatio ex arena, igne primò lentì, postmodum auge ignem ad totalem humidi expulsionem. ita enim obtinebis primò phlegma aliquod acidiusculum: secundò oleum flavum: tertio sal volatile prodiens cum oleo spisso. omnibus refrigeratis, oleum seorsim excipiat, sal itidem volatile separatur & colligatur, quod sequenti methodo purificatur.

*sal vol.
succini.*

*R. Sal vol. succini, oleo suo fætido inquinati p. I.
communis decrepati p. iij.*

Misceantur simul exactè in mortario vitreo, & postmodum committantur parvæ ollæ fictili, cujus orificium pyramide chartaceâ occluditur, ut facere consueverunt pharmaceutæ in præparatione florum benzoin. fiat sublimatio igne modesto; ita enim adscendet sal volatile succini in altum, & adhærebit parietibus pyramidis chartaciæ in forma lanuginis. acidusque succini spiritus, qui in sublimatoriis vitreis diluit, & resolvit suum salem, sublimationemque irritam facit, transit poros chartæ, relicto sale volatili succini parietibus chartæ adnato. quòd si tantum laboris in insumere nolueris, tibi que dispiciat dispensum salis volatilìs, simpliciter hac methodo procedito. destillatione succini peractâ, & ad finem perductâ, omnia concutiantur inter se ad dissolutionem salis lateribus recipientis adhærentis, affundaturque aqua pluvia tepida, agitenturque fortiter fusque deque, ita aqua pluvia tepida absorbet salem, & in poris suis abscondit: filtrentur per chartam emporeticam, ita enim remanebit oleum spissum in filtro, transiente aqua pluvia cum sale volatili succini, quam postmodum leni igne ad siccitatem salis evaporato, quem usui reserva.

Vires.

Vires. Urinas hoc movet sal, & obstructions reserat, & specificè hoc exhiberi solet in urinarum suppressione, in obstructione mensium, in gonorrhæa recenti, in passione hysterica, omnibusque affectibus, quibus ullo modo oleum succurrere potest.

Dosis.

Dosis. à gr. x. ad xxx.

*Oleum
succini.*

Oleum succini vel super salem tostum, vel per se rectifica. & obtinebis oleum, seu balsamum limpidum quod propter excellentes suas dotes opebalsamum vocant europianum.

Vires.

Vires. Oleum hoc interius exhibetur in passione hysterica cum aquâ

De Salibus volatil. ex animalium regno eductis. 103

aquâ arthemisiæ : menses movet : frigidis capitis defluxionibus medetur : urinas pellit : gonorrhœam curat ; præsertim si jungatur cum oleo terebinthinæ lucido : specificum est in lethargo naribus, & temporibus inunctum : spasmos curat exterius inunctum.

Dosis. à guttis iij. ad xv.

Dosis.

ARTICULUS X.

Volatilizatio salium fixatorum.

℞. *Sal volatile* (quodcunque per spiritum aliquem aci- *Volatili-*
dum) *fixatum*, adde ei *alkali* quodcunque : utraque tamen de- *zatio*
bent esse prius contrita. indantur retortæ vitreæ, & affusa sufficienti *salium fi-*
quantitate aquæ puræ, ut commodè solvi possunt, fiat destillatio *xatorum.*
ex arena ad siccitatem usque. & unâ cum aqua prodibit sal volatili-
le, quod antea ab acido ligatum erat, absorpto nempe acido ab
alkali admixto. hoc sal volatile destillatione per alembicum in for-
mam siccam sublimari potest.

Usus. Est tantum experimentum, continens modum salia fixa- *Usus.*
ta volatilizandi.

ARTICULUS XI.

Fixatio salium volatilium.

℞. *Sal volatile quodcunque*, v. gr. cranii humani, fuli- *Fixatio*
ginis, cornu cervi, succini, &c. affunde ei guttatim aliquem *salium*
spiritum acidum, nempe spiritum salis communis, aut vitrioli, *volatil.*
aut nitri, quamdiu effervesceat. desinente effervescentiâ, fixatio
est peracta. filtretur liquor per chartam, & in vitro evaporatorio,
in arena, leniter evaporetur ad siccitatem usque. & relinquetur
in fundo sal volatile, & acidum simul in massam unam concentra-
tum. nempe sal aliquod ex acido, & alkali conflatum.

Usus. præter id, quod processus hic ostendit modum salia vo *Usus.*
latilia conservandi in longum tempus, ne avolent, insignem quo-
que vim habent talia salia fixata incidendi, attenuandi, sulphura
destruendi, fermenta peregrina inbibendi, unde à multis medi-
cis pro arcanis, & panaceis habentur, possuntque omni tempore
per addita alcalia ad volatilitatem suam reduci.

Dosis. Sunt gr. vi. vel viij. ad ℥℥.

Dosis.

CAP. VI.

CAP VI.

*De spiritibus acidis salis communis, & nitri, &c.**Nota generales super omnes spiritus acidos.**Nota
primò.*

Nota primò. Sales quosdam nativo gaudere acido, quosdam verò potentiâ tantum esse acidos, & ex non acidis per torturam ignis, vel acidorum fermentorum additione, in acidos converti sales, experimenta evincunt Chemica, vitriola enim cum nullam aliam suæ originis causam agnoscant, quam metallorum mineras per sales acidos corrosas, ut superius annotavimus, hinc igni examinanda dum traduntur, per ultimam torturam ignis, revomunt illud acidum, cujus beneficio in vitriola, erant reductæ metallorum minere. hujus manifesta præbebunt indicia vitriola artificialia martis & veneris, per acidum sulphuris, oleum vitrioli, spiritum salis &c. præparata, quæ dum per ignes resolvuntur, eructant suum corrosivum, & artificii significant qualitates sui dissolventis menstrui.

*Nota se-
cundò.*

Nota secundò. Idem arguere videtur nitrum, quod per artem resolutum, tradit spiritum salinum insignitèr acidum, penetrantem, incidentem, corrodentem, qui cum de novo concurrens cum alcali fixo proprio, vel tartari, iiscum ebulliendo nitri formam reassumit, & ex propriis cineribus (instar alterius phœnicis) in pristinam assurgit formam, quod experimentum ansam mihi dedit cogitandi, numne hic quidem aliquid aliud moliretur artista, quam quod per torturam ignis, vel fermentorum acidorum additione, expelleret ipsos sales nitri acidos, capsulis salis fixioris nitri inclusos, qui dum in continuo postmodum sunt fluore & motu, & undiquaque suis acuminibus impingunt in linguam, menti nostræ communicant saporem acidi. magna enim est differentia, inter salem, cujus partes juxtà se mutuo quiescunt, & inter salem cujus partes in continuo sunt motu. qui enim quiescunt, juxtà longitudinem suam ex transverso linguæ, ut plurimum incumbunt: illi autem quæ continuo moventur, ut plurimum, suis extremitatibus acuminatis, in linguam profundè impingunt, nervosque vividè satis afficiunt,
ut

ut hoc in acubus ex transverso linguæ impositis, & quiescentibus, vel in iisdem diversis motibus concussis, & quaquaversum agitis, nec non secundum sua acumina linguæ occurrentibus, cuique exploranti manifestum evadit. longè etiam differunt sales aliis salibus implicati, à salibus suis capsulis extrienti, sui que juris facti, quod ipsum sal ammoniacum sufficientèr demonstrat: dum enim sal volatile urinæ, & fuliginis intricata jacent vinculis salis communis, longè alius est sapor & odor, quàm ubi per sales alkalicos tartari, cinerum clavellatorum, nitri fixi &c. resolvitur textura salis ammoniaci, & destructa ejus mixtura, libertati suæ restituntur sales volatiles, qui uti, & linguam, ita & nares satis acriter ferunt, & longè diversum à sale ammoniaco præ se ferunt odorem & saporem. Ex his itaque facile colligere licet, quare nitrum, dum mixtura ejus est integra, partesque ejus juxta se mutuo quiescunt, tam blandè feriat linguam, & inodorum fit: resolutum verò per ignem, & celeri motu agitatum, non tantum linguam mordicet, sed insuper nares odore ingrato feriat.

Nota tertio. Idem experiri licebit in tartaro vitriolato, in quo, dum acidum vitrioli inclusum jacet poris, & capsulis salis alcali tartari, sapor non erit injucundus: verum si postmodum per torturam ignis capsulis salinis salis alcali fixi tartari, extorqueatur acidum vitrioli, illud linguæ occurrens manifesto suo corrosivo satis inimicè vellicabit nervos linguæ insertos, magnamque saporis differentiam menti nostræ repræsentabit inter tartarum vitriolatum, cujus sales juxta se mutuo quiescunt, sibi que mutuo sunt implicati, & inter tartarum vitriolatum per ignem resolutum.

Nota quarto. Multa verò, ex non acidis in acida converti, restantur aceta factitia ex melle, & saccharo, quæ ex summâ dulcedine & mollitie transeunt in acria corrosiva. Idem accidere in œconomiâ animali observarunt practici in fame caninâ, ubi fermentum ventriculi deflectens ab æquilibrio suo, induensque acorem acerbum, quævis alimenta ingesta in liquorem convertit acidum, acerbum, mordax, licet assumpta alimenta de manifesto acido nequaquam participant.

Nota quinto. In horum autem conversione in acida, nihil aliud contigere puto, quam quod sales, qui antea erant rigidiusculi, oblongi, tereres, mollibus & oleosis partibus involuti, vel per ignem

(O)

ignem actualem, vel per fermentationes introductas, vel additione corrosivorum menstruorum, comminuantur in minima ramenta, quæ dum in continuo sunt motu & ab æthere circumagitantur, non possunt non, quin extremitatibus suis acuminatis continuò occurrant linguæ, eamque acriter vellicantes, menti nostræ offerant sensum acidi.

*Nota
sexto.*

Nota sexto. Hoc manifestè apparet in vegetabilium fermentationibus, quæ si vehementiores fuerint, vel diutius protractæ, statim acidum induunt vegetabilia: quod testantur aceta factitia ex vino, frumentis, saccharo, melle, quorum sales per fermentationes attenuati & quod ad minima divisi, vertuntur in aceta acria, corrosiva. Idem observabit practicus in sanguine extravasato, vel humoribus stagnantibus fermentatis, & in pus conversis, quod dum diutius in foco suo delitescit, & diutius quam par est fermentatur, nares manifesto acido solet perstringere, ex salibus scilicet per fermentationem colliquatis & ad statum fluoris eVectis.

*Nota
septimo.*

Nota septimo. In salis verò communis, & nitri conversione in spiritus acidus, observarunt Chemicis, quod sine additione negotium hoc difficultè succedat: sales enim si igni tradideris solos, facile juxta se mutuo fluunt, nullosque spiritus emittunt: verum si misceantur cum illis quæ fluorem in igne non patiuntur, sed constantè vim ignis eludunt, qualia sunt alumen ustum, filices calcinati, bolus, terra figulina calcinata &c. tum demum fundunt suos spiritus acidus, ita sal commune & nitrum tradunt suum acidum, si horum singulorum partes singulæ misceantur cum tribus prædictorum addimentorum partibus: observandum enim multum differre, quod sales, cum soli per torturam ignis fluunt, juxta se mutuo tantum repant, & valido ignis motui cedentes, ejus vim eludant: dum è contrà cum terreis & filicibus sunt permixti, separentur à se mutuo per interpositionem terræ, filicumve, & separatim circumagitur ab igne, undè dum fortiter terreis, filicumve partibus acciduntur, in minima diffiliunt ramenta, acidumque quod capsulis suis jacebat inclusum, sui juris fit, vel ipsi sales attenuantur & dividuntur quod ad minima, & ex non acidis vertuntur in manifesta acida.

*Nota
octavo.*

Nota octavo. Horum salium insignis acredo, cum in multis casibus non arrideret medecis, illos temperare, maturare, & dulcificare

cificare, edocuit chemia. horum enim spirituum acidorum rectificatorum, seu dephlegmatorum, si capiatur, pars una, & misceatur cum tribus vini alkoholifati portionibus, post digestiones, & repetitas destillationes, mixtura hæc solet remittere de acrimonia sua, dulcescit, maturatur, & liquorem describit temperatum spiritum nitri, & salis dulcem.

Nota nono Salem communem si calcinaverit ad fluorem usque artifista, & perfuderit pedetentim oleo vitrioli rectificato, observabit, quam promptè resolvatur sal in fumum volatilem acrem & corrosivum, nares fortiter vellicantem, quem fumum si alcohol vini exceperit & ut artis est, leni igne per retortam destillaverit, obtinebit hac viâ spiritum salis volatilem dulcem, insigniter incidentem, obstructions resolvablem, diureticum, appetitum largientem prostratum excitantem, menstruum nobile ad multa mineralia & metalla solvenda.

Nota decimo. Quod spiritus acidus cum bolo, terrâ, silicibus, &c. præparatos, puriores esse spiritibus cum additione fermentorum acidorum, utpote olei vitrioli, destillatis, quippe hi non planè immunes sunt ab oleo corrosivo vitrioli, sed eorum describunt spiritum mixtum, qui tamen suos usus habet satis notabiles.

Nota undecimo. Ex spiritibus autem acidis cum additamentis terreis præ cæteris aridet spiritus cum bolo destillatus, amœna suâ flavedine, & viredine oculos perstringens, gratâque suâ aciditate linguam titillans, quod autem hic præ cæteris amœnum hunc induat colorem, particulis metallicis volatilibus in bolo contentis adscribendum puto, quæ unâ cum ramentis salinis collum retortæ transcendunt, spiritum salinum tingunt, utrum autem hæc de auro volatili participant, ex colore judicet artifista.

ARTICULUS I.

Spiritus acidus salis communis, & nitri.

R. Salis communis, vel
nitri Bi .

Boli armeni, vel.

Silicium calcinatorum, vel

Aluminis calcinati, vel

(O 2)

*Spiritus
salis, &
nitri.*

Terra

Terra figulina (ex quibus fistulæ form.) ℥iij.

Misceantur exacte, & ex retortâ terrea destillentur, igne nudo, in fine augendo ignem ad totalem retortæ excandescentiam. ita enim sales rigidi per ignem circa extremitates intorti, cum propter terras additas, se mutuo arcto nexu comprehendere nequeant, tandem in minima diffiliunt ramenta, & in forma vaporis deferuntur in vas recipiens, & describunt *spiritum acidum salis*, vel *nitri*. Hæc ramenta ita attenuata, & divisa per ignem fluunt, quod *Willisius* vocat, in libro suo de fermentatione, sales ad fluorem evectos, quò in casu imprimunt linguæ nostræ sensum acidi. obtinetque hoc in quibusvis salibus rigidis fixis, qui si vel per fermenta, vel per ignem ita attenuentur, & dividantur in atomos ita subtiles, & tennes, ut inter se fluere queant, statum aciditatis induant.

Vires spiritus salis

Vires spiritus salis. Incidit, aperit, attenuat, diureticum est. optimum est medicamentum contra hydropem: sitim extinguit: prodest in febribus ardentibus, peste, & similibus: icterum curat; lumbricos, & calculum expellit, & dissolvit. in chymia plurimi est usus ad particulas ramosas metallicas dissolvendas. præcipitat omnia soluta in aquâ forti, &c. quæ præcipitata lævissima, & albissima fiunt. insuper omnia olea foetida corrigit, & foetorem tollit. pleraque etiam ramosa coagulat, & figit. mineralia volatilizat, ut arsenicum, antimonium, zincum &c. salia volatilia figit, unde salia ammoniaca fieri possunt diversa.

Dosis. à gutt. ij. ad vi. vel viij.

Dosis.

Vires spiritus nitri

Vires spiritus nitri. Potenter attenuat, incidit, aperit, & penetrat: hinc urinam movet, sudorem pellit, humores fundit, sitim extinguit, putredinem arcet, ardores sanguinis reprimat; conducit febribus malignis, pesti, &c. quæ omnia mitius peragit, si dulcificatus fuerit cum spiritu vini.

Dosis à gutt. iij. ad vij. vel x.

Dosis.

ARTICULUS II.

Spiritus acidus salis comm. & nitri per additionem fermenti acerrimi.

*spir. salis
& nitri
per additionem*

℞. Salis communis, vel
nitri ℔i.

Aqua

Aqua pluvia ℥i℥.

Ol. vitriol. ℥viij.

Committantur retortæ vitreæ, & instituatur destillatio ex arena, igne primò lento. ita enim stillabit primò phlegma aliquod insipidum, simulac verò guttas observaveris cadentes acidas, vas recipiens arcte cum collo retortæ lutato, ignemque successivè augeto ad totalem humidi expulsionem, & observabis recipiens tuum colore sanguineo pertusum, relinquatur, donec color perierit, vasque sint refrigerata. spiritum salis, vel nitri in phiola bene obturata reservato, quippe qui continuò fumat, subtilioresque suos sales per aëra dispergit.

Vires. Spiritus hic, licet suspitione adulterationis olei vitrioli non careat, satis tamen gratus est, & usui medico inserviens: exhibeturque in istis affectibus, in quibus spiritus salis, vel nitri exhiberi solet.

Dosis. à gr. iij. ad vi vel viij.

Sal verò in fundo retortæ ex destillatione nitri remanens, multos & insignes usus obtinet in praxi medica, exstinguit ardores sanguinis, figendo sales & sulphura volatilia nostri sanguinis; sitim lævat, aperiendo poros vasorum lymphaticorum, pituitam tenacem incidendo: in scorbuto oris adjumentum singulare est, si os sæpius hoc sale, in aquâ plantaginis soluto, colluatur: diureticum, & diaphoreticum est: & in genere præstat illud omne, quod adscribitur sali prunellæ.

Dosis.

Caput mortuum nitri.

ARTICULUS III.

Sal mirabile Glauberi.

℞. Caput mortuum, in destillatione spiritus salis relictum.

Diffolve id aquâ ferventi, vel ad minimum tepidâ, ne tamen vitrum rumpatur. solum filtra per chartam. colaturam evapora, ut tertia tantum pars pereat, residuum relinque in loco frigido per xxiv. horas, & liquor, magna ex parte, concrevit in chrystallos: in superficie præfertim. in fundo autem hærebit liquor valde corrosivus: qui à chrystallis separandus est. chrystalli verò non debent esse corrosivæ, sed, vel salsæ tantum, vel ex falso dulces. quod si corrosivæ sint, tum significat, nimis multum esse evaporatum.

sal mirabile Glauberi.

(O 3)

raturum

ratum ex aqua, in qua continebantur: necesseque est adhuc semel dissolvere aquâ purâ, iterumque filtrare: tum evaporare, sed cautè, ne nimium aquæ evaporetur, sed tantum, ut possit hoc sal commode chrySTALLIZARI, quæ chrySTALLI vocantur *sal mirabile glass-beri*.

Ufus. *Ufus.* Hoc sal coagulatum leniter, exiccatumque super arena in pulverem, vim habet coagulandi diversos liquores, nempe cerevisiam, vinum, acetum: si una pars salis hujus calcinati misceatur cum tribus partibus liquoris, reponanturque per noctem. sic liquor cum sale hoc abibit in glaciem.

ARTICULUS IV.

Rectificatio spiritus salis, vel nitri.

*Spiritus
salis vel
nitri recti-
ficatus.*

*℞. Spiritus salis, vel
nitri q. v.*

Hunc infunde phiolæ, & igne aperto evaporetur, donec flavi vapores adscendere incipiant. dein ab igne removeatur, & ad usum fervetur.

Vires.

Vires. Inservit spiritui dulci conficiendo, ut & omnibus solutionibus metallicis. eodem modo in genere rectificantur omnia acida.

ARTICULUS V.

Spiritus salis, & nitri dulcis.

*Spiritus
salis, &
nitri dul-
cis.*

*℞. Spiritus salis, vel
nitri exacte rectificati ℥i.
Alcohol vini purissimi ℥iiij.*

Misceantur, & committantur retortæ vitreæ, digerantur per xxiv. horas:) lenique igne postmodum destillentur ad siccitatem usque, applicato recipiente vitreo amplissimo, cujus orificium ad collum retortæ optimè quadret. hanc operationem bis, terve repetito, donec spiritus acidus renunciet suæ acedini, & ad statum temperatum reducti sint. hac enim in operatione tenue, & flexile oleum vini se circumdat scindentibus salium spiculis, illaque mollitiæ suâ involvit: sal itidem volatile vini occurrendo salibus

De Spiritibus acidis salis communis, nitri, &c. III

libus acidis, illos invertit, ut hoc ex quovis occurſu alcohol volatili, & acidi patet.

Vires. Spiritus ſalis dulcis eſt diureticus, & alexipharmacus *Vires.* ſubtiliſſimarum partium. Extinguit ſitim: præſervat humores à corruptione. imprimis conducit febribus malignis, & peſti, tam cum potu ordinario exhibitus, quàm ſaccharo (quantum capere poteſt, ut fiat liquor ſyrupi inſtar) exceptus.

Spiritus nitri dulcis diureticus, febrifugus, antipleuriticus, anticolicus eſt: valet contra peſtem: arcet putredinem: extinguit ſitim: penetratque totum corpus. hinc infinitis morbis eſt utilis. poteſt edulcorari ſaccharo, quantum capere poteſt, ut fiat inſtar ſyrupi, & tum ad cochleare ꝯ. exhiberi poteſt.

Dofis. Per ſe eſt à ʒſ. ad gutt. ʒi. in poculo cereviſiæ, aut vino. *Dofis.* vel, ſi eſt ſyrupus, cochleare ꝯ.

ARTICULUS VI.

Spiritus ſalis volatilis dulcis.

℞. Salis communis calcinati ad fluorem uſque ʒvi.

Olei vitrioli ʒij.

Alcohol vini ʒiv.

*ſpir. ſalis
volatilis
dulcis.*

Sal commune calcinatum committe retortæ vitreæ; eique affunde alcohol vini: & poſtmodum adde guttatim oleum vitrioli. leniſſimoque igne deſtillantur ſimul ad ſiccitatem uſque. ita enim alcohol vini ſecum vehit ſubtiliſſima ſalis ramenta, per oleum vitrioli ad fluorem eveſta, & ad ſummum attenuata, eoque blando ſuo oleo temperat, maturat, & dulce facit, deſcribitque verum ſpiritum ſalis volatilem per ſulphur vini correctum.

Vires. Hic ſpiritus potenter obſtructiones reſerat: ſudores, & urinas movet: putredini reſiſtit; appetitum proſtratum excitat; & præſtat illud omne, ſed potentius, quod chymici adſcribunt ſpiritui ſalis dulci. *Vires.*

Dofis. In hauſtu vini, aut liquoris convenientis à guttis x. ad xx. *Dofis.*

ARTICULUS VII.

Decrepitatio ſalis communis.

℞. Salis communis lbꝯ.

*ſal decre-
pitatum,*

Inde patellæ terreæ non vitriatæ, quam impone carbonibus accenſis,

sis, & spatulâ ferreâ sal crebrò agita; audieturque magnus strepitus salis ab igne agitati, qui vulgo decrepitatio dicitur. relinquatur sal tamdiu, donec non amplius crepet, sed sub forma pulveris relinquatur. Hic pulvis dicitur *sal decrepitatum*.

Usus.

Usus. Inservit reverberandæ calci salis: destillando spiritui salis: cœmentrando antimonio, & veneri, aliisque pluribus usibus.

ARTICULUS VIII.

Terra virgo.

Terra virgo.

℞. Salis communis decrepitati ℥℥.

Boli rubri vulgaris subtilissimè pulv. ℔i℥.

Fiatque destillatio ex retorta terrea, in igne reverberii, cum amplo recipiente, per xxx. horas, primò leni igne, postea fortiori. sic prodibit, cum nebulis albis, spiritus salis marini, qui servetur usui. retortâ refrigerata, accipiatur caput mortuum; eique affunde *aqua ferventis s. q.*, idque in ollâ ferreâ. digere per noctem. tum leniter decanta aquam limpidam; eamque filtra, & colaturam evapora in olla ferrea ad siccitatem usque. & relinquetur in fundo sal aliquod fixum albißimum, quod servetur usui. hoc enim helmontio *terra virgo* dicitur.

Usus.

Usus. Inservit parando lapidi butleri. aliàs est sal non absimile alcali alicujus: particeps tamen adhuc acidi est.

ARTICULUS IX.

Lapis butleri.

Lapis butleri.

℞. Hujus terra virgin. ℥i.

Fluat in crucibulo super igne satis valido. quando fluxerit, effundatur tum super lapidem mundum.

℞. Hujus refrigerati ℥v.

Primi entis veneris non edulcorati ℥v.

Usnea ℥℥.

Misce, & subige cum pauxillo aquæ, in quâ icthyocolla soluta fuit, & redige in unam massam, vel in plures trochiscos, aut lamellas quadratas. Hic enim helmontio dicitur *lapis butleri*.

Veres.

De Spiritibus acidis salis communis, nitri, &c. 113

Vires. Habetur helmontio pro medicamento universali, quod solo tactu, affricu, vel linctu, omnem morbum internum sanare creditur. quâ de re videatur ipse helmontius in libello dicto butleri.

ARTICULUS X.

Regeneratio salis communis.

R. Spiritus salis commun. ℥i.

Ei guttatim affunde oleum tartari per deliquium, quamdiu effervescit. mixturam evapora ad ficcitatem. & relinquetur in fundo sal commune artificialiter constructum ad modum salis naturalis.

Sal commune regeneratum.

ARTICULUS XI.

Alcalizatio nitri.

R. Nitri purissimi, & optimi ℥iv.

Terantur in pulverem subtilem, qui pulvis indatur crucibulo mundo, quod imponatur carbonibus accensis, ut fluat instar aquæ, cum fluxerit, indatur frustum carbonis igniti, expectetur tamdiu, donec illud frustulum effervescendo cum nitro sit consumptum. tum repete illam injectionem carbonum toties, donec nitrum non amplius inflammetur, sed relinquatur sub massa sicca, & virecente, & erit nitrum recte alcalisatum.

Nitrum alcalisatum.

Usus. Inservit parando liquori fixo nitri, qui & *alcahest glawberi* vocatur.

Usus.

ARTICULUS XII.

Liquor nitri fixi, sive alcahest glawberi.

R. Nitrum alcalisatum, seu fixatum.

Solvatur hoc sufficienti quantitate aquæ ferventis. solutum filtratur per chartam, colatura evaporetur in vitro evaporatorio ad ficcitatem usque. & relinquetur in fundo sal quoddam acerrimum: scilicet nitrum fixatum jam depuratum, & à carbonibus liberatum. hoc sal in orbe vitreo, aut terreo vitriato, reponatur in locum frigidum, humidum, qualis est cella, & relinquatur ibi tamdiu,

Liquor nitri.

(P)

diu,

diu, donec per deliquium solutum fuerit in liquorem limpidum. decantetur hic liquor limpidius, & servetur usui. hic enim est liquor *Nitri fixi*, sive, *alcahest glawberi*.

Usus. *Usus.* Est menstruum singulare, & celeberrimum alcalinum, in omnibus tribus regnis. immediatè tamen gummata, refinæ, & animalium partes resolvit, atque ita aperit, ut postea commodè, beneficio alcohol vini, genuina tinctura elici queat: hoc mediatè verò ex regno minerali facit, ubi nempe mineralia prius à menstruo acido in calcem sunt redacta. imprimis tamen gummata, & refinæ resolvit, nempe cum sulphura concreverint beneficio acidi, alcahest hoc, quod naturæ alcalinæ est, destruendo acidum, partes sulphureas recludit, atque ita vinculum eorum infringit, ut partes integræ separari possint. modus autem procedendi est; ut dictum sit in methodo generali extrahendi ex vegetabili regno tincturas, capitò primò.

ARTICULUS XIII.

Nitrum vitriolatum.

*Nitrum
vitriola-
tum.*

R. Caput mortuum aquæ fortis, preparata ex aequali parte vitrioli calcinati, & nitri puri. solvatur hoc aquâ ferventi: digerantur per xxiv. horas. tum filtretur per chartam. aquam limpidam, quæ chartam transiit, evapora ad cuticulam, vel ad siccitatem: & relinquetur sal quoddam albissimum ad viriditatem aliquo modo declinans. hoc sal super charta, in arena calida, fortiter exicceatur, & relinquetur sal durum, & album, atque splendens, quod fervetur usui.

Vires.

Vires. Movet interdum sudores: interdum etiam per alvum purgat. est valde acutum, & penetrans, conducitque morbis chronicis, scorbutis, & hypochondriacis.

Dosis.

Dosis. Est ʒ. ʒ.

ARTICULUS XIV.

Nitrum fulminans.

*Nitrum
fulmi-
nans.*

R. Nitri purissimi ʒiij.

Sal. tartari ʒi. ʒ.

Sulp. communis ʒi.

Teran-

Terantur omnia in mortario ferreo subtilissimè. pulvis servetur usui.

Ufus. Si quis paucillum super lamellâ cupreâ, imposita carboni vivo, reponat. sic brevi spatio pulvis liquefactus, cum maximo strepitu, instar bombardæ, in auras eliditur. quod potest inservire pro experimento in exploranda vi pulveris pyrii, qui simili modo contruitur: aliàs in medicina fortè non habet usum.

ARTICULUS XV.

Lapis prunellæ.

R. Nitri purissimi pulverisati ℥ij.

Lapis prunella.

Inde crucibulo puro, & super carbonibus accensis repone, ut fluat instar aquæ. fluenti adde

Florum sulphuris pulver. 3℔.

Quibus incendio absumptis, effunde fustum nitrum super lamellam cupream mundam, ut fluat in tabellas, quæ sunt ipsum sal prunellæ, five chrysellum minerale dictum. alii solvunt in aquâ calida, filtrant, & chrysellizant. sed sufficit, contentum esse priori præparatione.

Vires. Refrigerat, repellit, putredinem arcet, acrimoniam acidam temperat. conducit in dysenteria, in febribus malignis, in inflammatione faucium, aliarumque partium.

Dosis. Est ʒ℥. ad ʒi. sudoriferis additur ad iv. vel vi.

Dosis.

ARTICULUS XVI.

Nitrum nitratum.

R. Nitri purissimi ℥ij.

Sp. nitri ℥iij.

Nitrum nitratum.

Macerentur simul per horas aliquot. dein igni superponatur, ut omnis liquor evaporetur. sic in fundo remanebit sal candidissimum fracto vitro eximendum.

Vires. Locum lapidis prunellæ replere potest, sed multò fortius existit medicamentum, interno usui tantum dicatum, in omnibus febribus ardentibus, peste, scorbuto, morbis contagiosis, &c.

Nota bene. Eodem modo omnia salia muriatica spiritu proprio

Nota bene.
ex

exfatiari possunt, ut magis convenientia palato fiant, & viribus excellentioribus prædita. sic sal commune hoc modo præparatum, optimi condimenti loco esse possit, & præservativum in scorbuto, putredine, peste, & morbis contagiosis. idem etiam ad carnes, & vegetabilia condienda, plus in una $\bar{z}$. efficiet, quàm ferè ibi. salis communis, cum hac differentia, quod carnes hoc modo conditæ multò gratioris sunt usûs, & citissimè percoqui possunt. non opus verò est ad condimenta faciendâ spiritum super sal evaporare, verum tantum spiritus unâ cum sale superfunditur condiendis. & in culina, si carnes animalium vetustiorum percoquendæ sint, cum hoc sale ad $\bar{z}$ i. vel $\bar{z}$ ij. affuso, si percoquantur, adinstar juniorum citissimè esui aptæ evadent v. gr. gallinæ, &c. si vegetabilia hoc modo condiantur, in virore suo, & propria substantia permanent, sine ullo putredinis metu. v. gr.

℞. *Cucumerum minorum immatur. q. v.*

Hiscæ superfunde sequentem mixturam, videlicet.

℞. *Aceti vini acerrimi pint. 1.*

Spiritus salis $\bar{z}$ i.

Sal. communis $\bar{z}$ ij.

Misce, & cucumeribus superfunde, & nunquam corrumpentur.

CAP. VII.

De vitrioli præparationibus.

ARTICULUS I.

Calcinatio vitrioli.

*Vitriolum
calcinatum.*

℞. *Vitrioli vulgaris $\mathfrak{ss}$ ij.*

Indatur ollæ terreae, quæ apponatur igni, relinquaturque ibi tamdiu, donec bulliendo desiccatum sit ad duritiem lapidis. &, peractâ operatione, fractâque ollâ, deprehendetur vitrioli color triplex. in parte superiori, erit flavus: in medio, albus; in fundo ad rubedinem tendet. atque hic est triplex modus calcinandi vitriolum, ad flavedinem, albedinem, & ad rubedinem. ultimum propriè *calcothar* dicitur: quamvis hoc nomen etiam de capite mortuo vitrioli, post destillationem spiritus, & olei, dicatur. hoc
vitrio-

vitriolum calcinatum redigitur in pulverem minutissimum, & servatur usui.

Ufus. Inservit destillationi spiritus, & olei vitrioli, ut & parandæ aquæ forti. *Ufus.*

ARTICULUS II.

Spiritus volatilis, & oleum vitrioli.

℞. *Vitrioli hungarici, vel anglici q. p.*

(Vitriolum cum multum terræ in sua generatione comprehendat, non opus habet additione terræ peregrinæ, sed per ignem solum vertitur in acidum potentissimum) calcinetur ut artis est, ad albedinem, & flavedinem. fiat destillatio ex igne aperto, primò quidem leni igne: ita enim exudat portio phlegmatica cum spiritu volatili vitrioli. ignem successive auge, quousque retorta probè candere incipiat. ignem vero per xxiv. horas isto tenore fove ad ultimam liquoris egressionem: ita enim causticum suum, quod vocant, oleum eructat, una cum sale suo volatili sulphureo, quem ut solum obtineas, hac præcedito methodo. oleum, phlegma, & spiritum vitrioli, post destillationem xxiv. horarum in vas recipiens, contenta, committito phiolæ, vel cucurbitæ altiori, & lenissimo igne spiritum volatilem auferto, qui suum phlegma, & oleum corrosivum post se relinquit in fundo. hunc spiritum cautè ab injuriis aeris defendito; subito enim in auras evanescit, si vel minima ipsi avolandi occasio detur.

*Spiritus
volatilis
vitriolis.*

Vires. Spiritus vitrioli volatilis summum est aperiens, uti & diaphoreticum. quem proinde paracellus, in suo diaphoretico, in peracutis revocat in usum medicum. *Vires.*

℞. *Spiritus tartari volatilis.*

vitrioli volatilis aa. ℥ss.

vini theriacali camphorati aa. ℥iv.

Misce, fiat mixtura de tribus dicta, cujus usus insignis est in epilepsia, paralyfi, morbis soporosis, vertigine, hydrope, obstructionibus mensium, &c. spiritus vitrioli acidus volatilis refrænât & compescit ebullitiones salis, & sulphuris volatilis in sanguine humano: ac proinde in febribus ardentibus cum vehiculis convenientibus frequenter exhibetur.

(P 3)

Dosis.

Dosis. *Dosis.* Sp. vitriol. vol. à gutt. vi. ad xx. in vehiculo convenienti.
Oleum vitrioli. *Oleum vitriolum.* Causticum non ita interius exhibendum suo-
 deo, nisi cum aliis bene sit temperatum, hoc, cum sale tartari
 fermentatum, nobilissimum exhibent medicamen; tartarum scil.
 vitriolatum.

ARTICULUS III.

Vitriolum martis.

*Vitriolum
 martis.*

℞. Limatur. martis.

Olei vitrioli cum phlegmate permixti aa. q. s.

Affunde limaturæ martis stillatim oleum vitrioli, quousque effervescentiam sedatam observaveris. relinquantur per aliquod temporis spatium, & totam massam quasi in vitriolum conversam observabis. huic affunde aquam pluviam ad eminentiam trium, vel quatuor digitorum transversorum. ita enim pluvia in se combibit vitriolum martis. pluviam filtra, & ut artis est, ad cuticulæ apparentiam evapora, & in loco quieto chrystallos expecta virides. reliquum liquoris de novo ad cuticulæ apparentiam evapora, & procede, ut prius.

Vires. *Vires.* Exhibetur vitriolum hoc in obstructionibus mensium, mesenterii, in passionibus hypochondriacis. præterea specificum antidotum est contra vermes.

Dosis. *Dosis.* à gr. v. x. ad xv.

Aqua spadana artificialis. *Aquam spadanam* Ex hoc vitriolo martis si componere velis, hoc modo procedito:

℞. Aq. pluvia filtrata, & admodum cocta q. p.

Cum hac misce tantum vitrioli martis, donec mineralem, & vitriolicum saporem acquirat. Hæc repleto ampullas tuas, & ut artis est, vitriolum sulphure imbue, hac methodo.

℞. Sulphuris depurati q. p.

fluat in tigillo, & eo commisce grana aliquot coriandri. Sulphure isto fluente linteamina, prout artis est, trajice, ac incende; fumumque sulphuris in orificium ampullarum tuarum, per tubum flando, coge. ita enim aqua tua mineralis odorem sulphuris concipiet quam arctim figilla subere, in duabus partibus resinæ picis, & una parte picis liquidæ, tincto.

Usus.

Uſus Harum aquarum artificialium coincidit cum aquis ſpada-
nis. urinam cient. obſtructiones lienis, & meſenterii potenter re-
ſolvunt. aqua hæc ægris exhibetur eo regimine, ut ſucceſſivè do-
ſim augeas; quouſque ejus operationem per diureſin, vel quando-
que per ſedes, obſervas. ſaporis gratiâ, addere poteris ſingulis
doſibus grana aliquot ſacchari anifati.

*Uſus, &
doſis.*

ARTICULUS IV.

Sal album vitrioli.

℞. Vitrioli martis q. v.

Calcinetur ad rubedinem. dein extrahe cum aqua communi, ſal
album, ut moris eſt.

*ſal album
vitrioli.*

ARTICULUS V.

Panacea ex vitriolo.

℞. Vitrioli hungarici optimi q. pl.

Committantur retortæ vitreæ, & eliciatur inde, ut artis eſt oleum
cauſticum, calcinando primitus vitriolum ad albedinem, vel fla-
vedinem. oleum à ſuo phlegmate rectificato, & ſeorſim reſervato.
Caput verò mortuum aëri exponatur libero per tres meſes, de
die cavendo, ne radii ſolis caput mortuum perſtringant; itidem ne
pluvia caput mortuum diluat; ita enim caput mortuum ſucceſſivè
imprægnatur ſali volatili aëreo, tanquam pretioſiſſimo fermento,
quò ſpatiò elapſo, affundite capiti mortuo vitrioli rorem majalem
deſtillatum, loco roſis poteſt capi pluvia deſtillata, digerantur ſi-
mul ſuper cineres per 48. horas, poſtmodum rorem abſque per-
turbatione fœcum filtra, & ad ſiccitatem ſalis evapora, hunc ſa-
lem ſeorſim reſerva. affundatur poſtmodum oleum, quod ſeorſim
reſervaviſti, limatura chalybis, & inde elcito, ut artis eſt, vitrio-
lum martis, quo cum procede eodem modo, ut dictum de vi-
triolo Hungarico, eliciendum inde oleum & ſalem. hos ſales, ex
utroque capite mortuo provenientes, miſceto ſimul. oleum verum
ad ſummum rectificato: & memento ſales debere exactiſſimè de-
purari, ne quid terreï, & peregrini ipſis adhæreat, quod fit fæ-
pius ſolvendo cum rore majali, filtrando, & coagulando, vel evapo-
rando.

*Panacea
ex vi-
triolo.*

Horum

℞. *Horum salium ex capitibus vitrioli preparat. aa. ℥i.*

Olei vitrioli summe rect. ℥i℥.

Auri purissimi in subtilem crocum redacti ℥ij.

Committantur phiolæ sublimatoriæ hermeticè superius sigillatæ, & prudenti ignis regimine coguantur, & digerantur, donec concrescant simul, intimâ unitione sulphuris, & salis factâ, in formam lapidis medicinalis, & elaboratum erit medicamen, quàm proximè ad universale accedens.

Vires.

Vires. Panacea hæc, ita dextrè elaborata, medicina est universalis (quantum fieri potest) ordinariò per sudores, & urinas opus suum exequens destinatum, fermentationes nostri sanguinis restituit, & obstructions quasvis foeliciter solvunt.

Dosis.

Dosis. à granis iij, iv. ad v. in conveniente vehiculo.

ARTICULUS VI.

Oleum vitrioli volatile, & dulce.

*Oleum
vitrioli vo-
latile &
dulce.*

℞. *Mercurii vivi à nigredine loti ℥i.*

Olei vitrioli rectifiat. ℥iij.

Committantur simul retortæ vitreæ, & ex arena, instituatur destillatio, quam continuato usque ad siccitatem mercurii. & obtinebis turpethum minerale cum oleo vitrioli elaboratum. Huic *turpetho* affunde *alcohol vini purissimi* ℥vi. stent in digestionem per noctem. mane autem instituatur destillatio. ita enim obtinebis oleum vitrioli, blando cum igne, unâ cum spiritu vini transiens in vas recipiens, liquorem destillatum denuò turpetho affundito, & instituatur destillatio, ut prius. & hoc continua, quousque mercurium re-
tificatum observabis. ita enim oleum dulce, & volatile factum est, per spiritum vini, & præparatum est menstruum maximarum virium in tincturis extrahendis ex vegetabilium, & mineralium regno.

Vires.

Vires. Interius liquor hic exhibitus convenit cum virtutibus spiritus nitri dulcis, phlegmata tenacia incidit: appetitum prostratum instaurat: obstructions mensium, & mesenterii foeliciter resolvit, præcipue si hoc cum menstruo elixir propr. paracelsi elaboratum fuerit.

Dosis.

Dosis. à gutt. iv. ad gutt. xv. vel xx.

ARTI-

ARTICULUS VII.

Sal vomitivum vitrioli.

℞. Capitis mortui post destill. olei vitrioli relictī, q. v.

Coque in ollâ ferreâ cum aquâ purâ. repone per noctem, ut rubicundus pulvis petat fundum. tum aquam superfluitantem decanta, & filtra per chartam. colaturam evapora ad siccitatem usque, & quidem in vitro puro. quod relinquetur, dicitur *sal vomitivum vitrioli*.

Sal vomitivum vitrioli.

Vires. Movet vomitum, & secesum.

Dosis est ℥i. in aquæ cinnamomi ℥i.

Vires.
Dosis.

CAP. VIII.

De salis ammoniaci præparationibus.

ARTICULUS I.

Spiritus salis ammoniaci.

℞. Salis ammoniaci ℔i.

alkali, videl. tartari, vel
cincrum clavellatorum, vel

Alterius cujuslibet alkali, ℥ij.

Aq. comm. pint. ij. vel q. s. ut bene innatare possunt salia.

Terantur omnia seorsim; indanturque retortæ vitreæ, & affusa sufficienti quantitate aquæ puræ, fit destillatio ex arena, applicato recipiente satis amplo. cujus orificium exactè quadret ad collum retortæ. & intra tres, quatuorve horas, cum igne tertii gradus, prodibit primò sal volatile in forma sicca, quod lateribus recipientis, instar nivis, adhærebit. continua destillationem, donec hoc sal volatile siccum à subsequente spiritu liquido commodè in formam liquidam redactum fuerit. tum statim remove recipiens, & subere accuratè claude. nam quod amplius prodit ex retorta, purum phlegma est.

Vires. Inignem habet vim excitandi apoplecticos, & soporosos; resolvit, & attenuat: aciditatem omnem temperat, & extinguit:

Spiritus
salis ammoniaci.

Vires.

(Q)

guit:

guit : hinc infinitis morbis utilis est : uti sunt hysterica , & hypochondriaca passio , epilepsia , podagra , ardor stomachi , scorbutus , alique.

Dosis. *Dosis.* à ℥℥. ad ℥i. in aliquâ aquâ destillatâ.

Nota primo. *Nota primo.* Pro diversis adhibitis salibus alcalicis , diversus etiam elicitur spiritus , majori , vel minori penetrandi vi præditus. v. g. si loco cinerum clavellatorum , vel salis tartari , recipiatur calx viva , fugacissimus inde emergit spiritus. id etiam fit , si mineralia assumantur , vel metalla , acidum valde imbibentia , v. gr. lapis hæmatites , lapis calaminaris , limatura martis , &c.

Nota secundo. *Nota secundo.* si hisce facibus remanentibus denuò recens alcali addatur , de novo recentem præbebit spiritum , & sal volatile.

ARTICULUS II.

Flores salis ammoniaci.

Flores salis ammoniaci.

℞. Capitis mortui in destill sp. sal. amm. relictæ q. v.

Solve aquâ ferventi , & filtra per chartam : colaturam limpidam evapora , in olla vitriata , ad siccitatem usque ; agitando spatula ferrea , donec sal relictum fuerit siccum , & albissimum. hoc sal sublimetur per se , sine ulla additione , ex cucurbita ferrea , in igne aperto , quamdiu aliquid adscendit , quod ex fumo cognoscitur , & acquiruntur in magna copia flores albissimi , qui servantur usui.

Vires. *Vires.* Sunt sal volatile penetrantissimum , pollens magna vi incendi , attenuandi , & aperiendi : sed nullius saporis , & odoris urinosi. conducunt in febribus , in urina , & sudore ciendo.

Dosis. *Dosis* est ℥℥.

CAP.

C A P. IX.

De arsenici præparationibus.

A R T I C U L U S I.

Fixatio arsenici.

℞. *Arsenici albi*
Nitri aa. ℥i.
Tartari crudi ℥iv.

Arseni-
cum fixa-
tum.

Terantur , & exacte misceantur , & detonentur in crucibulo candente , ut artis est , in antimonio diaphoretico , cavendo tibi-
 cautè à fumo ; quod commodissimum fit , si crucibulum in loco
 aperto ponatur , ut autem te inter conclave continetur , & ex fe-
 nestra eximito , & per hoc foramen materiam tuam crucibulo can-
 denti committito , eâ cautione , ne vel homines , vel bruti in vi-
 cinio sint. detonatione peractâ , edulcoretur arsenicum à salibus suis ,
 & misceatur de novo cum eadem quantitate nitri , & tartari , & de-
 tonetur , ut prius ; eamque operationem tertia vice repetito ; in ul-
 tima vero detonatione , ubi arsenicum est edulcoratum , candiat
 arsenicum in crucibulo per horam unam , vel alteram.

℞. *Hujus arsenici fixi ℥i.*

Rad. ari pulver. ℥iv.

Fuliginis splendentis q. s. ad colorem gryseum intro-
 ducendum , reservetur hic pulvis in phiola bene occlusa , & cautè
 defendatur ab aëre.

Figitur arsenicum faciliiori modo , sequenti methodo ,

℞. *Sal. mirabil. glawberi ℥iv.*

Arsenici alb. crystallizat ℥ss.

Fluat sal mirabile in crucibulo. cui adde arsenicum pulverisatum.
 fluant simul per horam unam vel alteram. ablue , & aqua pluviali
 edulcora. arsenicumque tuum de novo cum eadem portione salis
 fundito , & tertiâ vice repetito , & ultimò cum alcohol vini co-
 quendo ad siccitatem maturetur. ita enim arsenicum à suo corrosi-
 vo , magnâ ex parte , liberatur , & ordinario misceri solet cum
 radicibus ari , fuliginis , ut inde oriatur pulvis gryseus.

Vires. Miscetur cum emplastro ; vel in forma pulveris excipia- *Vires*

(Q 2)

tur à

tur à lana rotunda, salivâ jejunâ medefactâ, cancroque imponitur. applicatur etiam pulvis hic arsenici correcti in sordibus ulceribus malignis, qui mundificat. ut postea sarcotica admittant, ac iis ad cicatrificationem adduci queant.

ARTICULUS II.

Magnes arsenicalis.

*Magnes
arsenica-
lis.*

℞. *Arsenici albi.*

Antimonii crudi

Sulphuris comm. aa. ℥iv.

Terantur omnia seorsim minutissime: cribrentur, & misceantur. Indatur massa patellæ terreæ non vitriatæ, & super leni igne carbonum accensorum fac ut fluant omnia simul, spatulâ aliquâ ferreâ movendo: cavendo ne massam accendatur, quod facillimè contingit. quando omnia optimè sint mixta, tum effunde super lapidem in lamellas, & habebitur medicamentum grysei coloris, non absimile nempe colori magnetis nativi, quod servetur usui.

Vires.

Vires. Possidet attrahendi, & maturandi, inde & nomen accepit. est verò externi tantum usus, conveniens emplastris carbunculis, & bubonibus pestilentialibus.

CAPUT X.

*De Sulphuris præparatione.**Notæ generales.*

Nota primò.

Nota primò. Pinguedo hæc resinosa terræ licet nec gustu, nec odore, latitantis salis ullum det indicium, attamen in suâ resolutione per ignem, salis acris mordicantis, & corrosivi manifestâ tradit documenta: oleum enim sulphuris per Campanam (ut Chemici hos sales, in liquorem condensatos, appellare gestiunt) corrosivum est insigne, ad naturam olei vitrioli accedens.

Nota secundo.

Nota secundo. Sulphur autem participare de occulto sale vitriolico, arguere videntur ipsius natales, quippe ex eadem matrice sæpius excoquitur, & sulphur, & vitriolum, undè non leve argumentum oritur, quod inter vincula, & nexus particularum hamofarum,

farum, & ramosarum pinguium, & inflammabilium sulphuris, latitent, & hæreant sales vitriolici, qui (dum particulæ hamosæ & ramosæ piugues conburuntur) fluorem adepti, & circa latera campanæ collecti, condensuntur in liquorem salinum acidum corrosivum, æmulantem aciditatem spiritûs, seu olei vitrioli, quippè participans de eodem sale vitriolico.

Nota tertio. Differentia tamen aliqua notari potest inter oleum sulphuris per Campanam, & oleum vitrioli extremâ flammæ torturâ elaboratum, quippè oleum sulphuris per Campanam purius est, & tenuius: oleum vero vitrioli crassius est, magis adstringens, linguæque pertinacius inhærens, undè etiam pro turpeto minerali elaborando, solet præferri oleum sulphuris per Campanam, quod postmodum se à præcipitato facilius ablui, & separari patitur, quam oleum vitrioli, quod ingrâtâ adstrictione præcipitatum inficere solet. *Nota tertio.*

Nota quarto. Hanc autem differentiam violentiæ ignis adscribendam puto, cujus ope, non tantum acidum vitrioli extorqueatur, sed insupèr immatura quædam mineralium ramenta unâ cum acido vitrioli, continuis flammis, elevata, hanc labem oleo vitrioli incurrunt, & non levis suspicio est, sales in igne contentos (dum vitriolum per 48 horas, plus, minusve, pro structurâ vasorum) in igne detinetur, huc suum conferre: sales enim in igne contentos huic negotio pondus aliquod addere posse, edocent notabilia augmenta, quæ metallis accrescunt, dum supèr ignem calcinantur, ignium enim sales poris metallorum implicati, pondus illorum sensibilitèr satis augment, ut hoc in cineribus plumbi super ignem calcinatis in minium, manifestissimum est. *Nota quarto.*

Nota quinto. Ad hos occultos sales vitriolicos, sub pinguedine sulphuris delitescentes, cum attenderent Chemici, non abs re, in affectibus, sale corrosivo oriundis, ut tussi contumaci, sputo sanguinis, erosionibus, & exulcerationibus pulmonum, sulphur cum salibus alcalicis fermentandum edocuère, quippè in hac sulphuris cum sale tartari, vel cinerum clavellatorum fermentatione, infringuntur, & occiduntur sales vitriolici, & textura pinguedinis hujus resinose sulphureæ referatur, multumque artenuantur partes oleosæ pingues, ità ut postmodum se ab oleosis, & salinis volatilibus dissolvi patiantur. hac enim viâ eliciuntur ex sulphure *Nota quinto.*

(Q3)

re

re fermentato cum salibus alcalicis tincturæ sulphuris generosæ : sulphur hoc fermentatum coctum cum pluvîâ , vel aquâ aliqua destillatâ pectorali ad dissolutionem sulphuris , cum debitâ portione sacchari , transit in syrupum diasulphuris pectoralem : ex eodem sulphure fermentato cum alcali tartari , & resolutum per coctionem cum pluvîâ , mediante aceto stillatitio , vel phlegmate vitrioli , præcipitatur magisterium , seu lac sulphuris : tandem pleraque balsama sulphuris hoc sulphur fermentatum pro basi agnoscunt , pro diversitate enim oleorum , quorum ope per digestionem , vel coctionem sulphur resolvitur , balsama etiam variis nominibus inscribi solent , ut succinatum , therebintinatum , juniperatum , anisatum : quorum omnium eadem esse potest eloborandi methodus ; hac tamen cum restrictione , quod conducatur , balsama internis affectibus approprianda , blandiori digestionem cum patientiâ elaborare , ne per ignem magis strenuum , empyreumaticum & nauseabundum contrahant odorem & saporem , pro externis autem affectibus coctionem oleorum cum sulphure fermentato intercedere nil vetat.

*Nota
sexto.*

Nota sexto. Hæc autem balsama sulphuris simplicia , si additione aliorum efficaciora , & magis composita desideraverit artifex , sulphuri fermentato addat aloën , myrrham , crocum unâ cum camphorâ , ex quorum artificiosâ combinatione cum oleo juniperi & therebintinæ , resurget balsamum nobile , corpora præservans à putredine , quodque in peste , & morbis contagiosis , felici cum successu , tum ad præservationem , cum ad præsentem morbum debellandum , propinari poterit : suffocat enim balsamum hoc fermentum pestilentielle , & potenter per sudores expellit.

*Nota
septimo.*

Nota septimo. Si quis autem sulphura mineralium præferat vulgari sulphuri , ea resolvat arte Chemica per ignem , & sales , ut sulphur terreis , & salinis minerarum claustris inclusum , sui juris fiat.

*Nota
octavo.*

Nota octavo. Ita enim si scoreis ex regulo antimonii affundatur oleum therebintinæ , & lege artis tractentur , oleum therebintinæ suscipiet in sese portionem sulphuris antimonii in scoreis regulinis latitantis , per nitrum , & tartarum ex terreis antimonii vinculis educti. Antimonium si fundatur cum residuo ex destillatione spiritus salis cum oleo vitrioli ; ita ut duæ sint partes salis , una , antimonii , referabitur compages antimonii , ejusque sulphur claustris

stris terreis, & salinis extricabitur, unde si postmodum digeratur antimonium resolutum per sal hoc duplicatum, cum oleo succini rectificato, & secundum artem pellantur per retortam, oleum succini secum rapiet subtilissimam sulphuris antimonii portionem, & simul describent balsamum sulphuris antimonii succinatum volatile, quod licet in principio terreum spiret odorem, fætor tamen ejus successu temporis perit, & usus internis accommodari potest.

ARTICULUS I.

De Tincturæ, balsami, & magisterii, seu lactis sulphuris, & de tincturæ diasulphuris præparatione. vide Capito primo, Articulo vigesimo-octavo: & de balsami sulphuris antimonialis præparatione, Capito tertio, Articulo decimo-sexto.

ARTICULUS II.

Flores sulphuris.

℞. *Sulphuris vulgaris* ℥i.

Redigantur in pulverem grossum. hic pulvis per se, sine ulla additione, sublimetur ex cucurbitâ terreâ, in ignem apertum artificiosè repositâ, applicato capillo vitreo; & modico igne flores, sub forma fumi, adscendunt in capitellum: unde digitis inter sublimandum sæpius removeri debent, ne nimis indurentur: dandaque est opera, ne ignis sit nimius, ne à violentia ignis facillimè fluant, tuncque inutiles fiunt. quando capitellum removetur, licebit cucurbitam latere, sive tegulâ, claudere, ne vi aëris sulphur accendatur. quod si fiat, cineribus injectis, incendium sulphuris extinguere oportebit.

Vires. Calefaciunt, & siccant: sunt diaphoretici, & sudorifici; undè & alexipharmaci: medentur vulneribus internis pulmonum, renum, aliisque. dantur sub forma pulveris, vel admiscuntur linctibus, & syrupis.

Dosis. Est ℥i. ad 3℥.

Dosis.

ARTI-

ARTICULUS III.

Oleum Sulphuris per Campanam.

*Oleum
sulphuris
per cam-
panam.*

Rx. Sulphuris communis q. p.

Indatur ollæ terreæ vitreæ, lato orificio præditæ. liquefiat super pruna tamdiu, donec sponte incendatur. dein super argillam, ad altitudinem sex digitorum fabricatam, ponatur. campana postea super parvos lapides posita, ita ut aëris ingressus inferius pateat liber, ei superponatur. signum bene procedentis operationis est, ubi campana à fumo sulphuris non turbatur, sed perspicua manet. sulphur deflagrans aliquoties bacillo moveatur, ne in superficie crustam acquirat, quæ flammam suffocaret. sulphuri deficienti, recens sulphur liquefactum infundatur. nam quò magis lata superficies est, eò melius operatio procedit. oleum effluens in vitro altiori deponatur, ut fæces deponat, & è turbido fiat clarum. dein ad usum effundatur.

Vires.

Vires. Easdem fere cum oleo vitrioli possidet, nisi quòd non tam adstringens sit, & gratius etiam gustui. insuper pulmonis, & thoracis affectibus convenit, & febribus ardentibus, & contagiosis; à salinis acribus, & pestilentioribus, vaporibus corpus conservat; putrefactionem arcet; vermes necat.

Dosis.

Dosis. à gutt. ij. ad vi. in vino, vel alio quovis convenienti vehiculo.

Nota primo.

Nota primo. Pro differentia campanarum differens oleum elicatur. sic è campana altiori, majori, & latiori, valde parva, sed ponderosissima quantitas olei elicatur. at vero ex $\mathfrak{xi}$. sulphuris vix $\mathfrak{z}$ i. elicatur olei acerrimi. sic etiam, campanis diversis, sibi invicem suppositis, diversæ aciditatis olea præbent: scil. in primâ, & infimâ ponderosius, & acidius oleum obtinetur: in secunda levius, & dilutius acidum. sub nomine *spiritus sulphuris* colligitur, & sic in sequentibus semper debilius acidum provenit. in summitate verò hæret pulvisculus levissimus, qui læsionem continui à flamma nondum passus est, sed, liberè motu illo in altum elevatus, pristinæ suæ formæ redit, ubi motus vehementissimus desinit, & dicitur *flos sulphuris*.

Nota secundo.

Nota secundo. Pro sulphure vario adhibito, varia etiam quantitas,

titas, & qualitas olei sulphuris emanat. in genere verò tria dantur sulphuris genera.

Primum est sulphur vivum, quod est propriè minera sulphuris, & maximam olei partem præbet, ob vitriolicas, & aluminosas acidas particulas, inibi in satis magna copia inhærentes, quæ aliàs in depuratione, & fusione, partim avolant, partim sub nomine fœcum segregantur.

Secundum genus sulphuris est sulphur fustum, & in panes coactum, quod *Succinum* dicitur, unde etiam adfertur, quod etiam satis largam olei quantitatem præbet.

Tertium genus est sulphur depuratum, & in Magdaleones reductum. quod sulphuris genus plus, vel minus, olei præbet, prout intensè vel flavescit, vel virescit. viride semper plus olei præbet.

ARTICULUS IV.

Spiritus Sulphuris per destillationem.

℞. Retortam tubulatam terream, ant saltem perforatam. *Spiritus sulphuris per destill.*
Si foramen, aut tubulus fuerit à parte posteriori, eò melius, injiciatur per vices, sive cochlearia, pulvis ex sulphuris, & nitri p. aq. factus. sic vapores incensi cum impetu feruntur in recipiens vitreum, quod amplissimum esse debet, continens aliquod aquæ puræ, & cujus junctura cum collo retortæ sit tantum leviter obturata. Consumpto cochleari uno, ingeratur alterum, idque continuetur, quamdiu libitum fuerit. sic accipietur, una cum quibusdam floribus, spiritus acidus penetrantissimus, spiritui campanario haud absimilibus, sine dubio tamen aliquid acidi nitri in se continens, quod vapores rubicundi demonstrant. potest dici *spiritus sulphuris compositus*. Si solum sulphur, absque nitro ingeratur, infœliciter succedit operatio, quia sulphur non accenditur, atque idèd nullum spiritum acidum, sed flores suppeditat, etiamsi levitèr tantum juncturæ sint clausæ.

Vires. easdem habet cum spiritu sulphuris, nempe refrigerandi, *Vires.* ficcandi, putredinem arcendi, urinam, & sudores movendi.

Dosis. aliquot guttæ in aquâ appropriatâ, aut vino.

Dosis.

(R)

ART I-

ARTICULUS V.

Balsamus sulphuris compositus anti-pestilentialis.

*Balsamus
sulphuris
compositus.*

℞. *Florum sulphuris* ℔i.

Myrrha ℥iij.

Aloës socotrina ℥ij.

Croci optimi ℥iſs.

Camphor. ℥iv.

Redigantur in pulverem tenuem : iisque affundatur *oleum terebinthina æthereum*, seu *lucidum* ad eminentiam trium, quatuorve digitorum transversorum. digerantur simul, ut artis est, & obtinebis balsamum sulphuris compositum.

Vires.

Vires. Hic balsamus in peste, morbisque malignis magnarum est virium. Quod si vulnerarium reddere animus est, adde prædictis speciebus, in digestionem rad. consolidæ, flor. hyperici, chelidonii, centaurii, & similia.

CAP. XI.

De Tartari preparatione.

ARTICULUS I.

Sal tartari.

Sal tartari.

℞. *Tartari albi integri* ℔i.

Involvatur chartâ bibulâ, quæ ligetur filo immutatur tum charta cum tartaro in aquam puram, iterumque remota imponatur igni carbonum bene accenso, ita ut charta ab omni parte carbonibus, vel cespitibus ignitis, bene tegatur. relinquatur sic tartarus per sesqui horam. tum removeatur iterum ex igne, & reperies tartarum confluxisse in unam massam albissimam, si calcinatio rite peracta est. si verò massa adhuc nigra est, relinquatur illa, donec alba facta fuerit. & peracta erit operatio. hæc massa si solvatur aquâ purâ, digeraturque per noctem, postea filtretur per chartam, & colatura evaporetur in olla ferrea ad siccitatem usque, acquireretur *sal tartari* dictum.

Alio

Alio modo.

℞. Nitri crudi ℥iv.

Tartari crudi ℥viij.

Misce, & in pulverem redige. indantur crucibulo candenti, ut deflagrent. deinde tege crucibulum operculo suo, & optimè candeat per horam unam. tum exime crucibulum, & habebis *sal candidissimum*. quod, ut à fæcibus separetur, in aqua pura est dissolvendum, & filtrandum: deinde ad siccitatem evaporandum, ingeraturque adhuc tepidum in vitrum angusti orificii, quod subere accuratè claudatur. sic servatur in forma sicca, nec fluet per deliquium.

Vires. Est optimum diureticum, lithonthripticum: tincturis, five extractis purgantibus admisceri solet, ut vim eorum catharticam promoveat: tincturas metallorum, mineralium, & vegetabilium, optimè extrahit, & animalium etiam, & eas tincturas referat: inservit etiam metallis, & mineralibus fundendis. idèd magni usus est in chymia.

Dosis à gr. iij. ad xij.*Dosis.*

ARTICULUS II.

Oleum tartari per deliquium.

℞. Tartari ad albedinem calcinati q. s.

Repone super orbe vitreo, aut terreâ vitriatâ, in locum frigidum humidum, qualis per æstatem est cella. ibique relinque per aliquot dies, donec sponte sua, absque additione aquæ, resolvatur in liquorem. qui filtretur per chartam, & servetur usui. hic enim vocatur *oleum tartari per deliquium*, five deliquescentian. sed nihil aliud est, quam sal tartari resolutum.

Vires. potenter attenuat, & incidit. omnia fermenta acida deprimit: alvum laxat: fermentum stomachi nimis acidum corrigit.

Dosis à gutt. vj. ad 3℥.*Dosis.*

ARTICULUS III.

Spiritus & oleum tartari per destillationem.

℞. Tartari albi crudi minutissimè pulv. ℥iv.

Repleatur eo retortaterreâ tubulata ultra dimidium. fiatque ejus destillationem.

(R 2)

Spiritus & oleum tartari per destillationem.

destillatio igne aperto primi, & secundi gradus, applicato recipiente vitreo capacissimo, cujus junctura cum collo retortæ accuratè claudatur, ne subtilissimus spiritus exhalet. elapsis aliquot horis, cum recipiens fuerit limpidum, & vapores albi in liquorem concreverunt, aperiatur tum operculum, sive tubulus: iterumque injiciatur *℞iv. tartari pulverisati*: fiatque iterum destillatio sicut antea: ita tamen ut tubulus semper accuratè claudatur, ne quidquam exhalet, aut etiam tartarus incendatur. potest hoc modo continuari destillatio tartari, donec tota retorta capite mortuo sit repleta. finita destillatione, auferto recipiens, & spiritum, atque oleum, à se invicem separa, filtrando per Chartam. sic spiritus transcolabitur, quem cohoba super particulis capitis mortui, ita ut tantum tertia, vel quarta pars, abstrahatur. sic prodibit spiritus subtilissimus, qui cum quovis acido facilè effervesceat, indicatque nihil aliud esse, quàm *sal volatile tartari*. oleum tartari, quod in filtro remansit, servetur usui externo. alii etiam miscent cum cineribus cribratis, & adhuc semel destillant, ex retorta vitrea, in arena, sic solet limpidum evadere, sed in parva copia.

Vires.

Vires. Et spiritus, & oleum tartari mirè laudantur à medicis, in obstructionibus referendis, quorum quasi panacea quædam esse perhibetur. sed præstat his tartareis medicamentis substituere aliquod sal volatile cornu cervi, aut sal. ammoniaci; quæ facilius, & minoribus cum sumptibus, & efficaciora parari possunt. plerumque enim chymici, in destillando, meliorem partem spiritus tartari perdunt, & postea ignaris, pro spiritu, phlegma obtrudunt, quod inefficax, & inutile esse, experientia constat.

Dosis.

Dosis. Utriusque solet esse ad aliquot guttas.

ARTICULUS IV.

Sal tartari fixum.

Sal tartari fixum.

℞. Capitis mortui in destill. tartari relict. q. v.

Coquantur in olla ferrea cum aqua calida. tum reponatur per horas xxiv. ut sal bene extrahitur. decantetur tum aqua à cineribus filtretur per chartam, evaporetur in olla ferrea munda ad siccitatem. quod relinquitur, reverberetur in crucibulo per horam unam. tum reponatur, ut solvatur per deliquium. filtretur tum per chartam:

tam : & in vitro evaporatorio evaporetur ad ficcitatem usque. quod relinquitur super tegulâ vitriatâ , aut orbe terreo vitriato , reverberetur paululum , ut in totum exiccetur. sic relinquitur *sal tartari albiſſimum* , qui statim ingeratur in vitrum angustioris orificii. quod accuratè claudatur , ne aër ambiens ingrediatur , & per deliquium solvatur.

Vires. Potenter resolvit , attenuat ; humores fundat : acidum omnino destruit : alvum laxat : multisque usibus chymicis inservit , & medicis.

Dosis. Intra corpus ad ℥℥.

Dosis.

ARTICULUS V.

Sal volatile tartari.

℞. *Tartari crudi albi* ,

Antimon. crud.

Nitri aa. ℥i.

Calcis vivæ ℥i. ℥.

Sal volatile tartari.

Terantur omnia seorsim , cribrentur , & misceantur. hujus massæ fiat destillatio ex retortâ terreâ tubulata , in igne aperto , applicato recipiente satis amplo , materiam per cochlearia ingerendo , & tandem reperietur in recipiente liquor aureus : qui per cucurbitam rectificatus abit in sal volatile.

Vires. Spiritus tartari est unum ex arcanis chymicorum , in quo acquirendo hodieque multum sumptuum , & laboris , ponunt chymici. extantque tot species diversæ salis volatilis tartari , quot ferè sunt chymici. in genere autem dicitur sal volatile tartari helmontio supplere vices alcabest. & radicaliter solvere simplicia pro essentiis extrahendis , & penetrare in remotissimas corporis partes. plerique autem ex sale tartari summè calcinato elicere cupiunt.

Dosis. Est aliquot grana.

Dosis.

ARTICULUS VI.

Spiritus tartari, & urine volatilis.

℞. *Tartar. rhenan. crudi purissimi ℔iv.*

Urinæ recentis ℔xvj.

(R 3)

Spiritus tartari, & urine volatilis.

Tarta-

Tartarus teratur in alcohol, ac in patina terrea plani fundi calcinetur in cineres. cui affunde urinam. sepeliantur in fimo equino, in vase optime clauso (luto scilicet, vel similibus) per menses tres. ita enim sal volatile urinæ sese jungit, per putrefactionem, cum spiritu igneo tartari. hisce peractis, committantur cucurbitæ vitreæ, & lenissimo igne, spiritum igneum auferto, quem seorsim ferva. postmodum continuato destillationem ad siccitatem capitis mortui. phlegma de novo capiti mortuo addatur, & digerantur simul per xxv. horas. ita enim in se combibet phlegma sal capiti mortuo relictum: filtra phlegma, & eocum misce spiritum primitus destillatum. ita enim spiritus volatilis, per repetitas destillationes, secum vehit portionem salis ex capite mortuo educti.

Vires. *Vires* Hujus spiritus sunt eximiæ in obstructionibus referendis, ut præcipue specificè exhibetur in hydrope, in mensibus obstructis, in epilepsia, morbis somnolentis, in omnibus speciebus arthritidis.

Dosis. *Dosis.* à gutt. iv. ad x. in conveniente vehiculo.

ARTICULUS VII.

Spiritus tartari hydragogus.

*Spiritus
tartari
hydrago-
gus.*

Rx. Facum vini rhenan. ℥iij.

Tartari leviter calcinati ℥j.

Misceantur inter se, & committantur retortæ vitreæ. instituaturque destillatio successivis ignis gradibus. ita enim, primo loco, obtinebis spiritum albicantem. quem, ubi sequuntur guttæ rubicundæ olei sequentis, aufer, aliudque vas recipiens applicato, & quantum ignis valeat, operationem tuam prosequitor. ita enim obtinebis oleum rubicundum saporis ignei, & penetrantissimi.

Vires. *Vires.* Potenter expellit aquas hydropicorum. in aq. petroselinæ, vel in spiritu juniperi exhibitum. insuper referat foeliciter obstructiones mesenterii, lienis, & mensium, si in vehiculo, jussu doli, exhibeatur.

Dosis. *Dosis.* à gutt. v. ad x. in conveniente vehiculo.

ART I-

ARTICULUS VIII.

Cremor, & Chryſtalli tartari.

℞. Tartari vini albiſſimi ℥iv.

Abluatur toties aquâ purâ, donec aqua tandem permaneat limpi-
da, dum fit ad manum olla terrea vitriata, & munda, quæ ca-
piat præter propter *Aquæ* ℔iij. imponantur ſimul accenſis carbo-
nibus, & relinquantur, donec aqua ferveat. tum injiciatur tarta-
rus antea lotus, omnis ſimul, integer, & ſine contritione, re-
linquaturque ibi per dimidium circiter horæ, donec omnis ab a-
qua ſolutus ſit; quod cognosci poteſt, ſi cochleari ligneo explo-
retur. quo factò, removeatur olla ab igne, coleturque aqua fer-
vida per pannum denſum. Sic aqua pura ſecum vehens tartarum ſo-
lutum tranſibit per pannum; quæ poſtea refrigerata in ſuperficie
habebit cuticulam. in fundo verò, & ad latera, deponet chry-
ſtallos tartari, cuticulam vocant cremorem tartari, quem hoc mo-
do colligunt. accipiunt, ſcilicet, tartarum refrigeratum: ſepa-
rant ab aqua: affundunt novam aquam; coquunturque, ut antea:
bullienti aquæ injiciunt albumen ovi conquaſſatum: poſt parvam
coctionem albumen coagulatum detrahunt cochleari perforato li-
gneo: tum tartarum coctum iterum colant per pannum. colatu-
ram ſtatim imponunt igni, & dum bullit aqua in ſuperficie, emer-
gentem cuticulam detrahunt cochleari perforato ligneo: & ſta-
tim nova emergit cuticula, quam iterum detrahunt. ſic pergunt
continud, donec tota aqua ſit conſumpta, totuſque tartarus abie-
rit in cuticulam. quem tartarum poſtea exiccant ad ſolem in pul-
verem ſubtiliſſimum, vocantque *cremorem tartari*. notandum ve-
rò eſt, albumen ovi conquaſſatum poſſe ſtatim indi primæ coctio-
ni. & deinde, ſi quis velit chryſtallos habere majores, oportere
tartarum decoctum colari in vas ligneum; ſic enim emergent *chry-
ſtalli*. alii decocto tartari, addunt aliquid aluminis, aut nitri, ut
chryſtallos accipiant majores: ſed hæ chryſtalli ſunt adulterinæ.

Vires. Cremor, & chryſtalli eaſdem habent vires. niſi quod *Vires.*
cremor paulò ſubtilior eſt. utrumque attenuat, & incidit: alvum
blandè ſubducit: fermentum ventriculo reſtituit: aliorum purgan-
tium vires facilè recipit, imo & eaſdem auget; & interdum re-
primit, præcipuè in ſcammoniatis.

Dofis. Eſt à ℥ij. ad ℥j.

ARTI-

Dofis.

ARTICULUS IX.

*Tartarus vitriolatus.**Tartarus
vitriola-
tus.*

℞. Ol. tartari per deliquium, seu
 Sal tartari in aq. comm. resolut. q. v.
 Ol. vitrioli rectificati q. s.

Oleo tartari per deliquium successivè stillatim affunde oleum vitrioli, quousque effervescentiam sedatam observaveris. quo in casu acidum vitrioli, & alcali tartari, connubium ineunt, & salem intermedium componunt. Hoc leni igne ad siccitatem evapora salis candidissimi acido-salini, & præparatus erit *tartarus vitriolatus*.

Vires.

Vires. Digestivum est nobile ad obstructions pertinaces resolvendas, præcipuè mensium, mesenterii, lienis, & similibum. urinam, & menses movet: stomachicum est, & , simili loco, purgantibus permiscetur. potenter attenuat, incidit, resolvit crassos, & viscosos humores.

Dosis.

Dosis. Ejus à gr. vj. ad xv. & ʒj.

ARTICULUS X.

*Tartarus emeticus.**Tartarus
emeticus.*

℞. Vitri antimonii minutissimè pulv. ʒj.
 Niri crudi pariter pulv. ʒij.

Misce, & in crucibulo, super carbonibus ignito, fac, detonent. materiæ relictæ pulverizatæ adde

Salis tartari purissimi ʒj.
 Aqua pura ʒix.

Misce, & in vase ferreo coque ad totalem consumptionem aquæ. massam relictam pulveriza, & cum aqua fervente extrahe. filtra per chartam. quod in charta relinquitur, est vitrum antimonii, quod sicca, & serva. colaturam verò evapora in vitro ad totalem siccitatem. tum relictam massam super latere albo fortiter sicca, & in vitro clauso pulverem ejus serva usui. hic enim est *tartarus emeticus* dictus.

Vires.

Vires. Purgat per superiora, & inferiora, præcipuè humores biliosos.

Dosis.

Dosis. à gr. iij. ad vj.

ARTI-

ARTICULUS XI.

Balsamum samech paracelsi,℞. *Sal. tartari optimè purificati* ℔i.

Huncque salem cum s. q. aquæ pluvix redigito in lixivium forte. recipe itidem.

*Balsamum samech paracelsi.**Chrystallor. seu crem. tartari* ℔j.

Dissolvatur in aqua pluvia coquendo. solutione peractâ, confundantur simul hæ duæ solutiones guttatim, quousque omnem effervescentiam sedatam observabis, tunc subitò filtrato, quod filtrari potest, & in salis formam evaporato; & ita paratum erit *balsamum samech paracelsi*. quod sequenti modo ad majorem maturitatem redigito.

℞. *Hujus salis tartari inversi* q. v.

Ipsi affunde *alcohol vini* ad eminentiam digitorum transversorum iij. stent in digestionem, quousque spiritus vini summam contraxerit rubedinem. spiritum vini decanta: novum affunde, & procede, ut prius: illudque continua, quousque tincturæ satis obtinuisti. illas verò confundito: & ad medietatem, per destillationem, evaporato.

Vires. Est medicamentum potenter per diuresin educens tartarum sanguinis, & efficaciter à renibus arenas, & calculos expellens.

Dosis. Salis à ʒss. ad ʒi. in liquore convenienti diuretica.*Dosis* Tincturæ à ʒi. ad ʒss.*Dosis.*

CAP. XII.

*De oleis, aquis, & spiritibus ardentibus ex vegetabilium regno extrahendis.**Notæ generales.*

Nota primò. Oleorum quædam ex vegetabilium regno educta, *Nota primò:* mediante pluvia, vel in ejus superficie natitare, vel ad fundum deprimi solent; imò quædam licet crassiora, & spissiora sint, & per expressionem simplicem parata, se ad fundum deprimi non patiuntur: cum tenuiora, & subtiliora stillatitia quædam subsideant, quod

(S)

quod

quod cum prima fronte videatur absurdum, & contradictorium, hic tamen nodus facilè solvi poterit, si oleorum exactum instituat exam. ità enim deprehendet Chemicus, quædam olea, maximâ ex parte, constare ex particulis hamosis, & ramosis, paucissimis interjectis particulis rigidis, teretibus, acutis angulis constantibus, id est, salinis, ac proinde ratione suorum hamorum, & ramorum lateralium, latè undiquaque expansorum magnam (pro ratione suæ molis) occupare superficiem aquæ partem, quam cum deprimere nequeunt, in superficie hæere coguntur: olea verò stillatitia cinnamomi, cariophyllorum, licet subtiliora, tenuiora, & magis volatilia sint multis aliis per expressionem elaboratis, ut olea amygdalarum, nucum, Baccarum beën &c. tamen in superficie, ut prædicta olea hæere nequeunt, sed ad fundum deprimuntur. quod ità fieri debere facilè intelliget chemicus, si attendat ad quantitatem salis, quam olea stillatitia in sinu suo abscondunt; illam satis esse magnam, arguit illorum infesta acredo linguam, cutemque erodens, & caustico ardore inficiens, cum reliqua olea demulceant potius linguam, & cutem erosam, significantque, illa potissimum constare particulis flexibilibus, hamosis, ramosis, blando motu inter se repentibus, paucissimis vero rigidis acutis teretibus impetum in partes solidas facientibus. Notandum insuper horum oleorum ramos, & hamos laterales tam latè non esse expansos, quam reliquorum oleorum hami & rami, hinc dum exiguam (ratione suæ molis) occupant superficiem aquæ partem, hanc facile gravitate suâ superant, fundumque petunt.

*Nota
secundo.*

Nota secundo. In oleorum per destillationem educatione solet præmittere Chemici macerationes cum sale communi, & tartaro, ut mediantibus hisce salibus resolvatur quodammodò textura vegetabilium, partesque hamosæ, & ramosæ, terreis suis partibus extricentur, quò commodius mediante pluviâ per alembicum evehi queant. evitatur autem in plerisque totalis fermentato, quippe per motum istum intestinum particularum minimarum quaquaversum in omnes partes, rami, & hami laterales particularum oleosarum multum inciduntur, attenuantur, abraduntur, undè sub formâ olei apparere nequeunt, sed describunt spiritus ardentes ex oleis attenuatis incisis, & sale volatili constantes. Hujus indicia dant succi sale, & oleo turgentes, qui, dum fermentationem se-
mel

mel suscepere, per destillationem tradunt multum spiritus ardentis, pauxillum verò, vel nihil olei, quod in musto fermentato cuius clarum est: mel itidem, uti & saccharum, quæ licet oleosa sint, & satis crassa, postquam fermentationem sustinuerint, in spiritus ardentibus convertuntur, pauxillum verò per destillationem tradunt olei conspicui, idem confirmant spiritus ardentibus ex frumentis per fermentationem elaborati, quæ licet oleo abscondantur in interioribus suis satis crassa, fermentata verò, fundunt pauxillum olei, multum verò spirituum ardentium.

Nota tertio. Olea expressa si coquantur cum salibus alcalicis cinerum clavellatorum elixiviatorum, crassis suis, & latè expansis hamis, & ramis, facillè irretiunt, & amplexibus suis comprehendunt prædictos sales, & iis cum concresecunt in massam, quam saponem artifices vocare solent: eodem jure Chemicus, sibi saponum (digerendo, & coquendo secundum artem oleum therebintinæ lucidum cum sale tartari) comparabit medicinalem, egregii usus in dolore nephritico difficultate, & obstructione urinarum. poros enim renum ratione alcali aperit, vias autem ratione olei lenit, & ad saburram transmittendam flexiles, & lubricas reddit.

Nota quarto. Olea per infusionem parata si artificio se jungantur cum gummi multo oleo, & sale volatili foetis, describunt balsama vulneraria, detergentia, consolidantia, tum ad internos, quam externos affectus appropriata. ita oleum Hyperici in balneo mariæ quâdam dexteritate junctum cum aloë, myrrhâ, mastiche, sarcocollâ, Benzoin, Styrace &c. describit balsamum egregium ad apostemata interna mundificanda, consolidanda, uti & ad hæmorrhoides internas exulceratas persanandas, nec inferiores obtinet inter balsama vulneraria, quippè consolidans magnum est, fibras musculorum abscissas conglutinans. Olea stillatitia facillè in balsami fragrantis formam rediget artifex, si hæc exceperit, oleo nucis moscatæ expresso odore, sapore; & colore suo spoliato per alcohol vini, tingetque coloribus suis nativis, cum magisteriis propriis, per lixivios sales, & solutiones aluminis elaboratis.

ARTICULUS I.

*De oleis destillatis.**Olea destillata.*

℞. *Vegetabilis cujusvis* (hoc tamen conditione, ut salinæ, & sulphuræ sit naturæ) q. p.

His affunde magnam aquæ vulgaris quantitatem. quibus adde manipulum unum, vel alterum *salis decrepitati*, & *tartari rhenani*. macerentur per xxiv. horas. fiatque destillatio per vas serpentinum, ut artis est: ita enim superficiiei aquæ supernatabit, vel subnatabit, oleum desideratum. quod per chartam emporeticam madefactam, vel per vasa sepeatoria, ab aqua sua separandum. hæc est methodus generalis.

Nota primo.

Nota primo. Quod in subjectis durioris compagis, & firmioris connexionis, maceratio ulterius extendi debeat, ut in oleo ligni rhodii, cinnamoni, similibusve aliis.

Nota secundo.

Nota secundo. Omnia recenter destillata olea foetorem empyreumaticum obtinent, qui temporis tractu in gratum, & benignum immutatur, si in loco calido imponentur: ita enim ex turbidis clara fiunt. idem esto iudicium de spiritibus, & aquis recenter destillatis.

Nota tertio.

Nota tertio. Rectificatio oleorum, vel per se fit, vel addita s. q. aquæ propriæ, vel talibus spiritibus, & salibus, quæ ipsorum ingratum saporem, vel odorem emendant, vel tollere possunt. rectificantur itidem olea, quæ temporis tractu rancida facta fuerunt, & quæ, ad instar glutinis, viscosa, fluidiora, & ingratiore evadunt, idque tum colore, odore, & sapore, ut ol. lign. rhodii, juniperi, absynthii, nempe cum spiritu salis communis glawberi more præparato, & hoc modo plerumque hæc rectificatio fit.

ARTICULUS II.

*Oleum ceræ, & omnium pinguedinum in genere.**Oleum ceræ.*

℞. *Ceræ flavæ* lbj.

Scindatur in minuta frustra. dein injiciatur retortæ, & superfundatur arenæ siccæ q. s. ad supereminentiam dig. i. reponere ad destillandum

landum in arena. sic primò prodit phlegma aquosum. secundò, oleum subtilius fluidum. tertio, oleum crassum butyrosum. singula olea seorsim excipi queunt, si libitum fuerit. omnis fere cera in oleum transit, ita ut circiter $\frac{3}{4}$ vel $\frac{3}{5}$ de libra una in fœcibus restet. oleum tenue tantum interno usui inservit. mediante rectificatione oleum hoc crassum ceræ, &c. in subtilius, & magis fluidum reduci potest.

Vires. Oleum ceræ cicatrizans est summum: citissime ulcera carne replet. internè colicos dolores sedat: flatus discutit. *Vires.*

Dosis. à gutt. i. ad viij.

Dosis.

Nota bene. Eodem modo omnes pinguedines, & seba duriora, destillari queunt, & eadem fere quantitas ex omnibus obtinetur, nisi quod unum fluidius sit altero. *Nota bene.*

ARTICULUS III.

Oleum pinguedinis humanæ.

℞. Pinguedinis humanæ à membranis separata q. p.

Liquefacito, ita ut bene fluat. eique misceto tantum cinerum cribratorum, ut globuli inde formari queant. hos globulos committito retortæ vitreæ, & ex arena, oleum, instar spiritus, tenue propellito. quod si tenuius, & penetrantius desiderabis. *Oleum pinguedinis humanæ.*

℞. Alcohol vini.

Hujus olei aa. p. æq.

Stent in digestionem tepida; quò longius, eò melius. ita oleum per alcohol vini attenuatur, & mentitur ipsum spiritum. alcohol postmodum, lenissimo igne, ab oleo auferto, & obtinebis oleum in fundo vasis tam tenue, ut instar spiritus volatilis, poros nostri corporis permeare valeat.

Hoc per se illitum ratione suorum salium acerrimorum, cutem arrodere solet, ac proinde commodè miscetur, cum axungia porcinâ, ursinâ, & cerâ: vel cum medullâ boum, equorum, & similibus animalium; eâ quantitate, ut linimentum referat.

ARTICULUS IV.

De oleis per infusionem, & decoctionem.

℞. Olei olivar. q. s.

Infunde ei herbas recentes, demptis caulibus. stent in maceratione per dies aliquot. dein coquantur in balneo mariæ per horam unam, & exprimantur, & denuò recentes herbæ oleo infundantur: denuò coquantur, & exprimantur, hanc operationem adhuc semel repetendo. ultimò, post colaturam, adde oleo cocto oleum illius herbæ stillatitium in sufficienti quantitate v. gr. ad ℥j. olei cocti, ʒj. vel alteram olei stillatitii, & erit oleum efficacissimum. hæc est methodus generalis.

ARTICULUS V.

*Oleum otalgicum.*Oleum
otalgicum

℞. Ol. amygdal. amar.

papav. alb. aa. ʒij.

Ol. rorismarin. destillat gutt. x.

caphuræ ʒss. misce.

Vires

Vires. Surditati, & quibuscumque aurium affectibus convenit.

ARTICULUS VI.

*Oleum sarcaticum magistrale.*Oleum
sarcaticum
magistrale.

℞. Ol. lini ʒij.

cera stillat. ʒss. in iis insolvetur

Flor. hyperici q. s.

Aloës ʒi.

Caphuræ ʒi. m. f. oleum.

Vires.

Vires. Citissimè consolidat vulnera recentia.

ARTICULUS VII.

*Methodus destillandi aquas simplices ex herbis.*Aqua sim-
plices de-
stillate.

℞. Herba cujuscumque calida dicta, vel odorifera q. v.

Salis

Salis alcali m i. vel ij.

Aq. communis q. s.

Herbis superfunde aq. comm. q. s. ad bene humectandum. adde postea sal alcali. reponantur in maceratione, donec fermentationem suscipiant: quod apparet, ubi bullæ in supremitate apparent. postea destillationi committantur, tamdiu continuendo, donec odore, & sapore, plane expers sit aqua.

Nota primo. Aquæ omnes in genere primum destillatæ sætent. *Nota primò.* temporis vero tractu, ubi ad majorem quietis statum redactæ sunt particulæ, genuino odore præditæ existunt. quod fit spatio trium, vel quatuor septimanarum.

Nota secundo. Olea si supernatent, auferenda sunt, quoniam, *Nota secundò.* temporis tractu, in mucilaginosam reducuntur substantiam, & aquas defædant.

Nota tertio. Sunt, qui aquas hasce super parvam quantitatem recentium simplicium rectificant, & postea sale proprio imbuunt, *Nota ter-tiò.* unde aquæ valde diurnæ, & longævæ fiunt, quod in secretis maxime habetur. verum dantur plurimæ herbæ, & flores, quæ vel nullum, vel exiguum valde, sal præbent, in cujus defectu, sal aliud alcali substitui potest, istiusmodi sunt omnes herbæ fere cephalicæ, excepto roremarino, & herbis frigidis. sal alcali durationem promovent, quia debilitat acidum in liquore existens, unde situs, & putrefactio induceretur.

ARTICULUS VIII.

Modus aquarum stillatitiarum præparandi ex tempore.

℞. Olei cujuscunque still. ut ol. menth. &c.
guttas aliquot.

Has infunde s. q. spir. vini optimè rectif. ut penitus in eo dissolvantur. & singulis hisce drachmis olei, & spiritûs, pinta integra aquæ communis addatur, & viribus illius simplicis imbuetur.

Aqua stillatitia ex tempore.

ARTICULUS IX.

Aqua composita destillata.

℞. Chelidon. maj. m x.

aqua composita destillata.

Flor.

Flor. raphan. rusticar. m. vj.

scraphular. m. iv.

taraxac.

violar. aa. m. iij.

Concisa omnia inde vesicæ cupreæ, & affusâ sufficienti quantitate aquæ puræ, per noctem digere. tum applicato refrigeratorio destilla, ut moris est. prodeuntem aquam in vitreo recipiente collige, donec ℥viij. vel x. bonæ, & odoratæ aquæ nactus fueris. tum destille: nam quæ sequitur aqua minus valida est. priorem vero serva usui.

Vires.

Vires. Temperata ferè est in primis qualitatibus. attenuat, resolvit: conducit in febribus, & obstructionibus, imprimis si aucta fuerint vires ejus aliquo sale volatili, aut spiritu acido, aut alio quocumque additamento. inservit ergo solvendis electuariis, parandis potionibus, & mixturis, hauriendis spiritibus, aliisque pro vehiculo.

Dosis.

Dosis. Ab ℥j. ad ℥ij.

ARTICULUS X.

Aqua benedicta Rulandi.

Aqua benedicta Rulandi.

℞. *Croci metallor. ℥i℥.*

Vini Hispan. albi, vel gall. ℥x.

Fiat infusio in vase vitreo bene clauso. post digestionem peractam filtra vinum. cui adde

Syrup. violar. carulei ℥ij.

Ol. sulphur. per camp. gutt. xij.

Misce, & servatur usui.

Dosis.

Dosis à ℥ij. ad ℥℥. vide superius cap. sec. artic. sec.

ARTICULUS XI.

Aqua vitæ aurea Rulandi.

Aqua vitæ aurea Rulandi.

℞. *Pulpæ colocynth. ℥v.*

Rhei elect. ℥ij.

Gum. tragacanth. arabic.

Bdellii aa. ℥i℥.

Cinna

De oleis, aquis, & sp. ardentibus ex vegetab. 145

Cinnamomi, ℥i.℥.

Sp. aceti, sive *aceti destill.* ℥xviiij.

vini, ℥ix.

Digerantur simul, igne tepido, per noctes, & dies iij. exprimantur fortiter.

Dosis. à ℥ij. ad ℥℥. vel ℥j.

Dosis.

ARTICULUS XII.

Aqua calcis rulandi in ambustis.

℞. *Calcis vivæ* ℥x.

Aq. comm. pint. v.

Dissolvatur in aqua ebullienti calx viva, & aliquamdiu coquantur simul in cacabo æneo. filtretur solutio, & in ea dissolvatur tantum *vitrioli*, ut cærulescat: in qua si dissolvere volueris, tantum *sacchari saturni*, ut solutio tua lactescat, habebis præstantissimum remedium.

Aqua calcis rulandi in ambustis.

Vires. Aquâ hac mira præstantur in menbris ambustis, gelu tactis: gangrænis; erysipelatibus: fistulis: scabie: ulceribus malignis, sæpius per diem calidis linteis applicando.

Vires.

ARTICULUS XIII.

Aqua regia.

℞. *Sal. gemmæ in pulv. redact.* ℥j.

Sp. nitri ℥iv.

Misce, & ex retorta vitrea, in arena, destilla ad ficcitatem usque. prodibitque spiritus acidus penetrantissimus, qui in vitro accuratè clauso servetur usui.

Aqua regia.

Usus. Præter id, quod peculiare menstruum est pro solvendo sale, inservit quoque solvendo antimonio.

Usus.

ARTICULUS XIV.

Aqua odontalgica rulandi.

℞. *Rad. pyretri*, tormentill.

(T)

Aqua odontalgicarulandi

Sem.

Sem. staphidis agr. papav. albi,
plantaginis aa. ℥iij.
Cort. rad. hyoscyam. ℥i℥.
Opii tabaici ℥j.

Coquantur s. q. *aceti*, colentur, & hac colaturâ calidâ gargarizatur locus dolens.

Alio modo,

℞. *Piper. albi*
Rad. pyretri q. p.

His pulverizatis affunde *Aceti fortis*, & generosi ad eminentiam trium digitorum transversorum. digerantur simul in cineribus calidis, donec acetum valde acre evadat. coletur per linteum, & in hac colatura dissolve.

Opii tabaici pro ratione quant. ℥j. *vel* ℥i℥.

Coletur de novo solutio, & calidè in ore continueatur ex regione partis dolentis, & hoc continuetur, donec dolor cessat, sed nota, quod solutio exspuenda sit, & interius non admittenda.

ARTICULUS XV.

De spiritibus destillatis.

*Spiritus
destillati.*

℞. *Vegetabilis cujusvis q. p.*

Contundatur, vel comminatur, pro ratione subjecti. huic adde sufficientem aquæ tepidæ quantitatem: quibus commisce debitam fermenti, vel florum cerevisiæ quantitatem. stent in hypocaufto tepido. (spiritum vero si velis, fermentatio ut totalis præcedat, oportet, cujus beneficio partes oleosæ attenuari, & volatilizari queant) ita enim, successu temporis, crusta quædam in superficie apparebit, quæ antequam subsideat, destillatio instituat. ita enim, loco olei, obtinebis spiritum desideratum; quem semel rectifica. & hæc est methodus generalis.

ARTICULUS XVI.

Spiritus cochleariæ compositus.

*Spiritus
cochleariæ
compositus.*

℞. *Cochleariæ rec. crasso modo concisa ℞ij.*

Cort.

Cort. ar. antior. sicc. ʒiv.

Calam. aromatic. ʒj.

Misce, & affusis spiritus vini vulg. ʒlxx. instituatur digestio in cucurbita vitrea, in arena, per diem, & noctem. tum applicato capitello instituatur destillatio, igne secundi gradus, ad tertiae partis remanentiam. sic extrahetur spiritus cochleariae subtilissimus, continens in se sal volatile, & oleum cochleariae, atque corticum arantiorum, quod etiam odor, & sapor, manifestabunt. oportet verò non tantum affundere dictum spiritum vini, sed & tertiam partem, ad minimum, aquae communis, ne, scilicet, abstracto spiritu, caput mortuum siccum evadat, & vel cucurbita rumpatur, vel etiam spiritus empyreuma contrahat.

Vires. Potenter attenuat, & incidit, volatilizat, acidum destruit, & educit, unde movet urinam, & sudorem. conducitque scorbuto, epilepsiae, apoplexiae, aliisque sexentis morbis ab acido oriundis.

Dosis est ʒʒ. ad ʒj. semel, vel aliquoties in die.

Dosis.

ARTICULUS XVII.

Spiritus ad omnes obstructions.

℞. Sal. tartari lbij.

Tartari albissim lbj.ʒ.

Sal. ammoniaci lbj.ʒ.

Herb. lavend. meliss. rosmarin.

Flor. sambuc. melilot. rosar. aa. mij.

Sem. cardamon. cubebar.

Gariophyllor. aa. ʒij.

Aq. communis q. s.

Misce, & destillentur ad medias. spiritus usui fervetur.

Vires. In omnibus affectibus, ubi spiritus salis ammoniaci commendatur, perutilis est, & majori cum efficacia effectus suos prodit.

*Spiritus
ad omnes
obstruct.*

C A P. XIII.

De salibus ex vegetabilibus educendis.

A R T I C U L U S I.

*Sal lixivum plantarum, seu sal fixum,**Sal fixum
planta-
rum.**R. Herbam siccam quamcumque.*

Imprimis tamen stipites v. gr. absinthii, fabarum, saponariæ, centaur. minor. fasciculos tres, quatuorve. incende per vices, sub camino, super area pura. rediganturque igne aperto in cineres. qui relinquuntur, donec sponte extinguantur, agitando illas interdum forcipe, ut bene comburantur. cineres hos postea recipe, & in olla ferrea illis affunde aquæ pluvialis puræ, aut alterius optimæ q. s. digere super igne modico per horas xxiv. in fine fac, ut ebulliant. tum cola primum per linteum densum: dein per chartam. colaturam, quæ proprie lixivium dicitur, evapora in olla ferrea munda ad siccitatem usque, & relinquetur in fundo ollæ *sal lixivum*, sive *fixum* dictum, sed valde impurum. exime hoc sal, & in crucibulo ignito, super carbonibus accensis, fortiter reverbera, ut fluat etiam instar aquæ. tum effunde fluidum sal super tegulam. refrigeratum redige in pulverem, quem aquâ calidâ solve. digere per noctem: tum filtra per chartam. sic habebitur aqua purissima, quæ in vitro evaporatorio leniter evaporanda est, vel ad tertiæ partis, vel ad totalem consumptionem aquæ. si primum fiat, sal concrevit in chrysallos, sed cito perituras. si posterius, habebitur sal albissimum, quod super tegula pura, & accensis carbonibus, paululum reverberatum statim inferi vitro debet. quod subere clausum illud præservat ab aëre, ne per deliquium solvatur. & hoc est illud sal, quod propriè *alkali* dici debet, & vulgo dicitur *sal fixum*, & *lixivum*. sed quia rarò hæc salia reverberant, hinc plerumque multum acidi in se continent, unde minus rectè alcalium nomine censerî possunt.

Vires.

Vires. Salia lixiva omnia potenter attenuant, & incidunt: fundunt liquores quosvis acidi participes: movent urinam: referant obstru-

obstructiones : alvum laxant : sudores cient : cutis poros aperiunt : anodyna sunt.

Dosis. In substantia à ℥℥. ad ℥j. in aquis destillatis. *Dosis.*

ARTICULUS II.

Sal essentielle plantarum.

℞. *Planta cujusvis recentis v. g. ruta hortensis, absynthii, Sal essen-*
card. bened. magnam quantitatem. *tiale plan-*
tarum.

Concide & contunde, illas minutissimè. repone tum in cellam per aliquot dies. tum per linteum crassum manibus, aut sub torculari, succum exprime. alii plantam coquunt prius, & tum succum exprimunt. hunc succum, addito uno, vel altero albumine ovi conquassato, coque : despuma : filtra per manicam hippocratis : clarificatum evapora, ad minimum, ad quartæ partis consumptionem. tum repone vas per aliquot dies in cellam. sic concrescunt chrysal- li quædam in liquore, sal aliquod repræsentantes ; quod tamen pu- rum non est. verum potius tartarus quidam ex sale tum volatili, tum fixo, oleo, terrâ, & phlegmate conflatus. vulgus auctorum minus rectè, ad salia volatilia refert. est enim potius succus inte- græ plantæ, vel particulæ magis activæ ejus, repræsentantes ex parte naturam totius plantæ, unde etiam saporem ejus, & odorem produunt.

Vires. Aperiunt, & resolvunt, unde ventriculo, & primis *Vires.*
viis, conducunt.

Dosis. ℥j. in aliquo liquore. *Dosis.*

C A P. XIV.

Modus generalis præparandi omnia balsama.

Notæ generales.

Nota primo. Triplicis generis balsama dantur. primò odorife- *Nota pri-*
ra, ex oleis stillatiis, vel expressis, odoriferis, quæ excipiuntur *mò.*
corpore aliquo crassiore unctuofo.

Secundò : quæ fiunt ex gummatibus, & resinis, quæ excipiun-
tur oleo aliquo expresso, & ad plenam dissolutionem in balneo
(T 3)
mariaë

maria coquuntur. dosis plerumque gummatum olei partem unam comprehendit.

Tertiò : balsama stillatitia , quæ post destillationem olei subtilis subsequuntur.

Quartò : balsamum fit sola contusione , nempe ubi balsama naturalia admiscenda sunt oleis expressis , & stillatiis.

Nota secundo.

Nota secundo. Balsama hæc tria requirunt : primò , ut optimè sint mixta , æqualia , & lævia. secundo : ut sint mollia , unctiosa instar linimentorum duriorum. tertiò : ut sint colore eodem prædita , quo subjectum , à quo balsmi nomen desumptum est.

ARTICULUS I.

Methodus componendi balsama odorifera.

Balsama odorifera.

℞. Olei nucis moschatae expres. q. p.

Huic affunde alcohol vini ad eminentiam trium , quatuorve digitorum transversorum. stent in digestionem , donec alcohol vini omnem odorem , saporem , & tincturam extraxerit. ita enim obtinebis basin ad recipienda quævis olea stillatitia , quæque successu temporis rancidinem , & situm non contrahit , ut facere solent axungia , & pinguedines animalium.

℞. Hujus medii inspissationis q. p.

Et fundito in cochleari argenteo super carbones ardentes , & ubi bene fusum fuerit , remove ab igne , & expecta , donec urgens fervor paululum cessaverit , tunc adde olei stillatitii cujusvis q. s. ad consistentiam balsami , quod si in longissimum tempus servare voveris , addito paucillum salis alicujus vegetabilis fixi , ut salis absinthii , card. bened. scordii , & similium , quod oleum nucis moschatae expressum præservabit ab omni rancidine.

Sed cum non tantum odoratu , sed & visui , satisfaciendum sit , utque balsama etiam hæc referant genuinum colorem sui vegetabilis , quod per peregrinas additiones ordinario solet effici , utpote per viride æris , per bolum , & similia , hoc sequenti methodo colore genuino sui vegetabilis perficito.

Balsamũ ruta odorificum.

Exempli gratia in balsamo rutæ.

℞. Ruta q. p.

Coquan-

Coquantur in lixivio forti (ex cineribus clavellatis, & sale tartari facto) donec lixivium colore viridi sit tinctum, quo peracto, de-
cantetur solutio clara absque perturbatione sæcum, & præcipite-
tur cum aqua pluvia alumine impregnata. ita enim coagulum resi-
debit ad fundum, quod crebrisedulcorationibus ab omni sale li-
berato, & leni calore exiccato: ita enim obtinebis magisterium
tui vegetabilis, quo balsamum tuum rutatum nativo colore tingere
queas, & hoc obtinebis in omnibus.

ARTICULUS II.

Modus generalis preparandi balsama vulneraria.

℞. Oleum nucistæ expressum, vel
Ceram, vel
Axungiam.

Balsama
vulnera-
ria.

Quod corpus efficit balsamorum, semper primò liquefit. dein
admiscetur oleum tartari per deliquium (quoniam balsami unctuosita-
tem diu servat) five cum pulveribus mixtum (debet autem talis
esse olei tartari quantitas, ut pulveres possit recipere) five per se,
ubi pulveres non recipit balsamus. deinde ubi frigefactum fuit
corpus balsami, adduntur olea stillatitia. & ultimò tincturæ, five
colores.

ARTICULUS III.

Balsamum Italicum vulnerarium,

℞. Olibani, mirrhæ, aloës.
Mastich. sarcocoll. aa. ℥ij.
Colophon. terebinthin. aa. ℥i.
Axungie porcina ℥i℥.
humana ℥℥.
Syracis calamit. benzoin. aa. ℥ij.
Olei hypericon. vet. ℔ij.
petræ ℥vj.
spica ℥℥.
Cera flava ℥vj.
Misce, fiat s. a. balsamum.

Balsa-
mum Ita-
licum
vulnera-
rium.

Methodus componendi hæc esto. cucurbitam vitream, inferius
annulo

annulo plumbeo unitam in balneo mariæ, ut artis est, collocato. eique primum oleum hypericonis unâ cum gummi olibano, myrrh. aloë. mastich. sarcocoll. & styrac. calamit. bene pulverizatis, indito. accendatur ignis, & ubi balneum incalcescit, continuo oleum cum gummi circumagitato, augendo ignem, donec aqua bene bulliat. ubi animadverteris gummi esse dissoluta, adde colophoniam, & terebinthinam, ut & axungiam humanam, & porcina. postmodum ceram flavam. quæ ubi soluta fuerint, trajiciantur omnia per linteum rarum, & ubi paululum massa refrigerata est, adde oleum petræ, & oleum spicæ. ac præparatum erit *balsamum Italicum vulnerarium*. hoc balsamum si rubicundo colore tinctum velis, ipsi adde, antequam totaliter refriguit, gummi draconis, vel ligni santali rubri, per cribrum angustissimum tracti, quantum sufficit ad justam tincturam.

Ufus. *Ufus* ejus est in vulneribus recentibus, quæ mirificè sanat. item in catarrhis dolorificis frigidis discutiendis. specificè autem interius exhibetur in hæmorrhoidibus internis exulceratis.

Dosis. *Dosis.* Instar nucis moschatæ cum vino calido,

ARTICULUS IV.

Modus generalis præparandi balsama stillatitia.

Balsamum gariophyllorum.

R. Ol. nucis moscat. express. præparat. ʒij.

Ol. gariophyllorum ʒij.

Gariophyllorum contus. in subtilissimum pulv. ʒi.

Vel quantum sufficit ad tingendum balsamum. Misceantur optimè in liquato oleo nucistæ, & ad usum reservetur.

ARTICULUS V.

Modus generalis præparandi balsama mixta.

Balsama mixta.

R. Ol. nucis mosc. express. præp.

Cera albissim. aa. ʒj.

Liquefiant simul. dein ab igne remotis, adde olea in conveniente quantitate. ubi hæc simul frigida fere sunt, addantur balsama nativa, & pulveres tingentes, & optimè contundendo misceantur, donec in unam massam abierint.

CAP. XV.

CAP. XV.

De resinarum præparatione.

ARTICULUS I.

Resina jalappæ, scammonii, &c.

℞. *Jalappæ*, vel
Scammon, vel
Agarici, vel
Similium q. p.

Resina *Jal-*
lappæ.
scammon.
& agarice

Terantur in pulverem, iisque affunde spiritus vini generosi ad eminentiam trium, vel quatuor digitorum transversorum. stent in digestionem per xxiv. horas; quibus elapsis, spiritus vini sulphure, & sale horum purgantium imprægnatus conjiciantur in aquam frigidam, quæ ilico lactescit. Hanc si leni igne evaporaveris, in fundo remanebit tibi massam instar colophonix, *resina dictæ*, quæ nihil aliud est, quam purior portio sulphureo-salina scammonii, vel jalappæ. simili negotio ex turbetho, rasura ligni guajaci, &c. eliciuntur resinæ; verum hoc incommodi cum obtineant resinæ, ut per se absque additamento interius exhibitæ, pertinaciter intestinis adhærebunt propter suam viscositatem, torminaque excitent molestissima, huic malo hæc methodo præcavere debes.

℞. *Iustam resinæ alicujus dosin.*

Eamque dissolvito in vitello ovi (vel cochleari spiritûs vini) continuo agitando in mortario, donec resina in vitello ovi sit resoluta. postmodum misceto cum jusculis, lacte amygdalato, cerevisia, vel similibus aliis liquoribus, ægroque exhibeatur. hoc enim in casu foeliciter purgare solent resinæ, nec symptomata maligna ulla tenus excitant.

Dosis Resin. *jalappæ* est à gr. iv. ad xij.
scammonii à gr. iij. ad viij.
agarici à gr. iv. ad x.

Dosis.

ARTICULUS II.

Scammonium, seu diagridium correctum.

Quod si scammonium corrigere velis, ut absque ulla molestia
 (V) purge-

Scammo-
nium mi-
tigatum.

purgetur, omnemque suum odorem, & saporem nauseabundum deponat, sequenti utitur artificio.

R. Glycyrrhizæ rasæ q p.

Coquatur in aqua pluviali, quousque sufficienti dulcedine aqua imprægnata sit, quam à fæcibus decanta, hoc cum glycyrrhizæ decocto terito leviter scammonium crudum in mortario vitreo, quod ilico lactescit, lacteum liquorem effunde, novamque decocti quantitatem affunde, & terito ut prius, illud continuato, quousque nihil nisi fæces in fundo remaneant. liquores vero superfluum decantato, & quod in fundo hæret, leni igne exiccato. ita enim obtinebis diagridium per dulcedinem liquiritiæ correctum, blandissime purgans, quocum fallere poteris, & infantes, illos, qui omnem medicinam adversantur, præcipue si misceatur hoc diagridium correctum cum tabellis de succo citri, additis quibusdam guttilis olei cinnamomi ad gratiam.

Dosis.

Dosis. Hujus diagridii est à gr. iij. ad viij. & xij.

CAP. XVI.

Aceta conficiendi modus.

Nota bene.

Nota bene. Duplicis generis dantur aceta, volatilia, & fixiora. volatilia fiunt ex meris farinaceis, & viscosis particulis, ut illa, quæ fiunt ex cerevisia, fabis, pis, & leguminibus, & tritici generis. sed fixiora fiunt è ramosis, & viscosis, subdulcibus particulis, ut è saccharo, melle, vino, fructibus pyrorum, pomorum maturis, & dulcibus, sequenti modo:

ARTICULUS I.

Acetum mellis, vel sacchari.

Acetum mellis, & sacchari.

R. Mellis, vel sacchari lbiv.

Aq. communis lbxl.

Coquantur simul ad quartæ partis exhalationem. dein, ubi refrigeratum fuerit decoctum, adde fermenti acidipanis q. s. (scilicet ad quantitatem ovi, aut circiter) femententur simul in sole, aut loco calido. ubi fermentatio cessat, infunde liquorem super sequentem mixturam.

Cau-

R. Caulium uvæ, vel recent. vel sicc. lbx.

Fermenti acidi panis ℥℥.

Rad. pyrethri.

zinziberis, vel

Piperis longi ℥j.

Includatur fermentum unà cum hisce pulverisatis, & sub caulibus abscondatur. in promptu adsunt duo talia vasa hâc mixturâ repleta. Hisce in uno vase superfunde liquorem. Macerentur simul per horas xxiv. dein effundatur liquor in aliud vas hisce speciebus repletum, & post xxiv horas materia illa in præcedente vase incallescet: cui denuo liquorem superfunde. hoc tam diu repetendo, donec acidissimus fuerit liquor.

Nota primo. Si accelerari debet operatio, materiâ paucâ quantitate aceti vini humectetur, & reponatur, donec sponte incallescet: dein liquores superfundantur. hoc modo ex saccharo, tanquam è vino acerrimum colligitur acetum, stabile, & fixum, omnibus iisdem operationibus in chymiâ, & culina inserviens: ut & ex melle. *Nota primò.*

Nota secundo. Absque hac mixtura etiam acetum sponte fit, si in loco calido, vel in sole, non planè reclusi, nec planè aperti, ferventur liquores. *Nota secundò.*

Nota tertio. Si in dolio, in quo spiritus vini antea continebatur, fiat operatio, eò fortius fiat acetum, & citius operatio procedet. *Nota tertio.*

Singulis quatuordecim diebus sacculus (scilicet specierum) renovari debet, & singulis xxiv. horis liquor in alterum vas effundi debet, ut incallescet. sic unum vas semper plenum, alterum semper est vacuum.

C A P. XVII.

Modus Condiendi,

Nota bene. Radices, Cortices, & omnia, quæ condiri debent, vel amaritudinem obtinent, vel aciditatem, vel fragrantem aliquem saporem, & odorem. illa, quæ amara sunt, sequenti modo condiuntur. *Nota bene.*

(V 2)

A R T I-

ARTICULUS I.

*Methodus condiendi amara.**Condita
amara.**Rx. Cort. arantiorum, vel
Rad. calam. aromat. q. p.*

Infunde aquæ tepidæ per horas xxiv. dein recens addatur superflua aqua, idque repetendo singulis horis xxiv. donec claræ, & pellucidæ evaserint; vel donec amaritudinem magna ex parte deposuerint. dein recipe *sacchari ad consistentiam tabellati cocti q. s.* superfundatur corticibus, vel radicibus, ad supereminentiam usque digitorum ij. relinquuntur simul per duos, vel tres dies. dein ubi syrupus dilutior factus fuerit, illum effunde, & ad consistentiam crassam coctione redigito, & frigefactum corticibus superfunde, & illos ad usum serva.

Notabene

Nota bene. Si syrupus denuò dilutus evadit, coctionem esse repetendam. secundò, si conditum siccum expectatur, recipe *sacchari ad consistentiam tabellati cocti q. v.* huic ferventi intinge cortices superiori modo conditas, & ex tempore extrahe. sic obtinebis conditum siccum.

ARTICULUS II.

*Methodus condiendi flagrantia.**Condita
flagrantia*

Quæ nullam amaritudinem obtinent, tantum maceranda sunt per duos dies in aqua communi, dein condienda, ut supra. sic & de fragrantibus, quæ & sequenti modo condiuntur, si sint flores.

Rx. Flores quoscumque.

Illos intinge saccharo ferventi, & ita asserva. aquæ requiritur pars quarta ad saccharum tabellatum conficiendum, ad summum.

CAP.

CAP. XVIII.

Conservarum præparandi methodus.

ARTICULUS I.

Conservæ vulgares.℞. *Foliorum*, vel*Florum quorumcumque à stipitibus, & albedine liberat. optime concis. ℥j.**Conservæ
vulgares.*

Immittantur ollæ terreæ vitriatæ, & reponantur in balneo mariæ bulliente per quadrantem horæ, donec optimè emollescant herbæ. postea frigefacta simplicia contundantur in mortario lapideo in pulpam, sub finem addendo *sacchari clarificati* ℥ij. contundendo miscantur simul, & asserventur ad usum.

ARTICULUS II.

Conservæ, ex quibus syrupi, ut & vina medicata effici possunt.℞. *Herb. flor. radicum quarumcumque recent. q. v.**Conservæ
gratissima*

Scindantur & contundantur optimè in mortareo lapideo. scissis, & contusis, si siccioris sint substantiæ, adde vel aquam, vel vinum conveniens. dein immitte cucurbitæ terreæ alembico munitæ, & in balneo mariæ simul optime percoquantur per horam ꝑ. dein exprimantur simplicia. succo expresso, per subsidentiam clarificato, adde sacchari æqualem quantitatem. hæc duo mixta simul, mediante balneo mariæ, misceantur, clarificantur, & evaporentur ad consistentiam extracti, seu massæ pilularum, ultimo addendo aquam stillatitiam, quæ mediante balneo mariæ abstracta est, & ad usum reserva.

Nota primo. Exinde fiunt syrupi, si ℥j. vel duæ addantur syrupi, sacchari clarificati ℥j. & in balneo mariæ permisceantur.

Nota primo.

Nota secundo. Exinde etiam fit vinum medicatum (uti absynthites, aut card. bened) si ℥j. vel altera, pintæ vini ad misceatur.

Nota secundo.

(V 3.)

CAP.

CAP. XIX.

Generalis ordo preparandi syrupos, rob. & mellita.

Nota bene **N**ota bene. Syrupi in tres classes dividuntur. prima est ex odoriferis, & colorem facile omittentibus. secunda, ex vegetabilibus vulgaribus, scilicet, quibus odor, & sapor, & color coctione non perit. tertia est acidorum: & quidem eorum, quæ colore albo prædita sunt, vel rubro.

Syrupi primæ classis sunt violarum, & fere omnium florum cæruleorum, ut & odoriferorum aromatum, ut corticum citri, cinnamoni, Gariophyllorum, &c.

ARTICULUS I.

Syrupus odoriferorum.

*Syrupus
odorifero-
rum.*

Rx. Flor. violarum quoscumque q.v.

Auferantur cauliculi virides. flores seorsim collectos aquæ calenti infunde. nota, quod aqua non debet ebullire, sed ferè ad ebullitionem deduci. macerentur simul, donec aqua frigesacta sit. liquorem exprime. huic liquori adde sacchari clarificati quantum satis, id est, quantum dissolvi possit. vel saccharum ad consistentiam tabellati coquatur cum aqua vulgari, id est, quando filum dat. dein liquor in sufficiente quantitate ei addatur ad consistentiam syrupi inde faciendam.

ARTICULUS II.

Syrupus odoriferorum, & aromatum.

*Syrupus
odorifero-
rum, &
aroma-
tum.*

*Rx. Cinnamom. vel
Cort. citri, vel
Cujuscumque aromatici ℥iij.
Vini gallici,
Aq. rosat. aa. pint. I.*

Destillentur simul, donec ℥v. circiter liquoris transferunt. remanentiam coque, vase aperto, ad mediæ partis consumptionem. colaturæ clarificatæ albumine ovorum adde, sacchari clarificat. ℔ij. coquan-

coquantur ad consistentiam spissiore. dein ab igne remoto adde, *aq. precedent. stillat. q. s.* scilicet, ut consistentiam syrupi retineat. & plerumque omnis aqua additur.

ARTICULUS III.

Syrupus vegetabilium vulgarium.

R. Herbas, flores, ligna, radices, cortices, &c.

Quorum odor non facile avolat. macerentur secundum eorundem duritiem. denique coquantur, colentur, & clarificentur, vel saccharo addito, vel liquor solus, & prout clarificatio fuerit facta vel saccharo vulgari, vel clarificato. deinde ad consistentiam syrupi reducitur coctione.

*Syrupus
vegetabi-*

ARTICULUS IV.

Syrupus acidorum.

Nota. Inter acida numerantur succi berberorum, ribesiorum, & granatorum. illi succi, quoniam colore rubro præditi sunt, colorem non variant sacchari, ideoque coqui possunt succi illi unâ cum saccharo ad consistentiam syrupi, sed syrupi succorum acidorum ex aceto, &c. quoniam albi expetuntur, requirunt saccharum ad consistentiam tabulati coctum. cui, ab igne remoto, additur succus ad consistentiam syrupi.

Nota bene. Quod omnes succi, & syrupi acidi, necessariò requirunt vasa terrea vitriata, quoniam metallica corrodunt, inde coloris & saporis, mutatio sæpius advenit.

*Syrupus
acidorum.*

ARTICULUS V.

Rob, mellita, & miva, vel gelatina.

Differentia inter syrupum, rob, & mivam, vel gelatinam, tantum in consistentia est. scilicet, syrupus est liquidissimus omnium, rob est spissioris consistentiæ, instar mellis virginei, miva, & gelatina, sunt consistentiæ adhuc spissioris: ita ut scindi possunt, & in cultro retineri.

*Rob, mel.
miva, vel
gelatina.*

CAP. XX.

CAP. XX.

*Modus generalis præparandi pilulas, extracta, &c.**Nota generalis super pilulas, & extracta conficienda.**Nota
primò.*

Nota primò. Pilulæ, quoniam medicamenta sunt, quæ citissime ab ægris fastidiuntur, summopere attendendum est, ut, in quàm minima dosi, quàm maximas exerant vires. rejiciendi ergo sunt pulveres in magna tantùm dosi purgantes, ut agaricus, folia fennæ, jalappa, turbith, &c. vel eorum extracta, loco simplicium, in usum adhibenda sunt, ut pro agarico, extractum, vel resina agarici. *Dosis pilularum rarius* ʒss. excedere debet.

*Nota
secundo.*

Nota secundo. Extracta potius facienda cum aqua communi, quàm cum spiritu vini sunt, (aqua communis partes viscosas extrahit: spiritus vini non attingit quidem viscosas, sed resinam tantum extrahit) idque ob duas præcipue rationes. Primò, quoniam extracta multò melius purgant, quàm resinæ. Secundo extracta mollioris consistentiæ permanent, ita ut semper inde pilulæ confici possunt. è contra resinæ, & omnia, mediante spiritu vini, extracta, temporis tractu duriora evadunt, ita ut potius in pulverem, quàm in pilulas reducantur.

*Nota ter-
tiò.*

Nota tertio. Omnia extracta mediantibus salibus. tam acidis, quàm alcalicis, facta, ex hisce confectionibus eliminantur, quoniam aëris injuriis nimium obnoxia sunt, & facillime liquefcunt ita ut, singulis fere diebus, consistentiam dilutiorem obtinant, & postea facillimè situm contrahunt.

*Nota
quarto.*

Nota quarto. Illa verò, vel succi inspissati, vel extracta, quæ fiunt è vegetabilibus acidioribus, hoc sequenti modo asservari possunt. videlicet, si primò ad consistentiam duriores reducantur, & postea eis vel oleum, vel spiritus vini, superfundatur ad supereminentiam latitudinis dig. per annum integrum asservari poterunt. imò si succis liquidis oleum superfundatur ad latitudinem circiter xix. digitorum, per idem tempus asservari queunt.

*Nota
quinto.*

Nota quinto. Duplex datur forma pilularum. una ex solis pulveribus cum melle. altera ex resinis, & gummatibus, vel ex iisdem ambobus, composita, ut plerumque in receptis doctorum est. compositio talis est.

ART I.

ARTICULUS I.

Pilula ex pulveribus composita.

In pulverem primò rediguntur omnia pulverizanda. dein adduntur guttulæ aliquot mellis, vel syrupi, vel succi, & tamdiu impastantur, donec in unam massam abeant. vel alio modo, mel ad consistentiam spissiore coquitur, ut manibus tractari possit. dein immiscentur pulveres, & calidè inde formantur pilulæ. sic etiam proceditur in pilulis ex terebinthina factis. nempe terebinthina ex aqua communi, vel convenienti liquore coquitur, donec nullum ferè odorem spargat. dein calidè immiscentur pulveres.

*Pilula ex
pulveribus com-
posita.*

ARTICULUS II.

Pilula ex resinosis composita.

In resinosis verò, primò, resina, vel gummi inconsistentiam molliorem redigitur mediante spiritu vini. dein admiscentur pulveres in s. q. secundum præscriptum. ultimò adduntur olea stillati-
tia, ut oleum carui, &c. ubi gummata ferulacea pilulas ingrediuntur, tunc resinæ cum pulveribus etiam pulverizantur, & gummi cum paucis aceto destillato ad consistentiam redacta admiscen-
tur.

*Pilula ex
resinosis
composita.*

CAP. XXI.

Trochiscos preparandi modus generalis.

Nota bene. Omnes pulveres simul, vel separatim, si necesse sit, (ut crocus, & gummata omnia pulverizari solita, myrrha, thus, storax, &c.) in pulverem minutissimum rediguntur. Dein admiscetur gummi solutum in aqua convenienti. gummata illa, quæ solent dissolvi, sint tragacanth. & arabic. ea simul tamdiu agitantur, donec simul in massam abeant. additur continuò aliquid aquæ rosarum. dein in planam formam rediguntur, vel in rotulas contorquentur; vel in globulos evolvuntur.

Notabene

(X)

CAP.

C A P. XXII.

*Modus generalis unguenta, & emplastra conficiendi,
in quibus pulveres, gum. ingrediuntur.*

Nota.

Nota. Omnia seba, axungia, & olea, simul liquefcunt : dein refrigerari permittuntur, donec duritiem : & consistentiam quandam, induunt. dein admiscetur, primum gummata soluta in aceto : postea pulvis herbarum, radicum, & seminum : tertio olea stillatitia : ultimo optimè, pistillo ligneo parumper calefacto agitantur, & continuantur, ut omnia in unam massam æqualem abeant. quæ deinde manibus oleo illitis malaxatur.

Nota bene

Nota bene. In quibus emplastris ingreditur crocus, vel alia tingentia, hoc modo proceditur. gummatis, in aceto solutis, primo, admiscetur crocus, vel aliud aliquod tingens : & tamdiu movetur spatulâ, donec colorem suum deponat in solutione illa, & dein, ut supra, proceditur.

C A P. XXIII.

Cadavera condiendi methodus.

A R T I C U L U S I.

Methodus prima condiendi cadavera.

*methodus
prima.*

R. Cadaver quodvis

Ex quo primitus eximatur intestina, viscera, cerebrum, aliasque partes molliores, ponatur postmodum in cysta plumbea, quæ commodè cadaver comprehendere potest, affundatur cadaveri.

Oleum terebinthinæ lucidum.

Quousque superemineat, relinquaturque cadaver in eo statu per xlv. dies, vel donec oleum partes musculosas bene penetraverit, eximatur tunc cadaver, & abluatur spiritu vini, locoque sicco reservetur.

Methodus secunda.

*methodus
secunda.*

*R. Spiritus salis, cum bolo preparati, & optimè dephlegmati p. j
Alcohol vini purissimi p. iij.*

Quæ circulando, & destillando sæpius ita uniantur, ut omne corrosi-

rosivum spiritus salis per dulce sulphur spiritus vini fit mitigatum , & dulcesfactum , obtinebis liquorem valde temperatum , in quo animalia filo aspersa per longum temporis spatium ab putredine præservari possunt.

Methodus tertia.

℞. *Salis communis*

Aluminis aa. p. aq.

*methodus
tertia.*

Diffolvantur in sufficienti quantitate aquæ pluriæ , & coquantur super ignem , donec leviter simul ebulliant , in quo lixivio cadaver condiendum sæpius emergatur , & subito extrahatur , quousque pori salis sunt referti , sed hoc vitii methodus hæc habet , quod aërem humidum ferre nequeunt corpora condienda.

ARTICULUS II.

Conservatio viscerum.

Nota bene. Quod si viscus aliquod conservare volueris , primitus illud infletur , & per seringam aqua tepida injiciatur , & eluatur omnis sanguis manibus molliter tractando inter duo lintea , postmodum eluatur spiritu vini , donec spiritus vini sanguineus non rediat , quod si in forma sicca ut appareant , volueris , alumine pulverisato aspergatur. in forma verò humida conservare si animus sit tibi , iungantur oleo terebinthinæ lucido.

ARTICULUS III.

Mumia artificialis.

℞. *Carnis hominis violentâ morte perempti q. v.*

In taleolas conscindito ; quas per horas xxiv. in sufficienti quantitate spiritus salis macerato. postmodum inter lintea complicata exiccato , & myrrhâ alcoholizatâ fricando imprægnato , quantum fieri potest : filoque trajicito , eâ conditione , ne se mutuo contingant , & aëre libero exponito , præsertim septentrionali , donec perfectæ exiccatae sint. ita enim obtinebis mumiam per balsamum myrrhæ , & salis conditam.

*Mumia
artificialis.*

Cujus tincturam si desideraveris , procedito , ut dictum in generali

(X 2)

Tinctura nerali methodo tincturas extrahendi, nempe
mumialis ℞. *Mumia preparata. q. p.*

Huic affunde alcohol vini ad eminentiam trium, vel quatuor digitorum transv. stent in digestionem, donec sp. vini sanguineam extraxerit tincturam, quam decanta, & seorsim reserva, novumque sp. mumiae affundito, & digerito, ut prius, & hoc continua, donec omnes tincturae extractae sint. tincturas confunde, & in balneo mariae spiritum vini auferto ad balsami liquoris consistentiam. ita enim praeparatam habes veram tincturam mumialem.

Vires.

Vires. Hujus tincturae vires sunt magnae in internis laesionibus, in marasmo, in haemorrhagia pulmonum, longèque praestat mumiis omnibus alio solo ad nos delatis, quippe quod paretur ex carne à corpore spiritu volatili, sulphure, & sale abundante (in quibus scil. tota efficacia mumiae consistit) exempta: cum extraneae illae mumiae parentur saepissime ex corporibus sub arenis exiccatis à vegementi solis calore in desertis arabiae, vel à carne ex corporibus eorum, qui languido morbo, diuturnave aegritudine extincti fuere, haud secus ac lampas, cui deficit oleum, lucem quasi dubiam praebet, & pro tempore languescens, tandem penitus extinguatur.

Dosis.

Dosis. Hujus in vehiculo convenienti à gutt. xv. ad xxx.

CAP. XXIV.

Methodus praeparandi furnos.

ARTICULUS I.

Lutum pro farnis extruendis.

Lutum
pro furnis

℞. *Argilla communis part. j.*

Arena. part. ij.

Calcis part. ℥.

Malaxentur, & incorporentur simul, mediante aqua communi, ut in liquidiores formam abeant. tunc lutum sufficit majoribus furnis extruendis. minoribus verò, & portatilibus, sequens applicandum. ℞. *Argilla part. j.*

Calcis part. iij.

Arena q. s.

Misce,

Misce simul cum aqua communi, donec justam consistentiam acquisiverit, & donec non amplius digitis adhæreat.

ARTICULUS II.

Furnorum vitrificatio.

Inferior furnorum pars, si vitrificata, vel durissima expetatur, sequenti mixturâ obtinebitur. *Furnus vitrificatus.*

℞. *Arenæ pulverisatæ*, vel
Silicis pulverizator. part. 1.
Argillæ comm. part. 3.
Minii part. ij.
Aq. communis q. s.

Ut in formam pulpæ tenuioris reducatur. hac mixtura inferior pars furni obducatur, & postquam planè exiccatus fuerit furnus, ignem in eo strue sat violentum, ex carbonibus lignorum, & erit vitrificatus, ita ut nunquam postea fissuram admittat.

ARTICULUS III.

De Furnorum structura.

Nota. Quatuor præcipuè furnorum dantur genera. primò, cil. furni portatiles. secundò, furni ignis aperti. tertio, furnus fusorius. quartò, furnus arenæ, balnei mariæ, vesicæ, &c. qui intermedium aliquid admittunt, ne immediatè vasa destillatoria lambat ignis. *Structura furnorum*

Furni portatiles pro varia intentione, diversimodè fiunt. duplices verò plerumque sunt generis, vel qui, mediante lampide, vel qui, mediantibus carbonibus, destillationem perficiunt. illi qui lampade instruuntur, tantum foramen inferius requirunt, per quod flamma recipi potest. attendendum verò in positione lampadis, ut si ignis, vel flamma vehementior requiratur, ut in extremo acumine, tanquam in puncto, attingat vas destillatorium, quoniam si immediate flamma, in medio circiter, lambat vas, citissime fuliginem ex vehemente illa reverberatione deponit. ubi verò acumine tantum pertingit, facilius fugantur illi fumi, aliàs flamma suffocatur. Qui vero furni, mediante igne solo, requirunt omnes illas partes, quas furni majores obtinent, ut cinerarium, focum, &c. quas in majoribus explicabimus.

(X 3)

ARTI-

ARTICULUS IV.

*Methodus præparandi furnos minores portátiles.*Furni
minores.

Fundus fiat furni ex lapide quadrato, cui tres lapides ejusdem magnitudinis approprientur. mediam partem cinerarii loco extruere, ita ut duorum digitorum latitudinem ob unaquaque parte cinerarium angustius fiat, cum duobus lapidibus annexis. super hos duos lapides craticula è quatuor filamentis ferreis digiti latitudine à se invicem distantibus circum circa. postea cum calce viva, & argilla, oblinantur, ut sensim angustius fiat veru, seu craticula, filamentum, & latior in supremitate furnus maneat. trium postea digitorum lapis super cinerarium ponatur, suprapositis ab utraque parte lapillis convenientibus, ut instar ostii loco fiat. dein recipiatur olla, seu testa quæcumque, & hisce lapidibus, cum aliis minoribus, superponatur. & annectatur, relictis spiraculis duobus in posteriore parte, fumo, & flamma, egrediendis.

ARTICULUS V.

Furni
maiores.*Præparatio furnorum majorum pro vesica excipienda.*

Primò fiat cinerarium à tribus lapidibus sibi invicem suprapositis. ostium verò cinerarii octo circiter pollicum latitudinem obtineat. interius latius sit, quam exterius, ut tantò majorem aëris, & cineris copiam admittere possit. deinde ponatur craticula duobus lapidibus sibi invicem suprapositis. quatuor dein lapides declives super craticulam ponantur. dein fiat ostium foci ex duobus lapidibus. occludatur postea superposita lapide. dein vesica, vel olla ferrea, superponatur, & undique in altum extruatur furnus, relictò duorum digitorum, ad minimum, spatio circum circa vas. inferior fundus vasis arctissime claudatur, relictò in posteriore parte, unico tantum spiraculo flammæ egrediendæ, quod proximè adstat camino, & mediante latere transversò à camino separetur, ita ut in continuo circulo ingrediens flamma vas lambere cogatur, antequam per caminum adscendere queat, maximè verò vesica. hanc tantum differentiam obtinent inter minores, ut ad trium lapidum transversorum latitudinem immediatè igni incumbant, absque ullis lapidibus intermediis.

ARTI-

ARTICULUS VI.

*Præparatio furni ignis aperti, vel fusorii scilicet,
vel destillatorii.*

Furni fusorii cinerarium altius, & parumper angustius requirunt, *Furni fu-*
quàm cæteri furni. focus ad modum ovi internè construatur, ita ut *sorii.*
latior pars sit ad craticulam, angustior ad supremam partem, fu-
praposis postea pipis, ad altitudinem duorum pedum. ostium tum
latum fiat, ut crucibulum eximi, & imponi queat. crucibula sem-
per altiora imponantur, quàm craticula est, ut fundus vasis eam-
dem ignis vim, quàm supremitas obtinere possit.

Furni destillatorii ad eamden fere normam extruuntur, nisi *Furni de-*
quod cinerarium, & focus cum præcedentibus idem sit. in sum- *stillatorii.*
mitate caminus sit trium lapidum altitudine, super quos quartus
ad occludendum egressum flammæ rectum, ut tanquam reverbe-
rio exitus illi pateat.

Furni digestionis nullo foco indigent, sed tantum cinerario, cui *Furni di-*
ignis digestivus imponitur ex optimè incluso, & lutato cinerario *gestionis.*
ignis ad minimum per xij. horas perdurare possit. regimen ignis
in cinerario dependet, prout enim hoc magis, vel minus occludi-
tur, eò vehementius, vel imbecillius, ignis movetur. ostium fo-
ci, ubi ignis requiritur vehemens, arctè occludatur, ne aëri per
cinerarium ingresso, exitus per illud pateat. spiracula in supremitate
sint convenientia, ad minimum, in furnis ignis aperti, quatuor
digitorum latitudinem obtineant: in vesicis, & ollis, ad minimum
trium digitorum: in furnis minoribus portatilibus digiti unius: in
furnis digestionis, digiti medii latitudo circum circa quartam par-
tem vasis relinquatur.

ARTICULUS VII.

Lutum pro fissuris vitri.

Pro vitris verò fissis, & quæ rimam contraxerunt lutandis, & *Lutum pro*
consolidandis, sequens præparato lutum. *vitris.*

℞. *Albuminis ovorum* q. p. cui adde
Menii subtilis. triti q. s.

Ad

Ad formam pultis, quo illinatur linteum, & fissuræ applicatur, vel

℞. *Lytharg. auri*

Vitri veneti in subtil. pulv. triti

Vernicis a. t.

Terantur in porpheryte cum pauxillo *olei lini*, & hac mixturâ linteâ illinato, & fissuris applicato. vel:

℞. *Calcis vivæ p. ij.*

Lytharg. aurip. j.

Terantur in subtibissimum pollinem, iisque adde tantum *verniciis* calidæ, ut in pulvem redigi queant, & procedito, ut prius

ARTICULUS VIII.

Lutum ad vasa sigillanda.

*Luta ad
vasa sigil-
landa.*

Ad vasa verò sigillanda in circulationibus per pellicanos, vel phiolas

℞. *Vitri veneti p. v.*

Succini pulver. p. ij.

Boracis p. j.

Redigantur cum f. q. *spiritus vini* in massam mollem, quâ vitra sigillanda obturentur, & mox cum ferro candente fundantur. vel.

℞. *Colophonia,*

Cera flava aa. ℥ij.

Colliquantur in fictili, his adde *Farina laterum ℥iv.*

Temperentur exacte. vel

℞. *Albuminis ovor. conquassator. q p.*

Quo illinito linteum, & antequam exiccetur, adspargito *calcem vivam*, & subito commissuris vitrorum, applicato: quod si simplex involutio non sufficiat, bis, terve, iterare poterit, in destillatione illorum, quæ fætorem dispergunt insignem.

ARTICULUS IX.

Lutum pro vasis loricandis.

*Lutum
pro vasis
loricandis.*

℞. *Argilla pinguis ℥i. Arena ℥ij. Battitura ferri.*

Vitri Veneti in subt. pollin. trit. aa. ℥ij.

Capitis mortui vitrioli ℥i℥.

Temperentur cum aqua salsa in formam luti tenacis.

F I N I S.

I N D E X

I N D E X

Capitum, & Articulorum; Medicamentorum, eorumque Dofium.

CAPUT I.

DE tincturis, seu elixiriis ex
vegetabilium regno extra-
hendis. I

ARTICULUS.

1. Elixir anodinum.	5	8. Essentia anodina ex opio.	13
Dosis à gutt. iij. ad 3ß.		Dosis à gutt. ij. ad viij.	
2. Elixir antivenerinum.	6	Tinctura opii.	ib.
Dosis à gutt. iij. ad 3j.		Dosis. ad cochl. j.	
3. Elixir camphora.	7	9. Essentia anti-hysterica.	ib.
Dosis à gutt. ij. ad viij.		Dosis a gutt. iij. ad 3ß.	
Spiritus camphoratus.	ibid.	10. Essentia asthmatica.	14
Linimentum in apoplexia.	8	Dosis a gutt. x. ad 3ij.	
Mixtura in capitis dolore.	ib.	11. Essentia benzoin, processus pr.	ib.
4. Elixir menstruale seu uterinum.	ib.	Processus alter.	15
Dosis à 3ß. ad 3ij.		Processus tertius.	ib.
5. Elixir proprietatis paracelsi.	9	12. Tinctura florum benzoin.	16
Dosis à gutt. xij. ad xxx.		Dosis a gutt. iv. ad xx.	
Elixir prop. paracel. cum sale vo-		13. Tinctura castorei.	ib.
latii oleoso nobilitatum.	10	Dosis a gutt. iv. ad xxx.	
Dosis à gutt. viij. ad xx.		14. Tinctura cinnamomi.	17
Elixir prop. paracel. cum acido.	ib.	Dosis est 3ß.	
Dosis à gutt. viij. ad xx. vel 3ß.		15. Tinctura corallorum.	ib.
6. Elixir vite.	11	16. Tinctura seu essentia gariophyl.	18
Dosis à gutt. 3j. ad 3j.		Dosis est aliquot guttar.	
7. Essentia alexipharmaca, & bezoar-	ib.	17. Tinctura pro coloribus gemmarum	
dica.		artificialium.	ib.
Dosis à gutt. iij. ad 3ij.		18. Tinctura insectorum.	19
		Tinctura cantharidum.	ib.
		Dosis a gutt. iij. ad xx.	
		Dosis pulv. a gr. j. ad iv.	
		Tinctura vermium majalium.	ib.
		dosis a gutt. x. ad xxx.	
		19. Tinctura Kermes.	20.
		(Y)	20. Tinc-

INDEX CAPITUM, & ARTICULORUM,

20. Tinctura ligni acanthini.	ib.	dosis a gutt. iij. ad iv.	
21. Tinctura ligni campeccii.	ib.	3. Aurum fulminans.	ib.
22. Tinctura, seu essentia mactris.	21	4. Amalgama solis.	33
Dosis est aliquot guttarum.		5. Azoth solificatum.	ib.
23. Tinctura mellis.	ibi	dosis a gr. ij. ad v.	
dosis a cochl. s. ad cochl. i.		6. Preparatio solis musivi.	34
24. Tinctura opio.	ib.	7. Crocus solis.	ib.
dosis in infant. a gutt. x. ad 3i.		Dosis a gr. ij. ad iv. vel vi.	
in adultis cochl. i. ad iij. iv. v.		8. Methodus eliciendi sol. ex luna.	35
Tinctura opii cum succo cydonior.		9. Amalgama lune.	ib.
preparata.	23	10. Calx lune.	36
25. Tinctura, seu essentia regia.	ib.	11. Luna hydragoga angeli sala.	ib.
Aqua odorifera.	24	dosis a gr. iij. ad vi. vel x.	
Aqua vite ambrata.	ib.	12. Preparatio lune musive.	37
26. Tinctura rosarum.	25	13. Calx, sive crocus martis.	ib.
dosis est 3i. vel ij.		14. Crocus martis aperiens, & ad-	
Tinctura omnium florum cordia-		stringens.	38
lium.	ib.	dosis est a 3i. ad 3ss.	
27. Tinctura succini simplex.	ib.	15. Regulus martis.	39
Tinct. cum circulato paracelsi.	26	16. Flores martis.	ib.
Processus alter.	ib.	dosis 3ss. ad gr. xv.	
dosis a gutt. x. ad xxx.		17. Tinctura martis simplicissima.	40
28. Tinctura sulphuris.	27	dosis a gutt. vi. ad viij.	
dosis a gutt. xij. ad xxx.		18. Essentia martis.	ib.
Balsamum sulphuris.	ib.	dosis est cochl. s.	
dosis a gutt. x. ad xx.		19. Mars potabilis.	41
Magisterium sulphuris.	28	dosis a gr. vi. ad xvj. 3i.	
dosis a gr. iij. ad 3i.		Martis specificum.	ib.
29. Tinctura dia-sulphuris.	ib.	dosis quantum cuspidi cultri conti-	
30. Tinctura hypocratica.	29	neri potest.	
		20. Lapis hematitid. artificialis.	42
		dosis a gr. iv. ad xij.	
		21. Tinctura martis volatililis aperi-	
		ens.	
		dosis a gutt. x. ad xxx.	
		Tinctura martis adstringens.	43
		dosis a gutt. v. ad x.	
		Crocus martis.	ib.
		dosis a gr. v. ad x.	

CAPUT II.

De variis metallorum calcinationi-
bus & reductionibus in vitriola,
& crocos. ib.

ARTICULUS

1. Calx solis.	31
2. Tinctura solis.	32

22. Vi-

MEDICAMENTORUM, eorumque DOSIUM.

22. Vitriolum, chryſtalli, & ſpiritus veneris.	44	3. Antimonium diaphoreticum.	ib.
Calx veneris.	ib.	dofis eſt a ℥ſ. ad ʒſ.	
23. Aſ, & plumbum uſtum.	ib.	4. Sulphur antimonii.	55
24. ſpiritus veneris.	45	dofis eſt gr. iij.	
25. Tinctura veneris.	ib.	5. Flores antimonii albiſſimi.	56
dofis a gutt. vj. ad xx.		dofis gr. iij. ad iv.	
26. Calx ſaturni, ſeu minium.	ib.	6. Flores Antimonii rubri.	ib.
27. Ceruſſa ſaturni.	46	dofis gr. iij.	
28. ſaccharum, ſeu magiſterium ſaturni.	ib.	7. Antimonium calcinatum.	57
dofis eſt pro re natâ.		8. Vitrum antimonii hyacinthium.	ib.
29. Baſam. ſaturni rubicundum.	47	dofis in ſubſ. gr. iij. ad iv.	
30. Baſ. ſaturni Marte nobilitatum.	48	in inf. gr. vi. ad viij.	
dofis a gr. iv. ad gr. x.		2. Sapa, ſeu pilula vomitiva antimonii.	58
31. Baſamum ſacchari ſaturni.	ib.	dofis ſepè ʒij. a d ʒiij.	
dofis a gr. j. ad vj.		10. Tinctura antimonii.	ib.
32. Baſamum ſaturni anti-podagricum.	49	dofis a gutt. v. ad xv.	
dofis a gutt. ij. ad xij.		pulv. a gr. ij. ad vi.	
33. Baſamum ſaturni anodynum.	ib.	Crocus ſolis.	59
34. Oleum ſeu liquor, & tinctura ſaturni.	50	11. Pulvis emeticus ex vitro antimonii correctus.	60
Collyrium.	ib.	dofis in ſubſ. a gr. iij. ad vi.	
35. Amalgama jovis, & ſaturni.	51	in inf. a gr. iv. ad x. vel xx,	
36. Præcipitatio jovis, & ſaturni.	ib.	12. Regulus antimonii martialis.	ib.
37. Regulus jovis.	ib.	dofis in inf. a ℥ſ. ad ʒi.	
Regulus Antimonii jovialis.	ib.	vini ab ʒſ. ad ʒiſſ.	
CAPUT III.		Sulphur auratum ex ſcoriis ant.	61
		dofis in infantibus a gr. ſ.	
De antimonii calcinatione, ſublimatione, &c.	52	in adult. ad gr. vi. vel viij.	
ARTICULUS		Liquor aureo flavus.	ib.
		Tinctura ex ſcoriis antimonii.	ib.
1. Calcinatio antimonii, inde hæpar.	ib.	Pocula vomitum cientia.	62
2. Crocus metallorum.	ib.	Stannum argentum colore ref.	ib.
dofis in ſubſ. gr. iv.		13. Pulvis antihecticus.	ib.
in infuſo gr. viij. vel x.		dofis a gr. v. ad vi. vel viij.	
Haſtus vomitivus.	53	14. Regulus antimonii medicinal.	63
		dofis a gr. xv. ad xxv.	
		Pulvis ſudorificus.	64
		Bolus ſudorificus.	ib.
		Mixtura ſudorifica.	ib.
		(Y 2)	15. Tin-

INDEX CAPITUM, & ARTICULORUM.

15. <i>Tinctura metallorum.</i>	ib.	3. <i>Turbeth minerale.</i>	ib.
<i>Dosis a gutt. x. ad xxx.</i>		<i>dosis a gr. v. vel viij.</i>	
16. <i>Balsamum sulphuris antimon.</i>	65	<i>Processus secundus.</i>	81
<i>dosis à gutt. v. ad x.</i>		<i>Turbeth minerale correctum.</i>	ib.
17. <i>Baiyrum antimonii.</i>	66	<i>Bolus vomitivus.</i>	82
18. <i>Mercurius vitæ.</i>	67	<i>Unguentum ad maligna ulcera cu-</i>	
<i>dosis in subf. a gr. ij. ad iv.</i>		<i>randa.</i>	ib.
<i>in inf. ad gr. vj.</i>		<i>Unguentum aloë-hepaticum.</i>	ib.
<i>Infusio mercurii vitæ.</i>	ib.	4. <i>Mercurius coagulatus.</i>	ib.
<i>dosis ab ℥ss. ad ℥jss.</i>		5. <i>Mercur. diaphoreticus fovialis.</i>	83
<i>Mercurius vitæ securatus.</i>	ib.	<i>dosis a gr. iij. ad x.</i>	
<i>dosis in subf. a gr. iv. ad viij.</i>		<i>Bolus sudorificus.</i>	ib.
19. <i>Mercurius vitæ correctus.</i>	68	6. <i>Mercurius diaphoreticus, & pur-</i>	
<i>dosis a gr. iij. ad vj. vel viij.</i>		<i>gans.</i>	84
20. <i>Spiritus vitrioli philosophus.</i>	69	7. <i>Mercur. per se diaphoreticus, &</i>	
<i>dosis est gutt. iij. vel iv.</i>		<i>purgans.</i>	85
21. <i>Bezoardicum minerale.</i>	ib.	<i>dosis a gr. iij. ad v.</i>	
<i>dosis a gr. v. ad xv.</i>		8. <i>Mercur. præcipitatus aureus, seu</i>	
<i>Bolus sudorificus.</i>	70	<i>solaris.</i>	ib.
<i>Pulvis sudorificus.</i>	ib.	<i>dosis a gr. v. ad x.</i>	
22. <i>Bezoardicum minerale sine subli-</i>	ib.	9. <i>Laudanum mercuriale.</i>	86
<i>mato.</i>		<i>dosis a gr. i. ad iij.</i>	
<i>dosis a gr. iij. ad xij.</i>		10. <i>Mercurius sublimatus corros.</i>	87
23. <i>Spiritus nutri bezoardicus.</i>	71	11. <i>Sublimatus dulcis.</i>	ib.
24. <i>Cinnaberis antimonii.</i>	ib.	<i>dosis a gr. viij. ad xij.</i>	
<i>dosis sunt gr. ij. aut iij.</i>			

CAPUT IV.

De Mercurii calcinatione, præci-
pitatione, sublimatione, &c. 72

ARTICULUS

1. *Mercurius precipitatus albus.* 78
dosīs a gr. iij. ad vj.
Mercurius precipitatus ruber. ib.
dosīs a gr. ij. ad vj.
Unguentum ad scabiem. 79
Emplastrum ad tophos venereos. ib.

2. *Mercurius precipitatus diversi*
coloris. 80

C A P. V.

De falibus volatilibus, ex anima-
lium regno eductis. 90

ARTICULUS.

I. *Sal volatile in forma sicca.* 94
disis a gr. viij. ad ℥j. Sal

MEDICAMENTORUM, eorumque DOSIUM.

<i>Sal volatile in forma humida, seu spiritus.</i>	ib.
<i>dosis a gutt. xx. ad 3j.</i>	
<i>Oleum sale volatili foetum.</i>	95
<i>dosis a gutt. ij. ad xij.</i>	
<i>Linimentum.</i>	96
2. <i>Sal volatile urine.</i>	ib.
<i>dosis, ut supra dictum,</i>	
3. <i>Sal volatile aromaticum per destillationem.</i>	97
<i>dosis a gutt. x. ad xx. vel xxx.</i>	
<i>Sal volatile oleosum per destil.</i>	98
<i>dosis a gutt. x. ad xxx.</i>	
<i>Sal volatile aromaticum per digestionem.</i>	ib.
<i>dosis a gutt. x. ad xxx.</i>	
<i>Sal volatile aromaticum extemporarium.</i>	ib.
<i>dosis a gutt. x. ad xxx.</i>	
4. <i>Sal volatile oleosum uterinum.</i>	99
<i>dosis a gr. x. ad xx.</i>	
5. <i>Sal volatile oleosum cephalicum.</i>	100
6. <i>Sal volatile oleosum antisebrile, & stomachicum.</i>	ib.
7. <i>Sal volatile oleosum per se, sine additione salium volatilium.</i>	ib.
8. <i>Sal volatile fuliginis.</i>	101
<i>dosis aliquot gr.</i>	
9. <i>Oleum succini.</i>	ib.
<i>dosis a gutt. iij. ad xv.</i>	
<i>Sal volatile succini.</i>	102
<i>dosis a gr. x. ad xx.</i>	
10. <i>Volatilizat. salium fixatorum.</i>	103
11. <i>Fixatio salium volatilium.</i>	ib.
<i>dosis a gr. vj. vel viij.</i>	

CAPUT VI.

De spiritibus acidis salis communis, & nitri, &c. 104

ARTICULUS

1. <i>Spiritus acidus salis communis.</i>	107
<i>dosis a gutt. ij. ad vj. vel viij.</i>	
<i>Spiritus acidus nuri.</i>	101
<i>dosis a gutt. iij. ad viij. ad x.</i>	
2. <i>Spiritus acidus salis communis, & nitri per additionem fermenti accerrimi.</i>	ib.
<i>dosis gr. iij. ad viij.</i>	
3. <i>Sal mirabile glauvberi.</i>	109
4. <i>Rectificatio spir. salis, & nitri.</i>	110
5. <i>Spiritus salis, & nuri dulcis.</i>	ib.
<i>dosis a ʒss. ad ʒj.</i>	
6. <i>Spiritus salis volatilis dulcis.</i>	111
<i>dosis a gutt. x. ad xx.</i>	
7. <i>Sal decrepitatum.</i>	ib.
8. <i>Terra virgo.</i>	111
9. <i>Lapis buileri.</i>	ib.
10. <i>Regeneratio salis communis.</i>	113
11. <i>Nitrum alcalisatum.</i>	113
12. <i>Liquor nitri, seu alcahest glauvberi.</i>	ib.
13. <i>Nitrum vitriolatum.</i>	114
<i>dosis est ʒss.</i>	
14. <i>Nitrum fulminans.</i>	ib.
15. <i>Lapis prunelle.</i>	115
<i>dosis est ʒss. ad ʒj.</i>	
16. <i>Nitrum nitratum.</i>	ib.

CAPUT VII.

De vitrioli præparationibus. 116

ARTICULUS

1. <i>Vitriolum calcinatum.</i>	ib.
2. <i>Spiritus volatilis vitrioli.</i>	117
<i>dosis a gutt. vj. ad xx.</i>	
<i>Oleum vitrioli.</i>	118
3. <i>Vitriolum martis.</i>	ib.
<i>Dosis a gr. v. ad x. vel xv.</i>	

(Z)

Aqua

INDEX CAPITUM, & ARTICULORUM,

<i>Aqua spadana artificialis.</i>	ib.
4. <i>Sal album vitrioli.</i>	119
5. <i>panacea ex vitriolo.</i>	ib.
<i>dosis a gr. iij. ad v.</i>	
6. <i>Oleum vitrioli volatile, & dulce.</i>	120
<i>Dosis a gutt. xv. ad xx.</i>	
7. <i>Sal vomitivum vitrioli.</i>	121
<i>dosis est ʒj.</i>	

CAPUT VIII.

De salis ammoniaci præparationibus.	ib.

ARTICULUS.

1. <i>Spiritus salis ammoniaci.</i>	ib.
<i>dosis a ʒss. ad ʒj.</i>	
2. <i>Flores salis ammoniaci.</i>	122
<i>Dosis est ʒss.</i>	

CAPUT IX.

De arsenici præparationibus.	123

1. <i>Arsenicum fixatum.</i>	ib.
2. <i>Magnes arsenicalis.</i>	124

CAP. X.

De sulphuris præparatione.	

ARTICULUS

1. <i>Tinctura, balsama, & magisterium sulphuris, vide</i>	65
2. <i>Flores sulphuris.</i>	127
<i>dosis est ʒj. ad ʒss.</i>	
3. <i>Oleum sulph. per campanam.</i>	128
<i>Dosis à gutt. ij. ad vj.</i>	
4. <i>Spiritus sulphuris per destillationem.</i>	129
<i>dosis aliquot gutta.</i>	
5. <i>Balsamus sulphuris compositus anti-pestilentialis.</i>	130

CAPUT XI.

De tartari præparatione.	ib.

ARTICULUS.

1. <i>Sal tartari.</i>	ib.
<i>Processus secundus.</i>	131
<i>dosis a gr. iij. ad xij.</i>	
2. <i>Oleum tartari per deliquium.</i>	ib.
<i>Dosis a gutt. vj. ad ʒss.</i>	
3. <i>Spiritus, & oleum tartari per destillationem.</i>	ib.
<i>dosis aliquot gutta.</i>	
4. <i>Sal tartari fixum.</i>	132
<i>dosis est ʒss.</i>	
5. <i>Sal volatile tartari.</i>	133
<i>dosis aliquot gutta.</i>	
6. <i>Spiritus tartari, & urina volatilis.</i>	ib.
<i>Dosis à gutt. iv. ad x.</i>	
7. <i>Spiritus tartari hydragogus.</i>	134
<i>Dosis a gutt. v. ad xx.</i>	
8. <i>Cremor & chrystalli tartari.</i>	135
<i>dosis a ʒij ad ʒj.</i>	
9. <i>Tartarus vitriolatus.</i>	136
<i>dosis a gr. vj. ad xv. & ʒj.</i>	
10. <i>Tartarus emeticus.</i>	ib.
<i>dosis a gr. iij. ad vi.</i>	
11. <i>Balsamum samech paracelsi.</i>	137
<i>dosis salis a ʒss. ad ʒi.</i>	
<i>tinctura a ʒi. ad ʒss.</i>	

CAP. XII.

De oleis, aquis, & spiritibus ardentibus ex vegetabilium regno extrahendis.	ib.

ARTICULUS

1. <i>Olea destillata.</i>	140
2. <i>Oleum cera, & omnium pinguedinum in genere.</i>	ib.
3. <i>Oleum pinguedinis humane.</i>	141
4. <i>Olea per infusionem.</i>	142
5. <i>Oleum otalgicum.</i>	ib.
6. <i>Oleum sarcaticum magistrale.</i>	ib.
7. <i>Aqua</i>	

MEDICAMENTORUM, eorumque DOSIUM.

7. *Aqua simplices destillata.* ib.
8. *Aqua stillatitia ex tempore.* 143
9. *Aqua composita destillata.* ib.
10. *Aqua benedicta Rulandi.* 144
dosis a ʒij. ad ʒʒ.
11. *Aqua vite aurea Rulandi.* ib.
12. *Aqua calcis Rulandi in ambu-*
stis. 145
13. *Aqua regia.* ib.
14. *Aqua odontalgica Rulandi.* ib.
Processus secundus. 146
15. *Spiritus destillati.* ib.
16. *Spiritus cochlearie compositus.* ib.
dosis a est ʒʒ. ad ʒj.
17. *Spirit. ad omnes obstructionib.* 147

C A P. XIII.

De salibus ex vegetabilibus edu-
cendis. 148

ARTICULUS

1. *Sal lixivum, seu fixum planta-*
rum. 148
dosis a ʒʒ. ad ʒj.
2. *Sal essentiale plantarum.* 149
Dosis ʒi.

C A P. XIV.

Modus generalis præparandi om-
nia balsama. ib.

ARTICULUS

1. *Balsama odorifera.* 150
Balsamum rutæ odoriferum. ib.
2. *Balsama vulneraria.* 151
3. *Balsamum Italicum.* ib.
Dosis instar nucis moschate.
4. *Balsama stillatitia.* 152
5. *Balsama mixta.* ib.

C A P. XV.

De resinarum præparatione. 153

ARTICULUS

1. *Resina jalappa, scammonii, &c.* ib.
Dosis res. jalap. à gr. iv. ad xij.
scammon. à gr. iij. ad viij.
agarici a gr. iv. ad x.
2. *Scammonium, seu diagridium cor-*
rectum. ib.
dosis a gr. iij. ad viij. vel xij.

C A P. XVI.

Aceta conficiendi modus. 154

ARTICULUS

1. *Acetum mellis, vel sacchari.* ib.

C A P. XVII.

Modus condiendi. 155

ARTICULUS.

1. *Condita amara.* 156
2. *Condita fragrantia.* ib.

C A P. XVIII.

Conservarum præparandi metho-
dus. 157

ARTICULUS

1. *Conservæ vulgares.* ib.
2. *Conservæ, ex quibus syrupi, ut &*
vina medicata effici possunt. ib

C A P. XIX.

Generalis ordo præparandi syro-
pos, rob. & mellita. 158

ARTICULUS

1. *Syrupus odoriferorum.* ib.
2. *Syrupus odoriferorum, & aroma-*
torum. ib.
3. *Syrupus vegetabilium vulga-*
rium. 159
4. *Syr-*

(Z 2)

INDEX CAPITUM, & ARTICULORUM, &c.

4. *Syrupus acidorum.* ib.
5. *Rob. mellita, & mirra, vel gelatina.* ib.

C A P. XX.

Modus generalis præparandi pilulas, extracta, &c. 160

ARTICULUS

1. *Pilula ex pulveribus composita.* 161
2. *Pilula ex resinosis composita.*

C A P. XXI.

Trochiscos præparandi modus generalis. ib.

C A P. XXII.

Modus generalis unguenta & emplastra conficiendi. 162

C A P. XXIII.

Cadavera condiendi methodus. ib.

ARTICULUS

1. *Methodus prima.* 162

Methodus secunda. ib.

Methodus tertia. 163

2. *Conservatio viscerum.* ib.

3. *Mumia artificialis.* ib.

Tinctura mumialis. 164

dosis a gutt. xv. ad xxx.

C A P. XXIV.

Methodus præparandi furnos. ib.

ARTICULUS

1. *Lutum pro furnis.* ib.

2. *Furnus vitrificatus.* 165

3. *De furnorum structura.* ib.

4. *Furni minores.* 166

5. *Furni majores.* ib.

6. *Furni fusorii.* 167

Furni destillatorii. ib.

Furni digestionis. ib.

7. *Lutum pro fissuris vitri.* ib.

8. *Luta ad vasa sigillanda.* 168

9. *Lutum pro vasis loricandis.* ib.

F I N I S.

P R A X I S C H Y M I A T R I C A R A T I O N A L I S, D E M O N S T R A N S,

Qua in re singularum partium consistat operatio,
per quam Causam tollatur, & per quænam Remedia
(utpote CHYMICALIA vegetabilibus justâ me-
thodô mixta) possit restitui.

*Cum triplici INDICE, uno Capitum, altero Reme-
diorum, tertio Simplicium, ad calcem
adjecto.*

LUGD. BATAV.
Apud JACOBUM MOCQUE, A^o. 1687.

P R A X E O S CHYMIATRICAÆ.

CAPUT I.

De APOPLEXIA.

§. I.

Definitio.

POPLEXIA est sopor plerumque subitaneus, in quo patiens etsi vehementer concussus & vellicatus, nec sentit, nec se movet, cum respiratione difficili,

§. 2. *Pars affecta* est cerebrum & præcipue principia ejus nervorum.

Pars affecta.

Differentia.

Symptomata ordinaria.

§. 3. *Differentia* est duplex pituitosa vel sanguinea.

§. 4. *Symptomata essentialia* sunt, 1. æger subito vel sensim concidit, 2. Motus & sensus est abolitio, 3. Restat sola respiratio sed valde difficilis, 4. Æger dormit profunde, imo stertit, & ad nullas voces, inclamationesque, ad nullas concussiones & vellicationes expergiscitur, 5. Membra flaccida sublata, suo pondere instar mortuorum, concidunt, 6. pulsus interim mediocris.

Sanguinea.

§. 5. *Sanguinea* distinguitur à *pituitosa* sequentibus symptomatibus, 1. in sanguinea pulsus est major & robustior, 2. vasa sanguinea magis turgent, & 3. rubor in facie apparet.

Causa proxima.

§. 6. *Causa proxima* utroque in casu est principiorum cerebri nervorum obstructio.

Causa antecedens.

§. 7. *Causa antecedens* priori in casu est materia viscida & tenaci lymphæ inspissata: in posteriori autem est sanguis per apertionem vasorum in cerebro extravasatus, quæ duo, cum nervorum principia obstruunt, oritur Apoplexia.

Functiones animales in statu cor-

§. 8. Ut tanto clarius horum phænomenorum præternaturalium causas concipiamus, non inutile nobis videtur, 1. ut causarum functionum animalium corporis veram habeamus ideam; quem in

A

finem

poris naturali, & quod spirituum animalium influxus necessarius sit.

finem eas mediantibus spiritibus animalibus perfici considerabimus, quoties videlicet, & quamdiu spiritus animales, eorumque organa bene sunt disposita. nam legitimam tam spirituum quam organorum dispositionem, sequitur in omnes nostri corporis partes determinatus influxus, qui etiam (si omnia rite & secundum ordinem procedant) animæ subest, ut pro suâ voluntate particulares quasdam actiones producat.

1. Ut musculi ad motus suas peragenda inflentur.

§. 9. Quod totum negotium ex sequentibus magis adhuc manifestum erit, nempe 1. spiritus animales per nervos in omnes musculos motui dicatos in sano & vigilante semper fluunt, qui, quamdiu in æquilibrio sunt, quiescunt, sed æquilibriò hocce (vel per animæ voluntatem vel aliam ob causam) sublatò, hoc est, cum in hunc musculum plures influunt spiritus animales, quam in oppositum seu antagonistam, statim turgescit & ex dilatatione ventris musculi, canda accedit ad caput, in quo omnis voluntarius consistit corporis motus.

2. Fiat, ut tubi nervorum ita distendantur, ut fibrille libre concuti queant.

§. 10. 2. Spiritus animales sufficienti in quantitate per nervos fluentes, fibrillas eorum fidium instar extendunt; ut, si ab externis objectis præter consuetudinem concutiantur, principium nervorum in cerebro eâ concussione eodem momentò afficiatur, quam cum spiritibus in ventriculis cerebri existentibus communicant, iisque mediantibus eam ad glandulam pinealem seu sensorium commune deferunt, quâ anima externarum rerum conscia fit.

3. Ut in corde systole & dyastole fiat.

§. 11. 3. Spiritus quoque isti fluunt in partes voluntariò motui non dicatas, ut in cor, pulmones, ventriculum, intestina &c. ita ut anima motum istum pro voluntate retardare vel penitus sistere nequeat; attamen hoc cum aliis commune habent, quod per horum spirituum influxum dilatantur & angustantur, quò destinatas suas functiones melius perficiunt; præterea spiritus quidam per poros in cavitates ipsarum fluunt, quibus sanguis melius in corde effervesceat, per vasa circulatur, fermenta magis ebulliunt, & humores melius in quibusdam partibus segregantur.

4. Ut fibrae partium satis patiantur ad partes nutriendas recipiend.

§. 12. 4. Et ultimo, fibrillarum musculorum, omniumque partium tubuli per huncce spirituum influxum ita patefcunt, ut particulas nutritioni idoneas tanto melius recipere & transmittere queant.

§. 13. Ex

§. 13. Ex jam dictis facile constat, quanta sit spirituum animalium influxuum in omnes partes nostri corporis necessitas: Hi enim imminuti, imo penitus impediti, qualia non inferent symptomata! præsertim in apoplexia, in qua statuimus hunc influxum penitus vel prope penitus impediri vel a *materia viscidâ*; vel a *sanguine extravasato* principia nervorum obstruente vel comprimente.

Symptomatum explicatio, seu, functiones in statu laeso.

§. 14. Quoties enim nervorum principia ab hisce causis sunt obstructa aut compressa, ordinarius spirituum animalium influxus in musculos, voluntario motui dicatos, ita imminuitur & impeditur, ut illi *primo*, non sufficienter inflectuntur, sed flaccidi iaceant, atque ita ad corpus in linea perpendiculari sustinendum inepti, quare necessario & æger & membra concidere debent, quod vel *subito* vel *sensim* accidit, prout *subito* vel *sensim* spirituum animalium influxus impeditur.

I. Quare æger & ejus membra concidunt

§. 15. *Secundo*, anima quoque imperium suum amisit, spiritus animales in hunc magis quam oppositum determinandi musculum, idcirco non mirum *motus abolitionem* hic adesse.

2. Motus abolitio unde.

§. 16. *Tertio*, cum spiritus animales per nervos sufficienti in quantitate non fluunt, eorum fibrillæ non ita expandantur, ut motus ab externis objectis venientes ad sensorium commune deferri queant: sed ad majorem explanationem exemplo aliquo hoc probabo, si aurem uni extremitati fides sufficienter expansæ apponas, & si ab altera extremitate fides concutiat, statim istam concussionem inaudies: contra fiet, si fides flaccida & laxa sit. Eodem modò sese res cum nervorum fibrillis habet, quare fibrillis non satis distentis necessario sensus abolitio adesse debet.

3. Sensus abolitio unde.

§. 17. *Quarto*, quid mirum igitur, cum patiens tam altum stertit, ut clamoribus & vellicationibus non expergefiat, fibrillas flaccidas illud animæ repræsentare non posse.

4. Quare æger vellicationibus non expergiscitur.

§. 18. *Quinto*, ut vero pateat, cur patiens hoc in sopore stertat, de somno ejusque gradibus aliquid dicemus.

5. De sopore, & primo.

§. 19. *Somnus* naturalis non aliam ob causam nobis obtingit, quam propter imminutum spirituum animalium in musculos influxum propter vigiliam jam aliquamdiu continuatam & exercitia. Prout autem influxus spirituum animalium magis vel minus est imminutus, magis vel minus profunde partes dormiunt.

De somno naturali.

Et quare,
qui pro-
funde dor-
mit, ster-
tit.

6.
De respi-
ratione
difficili,
Et pulsus
mediocri,
sed

1.
quare in
hoc affectu
respiratio
supereft,
Et

2.
quare pul-
sus adhuc
mediocri-
ter pulsat.

7.
Quare in
sanguinea
pulsus for-
tior fit,
vasa tur-
gent, Et
facies ru-
bescit.

Prognosis

§. 20. Quod porro, qui altè & profundè dormit, stertat, est, quia partes tam oris, nasi, quam asperæ arteriæ propter defectum sufficientis spirituum influxus flaccidiores sunt factæ, & catharri visceri circa laryngem hærescunt, quò via aëris inspirandi & expirandi angustior facta est, qui aër in latera arteriæ asperæ impingens, talem edit sonum, quem *ronchum* vocamus.

§. 21. Sexto, porro inquirendum, quo modo *respiratio*, quamquam difficilior, restat nihilominus. Et *pulsus* in *apoplexia pituitosa* imminutus, in *sanguinea* vero auctus sit?

§. 22. ad quorum explicationem dicimus, *primo*, quod *respiratio* supersit, est, quia nervi (respirationi dicati propter continuum spirituum influxum, quem à primordiis diu noctuque habent, ita patent, ut difficile obstrui queant, ideoque functiones ipsorum manent: attamen illa *respiratio* est difficilis, quia in *respiratione* diaphragma cum moveatur deorsum, viscera ipsi resistentia debet protrudi, ad quod aliqua vis requiritur, quod licet sani non sentiant, imminutis tamen spiritibus, hoc clare sentire possumus.

§. 23. *Secundo*, quod *pulsus* adhuc sit *mediocris*, est, quia in *apoplexia* fermentationes cordis supersunt *mediocres*, imminitæ tamen in *pituitosa*, sed nimix in *sanguinea*: obstructio autem non est in notabilibus vasis sanguineis, sed in nervis, idcirco *circulatio sanguinis* manet, sed si *apoplexia* diu continiatur, *circulatio sanguinis* etiam abolitionis periculum incurret.

§. 24. *Septimo*, quod in *apoplexia sanguinea* *pulsus* fortior sit, *vasa sanguinea* magis turgeant, & *facies* rubescat, fit, quia hæc tria à majori fermentatione & circulatione sanguinis dependent, nam sanguis nimio suo motu *pulsus* celeriores & frequentiores reddit, *vasa* magis extendit, & sanguis ipse in externas capitis partes fertur, & *vasa capillaria* ingreditur, in quibus antea non, aut non tam copiosus erat.

§. 25. *Apoplexia sanguinea pituitosa* periculosior & curatu difficilior est, quia sanguis quam primum extravasatur, statim ejus aquosæ & spirituosæ particule avolant & diffluunt, quæ reliquæ & terrestres sanguinis particule grumescunt, qui grumi difficile à se mutuo separantur, idcirco *apoplexia sanguinea*, præsertim si non cito curetur, *lethalis* est. *Apoplexia pituitosa* sæpius in *paralysin*

valysin unius aut alterius partis aut *hemiplegiam* transit, ita ut Apoplexia affectus valde periculosus sit.

§. 26. Ut jam recte hujus tam gravis morbi curationem aggrediamur, ad ejus causas exacte attendere debemus, dum enim eæ differunt, diverse tractari oportet: si idcirco sanguis per suam acrimoniam capillaria cerebri vasa exederit, particulæ ejus acres corrigi & imminui, hoc est, figi & circumvolvi, atque magna illa sanguinis fermentatio retardari debet, si vero materia viscida peccet, attenuatio ac ejus evacuatio, & in utroque ablatio obstructionis nervorum fieri debet.

§. 27. Ut unicuique causæ per sua indicata satis faciamus, dicimus venæsectionem in Apoplexia *sanguinea* in brachio liberiorē esse instituendam, quā illa vasorum turgescētia, fervor motusque sanguinis imminuatur, ut hoc pacto apertio vasorum angustetur, sanguinisque extravasatio sistatur.

§. 28. Contra in *pituitosa* non convenit nisi magna adsit intemperies, quæ cognoscitur ex diætā antea observata. Hoc in casu, si in pede venæ satis turgeant, ibi, quia in inferioribus partibus crassus & impurius sanguis est, Phlebotomiam mediocrem instituemus, eò fine, ut sanguis imminutus, propter majus spatium melius fermentari & medicamentis alterari, incidi & misceri possit.

§. 29. Sanguine imminuto, in *priori* casu, *fronti, temporibus & naribus* oxyrrhodina ex aceto ros. aquâ ros. in quo laudanum, sal saturni & camphora dissoluta sunt, facta imponentur, quod motum sanguinis imminuent, ut

℞. Aq. solani,

rosar. an. ℥iij.

Aceti rosacei, ℥i℥.

Salis saturni, gr. viij.

Laud. crudi, vel

Camphora, ℥℥.

M. F. oxyrrhodinum.

§. 30. In *posteriori* casu *tempora & nucha* cum fructu oleis stillatiis multo sale volatili foetis, ut,

Oleum Succini,

Cornu cervi,

A 3

Ungu- facta,

Indicationes.

Venæsectione in Apoplexia sanguinea, &

quando in Apoplexia pituitosa.

Oxyrrhodinum refrigerans.

Olea stillatiis multo sale volatili

Ungularum alces,

Lavendula,

Majorana.

& similibus illinantur.

§. 31. Ori castoreum imponatur.

§. 32. Naribus sæpius balsamus apoplecticus, &

Sp. Salis ammoniaci generosissimus,

Fuliginis rectificatus,

Et in genere omnes spiritus ex animalium partibus elicit, ut

Sp. Urina,

Sanguinis humani,

Cornu cervi,

& similia adhibeantur.

*Spiritus
ex parti-
bus ani-
malium
elicit.*

*Suffimen-
tum.*

§. 33. Suffimentum ex succino

castorio,

assa foetida,

& similibus,

per infundibulum in na-

res ascendens etiam conducit.

*Frictiones
capitis in
sanguinea
nocent,*

§. 34. Frictiones capitis in sanguinea non sunt adhibendæ, quia motum sanguinis accelerant, & poros dilatant, idcirco essent causæ majoris sanguinis extravasationis.

*Sed in pi-
tuitosa
profunt.*

§. 35. Pituitosæ vero frictiones calidæ ex cephalicis profunt propter dictas rationes, quia majorem materiæ peccanti motum adferunt, & locum mutare faciunt.

*Alti cla-
mores eti-
am pro-
funt.*

§. 36. Insuper alti clamores, & præcipue nominis ipsius ægri maxime conducunt, quia materiæ, dum incipit moveri, adhuc majorem movendi & nervos aperiendi occasionem adferunt.

*Sternuta-
toria qua-
lia prodes-
se possunt.*

§. 37. Sternutatoria in sanguinea mortem indubitate inferunt, quia sanguis concussione illa cum impetu extravasetur. Imo in pituitosa sternutatoria valde sunt suspecta, nam nocere possunt, quatenus materia peccans (etsi viscida) valida ista concussione ex arteriis in cerebrum exprimatur, quâ obstructio adhuc major fieret, attamen in pituitosa aliquo etiam modo prodesse possunt, si non fortioribus, quæ sanguinem ex arteriis exprimunt, sed levioribus, quæ tantum materiam ex cerebro evacuant, ut *tabacum cum ambra & moscho sem. nigella, pulv. ros. rubrarum &c.*

§. 38. Quia patiens in principio hujus affectus non deglutire queat,

queat, auxilium ex clysteribus petendum est, qui in sanguinea ex emollientibus, flexilibus, oleosis, & refrigerantibus particulis constare debent, quibus acres & impetuosæ sanguinis particule involvuntur, edulcorentur, & sistantur nonnihil, ut

R. Rad. altheæ

lilior. albor. an. ʒi.

Herb. malvæ,

bis malvæ,

parietaria,

mercurialis,

brancæ ursinæ, aa. m. i.

Sem. lini,

fœnugraci, an. ʒij.

ficuum n. iiij.

Coq. in suff. quant. aq. pl. ad lbj. col. adde

Elect. diaphœnici ʒi.

Olei camomill.

violacei, an. ʒi.

M. F. clyster emolliens.

*Clyster
emolliens.*

§. 39. Contra in pituitosa ex acribus & subtilibus particulis constare debent, ut lymphæ crassior incidatur, educatur & obstructions tollantur. Ut vero actio clysteris acris non inhibeatur, alvi fæces primo per lenem clysterem injiciendum eluere oportet.

R. Ras. ligni guajaci,

cort. ejusd. an. ʒij.

Ligni sassafras, ʒi. ʒ.

Rad. bryoniæ,

pyoniæ maris, an. ʒi. ʒ.

Herb. rosmarini,

betonica,

ruta, an. m. ʒ.

Flor. latendulæ,

chamomillæ, an. pij.

Sem. carthami,

danci, an. ʒj.

Coq. in vini & aq. pl. p. aq. col. adde

elect. diacatholici,

*Clyster
pituitam
incidens.*

biera

hiera cum agarico,

Trachisc. alhandel in aq. vite matth. dissol. an. ℥i℥.

Salis gemma ℥iv.

Sp. salis ammoniaci, ℥ij.

Olei rutacei ℥j.

M. F. clyster pituitam incidens.

*Patiens
excitatus,
quid fa-
ciendum,*

§. 40. Quando patiens excitatus est, & jam deglutire potest, in sanguineâ usurpentur varia lactinia, hordeata, & juscula ex animalium extremitatibus facta, nullo aut paucio sale condita, quibus gummi ammoniaci quippiam addere licet, quibus remediis, non solum acrimoniam sanguinis involvetur, sed etiam vascula disrupta per gummi viscositate consolidabuntur.

§. 41. in pituitosa vero pro materiæ tenacis incissione & attenuatione sequens præscribitur decoctum, aut huic simile

*Decoctum
pitui-
tam inci-
dens &
attenu-
ans.*

℞. Rad. ehina,

salsa parilla, an. ℥℥.

enul. campana, ℥iij.

Lign. guajaci, cort. ejusd. an. ℥i.

sassafras ℥℥.

Cort. tamarisc.

rad. capparum an. ℥v-

Herb. Majorane, salvia,

betonica, an. m. i.

Fol. lauri, m. i.

Flor. stechad. p. ij.

Sem. dauci, fœniculi, an. ℥i℥.

*Infundantur per xxiv. horas in vini & aquæ simpl. an. ℔ij.
addendo*

Rad. glycyrrhizæ ℥i.

Coq simul s. a. in balneo bene clauso, col. adde

oxymell. scylit. ℥ii.

salis card. bened.

Sp. salis ammoniaci, an. ℥℥.

M. F. decoctum incidens & attenuans.

Dosis hujus decocti est ℥iij, vel ℥iv. bis vel ter de die, vacuo ventriculo.

§. 42. Multum hic insuper detribuit mixtura de tribus, seu dra.

diaphoretici in paracutis paracelsi, conflatum ex

*Sp: vitrioli volatili,
tartari rectificati, &
vini theriacalis camphorato.*

*Mixtura
de tribus.*

§. 43. Non inferioris naturæ sunt sales volatiles oleosi & aromatici, quos nullo modo cedit tinctura metallorum.

*Sal vol.
oleosum
& aro-
maticum
& tinct.
metall.*

§. 44. Purgatio in sanguinea & præcipue in initio non est adhibenda, ne propter vehementem sanguinis motum & effervescen-
tiam plus sanguinis extravasaretur.

§. 45. In pituitosa vero non sufficit per decocta materiam viscidam incidere & attenuare, sed oportet etiam, ut corpore educatur, quod sequentibus purgantium formulis effici potest.

*R. Exir. catholici, gr. xv.
Mercurii dulcis, gr. viij.
Trochisci alband. gr. v.
Olei macis still. gutt. iij.
Salis volat. succini gr. v.*

*Pilule pi-
tuitam
viscidam
purgan-
tes.*

M. F. Pilula no. vij pro dosi.

vel R. Extract. rosar. ʒi.

*Pilule pur-
gantes.*

Mercur. vita per nitr. & sal. correcti gr. vi.

Olei lavendula, gutt. iv.

M. F. Pilula no. vi pro dosi.

vel R. Castorei.

*Pilule pur-
gantes.*

Salis arthemisia, an. gr. v.

Resina lalappa, gr. vi.

Aloes rosata, ʒʒ.

Olei majorana, gutt. iij.

M. F. Pilula no. vij deaurentur.

vel R. Resina lalappa, gr. vij.

*Haustus
purgans.*

scammonia, gr. iv.

Tartari vitriolati gr. x.

dissolvantur in vitel. ovi ut a. est, adde

Aq. mentha, majorana,

lavendula, q. s. ad form. Haustus

Olei still. lavend. gutt. iij. vel iv.

M. F. haustus purgans.

B

§. 46.

*Sudorife-
ra in san-
guinea
non sunt
adhiben-
da.*

*Sed in pi-
tuitosa.*

*Haustus
sudorifi-
cus & in-
cidens.*

*Bolus ad
idem.*

*Diata in
sanguinea
&
in pitui-
tosa.*

§. 46. In sanguinea sudorifera, uti purgantia non sunt utenda, propter rationes tam sæpius dictas, sed motus sanguinis potius sistatur per *camphoram*, *corallia rubra*, *terram sigillatam*, *saccharum saturni*, & alia, quibus acres simul sanguinis particulæ aut involvuntur, aut obtunduntur.

§. 47. In pituitosa sudorifera, postquam materia peccans partim per decocta est attenuata, partim aliqua ejus pars per purgantia ex corporeeducta, prosunt, ut ulterius materia incidatur, & obstructions tollantur. Pro sudorifero sequens inserviet formula

℞. *Reg. antimonii med.* gr. xv.

Bezoard. miner. gr. vi.

Croci optimi, ℥ss.

Castorei, gr. iv.

Salis card. bened. ℥ss.

M. F. pulvis pro dosi, cum aq. cardial. ut

Aq. mentha,

majorana,

lavendula,

& similibus, exhibendus.

Vel ℞. *Theriac. venet.* ℥i.

Antimon. diaphor. fovialis, gr. viij.

Salis card. bened. gr. xv.

volat. corn. cerv. gr. v.

M. F. Bolus pro Dosi.

§. 48. In sanguinea. Aër sit temperatus: cibi facilis coctionis, non multum saliti, sed aliquo modo per *acida* alterati: Animi pathemata vehementia, & exercitia laboriosa vitentur.

§. 49. In pituitosa, cibi sint etiam facilis digestionis, sed aliis incidentibus & aromaticis conditi, sint exercitia corporis moderata &c.

C A P. II.

D E P A R A L Y S I.

§. I.

PARALYSIS est motus voluntarii, aut sensus, aut utriusque in toto corpore, vel in alia parte, abolitio. Definitio.

§. 2. *Paralysis* distinguitur 1. in *Paraplegiam*, in qua omnes sub capite partes resolvuntur, 2. in *Hemiplegiam*, quando alterutrius lateris partes omnes afficiuntur, 3. in *Apoplexiam* ipsam, nempe, quando omnes corporis partes affectæ sunt, de quo affectu in capite primo tractavimus. Differentia, & pars affecta.

§. 3. Haud raro contingit portionem materiæ viscosæ & tenaciæ seu sanguinis extravasati seu lymphæ inspissatæ post solutionem apoplexiæ pertinacius hunc vel illum obsidere nervum, seseque in cavitatem nervi insinuando ipsius orificium occludere, unde motus vel sensus, quandoque utriusque sequitur abolitio. Causa,

§. 4. Ut autem motus conservetur, oportet, ut cavitates nervi sufficienter pateant ad debitam spirituum animalium quantitatem deferendam. Functio-
nes corpo-
ris in sta-
tu natu-
rali,

§. 5. Sensus autem ut constent, oportet etiam ut fibrillæ, in cavitatibus nervi contentæ, tremulo queant concuti motu, eique motus ad cerebrum deferri, pro cuius diversitate *Anima* diversas habet perceptiones.

§. 6. Non mirum itaque est, quod obstructo nervo vel impediatur liber & sufficiens quantitas spirituum animalium ad membra influxus, vel tremula suffocetur fibrillarum concussio, unde vel motus vel sensus vel utriusque sequitur abolitio. Functio-
nes in sta-
tu læso.

§. 7. Quandoque prædicta hæc incommoda originem trahunt à nervo exterius tantum compresso à pituita viscida vel à quacunque causa nervum exterius comprimente, ita ut ipsius latera inter se coeant, quo & spirituum animalium influxus & tremulus interceptitur motus fibrillarum. Causa
hujus af-
fectus ex-
terius
compri-
mens,

§. 8. Conducunt in hoc affectu sudorifera, & purgantia, quæ præscripta sunt in apoplexia. Curatio.

§. 9. Exterius obstructionis solutio sollicitetur per balsamà, balnea, frotus & similia, ut Obstru-
tionis so-
lutio.

Balsa-
mum.

℞. Gumm. galban. in frustra dissect. ℥ij.
Committantur retortæ vitreæ, iisque affunde
Olei terebinth. lucidi, ab ℥iv. ad vi.
Digerantur per xxiv horas, destillantur ex arena ad siccitatem
Balsami.

1.
Linimen-
tum.

Vel, ℞. Unguenti martiati.
nervini, an. q. p.
Olei terebinth. lucidi,
C. C. rectif. a fœtore,
Salis vol. C. C. in prop. sp. diluti an. q. s.
Ad formam tenuioris linimenti.

2.
Linimen-
tum.

Vel, ℞. Olei axung. humani, s. a. destill. ℥℥.
ungt. nervini,
martiati, an. ℥i.
axung. cervina, q. s.
Ad formam linimenti.

Frictiones
partium.

§. 10. Locus affectus antequam balsamo illinatur, fricetur pan-
nis sp. tartari volatili madefactis.

Emplastr.

§. 11. Postmodum applicetur sequens Emplastrum
℞. Empl. vigonis de ranis cum 3. vel quadruplici,
Mercurio.

Cerati de cumino, an. q. p. adde
Camphoræ pauxillum, &
Olei succini, s. q. malecentur.

M. F. emplastrum.

Sudores
promoven-
da.

§. 12. Sudores promoveantur in stupa cum sp. vini ut a. e.
in lue venerea.

Vapor in-
cidens &
attenuans

§. 13. Vel membrum affectum exponatur vaporibus ex atte-
nuantibus & incidentibus, ut

℞. Flor. salvia,
sambuci,
camomill.
stechados,
Herb. rosmarini,
melissa,
mentha,
majorana,

Coq.

Coq. in aceti & vini q. aq. vaporque adscendens excipia-
tur à membro affecto, stragulis bene cooperto.

§. 14. Pro balneo conficiendo conducunt illa, quæ vim ha-
bent emolliendi & discutiendi, ut

℞. *Herb. malvæ,*
bismalvæ,

Rad. althææ,
chamomill.

Bacc. juniperi, q. s. pro balneo vel an. Mi.ß.

Coq. ut a. c. in aq. iisque postmodum junge
salis nitri,

ammoniaci,

Sulphuris vivi q. s. pro balnei portione vel an. Zi.

Balneum
emolliens
& discu-
tiens.

§. 15. Respiciendum semper in hoc casu ad principia nervo-
rum, ac proinde caput bene inungatur.

§. 16. Tempora, nucha, nares illinantur balsamis, ut dictum
in Apoplexia.

§. 17. Profunt insuper suffimentum ex succino, mastiche, aro-
matibus & similibus.

C A P. III.

De Epilepsia, ejusque vertigine.

§. I.

EPILEPSIA est inordinata totius corporis convulsio, cum *Definitio.*
mentis & sensuum pro tempore plerumque læsione.

§. 2. Caput dolens est grave & vertiginosum. pallet facies, *Sympto-*
extrema frigent tremantque, meticulosus æger atque tristis. *mata in-*
stantis pa-

§. 3. Subito interdum corruit. nunc quædam, nunc multæ *roxyismi.*
convelluntur corporis partes. hic manus habet clausas, ille in gy- *Sympto-*
rum agitur. hic cursitat, ille sedet. plerique actorum sunt ignari. *mata or-*
quidam vociferantur, aliis supervenit dentium stridor, stertor, *dinaria in*
spuma oris; urinæ, & fæcum aliquando involuntaria exeretio. *paroxys-*
mo.

§. 4. Causa *Epilepsia* est materia viscida non solum à quibus- *Causa E-*
dam particulis in majorem agitationem coacta, sed etiam acrior *pilepsia.*
facta.

B 3

§. 5. Ca-

Caput dolens & grave. §. 5. Caput dolens & grave est, quia materia illa suâ tenacitate cerebri tubulos obstruit.

Vertigo in Epilepsia & ejus causa. §. 6. Oritur vertigo in Epilepsia vel ab ipsis cerebri nostri poris angustatis, quia nervi ab illa materia viscida aliquo modo obstructi, & spiritus animales more solito crassiores & viscidiores facti sunt, vel à turbulento spirituum animalium motu, in quo portio spirituum animalium incidens in latera pororum angustatorum, reflectitur, & occurrens indirectum accidentibus secundum leges motus intorquetur in gyrum, quippe illa lex perpetua est Physices, quod corpora mota se mutuo disponant in eo situ, in quo sibi mutuo minime sunt impedimento, hoc est corpora mota diversis determinationibus motus concitata, torquentur in gyrum, quod vel fit, ut dictum est, propter angustiam pororum cerebri, vel ab inordinato & turbulento spirituum animalium motu.

Facies palles unde. §. 7. Facies pallet, quia sanguis crassior & viscosior non in externas capitis partes fertur, nec in vasa capillaria ingreditur.

Extrema frigent, tremuntq; unde, §. 8. Extrema frigent tremuntque, nam crassus ille sanguis non rite in corde fermentatus, nec bene attenuatus, dum per vasa fluit multas adhuc subtiles particulas amittit, ut adeo ad extrema non nisi sanguis valde crassus & frigidus veniat, qui talem motum extremis partibus impertit, qui externæ aëris frigori resistere non poterat, quo mens necessario debeat affici frigoris sensatione: & cum in eodem sanguine spiritus sint pauci, qui per obstructos nervos non possunt musculos constanter implere, hinc eorundem tremorem producnnt.

Timidi atque tristes ægri. §. 9. Ægri nonnunquam timidi sunt & tristes, quia spiritus animales eorum viscidi, & torpidi conscientiam faciunt propriæ debilitatis ad parandam defensionem contra mala futura, unde ergo immediate passionis tristitiæ & timoris debent procedere.

Causa convulsionum partium. §. 10. Quod si insuper accidat, spiritus animales à nativa sua temperie degenerare in acrimoniam salinam. nervi insuetâ acrimoniam vellicati interducunt involuntarium, vehementem & inordinatum spirituum animalium in membra influxum, convulsionesque pro majori vel minori acrimoniam excitantur majores vel minores.

Vomitiorum effectuum causa. §. 11. Minimæ enim nervorum vellicationes ad cerebrum delatæ intro-

introducunt inordinatos spirituum animalium influxus, quod patet in vomitoriis antimonialibus, præcipue etiam mercurialibus, quorum effluvia salina cum inimico motu vellicant membranas ventriculi, illico sequitur vehemens influxus spirituum animalium in fibras ventriculi oblique adscendentes, motuque convulsivò afficitur ventriculus, quæ effluvia insuper delata ad orificia ductus pancreatici & cholodochi motu inimico illa vellicantes extorquent per formam spasmi fermenta in iis contenta, eodemque ingrato motu afficientia membranas intestinorum promovent motum peristalticum vel invertunt.

§. 12. Procidunt autem & præcipientes ruunt epileptici propter denegatum spirituum animalium influxum in musculos sustentationi corporis dicatos. *Subito corrumpitur unde.*

§. 13. Cum enim vertuntur in gyrum, nec sua sponte nec per imperium animæ determinantur in principia nervorum ad musculos sufficienter inflandos.

§. 14. Et propter confusum spirituum animalium motum non nisi confusissima cerebro nostro imprimuntur vestigia, quapropter non mirum est post paroxysmum sedatum, animam illorum non habere memoriam, quæ in ipso paroxysmo contigere. *Plerique a. torum sunt ignari.*

§. 15. In ipso paroxysmo, quantum fieri potest, habeatur ratio, ut os manetur apertum, ut saliva liberum habeat exitum; ut membra convulsa in statum naturalem reducantur, ut eo, quantum fieri potest, præcaviatur inordinatus spirituum animalium influxus; *Curatio in ipso paroxysmo.*

§. 16. Omni curâ tentetur ut æger ad se redeat, movendo naribus *Spiritus multo sale vol. facti.*
Spiritus salis ammoniaci generosissimum, vel fuliginis, vel cerebri humani,

§. 17. Origue gutta una aut altera horum spirituum immittatur.

§. 18. Clamoribus, vellicationibusque infestetur æger.

§. 19. in nares infletur sequens sternutatorium.

℞. Pulv. caulium tabaci, ʒj.

sem. nigelle,

rad. bellebori nigri, an. ʒj.

fol. majorane,

Sternutatorium.

rosmari-

rosmarini,

salvia, an. 3℥.

olei stillat. lavend. gutt. v.

moschi, gr. x.

M. F. sternutatorium.

§. 20. *Tempora & nares illinantur oleo succini.*

*Pori cerebri angustati aper-
tio, per
Sales vo-
latiles, &*

§. 21. Pori cerebri si sint angustati. ita ut debitam spirituum animalium quantitatem transmittere non valeant; illarum referratio sollicitetur per volatilia incidentia & attenuantia, utpote per

Sales volatiles corni cervi,

sanguinis humani

Spiritus salis ammoniac.

Vide mixturam diaphoreticam in Apoplexia.

*Metalla
fixa.*

§. 22. Idem hoc tentetur per mineralia & metalla fixa.

§. 23. Utpote per *folia & crocum solis,*
luna,

Mercurium diaphoreticum,

Reg. antimon. medicalem,

Tincturam veneris,

Arcanum cinnaberis native.

*Acrimonia Sp.
tollatur
per blanda olea.*

§. 24. Acrimonia spirituum animalium tollitur vel exhibendo illa, quæ blando oleo suo salium acutos angulos involvunt uti hoc chymici demonstrant in confectioe sp. salis & nitri dulcis, in quo alcohol vini tenuissimo suo oleo involvit, Et se circumdat circum angulos acutos salium acidorum; quod insuper clarissimum est in sp. salis ammoniaci & alcohol vini subtilissimo, simul mixtis & sublimatis, concresecunt simul in formam nivis, nihilque hic aliud contingit, quam intima olei vini & salis volatilidis alkalidis urinosis unio.

Acrimonia salium enervatio, per contrarios sales.

§. 25. Enervatur insuper acrimonia salium, fermentando sales per contrarios sales: Ita enim acidum enervatur per alkali & contra; sic oleum vitrioli ex reactione salis alkalidis fixi tartari redigitur ad statum temperatissimum: sic sales volatiles urinosis renuntiant suæ mordacitati, si fermententur cum acido vitrioli, salis, nitri, similiumve.

Insuper per

§. 26. Enervantur insuper sales præsertim acidi ipsi offerendo testatia quævis & terrestria, quæ rodendo anguli illorum acuti obtunduntur, ut
coral-

Corallia,
Perla,
Oculi cancri preparati,
Terra sigillata,
lemnia,

Testatia
& terre-
stria, &
per

§. 27. Itidem metalla & mineralia fixa, ut

Metalla
fixa.

Ferrum, vel
Limatura ipsius,
Lapis hematites,
Antimonium diaphoreticum,
Bezoardicum minerale,
Reg. Antimonii medicinalis,
& similia.

§. 28. Sales autem muriatici potissimum enervantur per aci-
da, ut

Sales mu-
riatici per
acida vol.

Oleum sulphuris per campanam,
Sp. vitrioli,
nitri.

§. 29. Inordinatus spirituum animalium motus sedatur & com-
pessitur per opiata cum sudoriferis mixta, utpote
Tinctura opii cum sale tartari elaborata, quæ vices
sublere poterit omnium opiatorum.

Sp. motus
in ordina-
tus per
opiata.

laudatur insuper tinctura vitrioli anodina angli sale, vide auto-
rem in anatomia sua vitrioli, tractatu primo.

§. 30. Quod si epilepsia recens fuerit & medicus judicaverit
ipsam esse sympathicam, sequens præscribi feliciter poterit vom-
itorium.

Si epilep-
sia recens,
quid fa-
ciendum.

℞. Virri antimonii cum nitro correcti, a. gr. x. ad xv. vel
Crocii metallor. vel
Virri antimonii debitam dosin à gr. v. ad viij.

Vomito-
rium.

Infundantur in s. q. vini gallici generosi per noctem mane
filtretur, col. adde

Syr. violar. ℥ss.

Olei sulphuris per camp. q. s. ad gr. aciditatem,
Aq. cinamom. ad gratiam,

M. F. vomitorium, quod uti est gratissimi saporis, ita
est feliciter absque ullo periculo operationem suam absolvit.

C

§. 31. Vi-

Si vitium est in poris cerebri angustatis §. 31. Vitium si hæreat in ipsis cerebri poris angustatis, conducunt omnes sales mere alkalisi volatiles, utpote
Sal. vol. C. cervi,
eboris,
& similes.

Sales volatiles oleosi & aromatici. § 32. Quod si vero medicus sollicitus sit de horum salium nimia acrimonia, illos temperet oleis blandioribus, ut
Ol. mentha,
majorana,
lavendula,
thymni,
& similia, unde resurgens sales volatiles oleosi & aromatici.

Tinctura succini cum sale vol. ammoniaci elaborata non inferiores hic obtinet sedes.

Uti & *tinctura veneris* ex ipsius *crystallis cum sale ammoniaci* extracta.

Tinctura metallorum paginam absolvit.

Pro specificis exhibent practici *arcanum antimonii nativi.*

Uti & *cineres corvi* ad nigredinem calcinatos inter duas ollas occlusas a. 3i. ad 3ij.

Si sp. peccent in motu turbulento. § 33. Quod si ipsi spiritus peccent & in motu turbulento & in acrimonia, proderunt sudorifera mixta cum blandis anodinis, ut

Rx. Confect. de hyacint. ʒij.

Diascord. fracc. ʒij.

Mercurii diaphor. jovialis, gr. vj.

Dissolv. in s. q. aq. melissa,

rosmarini, an. ʒj. adde

Tinct. opii cum sale tartari preparata cochl. ʒ.

M. F. haustus.

Vel *Rx. Confect. de hyacint. ʒij.*

Diascord. fracc. ʒij.

Reg. antimonii med. gr. xv.

Arcani antim. nativi gr. v.

Salis card. bened. gr. x.

M. F. bolus.

Bolus sudorificus & anodinus,

vel *Rx.*

vel R. Tinct. opii cum sale tartari preparata à cochl. j. ad ij.

Reg. antimonii med. gr. xv.

Croci optimi, gr. iv.

Confect. de hyacint. ʒiʒ.

Dissolv. in s. q. vini gallici, vel
aq. menthe, melisse,
majoranae,
lavend.
& similia.

M. F. haustus.

Haustus
sudorifi-
cus & a-
nodynus.

Et conducit hæc formula præsertim propter tincturam opii majori capiâ additam, ubi epilepsia Judicatur esse sympathica, originem trahens ex fermentis vitiatis maligne inter se effervescentibus.

§. 34. NB: Chynenses in curanda epilepsia utuntur inustione
moxæ.

§. 35. Conveniunt insuper decocta & sudorifera incidentia & attenuantia, quorum formam vide in apoplexia.

Inustio
moxæ.

Decocta,
& sudo-
rifera.

C A P. IV.

De Lethargo seu veterno.

§. I.

LETHARGUS est sopor, à quò æger excitatus oculos aperit, & ad interrogata respondet, sed statim in profundum somnum relabitur, & delirio, rerum omnium oblivione, ac febre lentâ continuâ comitatus.

Lethar-
gus quid

§. 2. Distinguitur *Lethargus* à cæteris omnibus affectibus soporosis præsertim rerum oblivione, & febre continuâ.

Distingui-
tur ab a-
liis affecti-
bus sopo-
rosis.

§. 3. Homo vigilans ut munia sua recte exequatur, requiritur ut in cerebro sufficiens sit quantitas spirituum animalium motu satis celeri agitatorum, quorum beneficio cerebrum ita distentum retineri queat, ut spiritibus animalibus liber conducatur influxus in principia nervorum, utque motus ab externis objectis organis nostri corporis impressi per motum fibrillarum nervorum ad cerebrum deferri queant, spiritibusque animalibus ut et sensorio communi communicari valeant.

Functio-
nes corpo-
ris in sta-
tu natu-
rali, scilicet
quid re-
quiritur,
ut homo

C 2

§. 4. Se-
vigilet.

*Causa so-
poris &
somnia.*

§. 4. Secus enim vel à pauperie seu defectu spirituum animalium, vel ab illorum motu suffocato, vel ab oppressione à materia viscida & tenaci, si cerebrum satis distendi nequeant, illud concidet & collabitur, oriturque sopor, qui tamdiu durat, donec spiritibus animalibus regeneratis, vel illarum motu restituto, vel materia tenaci & viscosa, cerebrum de novo sufficienter distendi queat.

*Functio-
nes corpo-
ris in sta-
tu laeso.*

§. 5. Hæc prænumerata incommoda si cerebrum præter naturam affecerint, oritur vehemens ad somnum inclinatio seu propensio, patiensque continuo obruitur sopore, quæ si cum febre conjuncta sit vocatur *Lethargus*, ortus ex oppressione cerebri à materia viscosa, crassa & tenaci continuo cerebrum opprimente, fluxumque spirituum animalium liberum in nervos impediante, & cum sanguine maligne fermentante.

*Curatio
1.
Suffimigium.*

§. 6. Cui malo obviamitur, ægrum excitando per vellicationes, clamores, per suffimigia acria naribus offerendo, ut

*Spiritum salis ammoniaci cum calce urina præparatum,
Castorium cum rutâ, aceto ros. irrorata.*

*Æger, ex-
citatus,
quid fa-
ciendum.*

§. 7. Quibus si æger ad paululum ad se rediat, omni studio à somno retineatur, ne per continuam cerebri depressionem vel suffocetur æger vel paralyticus evadet, utque patiens sui memor & mentis compos medicamenta deglutiri queat, quantocius itaque fieri potest materia pituita, viscosa incidenda & attenuanda, postmodumque evacuanda venit.

*Sales vo-
latiles al-
kalici.*

Quod fiet præcipue per sales volatiles alkalicos, ut

*Sal. C. cervi,
urina,*

*Sp. salis ammoniaci in formam mixturæ redactos,
quorum formas vide in Apoplexia & Epilepsia.*

*Opiata
sunt vi-
tenda.*

§. 8. Vitentur hic omnia opiata.

*Specifi-
cum.*

§. 9. Confert hic *castorium cum speciebus dianthos, diaderabatis aromaticis rosati & diambrae* exhibitum, ut

*R. Specierum prædict. &
Castorei an. ʒiʒ.*

Dividantur in quatuor doses.

*Cucupha.
Balsama.*

§. 10. Cæterum caput muniatur cucupha aromatica.

§. 11. Tempora & nares illinantur

Oleo

Oleo succini,

Balsamis ant'apoplecticis, , cujus formulam vide in Apoplexia.

§. 12. Fumigetur cum *succino & aromatibus.*

2.
Suffimi-

§. 13. Materia vero peccans educatur partim per *clysteres* *gum.* repititos, cujus formulam vide in Apoplexia.

Partim per *purgantia* per os exhibita, ut

℞. *Diagridi*, gr. viij.

Pilula
purgantes

Mercurii dulcis, gr. x.

Trochisc. alhand. gr. iij.

Castorei, gr. vj.

M. F. cum s. q. syr. de stechade, pilula n^o. v.

Vel æger purgetur cum *Mercurio vita correcto*, cujus formulam vide in Epilepsia,

1.
Purgans.

vel, ℞. *Extract. cathol.* gr. xv.

Mercurii dulcis, gr. x.

Trochisc. alhandel gr. iv.

Salis vol. succini, ℞.

Pilula
purgantes

M. F. pilula n^o. vij.

Convenit hic specificè purgans *Luna seu hydragoga angli sale a.* gr. iv. ad vj., cujus scriptionem vide in recensionis pagurica sep-tem planetarum terrestrium prædicti autoris.

2.
Purgans

§. 14. Convenient hic insuper *decocta*, *sudorifera* incidentia & attenuantia, cujus formam vide in Apoplexia.

Decocta.
Sudorife-
ra.

C A P. V.

De Catalepsi seu Catocho.

§. I.

CATALEPSIS, five CATOCHUS, est omnis animalis functionis, exceptâ respiratione, talis abolitio, in quâ ægri, citra ullius rei conscientiam, eum corporis habitum servant, in quò erant, cum istò affectu corripenterentur.

Catalep-
sis quid

§. 2. Distinguitur *Catalepsi* ab *Apoplexiâ*, *Convulsione*, & *Epilepsia*, quia ægri in omnibus istis affectibus, si steterint vel federint, quando ipsis corripuntur, mox concidunt; cujus con-

In quibus
differat
ab apo-
plexiâ,
trarium convul-

*sione &
epilepsia.*

trarium evenit *Cataleptici*, quos testatur experientia permanere rigidos in eo statu, & situ, in quo erant, quando mirabili hōc affectu corripiebantur ac prehendebantur.

*Ejus cau-
sa.*

§. 3. Causa cataleptis antecedens, & proxima est materia viscida, quæ glandulæ pinealis poros & tubulos obstruit.

*Functio-
nes natu-
rales, &*

1.

*De motu
musculo-
rum.*

§. 4. Ut pro re nata membra corporis nostri diversimode moveri, functionesque suos exercere queant, legitimus requiritur spirituum animalium in musculos certis quibusdam motibus influxus, qui in cerebro determinari solet a certâ quâdam dispositione & situ sensorii communis, seu glandulæ pinealis.

2.

*De mus-
culorum
quiete.*

§. 5. Prout enim hæc in situ suo variat & mutatur, eatenus etiam spiritus animales in glandulam pinealem impingentes in hunc vel illum determinantur nervum, ac proinde eodem situ glandula pineali permanente, sequitur continuus & idem spirituum animalium in certos nervos influxus, servantque membra eundem situm, ad quem per primum spirituum animalium influxum erant determinata.

3.

*Quando
membra
incipiunt
moveri*

§. 6. Quod si vero situs glandulæ pinealis subito mutetur non potest non, quin spiritus animales immutatum situm glandulæ pinealis incidentes ad alia nervorum principia determinantur, aliumque situm membrorum nostri corporis inducantur.

4.

*Et quan-
do hoc na-
turaliter
fit.*

§. 7. Hæc cum regulariter fiunt, ut pro voluntate mentis nostræ vel à motu spirituum animalium glandula pinealis diversimode in suo situ mutari queat, spiritus animales in hos vel illos determinantur musculos motibus inservientes, quos intentit mens nostra, vel qui secundum constructionem cerebri vel consuetudinem ex motu spirituum animalium sequi debent vel solent.

*Functio-
nes laesæ,
& earum
explicatio
per cau-
sas.*

§. 8. Quod si contingat glandulam pinealem seu sensorium commune obsidere humore quodam crasso & viscoso, quo vividus spirituum animalium impulsus impeditur, hebescet mens nostra, neque motus ab externis venientes percipiet, neque ipsa pro sua voluntate hos vel illos producere poterit motus, remanebitque ille situs sensorii communis, quem servabat sensorium commune antequam hoc malo immediate corripiebatur, vocaturque morbus *Catochus* seu *Cataleptis*, & quoniam in hoc affectu solummodo afficitur cerebrum secundum sensorium commune, & nervis & spiritibus animalibus satis se bene habentibus, sequitur, quod
fi

si vero à vehementiori motu externo spiritus animales in alios musculos determinari queant, corpus illum situm servaturum, in quo per motus externos vehementiores disponitur.

§ 9. Omni studio labarandum ut per clamores, vellicationes, odores fortes ex salibus volatilibus, materia illa crassa & viscosa sensorium commune obsidens discutiatur, ut æger paululum ad se rediens commodis medicamentis restitui queat, quem in finem ad discussionem materiæ peccantis conferit sequens sternutatorium.

℞. Rad. hellebori albi, ʒi.ʒ.

Fol. major. nob. ʒi.

Flor. lilior. cumvall.

Rad. pyretri, an. ʒ.ʒ.

Piperis nigri,

Castorei, an. gr. v.

M. F. sternutatorium.

Sternutatorium.

§ 10. Caput foveatur sequenti fomento,

℞. Herb. majorana, thymi, rosmarini, calamenthe,

Fol. lauri,

Flor. camomill.,

Sem. fœnicul, cumini ana ʒij.

Cog. ex vino, quo cum decocto caput foveatur.

Fotus incidens & attenuans.

§ 11. Caput insuper muniatur sequenti Cucupha aromatica

℞. Fol. rosmarini, salvia majorana,

Flor. ros. rubrar. an. pij.

Nucis muschata, cariophyll.,

Gum. mastichis, olibani,

Bezoar. an. ʒj.

Olei cariophyll. gutt. iij. vel iv.

M. F. species pro cucupha.

Cucupha aromatica.

§ 12. Fumigetur æger mastiche, succino, cariophyll, bacc. juniperis & similibus.

Suffimen- tum.

§ 13. Sudorifera & purgantia eadem sunt, quæ in Apoplexia.

Sudorife- ra, &

§ 14. Specificè hic conducit usus salium volatiliū simplicium

purgantia.

& aromaticorum.

Sales vol. oleosi &

C A P. aromati-

C A P. VI.

De Comate Somnolento, & Incubo.

§. I.

*Coma
somnolen-
tum quid*

COMA SOMNOLENTUM seu CATAPHORA est sopor sive in expugnabilis ad somnum propensio, eaque profundo & gravi somno comitata, in quâ æger excitatus oculos aperit, & ad interrogata quidem respondet, sed statim in profundum somnum relabitur.

*Ut homo
vigilans
maneant,
quid re-
quiritur.*

§. 2. Sanguis noster rite in cordis thalamis fermentatus, per truncum arteriæ magnæ adscendentem ad cerebrum delatus, in naturali dispositione nostri corporis sufficientem illic deponit spirituum animalium copiam, quorum beneficio cerebrum distendi & expandi valet, ut homo vigilans munia sua obire queat.

Cerebrum enim cum spiritibus animalibus sufficienter distentum est, orificia nervorum amplis satis patent ad spiritus animales excipiendos.

*Functio-
nes lesæ,
earumque
causa.*

§. 3. Quod si vero vel ex defectu spirituum vel eorundem torpore, vel propter viarum obstructionem pauci deferantur spiritus ad cerebrum, & languescet spirituum animalium in nervos influxus, quod quandoque à nimia usu sulphuriorum & narcoticorum vias plexus chorodei & retis mirabilis infarciunt evenire testatur experientia, ut in *opio, hyoscyamo, mandragora, spiritus vini* abusu, & similibus.

Hoc itaque in casu in somnum explebili fertur inclinatione æger, duratque hic morbus, donec obstructiones solutæ vel spiritibus animalibus copiosius generatis vel illorum motu restituto, cerebrum sufficienter expandi queat, orificiaque nervorum satis patula servari queant, ut pro re nata spiritibus animalibus liber concedatur influxus.

*Curatio
quibus
remediis
peragenda*

§. 4. Hoc in casu in auxilium vocanda omnia illa, quæ vel spiritus animales copiosius generare vel vias referare, vel motum spiritibus restituere valent, quod commode expectabitur à *salibus volatilibus simplicibus & aromaticis.*

*Vinum ca-
tharticū.*

§. 5. Conducit hic etiam *vinum catharticum* rulandi.

§. 6. Vel

§. 6. Vel purgans,

℞. Res. jalapp. gr. viij.

scammon. gr. iij.

Diffolvantur in vitello ovi adde.

Tartari vitriolati, ℥℥.

Aq. menthae,

majoran. an. q. s. ad formam haustus,

Olei lavendulae gutt. iij.

M. F. haustus.

§. 7. Cætera purgantia & sudorifera vide in lethargo & apoplexia.

I.
Haustus
purgans.

Purgan-
tia & su-
dorifera.

C A P. VII.

De Comate Vigili.

§. I.

COMA VIGIL est magna in somnium proclivitas, cum dormiendi impotentia conjuncta. *Definitio.*

§. 2. Quod si vero contingat spiritus animales turbido concitari motu, ubi cerebrum ab obstructione viarum continuo confidere conatur, orietur quidem inexplere desiderium, sed propter inconditos spirituum animalium motus hinc satisfieri nequit, cujus exempla quandoque observare licet in illis, qui nimio potus ingurgitarunt: in his enim cum exigui ductus plexus chorodei vel retis mirabilis à nimio potu infarciuntur & angustantur cerebrum quidem gravatum confidere nititur, sed propter turbulentum spirituum animalium motum se ad somnum componere nequeunt, & licet gravi torquentur somniandi desiderio, tamen vigilare coguntur. *Symptomata, eorumque explicatio per causas.*

§. 3. Molestissimus hic ægris solet esse affectus, & medico prudenti incumbit diligenter inquirere, utrumne hic affectus sit vel ab obstructione vel ex defectu & torporis spirituum animalium, vel ab eorundem oppressione, vel illa dependeat ab animi pathematibus, ægrum excruciantibus. *Causa hujus affectus per acie cognoscenda.*

§. 4. Obstructiones tollantur primo hoc tentando per Clysteres, ut
℞. Decocti emoll. ac flatu discutientis, ℥viij.
Elect. hiera de pica galeni,
catholici. an. ℥i. *Obstructionum curatio.*

D

Olei

Clyster e-
molliens
& discu-
tiens.

Olei rutacei, ℥i. §.

Trochisc. alhandal. in sp. vini dissoluti, ℥i.

Salis gemma, ℥i.

M. F. clyster emolliens & discutiens.

vel purgans ℞. Specier. diaturbat. ℥i.

Haustus
purgans.

Res. agarici, gr. iv.

Mercurii dulcis, gr. viij.

Olei carui, gutt. iv.

M. F. pulvis ex aq. mentha,

majorana s. q. fumendus.

Sudorife-
ra ex mi-
neralibus
hic uten-
da.

§. 5. Sudoriferorum fixorum mineralium sc. & metallorum
usus hic insignis est, quippe materiam peccantem discutiunt abs-
que perturbatione spirituum animalium, quod vegetabilibus su-
doriferis haud concessunt.

Pulvis
sudorifi-
cus.

℞. Bezoard miner. gr. xij.

Ocul. cancri. ppt. gr. x.

Corall. rubri, gr. viij.

Croci optim. gr. vi.

Tartari vitriolati gr. v.

Fol. luna, No. iv.

M. F. pulvis pro sudorifero.

Bolus su-
dorificus.

vel ℞. Reg. antimonii med. gr. xv.

Bezoard. min. gr. viij.

Croci optimi, gr. vi.

Confect. de hyacint. ℥ij.

Olei lavend. gutt. iij.

M. F. bolus pro sudorifero.

Motus
spirituum
animalium
inordi-
natus im-
minuen-
das.

§. 6. Quod si vero major ratio habenda sit spirituum anima-
lium inordinato suo motu peccantium, omni studio medicus hos
spirituum animalium motus componere tentit per blandissima ano-
dina, quæ tamen ita per artem debent esse correctæ, ne lentore
suo poros cerebri nimium obstruendo vel spirituum animalium mo-
tum obviscando in contrarium præcipitent ægrum sc. in coma
somnia lentum vel lethargum.

Præpara-
tio opii.

§. 7. Inter præparationes opii præ cæteris hic præferenda, quæ
cum salibus alkalicis fixis vel volatilibus perficitur, ordinario ano-
dina sudoriferis miscent practici, cujus formulas itidem videre
poteris in capite de epilepsia.

C A P.

C A P. VIII.

De Incubo.

§. I.

INCUBUS est depravata imaginatio, quâ dormientes su- *Incubus*
spicantur sibi ab incumbente aliquô asperam arteriam premi, *quid*
& spiritum præcludi, & ad venerem interdum sollicitari vel co-
gi.

§. 2. Quandoque contingit principia nervorum obfideri ab ha- *Ejus cau-*
litibus crassiusculis & pro tempore denegant sufficientem spiri- *sa.*
tuum animalium in organa influxum, eoque in casu æger oppres-
siones patitur molestissimas, ut quandoque suffocari sibi imagi-
netur, prout nervi respiratorii aliive magis vel minus afficiuntur,
sed cum halitus illi pertinaces non sunt, hinc æger se vertendo &
movendo facile discutiuntur & ab affectu hoc molestissimo libera-
tur patiens, venitque hic affectus sub nomine *incubi* seu *subcubi*,
quod si sæpius recurrat, metusque sit, ne halitus isti pertinaciores
etiam morborum sopororum autores evadunt.

§. 3. Causa hujus affectus potest etiam esse vapor crassus in ab-
domine contentus, qui etiam in abdominis musculis latere potest.

§. 4. Auxilium petatur ex *Clysteribus*, *Purgantibus*, & *sudori*. *Curatio.*
seris enumeratis.

§. 5. In diætâ vitentur omnia, quæ crassum minusque fermen- *Diætâ.*
tatum sanguinem generare valeant, itemque sanguini turbulen-
tum conciliant motum.

C A P. IX.

De Phrenitide & Delirio.

§. I.

PHRENITIS est delirium sive perpetua Judicii deprava- *Phrenitis*
tio, cum febris continuâ, acutâ, & gravi, sæpe etiam cum *quid*
excandescentiâ.

§. 2. Distinguitur hic affectus à *Mania*, quod huic adsit con- *Distin-*
tinua febris, maniae vero nulla: à *Paraphrenitide*, quod delirium *guitur à*
sive Judicii depravatio in paraphrenitide sit intermittens, nec fe- *maniâ,*
bris *paraphre-*
nitidê,

*melancho-
liâ, &
hydropho-
biâ.* bris tam acuta aut gravis, & interdum intermittens: à *Melan-*
choliâ, quod febre careat, & adsit metus, & tristitia continua si-
ne evidenti causâ: ab *Hydrophobia*, quod ægri lucem, & quævis
clara ac splendida fugiant, aquam metuant, & ad ejus conspectum
& commemorationem contremiscant.

*Delirii
phreniti-
dis causa.* §. 3. *Causa proxima* sive continens phrenitidis & delirii est in-
flammatiō meningum vel cerebri substantiæ, irregularem spiri-
tuum animalium motum in rerum vestigia cerebro impressa, pro-
ducens.

*Corpus ab
anima,
& ani-
mam à
corpore af-
fici, pro-
batur* §. 4. Animam nostram ita arcte unitam esse cum corpore no-
stro, ut ab eo patiatur, corpusque etiam imperio menti subesse,
neminem credo inficias futurum, qui distincte actiones corporis,
& voluntatem mentis, motusque ex hac voluntate sequentes con-
sideravit.

*1.
exemplo
visionis,* §. 5. Non enim, ut exemplo aliquo utar, visio fit in ipso oculo, ut-
cumque rerum imagines curiose in fundo oculi depingantur: nervo
enim optico obstructo, ut radiorum ictus ad cerebrum deferri ne-
quant, frustra imaginum repræsentationem menti nostræ ex-
pectaveris, uti hoc apparet in gutta serena.

*2.
auditus,* §. 6. Obstructo nervo auditorio, tremulus aëris motus ad cere-
brum non deferitur, & mens nostra non iudicat de auditu.

*3.
olfactus.* §. 7. Nervis odoratoriis pituitoso catharro infestatis, obvisca-
tur vel tollitur odoratus, ac proinde si animæ nostræ in cerebro
operationes suas exercenti, non communicentur motus ab objectis
externis venientes, de iisdem iudicium non fert.

*& quan-
do fun-
ctiones
hæc na-
turales
sunt.* §. 8. Verum si organis bene sint dispositis, motus ab objectis
externis venientes nervis nostris satis vivide imprimantur, spiri-
tibus animalibus communicentur, pro diversitate motuum & orga-
norum diversas mens nostra habet perceptiones, ita enim per ocu-
los videt; per aures audit &c.

*Memoria
in quò
consistit.* §. 9. Hic motus cum sunt regulares, distincti, & placidi, vivi-
das & distinctas mediantibus spiritibus animalibus cerebro nostro
imprimunt notas, in quas cum postmodum spiritus animales incidunt,
eodem modo reflectuntur in sensorium commune, ac si ab objectis
venirent antea repræsentatis, hinc eadem mens nostra afficitur per-
ceptione, in quo consistit tota nostra memoria.

Oblivio, §. 10. Vestigiis enim, ab objectis antea cerebro impressis, semel
dele-

deletis, frustra recordationem rerum antea perceptarum quæfiveris, *in quò* quod in senectute, ubi vestigia successu temporis delentur, vel ex *consistit* ictu vel casu notas istas perturbantibus, vel ubi leviora tantum impressa sunt cerebro vestigia; clarissimum est, in has notas si spiritus animales motu sedato successive incidant, mens nostra distincte rerum antea repræsentarum imagines percipit, & de illis rectum format Iudicium.

§. 11. Quod si vero spiritus animales, motu turbulento concitati, absque ullo ordine modo in hæc modo in illa incidant vestigia, *delirium,* plures simul motus menti nostræ communicantur, qui ullam inter *in quò* se habent affinitatem, hinc proinde mens nostra non nisi confuse de *consistit.* iisdem judicat, multa conjungens quæ separata, & plurima dividens quæ conjuncta sunt, unde mens nostra variis ludificatur repræsentationibus, hoc est, delirat, quæcumque igitur valeant ita turbare spirituum animalium motum, ut indistincte plures simul à diversis vestigiis venientes, animæ nostræ represententur, in causa sunt delirii.

§. 12. Cumque in febribus fermentationes sanguinis nostri valde alterentur, spirituum animalium motus perturbatos inde oriri *Delirii &* necesse est, ac proinde illis vigentibus, non mirum est mentem nostram variis torqueri illusionibus, quæ non parum augentur, quando ab orta obstructione membranarum cerebri, materia primi elementi celerius & cum impetu per istos poros ruit, partes circumjectas vehementer concutiens & agitans, inflammationemque partium circumvicinarum introducens, inde spiritus animales motu magis concitato & perturbato circumferri necesse est, orieturque vehemens & continuum cum febre conjuncta delirium seu phrenitis. *febris continue explicatio per causas.*

§. 13. Laborandum itaque est in hisce affectibus, ut spirituum animalium motus perturbatus redigatur in ordinem: inflammatio & febris ut sistatur, tollendo obstructions, spirituumque animalium violentiores motus componantur, quod potissimum fiet per sudorifera mixta cum blandis anodinis, ut

℞. Reg. antimonii med. gr. xv.

Bezoard. min. gr. viij.

Camphoræ, gr. iij.

Salis prunelle, gr. vj.

*Hausus
sudorificus, &
anodinus.*

D 3

Tinct.

Tinct. opii cum sale tartari elab. ʒiʒ.

M. F. sudoriferum ex aq. meliss.

borag. s. q. hauriendum.

Bolus su-
dorificus
& ano-
dinus.

vel, R. Diascord. fracast. ʒij.
Confect. de hyacint. ʒj.
Oculi cancri ppti. gr. xij.
Bezoard. miner. gr. viij.
Sacchar. saturni gr. iv.
Salis prunell. gr. vj.
Laud. opiat. gr. ʒ. vel j.
M. F. bolus.

Mixtura
diaphore-
tica, &
anodina,

vel R. Aq. boragin, meliss.
rosar. rub. an. ʒiʒ.
Confect. de hyacint. ʒi.
Antimonii diaphoret. ʒij.
Spir. nitri dulcis ʒij.
Bezoard. miner. ʒiʒ.
Tinct. opii ʒi.
Syr. papav. rheados. ʒʒ.

M. F. mixtura cochleatim exhibenda.

§. 14. Quod si purgante medicamine opus esset medicus judi-
cet, sequens præscribatur infusio.

Hauftus
purgans.

R. Rhabarb. elect. ʒijʒ.
Fel. sennæ mund. ʒi.
Olei tartari p. deliq. gutt. xxv.
Sem. anis.
fœnicul. an. ʒʒ.

Stent in infusione in s. q. aq. bordei per noctem, mane leviter
ebulliant; secus enim si fortius coquantur sol. sennæ tormina
excitant, adde

Cremor. tartari ʒj.
Syr. de cichorei cum rheo, ʒʒ.

M. F. haustus purgans.

Pulvis
purgans.

vel, R. Diagrid. cum decocto glycyrr. preparat. gr. viij.
Mercurii dulcis, gr. vj.
Cremor. tartari, ʒj.
Olei macis, gutt. iij.
M. F. pulvis purgans.

C A P.

C A P. X.

De Stultitiâ, Maniâ, & Melancholiâ.

§. I.

SI vero contingat (quod in delirio dictum est) are quadam terribi- *stultitia*
 li vel valde amata & desiderata, vel à cogitationibus de eadem *quid, e-*
 re contiguis, vestigia quam alta cerebro esse infixa, sæpius rei *jusque*
 tristis & ingratae vel nimium amatae menti repræsentabitur idea, *causa.*
 non nisi longo tempore successu cessabit de eorum recordatio, &
 mens nostra non nisi circa hæc occupata hærebit, & ægre de his
 distrahi patietur; quod si insuper accedat viscerum & fermentato-
 rum in iis generatorum dispositio ad motus torpidiores vel celerio-
 res sanguini nostro conciliandos, orientur deliria circa res tristes,
 vel illusiones mentis circa res hilares, summo ardore desideratas.

De Maniâ.

§. 2. Vel si magna injuria & contumelia fuerit affectus patiens, *Mania*
 continuoque cogitet de vindicta, in ferocia incidet æger pathe- *quid, e-*
 mata, quæ si diutius perdurent, evadit maniacus absque febre *jusque*
 ferociter delirans: nam *Mania* nihil aliter est, quam imaginationis *causa.*
 & Iudicii depravatio, cum excandescencia, sine febre & timo-
 re.

§. 3. Hisce in casibus amicorum recta concilia, exhortationes, *Curatio.*
 confabulationesque amicæ plus quandoque valent, quam quævis
 medicamenta.

§. 4. Quod si tamen, viscerum & fermentorum nostrorum con- *Et quid*
 stituti, quippiam contribuat ad hæc deliria, nimium vel debilius *observan-*
 sanguinem nostram fermentando, medicus illorum exactam habeat *dum.*
 rationem.

De Melancholiâ.

§. 5. Quod si delirium conjunctum sit cum metu & tristitia, *Melancho-*
 promoveat sanguini non liberiores fermentationem, quippe per *lia quid,*
 metum & tristitiam parcius sit spirituum animalium influxus in fi- *ejusque*
 bras cordis, unde sanguis noster nec attenuari satis, nec ad suam *causa.*
 perfectionem & desideratam elaborationem evenire potest, qui
 proinde

proinde crassior ad cerebrum delatus, non nisi spiritus impuriore & crassiores & torpidos valde deponit, menti nostræ non nisi languidos offerentes motus, hæbescit totum corpus, fermentaque in pancreate, hepate & liene collecta nec maturata nec vivida nec agilia facta, in acida austeraque sanguinem ulterius coagulantia, & figentia, desinunt fermenta, oriunturque hic illic obstructiones pertinaces, quibus ingravescentibus exsurgit melancholia hypochondriaca, curatu satis difficilis: *Melancholia* enim est imaginationis & iudicii depravatio, quæ ægri, sine aliqua causa admodum tristantur, & metuunt, ac horrenda, nonnunquam etiam ridicula, imaginantur, & sibi persuadent.

Curatio.

§. 6 Imprimis hic habeatur ratio reſerationis obstructionum & enervationis fermentorum austerorum.

Pulvis
fermen-
tum au-
sterum
alterans.

℞. *Limat. chalibis subt. trita, & crib. ʒj.*

Sacchari, ʒʒ.

Macis, ʒij.

M. F. pulvis tenuis, cujus dosis quantum cuspide cultri contineri queat bis de die vel à ʒj. ad ʒʒ.

§. 7. Præparatur medicatum vinum sequens

Vinum
medica-
tum.

℞. *Ras. ligni guajaci, ʒiʒ.*

sassafras, ʒj.

Cort. thamarisci,

rad. cappar. an. ʒvj.

Rad. enulæ camp.

calami aromat. an. ʒvj.

Herb. scolopendria,

cent. minor.

chamedrios, an. mj.

Bacc. junipcri,

lauri, an. ʒij.

Sem. dauci,

fœniculi, an. ʒj.

M. F. species pro vino medicato.

Hiscæ affunde vini generosi stop. iʒ. addendo

Si æger hoc ferre poterit Sp. vini à ʒv. ad ʒx.

Stent in leni digestionē, donec vinum colore

Aureo tingatur, præparatum erit vinum medicatum,
de

de quo æger ter quaterve bibat de die, præsertim si huic potioni medicatæ instillentur

*Tinctura martis volatilis, vel
metallor. aliquot guttulæ.*

§. 8. Conducunt hic *aquæ spadana naturales & artificiales* ex *vitriolo martis* confectæ & fumo sulphuris nobilitatæ.

§. 9. Uti & *sales volatiles* ex *partibus animalium* educti, & blandioribus herbarum aromaticarum oleis nobilitati.

§. 10. Purgetur per intervalla æger pilulis spadanis eligmani vel,

℞. *Extract. catholic.* ℥i.

Mercurii dulcis, gr. viij.

Trochisci alhandel, gr. iij.

Mercurii vitæ, gr. i. vel i.℥.

Olei cort. aurant. gutt. v.

M. F. pilulæ No. vj.

vel ℞. *Mercurii vitæ correcti,* g. viij.

Extr. rosar. ℥i.

M. F. pilulæ, No. v.

§. 11. Quod si vero ferocia ægrum torqueat cum vehementia, fervor spirituum temperetur sæpius venam secando, anodina exhibendo, purgandoque.

§. 12. Si æger habilis sit, & delicida habeat intervalla, tentant hoc cum successu medici parisienses mediante transfusione sanguinis, cujus beneficio maliaci restituantur, adfirmant.

§. 13. Qui vero nec tristes nec iracundi sunt, cum in illis ex continuis cogitationibus, vel vehementi nimio desiderio notæ, & vestigia cerebri nimis alte sunt inflicta, in quæ spiritus animales continuo incidentes, mentem de eadem re continuo cogitare cogunt, & cæteroquin satis sani sunt.

§. 14. Hi curabuntur ipsis alias suggorendo cogitationes & præcipue vitando occasiones, quarum ope prima impressio facta est, ipsis exercitationibus lævioribus & delectabilibus, quibus, dum occupatur spiritus animales, in alias influunt notas, vel nova sibi efformant vestigia, & ita tentandum, uti successu temporis vetera frigida deleri, & nova efformari queant.

*Aquæ
spadana,
sal vol.
oleosum,
& aroma-
ticum.*

*Pilulæ
purgantes
eligmani.*

*1.
Pilulæ
purgantes*

*2.
Pilulæ
purgantes*

*Ferocia
vehemens
quò modò
temperetur.*

*Sanguinis
transfusio*

*Quid in
stultitia
faciendū,*

*& quò
modò cu-
rati in-
stituenda.*

E

CAP.

*De dolore Capitis, seu Cephalalgia.**Cephalalgia quid.*

DOLOR CAPITIS seu CEPHALALGIA est ingrata animi perceptio, vel ex fibrillarum cerebri aut partium illud involventium fodicatione aut distentione, oriunda.

Differentia, & ejus causa.

§. 2. *Cephalalgia* varie quidem ab autoribus dividi solet, differentia vero optima, & quæ pondus habeat, tum in *prognosi*, cum in curatione, est, quâ distinguitur respectu causarum (quæ sunt aut materia viscosa non multo sale volatili foeta, aut sanguis & spiritus animales salino-acres) in *calidam* vel *frigidam*, biliosam scilicet vel pituitosam.

Transpiratio insensibilis maxime necessaria

§. 3. Corpus nostrum transpirabile & perspirabile esse non tantum hoc pronunciavit antiquitas, vide Hippocratis Aphorismos, sed insuper hoc confirmant recentiorum experimenta, de quibus videatur imprimis statica medica sanctorii, imo si quis curiosior fuerit, reperiet nullum esse momentum, quem quippiam per poros cutis transudet in forma transpirationis insensibilis, quæ transpiratio adeo necessaria est, ut illa imminuta vel aucta, in morbos præceps ruat homo.

Dolores partium quomodo oriuntur.

§. 4. Hæc enim impedita opprimuntur & infarciuntur tubuli musculorum & membranarum, qui quasi pondere aliquo pressi torpent, quod si insuper accedat, sanguinem nostrum acriori sale esse refertum in hac transpiratione impedita, sales in tubulis musculorum & membranarum hærentis, angulisque suis acutis partes nervosas ferientes, non potest non, quin ingratum spiritibus animalibus motum imprimant, hoc est, dolorem excitant majorem vel minorem pro quantitate vel qualitate salis.

Capitis dolor, & ejus d. veritas unde.

§. 5. Hæc pororum obstructio, si in partibus nervosis cerebri contingat, pro ratione materiæ obstruentis dolores oriuntur vel gravativi vel acuti, prout major vel minor quantitas salis cum particulis obstruentibus est conjuncta.

Indicationes.

§. 6. Hæc ut tollatur, oportet ut diaphoresis restituatur, ut particulæ stagnantes vel discuti vel cum reliquis circulari queant; insuper habeatur ratio salium temperandorum & enervandorum, tolluntur obstructions potissimum per sales tam fixos quam alkalicos

licos volatiles, ut & per acida volatilia pituitam potenter inciduntia.

§. 7. Si itaque obstructio minus salina sed magis pituitosa fuerit, sequenti utatur sudorifero,

℞. Bezoard. miner. gr. xij.

Ocul. cancri ppt. gr. xv.

Croci optimi, gr. vj.

Salis vol. succini. gr. viij.

Tartari vitriol. g. vij.

M. F. pulvis sudorificus & incidens.

vel ℞. Theriaces venet. ℥ij.

Ocul. cancr. ppt. ℥i.

Antimonii diaphor. gr. xxv.

Salis vol. c. c. gr. v.

card. bened. gr. x.

M. F. bolus.

§. 8. Quod si vero non tantum gravedo capitis infestet ægrum, sed insuper acutis torqueatur doloribus, sequens anodinum & sudoriferum præscribito,

℞. Diascord. fracc. ℥ij.

Confect. de hyacint. ℥i.

Ocul. cancr. ppt. gr. xv.

Bezoard. miner. gr. x.

Camphoræ, gr. iij.

Laudan. opiat. gr. i℥.

Salis c. bened. ℥℥.

M. F. bolus sudorificus & anodinus,

vel ℞. Reg. antimonii med. gr. xv.

Croci optimi. gr. x.

Camphoræ, gr. iv.

Tinctura opii, ℥ij. pro dosi,

M. F. haustus ad idem.

vel ℞. Aq. Boragin.

majoran. an. ℥iij℥.

theriac. simpl.

card. bened. an. ℥℥.

Reg. antimonii med. ℥i℥.

Curatio
doloris a
causa pi-
tuitosa
producti.

Pulvis su-
dorificus
& inci-
dens.

Bolus su-
dorificus
& inci-
dens.

Curatio
a sale
acri pro-
ducti.

Bolus su-
dorificus
& anodi-
nus.

Haustus
sudorifi-
cus, &
anodinus.

Mixtura
diaphore-
tica, &
anodina.

Tin-

Tinctura opii, ʒ ʒ.

Syr. papav.

violar. an- ʒ ʒ.

Olei sulphuri per camp. q. s. ad acedinem,

M. F. mixtura diaphoretica & anodina.

*Hauftus
purgans.*

§ 9. *Purgetur æger sequenti haustu,*

R. Res. agarici, gr. iv.

jalapp. gr. vi.

Dissolve ut artis est in vitello ovi, adde

Aq. menth,

majorana, q. s. ad haustum,

Tartari vitriol. ʒ ʒ.

M. F. haustus purgans.

*Curatio
doloris ca-
pitis à
fervore
sanguinis
producti.*

§ 10. *Capitis dolores à fervore sanguinis oriundi, uti in fine februm tertianarum & quartanarum, vel in ipsis continuis, uti et in crapula, curabuntur venæsectionibus & exhibenda illa, quæ leni sua viscositate ferociam salium delinire valeant, ut emulsiones ex amygdalis & similibus frigidis & sem. papav. conflatis.*

§ 11, *Vel exhibendo illa, quæ sales volatiles sanguinis ferocientes, sua blanda aciditate infringere et figere valent, ut*

*Mixtura
diaphore-
tica, &
anodina.*

R. Aq. rosar.

boragin.

melisse, an. ʒi ʒ.

Antimonii diaphoret. ʒij.

Bezoard. min. ʒi.

Laudan. opiat. gr. iij.

Syr. violar. ʒi.

Olei sulphuris per camp. gutt. xij.

Sp. nitri q. s. ad gratiam acedinem,

M. F. mixtura diaphoretica & anodina,

vel R. Flor. cyani,

bugloss. an. m. j.

Aq. hordei, ʒi.

Coq. leniter guttatim affundendo.

sp. vitr. tantu, donec instar sanguinis

Rubiat, decocto adde

Sacchar. puriss. q. s. ad gratiam

transcolentur per pannum. M. F. claretum

*Claretum
seu Fu-
lapium.*

vel, ℞. *conf. boragin,*
calend. an. ℥i℥.

Rob. de ribes, ℥℥.

Dissolve in f. q. aq. bordei, transcolentur per pannum, col. adde

Syr. papav. ℥i.

Olei sulphuris per camp. ad gratam aciditatem,

M. F. claretum.

§. 12. *Purgetur infusione rhabarbari.*

℞, *Rhabarb. elect. ℥iij.*

fol. sennæ mund. ℥i.

Sem. anisi.

fœniculi, an. ℥i.

Olei tartari per deliq. gutt. xxv.

Infunde & coque ex aq. bord. f. q. col. adde,

Manna calabrina, ℥℥.

Cremor. tartar. ℥℥.

M. F. haustus pro dosi.

*Claretum
seu Julia-
pium.*

*Haustus
purgans.*

C A P. XII.

De Catharris in genere.

§. I.

CATHARRUS est stagnatio humorum in omnes corpo-
ris partes. *Catharrus
quid.*

§. 2. *Causa* catharrum est materiria viscosa non salina, unde dolares gravativi, lassitudines spontaneæ, melancholia &c. Aut materia viscosa & salina, aut acida, unde inflammationes, & dolores intensiores omnes, ophthalmiæ, angina, erysipelata, herpes, arthritis, tussis &c. *Causa an-
tecedens,
& disse-
rentia ex
causis.*

§. 3. Sanguinem nostrum circulari motu per corpus nostrum deferri, neminem latere credo, qui recentia experimenta hanc quæ-
stionem concernantia accurate examinavit; in ventriculos enim cordis guttatim incidens sanguis, illic à pertranseunte materiæ pri-
mi elementi concutitur, quo ad minimas partes agitatur quaquaver-
sum, attenuatur, dividatur, & ut verbo dicam, fermentatur: quod
primum injiciatur in dextro cordis thalamo, in quo sanguis exer-
*Sanguinis
circulatio
quomodo
fit, & ef-
fecta per
eam.*

E 3

sttuans,

fluans, qua data via ruitur, ad pulmones sc. ubi per aëra vel halitus & fermento aëris salino nitroso vivificatur, ad sinistrum cordis thalamum tendit, in quo eandem absolvit scenam, in arteriam magnam delatus, partim per ipsius truncum adscendentem ad superiores partes nostri corporis fertur, partim per truncum descendentem ad inferiores labitur, ac ab orificiis venæ cavæ & portæ rursus vehitur ad cor; sed notandum quod sanguis arteriosus diversa transeuns viscera, in illis etiam diversas deponit particulas, quippe in hepate sequestrantur particulæ salinæ & oleosæ volatiles, bilem constituentes: in pancreate lymphæ modo sub acido, modo sub falso muriatico sale foeta: in renibus serum, terra, oleum cum sale volatili: in glandulis lymphæ: in cerebro spiritus animales: notandum insuper sanguinem continuo particulas quasdam deferre nutritias ad augmentationem vel conservationem musculorum, nervorum, membranarum, ligamentorum & similium, quæ partim illis partibus applicantur, vel circulando ad sanguinem re-diunt.

*circulatio
necessaria*

*Obstructio
est causa
proxima,
sed ex an-
tecedente
patet dif-
ferentia.*

§. 4. Hic particularum circulantium motus si liber sit absque interruptione, nullis premitur corpus nostrum obstructionibus,

§. 5. Verum si contingat, quod propter sales crassiores vel particulas viscosas, pituitosas, tenaces & terrestriores tubulorum per quos partes nutrientes circulantur, fiat obstructio, catharro partem istam affici dicimus, qui magis vel minus est dolorificus, prout acri vel mitiori sale est foetus. Quod si sale destituatur, dolor oritur gravativus, ut in tumoribus plerisque frigidis, ubi peccatur tantum crassities cum tenacitate humoris non vero acredine salina.

Prout itaque diversæ nostri corporis partes talibus obstructionibus infestantur, curatio etiam in parte affecta institui debet.

*Curatio
catharri
à causa
viscosa
non soli-
na.*

§. 6. In genere conducunt in catharris a materia viscosa non salina productis, decocta ex lignis sudoriferis, salibus, cujus formam vide in apoplexia; sudorifera ex salibus mineralibus paginam absolvunt, quæ præscripta vide in apoplexia, paralyfi, & lethargo.

*Curatio
catharri
ab humo-
re salino
producti.*

§. 7. Quod si ab acriore sale partes membranosæ & nervosæ destendantur & vellicentur vehementius, feroces inde oriuntur dolores, quandoque ad anodina refugiendum, quæ acrimoniam salium obtundere, fermentationesque humorum extravasatorum

com-

compeffere valeant, quod interius per opiata, exterius per cataplasmata fieri solet.

§. 8. Humoribus temperatis & ad quietem redactis, purgantia præscribantur majori ex parte phlegmagoga.

Quando
purgan-
dum.

I. De Arthritide.

§. 1.

ARTHRITIS five morbus articularis est dolor circa articulos, ab effervescencia succi nervosi acidi cum sanguinis salino fixi particulis, unde nervi, tendines, ligamenta, perioſtea corrugantur, doloreque miſſerrimo cruciantur, unde tumor, rubedo, tophi, aliaque ſymptomata concomitantia.

Arthritis
quid.

§. 2. Differentia ejus est quadruplex 1. Chiragia in manibus, 2. Ischias in aut circa os ilium, 3. Gonagra in genibus, & 4. Podagra in pedibus.

§. 3. Curatio in arthritide pro arcano quodam habent elect. cario costinium, ut.

Curatio
ejus.

R. Elect. cario costinii, ℥iij.

Bolus pur-
gans.

Ref. jalapp. gr. iv.

Olei carui, gutt. iij.

M. F. bolus inconvenienti vehiculo solvendus.

vel, R. extrac. cathol. ℥i.

1.
Pilula
purgantes

Mercurii dulcis, gr. viij.

Trochisci albandel, gr. iv. ad vi.

Olei macis still. gutt. iij.

M. F. pilulæ No vj.

vel, R. Mercurii vitæ correcti, gr. viij.

2.
Pilula
purgantes

Redigantur cum extr. rosar. in pilulas.

M. F. pilulæ.

§. 4. Pro anodino & sudorifero inserviens sequens formula,

R. Reg. antimonii med. gr. xv.

1.
Bolus su-
dorificus.

Bezoard. min. gr. v.

Diascord. fracc. ℥ij.

Confect. de hyacint. ℥i.

Laud. opiat. gr. i℥.

Salis c. bened. gr. x.

M. F. bolus.

Tin-

Tinctura opii. *Tinctura opii cum sale tartari præparata exhibeatur à cochleri*
i. ad iij.

2
Bolus sudorificus. vel, ℞. *Theriac. venet.* ℥iv.
Diascord. fracas. ℥i.
Mercurii diaphor. jovialis gr. x.
Ocul. cancr. ppt. gr. xv.
Salis vol. c. c. gr. v.
M. F. bolus.

i.
Cataplasma anodinum. §. 5. *Exterius applicetur topicum,*
ex sem. milii cum lacte eburato in formam cataplasmat
redactum, cui addantur
vitell. ovor. No. ij.
camphora,
croci, an. pauxillum.

2.
Cataplasma anodinum. *M. F. cataplasma.*
vel, ℞. *Medull. panis candidis.* q. s.
Coq. cum lacte vaccino in formam cataplasmat, addendo
camphora.
croci, ann. pauxillum.

Cataplasma anodinum,
& incidens, *M. F. cataplasma.*
vel, ℞. *Sapon. venet.* ℥i.
Vitell. ovor. No. i.
Temperentur cum s. q. sp. vini.
M. F. cataplasma calide cum stupâ applicandum,

i.
liquor incidens. vel, ℞. *Sp. salis ammoniaci cum calce viva ppti,*
Alcohol vini q. s.
Misce & cum pulma locus affectus leniter his liquoribus illi-
natur.

2.
liquor incidens. vel, ℞. *Sp. tartari rectificati,*
vini an.
M. F. liquor, locusque affectus linteis tepidis his li-
quoribus madefactis illinatur.

Inflammationis curatio. §. 6. *Quod si vero inflammatio supervenerit, foveatur pars af-*
fecta decocto lythargiri, ut
℞. lithargirii auri, ℥i. β.
Flor. sambuci,
Ros. pall. an. M. i.
resolvens.

Coq.

Coq. ex aceto & vino an.

M. F. fotus, quo locus affectus tepide foveatur.

§. 7. Dolore sedato, ad tumorem discutiendum exterius applicetur emplastrum sequens.

R. Empl. vigon. de ranis cum dupl. vel tripl. merc. p. iij.

Cerati de cumino, p. i.

Malaccentur cum olei succini pauxillo,

Extendantur super corium.

*Empla-
strum tu-
mores dis-
cutiens.*

Quidam laudant emplastrum Nurenburgense. confert etiam mul-
tum in podagra frigida balsamum sulphuris succinatum, ut & Oleum
fabine stillaticium.

*Empla-
strum
Nuren-
burgense.*

§. 8. Ad dolores leniendos & mitigandos sequens componatur
oleum artificiale, ut

*Oleum ar-
tificiale.*

R. Arthimisia,

Verbasci, an. p. æq.

Coq. in oleo olivar. s. a. coletur & servetur usui.

§. 9. Conveniunt balnea pro discutione pituitæ tenacis nervis
inhærentis, motumque membrorum impediens, præscribatur
balneum ex emollientibus & discutientibus, cujus formam vide
in paralyfi.

*Balnea ad
pituitam
tenacem
resolven-
da.*

2. De Cataracta.

§. 1. Cataracta est duplex incipiens seu suffusio, vel confirma-
ta, cataracta proprie dicta.

*cataracta
differetia.*

§. 2. Incipiens Cataracta est oculi suffusio, cum nempe nubecu-
læ, festuæ aut muscæ, ante oculos volare videntur.

*Incipiens
cataracta.*

§. 3. Confirmata vero est, quando a pellicula tenui, pupilla in
rotum vel ex parte occluditur, ita ut radiis solaribus debitus in-
gressus præcluditur.

*confirma-
ta.*

§. 4. Cataracta confirmata curantur acu per membranam albugi-
neam & corneam ad cataractam usque adacta, quæ acu deprimen-
da, & si resiliat comminuenda, deinde oculus aqua rasarum, &
albumine ovi cum alumine conquassato obligandus.

*Curatio
confirma-
ta.*

§. 5. In incipiente cataracta & suffusione oculorum laudatur
vapor tritorio exceptus, exsurgens ex mixtura salis ammoniaci,
& cinerum clavatorum, in aqua calida solutorum.

*Curatio
incipien-
tis,
Vapor.*

F

vel,

Collirium

vel, ℞. *Sp. panis per dissentium secalicii*, ℥i.
Cristalli veneris, ℥i.
Croci metall. ℥i.

Stent in infusione per 24 horas filtretur ,
& reservetur pro collirio.

Pulvis.

Quidam laudant essentiam fœniculi cum saccharo candi in cannis fœ-
niculi elaboratam.

collyrium

vel, ℞. *Aq. euphrasie,*
fœnicul.

rosar. an. ℥ss.

Camphoræ, gr. viij.

Tutia ppt. ℥ss.

Sacchar. Saturni, ℥i.

M. F. collirium.

3. De Ophthalmiâ.

Ophthalmia quid.

§. 1. *Ophthalmia* est tunicarum oculi inflammatio cum tumore, rubore, dolore & lachrymis, orta ab humore acri.

Curatio ejus.

§. 2. In erosione vero oculi & acri dolore ex lymphâ falsa, pro specifico exhibeatur guttatim stillando in oculum,

Collyrium specificum.

Balsamum saturni rubicundum ex infusione aceti stillaticii, & litargirii auri preparatum, & dilutum in aq. rosar.

Fiat collyrium.

Collyrium

§. 3. *Itidem flores cinci in aq. plantag. resolutæ.*

4. De aurium dolore.

Prognosis.

§. 1. *Aurium dolor* est gravis affectus, tum propter partem affectam, membranâ putâ interiorem, auris cavitatem ambientem, tum propter cerebri viciniam.

Curatio ejus.

§. 2. Multum præstant in aurium catharro dolorifico,

Lac. tepidum, in quo

Opii gr. i. aut ij. solutum est, auri immittatur.

Dolorificum.

§. 3. Exterius applicetur panis recenter ex clybano extractis & per medium sectus.

Oleum amygd. dulcium.

Lenit insuper dolores, Oleum amygdalarum dulcium.

§. 4.

DE CATHARRIS, IN AURIUM DOLORE. 43

- §. 4. In incipiente surditate à fordibus adnatis & induratis, *Incipien-
tis surdi-
tatis cu-
ratio.*
aures sæpius eluantur,
Aq. tepeda,
Succoruta,
absinthii,
salvia imprægnata per siphonem injiciendo.
- §. 5. Postmodumque instilletur tinctura succin. cum circulato *Instilla-
tio.*
præparata.
- §. 6. Item committatur auribus,
Axung. viprarum in oleo chymice resoluta, & lana catonia recepta.
- §. 7. Conducunt insuper olea cephalica stillatitia, ut *Specificæ,*
Oleum succini rectificatum.
Axungia humana cum alcohol. vini præparatum,
Cere fluidum.
- §. 8. In Apostemate aurium confert,
Lac dulce tepidum cum
Melle, &
Vitello ovi temperatum, quod aurum infusum maturat.
& detergit.

5. De Odoratu læso.

- §. 1. In odoratu læso à materia viscidâ & pituitosa conducit spi- *Curatio
ejus.*
ritus salis ammoniaci cum calce viva præparatus & naribus admotus. *Suffimi-
gium.*
- §. 2. Item suffimigia ex mastiche, succino, caryophyllis.
- §. 3. Profunt etiam sternutatoria acria ex rad. helleb. albi, pep. ni- *Sternuta-
torium.*
gri, pyretri ppta, quorum formulas vide in lethargo & apoplexia.

6. De Tussibus.

- §. 1. Tussis est vehemens pectoris efflatio, quâ id, quod spi- *Tussis
quid.*
randi instrumentis est molestum, vi aëris expellitur.
- §. 2. Quod si acri lymphâ infestentur pulmones, inde tusses *Curatio
ejus acri
lymphâ
productæ.*
continuae, molestissimæque ægrum exagitant, conducunt *Pilula de
cynaglossa*, ut
R. Massa pilul. de cynagloss. ʒʒ.
Dividantur in duas partes, & fiant pilula, No. ij.
F 2 *cujus*

Pilula de stechade. cujus una exhibeatur pro dosi. idem præstant *pilula de stychade.*

§. 3. Non inferiores obtinet *syr. papav. rheados* in mixturis datus, ut

*Mixtura
diaphore-
tica.*

℞. *Aq. Boragin.*

meliss.

menthe. an. ʒiʒ.

Ocul. cancri preparat. ʒij.

Antimonii diaphoretici, ʒi.

Laud. opiat, gr. ij.

Tinct. sulphuris cum sale tartari preparat. ʒij.

Syr. papav, rheados, ʒi.

M. F. mixtura.

Balsa- §. 4. Balsamum sulphuris anisatum in balneo mariæ præparatum
mum sul absque emperuma non inferiores hic obtinet.
phuris a-

nisatum. §. 5. Uti & *balsamum sulphuris* compositum ex

Balsa- *Aloë, mirrha, croco,*

mum sul *Flor. sulphuris,*

phuris *Camphora cum*

composi- *Oleo juniperi, &*

tum. *Terebinthina elaboratum.*

Elixir §. 6. Elixir mellis cum alcohol vini præparatum paginam absol-
mellis. vit.

Tinctura §. 7. Tinctura anodina & sudorifera opii in hac scena partes
opii. suas habet.

7. De Suffocatione.

Suffocatio §. 1. Est etiam species catharri, quos suffocationes medici vo-
quid. *care solent, quo subitanea pereunt morte æger, & nullis fere*
præeuntibus signis sanitatis male affectæ confidunt inanimes, quod
potissimum oriri putamus ex circulatione sanguinis subito impedito,
quod vel contingere potest in ipsius pulmonibus vel in cordis tha-
lamiis.

Causa est, §. 2. Sistitur autem sanguinis circulatio duplici de causa, vel
aut fer- *enim à fermento acido & austero præternaturali sanguini commix-*
mentum *to, concrefcit sanguis in cordis thalamiis in grumos, cujus exem-*
acidum *plum observare licet, si vena aperiatur in cane & per siphon-*
& auste- *rum,* *nem*

nem sp. vitrioli injiciatur, qui cum sanguine ad cordis thalamos delatus, eo cum in coagulum concreſcant, fiſtiturque in momento ſanguinis circulatio & temporis momento ſuffocatur canis.

§. 3. E contra per fermenta ſpirituofa & ſalina volatilia, ſanguinis textura ita reſolvi poteſt, ut ab aere in pulmonibus admiſſo, ad debitam conſiſtentiam redire nequeat, & itidem ſuffocatur animal quodvis, ut hoc ex infuſione *ſpiritus ſalis ammoniaci & olei tartari per deliq.* In venas, obſervarunt naturæ curioſi indigatores.

§. 4. Quod ſi affectus hic aliqualem medico concedat moram, per ſpirituofa, oleoſa & ſalia volatilia præcaviatur ſanguinis coagulatio, exhibendo ea, quæ ſanguinis fermentationem valde promovent, ut

*Sal volatile: cornu cervi
urinae,
oleoſum & aromaticum.*

Aut fermentum ſpirituofum & ſalinum volatile. Curatio ejus, à fermento acido & aſtero producta. Sales volatiles.

§. 5. Multum profunt diaphoretica fixa & volatilia ex vegetabilibus, animalibus & mineralibus deſumpta, ut

*R. Aq. roſmarini,
lavend. an. ℥ij.
vite mathiol, ℥j.
Ocul. cancr. preparati ℥ij. vel ℥j.
Bezoard. miner. ℥i. ſ.
Antimonii diaphoret. ℥ij.
Salis vol. C. C. in ſuo ſp. diluti, ℥j.
Olei cinam. gutt. vj.
Syr. de ſtechade, ℥j.*

Mixtura diaphoretica, & cardiaca.

M. F. mixtura cochleatim ſumenda.

§. 6. Prodeſt hic multum *elixir regium, ambra & moſcho* nobilitatum.

Elixir regium.

§. 7. Quod ſi vero ſuffocatio originem trahere videatur a fermento volatili nimis ſanguinem reſolvante, ſi medico tempus concedatur, ſanguinem ad debitam conſiſtentiam reducere tentet per ea, quæ per modum fixationis ſales & ſulphura volatilia figunt & enervant, fermentationemque ſanguinis potenter inhibent, qualia ſunt.

Curatio ejus, à fermenta nimis volatili producta.

*Spiritus ſalis
nitri,
vitrioli.*

Acida volatilia.

F 3

Oleum

*Oleum sulphuris per campanam ,
Sal crudum.*

Lapis prunella ,

R. Aq. boragin. ℥ij:

Syr. papav. rheados , ℥ss.

*Mixtura
sanguini-
nem fi-
gens.*

*M. F. mixtura. hujus capiat æger cochlear j. cum Spi-
ritus vitrioli rect. gutt. x. pro dosi, illudque per brevia intervalla
repetatur.*

*Venæse-
ctio insti-
tuenda.*

§. 8. Instituat venesectione liberalis.

§. 9. Partes cordi vecinæ foveatur aceto rosaceo.

§. 10. Pudeuda linteis aq. frigida madefactis involvantur. Manus
itidem & pedes frigida sæpius abluantur, quousque sanguis ad
justam rediat consistentiam.

8. De Dentium Dolor.

*Causa
duplex.*

§. 1. Dentium Dolor vel à Dentis cariè, vel à Catharro, pro-
ducitur.

*Curatio
ejus à
cariè pro-
ducti.*

§. 2. In Dolor dentium præmissis universalibus purgantibus
& sudoriferis, si malum oriatur à dentis carie exeso, præstat ra-
mum nervi, per cauteria vel naturalia vel præternaturalia
adurere.

*Olea
caustica.*

§. 3. Hoc præstabunt olea caustica lana catonia excepta, ut

Oleum origani

chariophyll.

tabaci, quæ cavitati dentis immissa ramum

*nervi adurent, qui resiliens postea à corrosivo dentem exedente
immunis est.*

*Sp. vitrio-
li rectifi-
catus.*

§. 4. Præstant itidem illud *oleum vitrioli*, ut & *ipsius spiritus*
rectificatus.

*Cauteria
actualis.*

§. 5. Citissime hoc peragitur ferro candente, vel tandem dente
exempto huic malo obviam itur.

*Curatio
ejus à
catharro
producti.*

§. 6. Quod si vitium vero non hæreat in hoc vel illo dente exe-
so, sed per catharrum totum latus afficiatur, sequens præscribatur
infusio.

R. Pi-

℞. Piper. alb.

Infusio.

Rad. pyretri, an. ℥ij.

Aceti vulgaris, ℥vj.

Stent in infusione super cineres calidos, donec acetum ex-
p-
pere & pyrethro integram acquisiverit acrimoniam, filtretur
per linteum, & in eo postea dissolvatur opii tabaici ℥j. filtretur
ut supra per linteum, quo, tam calide quam æger ferre potest, pars
affecta colluatur, reliquumque foras exspuatur.

§. 7. Temporibus sequens applicetur emplastrum

Empla-
strum.

℞. Gummi taccamahaces q. p.

Extendatur supra linteum ut ab eo formetur inde emplastrum
temporibus conveniens, in cujus medio collocatur particula opii
crudi instar pisi minoris, ac ita temporibus applicetur, ut particula
opii respondet exacte arteriæ pulsanti.

9. De Convulsionibus.

§. 1. Convulsio est motus involuntarius & inordinatus quò Convul-
nervi, aut membranæ præter voluntatem contrahuntur & remit-
tuntur. sio quid.

§. 2. Motus spirituum animalium cum blandi sunt & regulares Motus spi-
rituum
naturales
depen-
dent, vel
nec ultra modum motu molesto afficiunt sensorium commune, motu
etiam ordinato in hæc vel illa nervorum determinantur principia,
excitanturque motus animæ nostræ convenientes, placideque fluunt
in musculos certis motibus dicatos.

§. 3. Qui motus naturales dependent vel à certa quadam cere- A certâ
quâdam
cerebri
constitu-
tione, vel
bri constitutione & consuetudine, ut posito tali vel tali motu spiri-
tuum sequatur talis vel talis spirituum in nervos influxus; uti cum
quis pronus ruat in terram, spiritus animales ilico ex ipsa confor-
matione cerebri vel consuetudine fluunt in musculos sustinen-
di corpori inservientes, item si oculis quippiam offeratur quasi im-
petum in illos tentans, siue velit siue nolit mens nostra oritur spi-
rituum influxus in musculos claudendis palpebris inservientes.

§. 4. Vel motus hi dependent ab ipsa voluntate animæ, cujus Ab ipsa
anima vo-
luntate.
ad mutum diriguntur, quamdiu autem spirituum motus manent
inter ipsos cancellos, ut placidi & motu composito ferantur secun-
dum cerebri nostri dispositionem vel consuetudinem, vel subsint im-
perio

perio animæ illos pro re nata dirigentis, nullas perferit mens nostra turbas.

*Motus
spasmati-
ci unde.*

§. 5. Verum si nervis acriter afflictis spiritibus animalibus communicatur motus irregularis, vehemens, tristis, vel si ipsi percent acrimoniâ vel motu modo in hos modo in illos influunt nervos, inde sine discrimine in musculos cum impetu ruentes, illosque potenter inflantes, motus spasmaticos, involuntariosque excitant quam plurimos, cumque motus ille fit vehemens acri plerumque stimulan- te sale, absque doloribus scena illa non peragitur.

*Causa eo-
rum du-
plex.*

§. 6. Hæc si interius fiant à sale acri, vel exterius à quavis causa hos vel illos nervos potenter lædente, oritur convulsio seu motus musculorum involuntarius & inordinatus.

*Indica-
tiones.*

§. 7. Laborandum itaque, ut acrimonia salium temperetur, temperatque illiminetur, spirituum motus inordinatus componatur, hæc cum fiant à nimia repletione vel inanitione monente hy- pocrate, medicus pro re nata sua disponat medicamenta,

*Curatio in
nimia re-
pletione.
Bolus pur-
gans.*

§. 8. In nimia repletione præscribatur sequens purgans.

℞. Res. jalappa,
agarici, an. gr. iv.
Aloës lucide, gr. vj.
Elect. de succ. ros. ℥j.
Olei macis still. gutt. iv.
Salis succ. vol. gr. x.
M. F. bolus.

*Pilule
purgantes*

vel, ℞. Extract. rhabarb.
Aloës lucide,
Res. jalapp. an. gr. vj.
Castorei, gr. x.
Olei lavend. gutt. iv.

M. F. cum s. q. syr. de stecchade pilulæ No. vj.

*Bolus su-
dorificus
& anodi-
nus.*

§. 9. Post purgationes præscribantur sudorifera cum anodinis mixta,

℞. Diascord. fracas. ℥ij.
Conf. de hyacint. ℥j.
Ocul. canceri preparat. gr. xv.
Bezoard. miner. gr. x.
Laud. opiat. gr. i℥.

Olei

Olei macis still. gutt. iv.

Salis card. benedict. gr. x.

M. F. bolus.

vel, ℞. Reg. antimonii med. gr. xv.

Croci optimi, gr. x.

Salis vol. c. c. gr. iv.

Tinct. opi, ℥ij.

M. F. bolus & detur pro dosi.

§. 10. In nimia vero inanitione nutriatur & foveatur corpus cibo & potu particulis mollibus & lenientibus constantibus & blando sale volatili oleoso foetis.

§. 11. Conducit hic elixir paracel. sine acido, sed per oleum tartari per de'iq. præparatum, mixtum cum pauxillo salis vol. oleosi superius descripti, cujus gutt. xv vel xx vel xxx bis terve de die sumantur ex vino generoso molli & oleoso gallico vel hispanico.

§. 12. Conducit insuper oleum nucis moschati expressum cujus gutt. xx præscribantur cum vino calente saccharato.

§. 13. Proderunt insuper emulsionem ex amygdalis nobilitate cum cinamomi & conf. a'kermes.

vel, ℞. confect. de hyacint. ℥ij.

a'kermes, ℥i.

corall. rubr. ppt. gr. x.

antimonii diaphoret. ℥ss.

Dissolvantur in aq. fœniculi, ℥ij. adde

tinct. croci, ℥i.

aq. vitæ mathioli, ℥i.

M. F. haustus.

Bolus sudorificus
& anodinus.

Curatio in nimia inanitione.

Elixir paracelsi.

Oleum nucis moschati expressum.

Haustus cordialis.

10. De nervis punctim læsis.

§. 1. Quod si vero nervi punctim fuerint læsi, ordinariæ à vehementi dolore subsequi solent convulsionem, ad quas evitandas, tanquam pro specifico arcano, sequens præscribit medicamentum schultetus in armamentorio chyrurgico.

℞. Euphorbi, ℥i.

Res. terebint. ℥ss.

cere flavæ q. s.

M. F. unguentum.

Curatio convulsionum à causa externa productarum

Unguentum.

G

vel,

Linimen-
tum.

vel, ℞. Olei terebint. ℥℥.

chariophyll. gutt. vj.

Mucilag. bryonia, q. s. ad consist. linimenti.

M. F. linimentum.

Balsamū
munde-
veri.

§. 2. Non minoris notæ est balsamum munde veri

℞. Therebinth. venet. ℥i℥.

Olei hyperic. ℥j.

Gummi elemi, q. s. ad consist. balsami,

Olei cera still. fluid. ℥ij.

M. F. balsamum.

Balsamū
Italicum.

§. 3. Conducit etiam balsamum Italicum.

Balsamā

§. 4. Prodest hic insuper quam maxime balsamum sulphuris te-
rebintinatum vel succinatum.

sulphuris
succina-
tum.

§. 5. Uti etiam Oleum nucis muscata, vel

spica, calide exterius applicatum.

Oleum

nucis mo-

schatæ

spica.

§. 6. Adfert etiam suum spiritus vini cum melle circulatum.

II. De Scrophulis.

Scrophula
quid.

§. 1. Scrophula sunt tumores glandularum propriâ tunicâ con-
tenti.

Seque-

stratio

lymphæ

in glan-

dulis, &

§. 2. Per glandulas ex sanguine arterioso sequestrari lympham, anatomici refartiores detexerunt, uti & vasa ex iis orientia lym-
phatica dicta, laticem tenuissimum vehentia, & ad saccum chy-
liferum deferentia ad ulteriorem chyli elaborationem, litem hanc
dirimente inter D. Bilsum & alios anatomicos D. Russum, qui, ex
constitutione valvularum in ductibus lymphaticis detextarum, in-
fallibiter concludit, motum lymphæ non esse à sacco chyliifero ad
partes externas, verum è contra à partibus externis ad recepta-
culum.

Quando

hæc sine

impedi-

mento

fiat.

§. 3. Hæc lymphæ cum satis tenuis est, absque ulla resistantia aut
impedimento, facile per substantiam glandularum transcolatur,
nec glandulæ quippiam damni patiuntur à lymphæ transeunte.

Causa

antece-

dens scro-

phula-

rum.

§. 4. Verum si lymphæ crassior, viscosior, tenacior evadat;
item si particulis terrestribus sit inquinata, vel sale crasso & rigido
foeta, non raro pori glandularum obstruuntur, cumque parti-
culæ fluidiores, serosæ præ terrestribus & salinis se facilius ac-
com-

commodent angustis glandularum poris, hinc iis secedentibus, successu temporis glandulæ obstruuntur à terrestribus particulis & salinis rigidioribus, quæ se angustis pororum accommodare nequeunt.

§. 5. Hæ glandulæ, si à materia tantum viscosa & tenaci cum terrestribus mixta, in collo tumores oriuntur scrophulæ dictæ: quod si prædominentur sales, degenerant in cancos: particulæ vero terrestres si prædominium tenuerint, degenerant in scirrhus.

§. 6. Cavendum in curatione scrophularum, ne calida nimis & exsiccantia applicentur in principio, quo in casu solent discuti mobiles magis partes, relictis terrestribus, & ita scrophulæ in scirrhus transire solent, sed applicanda veniunt quæ materiam viscidam & terrestrem incidere, attenuare & fermentare valent.

§. 7. Quod potissimum præstabit *mercurius* in præcipitatum redactus.

℞. *Litargiri auri subtil. pulv. q. p.*
Huic affunde acetum still. ad emin. digit. 4. transv. coq. simul leniter, sæpius agitando spatula lignea, donec acetum de acrimonia sua amiserit, & dulcedinem saccharinam referat, filtretur solutio.

℞. Hujus solutionis, ℥vj.

Mercurii præcip. alb. vulg. ℥ij.

Lento igne evaporentur ad sicc. pulveris.

℞. Hujus pulveris, 3j.

Axung. porc. non salita, 3j.

M. F. unguentum.

§. 8. Et pars affecta prius pannis calidis fricetur & postea hoc linimento inungatur, vel

℞. *Mercurii vivi cum aq. fort. soluti, ℥iv.*

Axung. porcina, ℥viiij.

Coq. in olla fictili continuo movendo spatula lignea, donec materiam obtineas mollem, adde

Cera flava, 3ij.

Pulv. mastiches.

olibani, ana 3vj.

M. F. emplastrum.

§. 9. Quod si discussionis spes nulla appareat, tentanda erit

maturatio & concoctio in pus per sequens cataplasma.

Cataplasma.

℞. Rad. lilior. alb. ℥i. ℥.

altheæ, 3j.

Fol. malvæ, altheæ,

Flor. camomill, melilot an. mj.

Coq. cerevisiæ s. q. his coctis & pistatis, adde

Flor. rad. altheæ,

hordei,

fœnugræci, an. 3℥.

Buturi non saluti, 3ij.

Vitell. ovor. No. ij.

Olei camomill. 3j.

M. F. Cataplasma.

Empl. in dolore vehementi.

§. 10. Quod si vero scrophulæ fuerint dolorificæ, optime mitigabuntur per emplastrum vigonis de ranis cum duplici vel triplici mercurio.

Medicamenta interna.

§. 11. Exhibeantur interius, quæ pituitam incidere & attenuare valent, quod præstabunt decocta ex lignis, itidem sudorifera ex mineralibus & metallis desumpta, ut

Bolus sudorificus.

℞. Reg. antimonii med. gr. x.

Bezoard. min. gr. viij.

Mercurii diaphoret. jovialis gr. vj.

Theriaces ven. 3j.

M. F. bolus sudorificus.

Pilula purgantes.

§. 12. Pro purganti exhibeantur sequentes pilulæ,

℞. Extract. cathol. gr. xv.

Mercurii dulcis, 3℥.

Mercurii purg. gr. iij.

Olei fœniculi, gutt. iv.

M. F. pilula purgantes No. vj.

Quando cura palliativa est instituenda.

§. 13. His si non cedant malum, cura tantum instituaturs palliativa, exterius applicando empl. de canis cum mercurio, quippe si glandulas hæc obstructas fortius agitaveris per gummi, olea calidiora, non raro feracius etiam transcunt in caneros, vel ad minimum, particulis subtilioribus discussis, abeunt in schirros.

12. *De Angina*.

§. 1. *Angina* est faucium vel gutturis inflammatio, cum febre continuâ, respiratione & deglutitione impedita. *Angina quid.*

§. 2. Estque quadruplex 1. *Cynanche*, 2. *Synanche*, 3. *Paracynanche*, 4. vel *Parasynanche*, dividitur porro in veram & spuriam; sed hæc pauci sunt momenti. *Differentia.*

§. 3. Ex illis, quæ de catharris dicta sunt, facile constabit, quæ ratione tubuli musculorum laringis obstrui queant à particulis vel viscidis, vel salinis, vel terrestribus, unde muscoli nimium distenti in sua functione impediuntur, hoc est, oritur deglutendi difficultas. *Causa Angina.*

§. 4. Quod si propter poros angustatos à sale, pituita & terra, oriatur vehementior materiæ primi elementi Transfluxus, succedit humorum stagnantium fermentatio, adaucta cum inflammatione, ex qua dolor intentus cum ardore & tumore, succedente febri, oriturque *Angina vera*, quæ magis vel minus est periculosa, pro ratione humoris stagnantis & prout in musculis internis vel externis hæret obstructio, vel quatenus humorum fermentatio vel major vel minor est, vel prout sales magis vel minus sunt acres, majori vel minori copia itidem adsunt. *Symptomata Anginae verae essentialia, & unde.*

§. 5. Hæc humorum, stagnantia si tanta sit, ut à musculis tumentibus suffocationis periculum imminet, vena liberaliter secanda venit. *Curatio à venesectione incipiendâ.*

§. 6. Itidem clysteres injiciantur frequentes. *Clysteres injiciendi*

§. 7. Præscribaturque sequens gargarisma. *Gargarisma resolvens.*

℞. Fol. scabiosæ,
violarum,
taractici, an. miß.

Flor. sambuci,
ros. pall. an. mj.

Coq. ex f. q. aq. bord. col. ℥xx. adde,

Mellis rosacei, ℥iß.

Syr. diamor. ℥ß.

Sp. utrioli gutt. xx.

M. F. gargarisma.

G 3

§. 8.

Quando
est repel-
lendum.

Gargaris-
ma repel-
lens.

§. 8. Quod si tandem tantus sit affluxus , ut præsentanea morte
perendum sit æger , ne fortius repellatur & cobibeatur humorum
impetus , sequens præscribito gargarisma repellens.

℞. Flor. ros. rubr.

balauft. an. pij.

Cort. granat. ʒi.

Fol. quercus , mʒ.

Alum. crudi , ʒj.

Coq. ex aq. chalibeata , col. ʒi. adde ,

Mell. ros. ʒij.

Rob. diamor. ʒj.

M. F. gargarisma.

Alladit
paracelsi.

Topica.

Linimen-
tum.

§. 9. Laudatur ̄ chymicis aqua alladit paracelsi præparata &
distillata ex limatura chalibis aëri nocturno exposita.

§. 10. Exterius conveniunt linimenta & cataplasmata , ut

℞. Butur. recent. non saliti , ʒj.

Olei lilior. alborum ,

amygd. dulcium , an. ʒvj.

Croci tenuiss. trit. ʒij.

M. F. linimentum applicandum si inflammatio vehemens
non adfuerit.

In inflam-
matione
vehemen-
ti.

Fotus in-
flamma-
tionem
resolvens.

§. 11. Quod si inflammatio vehemens affligat ægrum , applice-
tur fotus ex decocto litargiri auri cum aceto & vino an. , additis flor.
ros. pallid ut

℞. Litargiri auri , ʒi.

Aceti & vini , an. ʒvj.

Flor. ros. pall.

sambuci , an. mʒ.

Coq. simul , donec acetum de acrimonia sua remiserit , colle-
tur adde

Sp. vini camphorati , ʒj.

M. F. fotus , quò locus affectus tepide foveatur.

Cataplas-
ma.

vel, ℞. Rad. altheæ ,

lilior. alb. an. ʒj.

Nidor. hirondinis , No. j.

Ficuum ,

Daëtylorum , an. No. iv.

Albi græci , ʒi.

Cepa-

Ceparum, ʒvj.

Coq. ex cerev. , coctis & pistatis , adde

Far. althea ,

sem. lini ,

foeni græci , an. ʒj.

Vitell. ovorum , No. ij.

Croci orient. ʒij.

Olei chamemolini , ʒij.

M. F. cataplasma.

§. 12. Ubi angina declinare incipit & à suo vigore amittit, *In decli-*
præscribatur sequens gargarisma. *natione.*

℞. Heb. scabiosæ ,

violaria , an. mij.

Rad. liquir. ʒij.

Jujubarum , No. xij.

Ficum , No. v.

Passil. ab acillis mund. ʒʒ.

Coq. ex aq. hordei , col. ʒxx. adde

Syr. capill. veneris ,

Mell. ros. an. ʒj.

M. F. gargarisma.

§. 13. Similac æger deglutire poterit, & albus non respondeat, *Quando*
purgetur sequenti pulvere *purgan-*

℞. Diagridi cum succo glycyrrh. preparati gr. viij.

Mercurii dulcis gr. vj.

Crem. tartari ʒj.

Sem. fœnicul. contusi , gr. xij.

M. F. pulvis purgans.

vel, *℞. Fol. fenn. mund. ʒij.*

Rhabarb. elect. ʒiʒ.

Sem. anisi ,

fœnicul. an. ʒʒ.

Olei tartari per deliq. gutt. xxx.

Coq. ex aq. hord. col. adde

Manna calabr. ʒʒ.

Crem. tartari ʒj.

M. F. haustus.

Haustus
purgans.

§. 14.

§. 14. Vel simpliciter fiat infusio *sennæ cum agarico*,
Haustus
purgans. vel, ℞. *Fol. sennæ mund.* ℥ij.
Trochisc. agaric. ℥i. ℥.
Sem. anis.

fœnicul. ana ℥ss.

Stent in infusione frigida in vini albi generosi ℥v. *vel* vj.
per noctem, leviter decantetur vinum & exhibeatur pro
dosi.

§. 15. Vel præscribatur sequens *aposema laxans*.
Aposema
laxans. ℞. *Rad. cichor.*

asparag. an. ℥ij.

Herb. acetosæ, Mij.

Tartari rheani, ℥i.

Coq. in aq. bord. ℥ij. *adde in fine.*

Agarici trochiscati, ℥ij.

Fol. sennæ mund. ℥i. ℥.

Rad. turbut, ℥i. ℥.

Colentur, colature, adde

Syr. violar. ℥iv.

M. F. apostema laxans.

CAP. XIII.

De Phthisi.

§. I.

Definitio. **P**HTHISIS seu *tabes* est universi corporis consumptio, ex
 pulmonum ulcere orta, cum febris lenta & continua conjuncta;
 cui sæpe anhelitus fœtens, & tussis comitatur.

Pars af- §. 2. *Pars affecta* est pulmo, ut patet ex ulcere pulmonum; &
fecta. *totum corpus*, quod constat ex macie.

Sanguis §. 3. Sanguinem nostrum ex dextro cordis thalamo, in pulmones
in pulmo- delatum, ibi refrigerari, & ad consistentiam debitam reduci,
nibus sale imo illic à fermento aëris salino nitroso nobilitari, & vivificari,
nitroso no- non abs re statuunt medici.
bilitatur.

Et propter §. 4. Prout enim aer, sese in pulmonibus miscens cum sangui-
aërem di- ne, diversis fœtus est particulis, eatenus etiam fermentationes
 nostri

nostri sanguinis liberius, commodius, vel difficilior succedunt, ^{versis} prout sanguis, vel justo magis à salibus aëris volatilibus resolvitur, ^{particulis} vel a salibus acido-austeris ultra modum constringitur & figitur, ^{scetum,} quorum phænomena sese luculenter produnt in ætu urgente; vel ^{diversi-} frigore præmente. ^{modè fer-}

§. 5. Non mirum insuper inprimitur tabes sanguini, si ipsi ^{Profusio} pulmones se male habeant, & præsertim si lymphæ acris, conti- ^{sanguinis} nuo pulmones ad tussés irritans, tandem irrodant sua acrimonia ^{unde.} membranas pulmonum, quæ si ita vehemens fuerit, ut etiam orificia vasorum aperiantur, sequitur profusio sanguinis periculosissima, sæpissime ægrum suffocans.

§. 6. Mitior si erosio pulmonum est, capillaria tantum vasa erodans, tussis oritur valde molesta cum exulceratione pulmonum. ^{Phthisis} ^{unde.}

§. 7. Sanguis autem cum continuo deferatur ad pulmones, non ^{Sympto-} possit non, quin secum vehat aliquas extravasati & putrescentis ^{matorum} sanguinis particulas, quibus inquinatus valde male effervesceat ^{explicatio} postmodum in corde, & inutilis evadet ad nutritionem rite peragendum, languet, febricitat, tussique molestâ excruciat, & consumitur patiens, ac si in tempore non prospiciatur, morbus degenerat in vomitum pulmonis vix curabilem. ^{per causas}

§. 8. Periculosus hic est morbus, quia pulmones propter continuam respirationem nunquam quiescunt, cum tamen ad consolidationem ulceris, quies maxime sit necessaria, morbus insuper valde suspectus esse solet, propterea quod medicamina antequam ad locum affectum penetrare valent, multum alterentur, & vix integris viribus ad interiora contingant. ^{Prognosis,}

§. 9. In principio itaque actissime habeatur ratio patientis, ut sales acres & corrosivi, pulmones suis angulis acutis infestantes, corrigantur & obtundantur & per sudores & catharsin educantur, sanguisque in sua iusta mixtura & ordine retineatur, quod præstabunt sudorifera mineralia & metallica cum blandis anodinis mixta, quorum formas vide superius in catharris. ^{Indicationes.}

§. 10. Ad hoc suum præstabunt decocta ex lignis sudoriferis, ^{Curatio.} & consolidantibus conflata, ut

℞. Ras. ligni guajaci, ℥i ss.

sassafras, ℥i.

Rad. salsa parill. ℥ij.

Decoctum
consolidans.

H

con-

consolida maj. ℥i.

bistorta, ℥℥.

glycyrrhiz. rasa. ℥vi.

Herb scanicula, pyrola.

tussilaginis, hyperici aa. m. i.

Passul. cum toto ℥ij.

Sem. quatuor frig. major. an. ℥j.

Coq. in f. q. aq. bord. f. a. col. adde

Mell. optimi, ℥i℥.

Syr. de ros. sicc.

de symphyto, an. ℥j.

M. F. decoctum consolidans.

Linctus.

§. II. *Linctus.*

R. Syr. de symphyto, ℥i℥.

tussilag. ℥j.

papaver. ℥℥.

M. F. linctus.

Balsama sulphuris. §. 12. *Balsama & tinctura sulphuris tam simplicia, quam composita ex sulphure fermento cum sale tartari, summis laudibus efferunt chymici.*

Balsamū su'ph. antim. §. 13. *Ut & balsamum sulphuris antimonii preparatum cum sale mirabili clauberi.*

Tinctura mumialis §. 14. *Pro specifico habetur tinctura mumialis ex carne humano methodo nostro præparata.*

§. 15. *In illis, quibus febris ferocior est, convenit.*

Sp. salis dulcis.

Spiritus salis dulcis, &

El xir raculsi.

Aliis elixir paracef. preparat. absque acido.

§. 16. *Conveniunt cristalli saturni cum nitro.*

Cristalli saturni.

§. 17. *Uti & lac capellum recens mulctum cum nuce moschato.*

Lac capellum.

CAP. XIV.

De Pleuritide Vera.

§. I.

Definitio.

PLEURITIS VERA est inflammatio membranæ pleuræ costas succingentis, & musculorum intercostalium internorum

rum, conjuncta cum dolore exquisito punctorio lateris, febri acuta, difficultate respirandi & tussi.

§. 2. Differentiam, quâ pleuritis vera à nothâ, aliisque cognatis morbis distinguitur, proposuero. Differt autem pleuritis vera à nothâ, quod in nothâ pleuritide, quæ fit ab inflammatione musculorum intercostalium & externæ partis thoracis, nulla febris, vel si aliqua adsit non adeo acuta, tussis nulla, dolor etiam est mitior, isque pulsans non pungens, neque ad jugulum, neque ad inferiora extenditur. Distinguitur porro pleuritis vera à *peripneumoniâ*, quod dolor in eo percipitur non adeo acutus, sed gravis, difficultas respirandi major, ut ægri sæpe recta cervice spirare cogantur. Ab *inflammatione diaphragmatis* differt, quod dolor in latere non urget, sed extrema costarum ad finem ossis sterni dolet, ventrisque pars, ubi diaphragma est, dolet. Ab *inflammatione hepatis* loco doloris, qui perpetuo est in dextro latere, neque is pungens est, sed gravans, tumor intra costas nothas percipitur, tussis est sicca.

§. 3. Quamdiu partes sanguinis justum inter se servant ordinem, legitimeque inter se miscentur spiritibus animalibus sanguinem vivificantibus & temperantibus, sanguis noster dulcis & balsamicus est, eoque in statu nec acorem, nec acridinem, nec putrefactionem suscipit unquam, sed debita consistentia per sua fertur vasa.

§. 4. Verum quocumque in casu sanguis, orificia vasorum suorum perrumpens, extravasatus, hæret in partibus solidis; ibique moram necitur diutiorem, fermentationem suscipit præternaturalem à materia primi elementi, per poros sanguinis extravasati alteratos vehementius transeunte, quam inflammatio, nec non salium sanguinis ad acorem evexio sussequi solent, per fermentationem enim adaucta sales attenuati, & fluorem adepti, acescunt, ac proinde in quacumque corporis nostri parte hoc contingit, non potest non, quin magna molestia persentiat in parte affecta, & principaliter si pars fuerit membranosa multis nervorum ramis donata.

§. 5. Hinc non mirum est, ægros tam anxie torqueri, cum hæc in membrana costas investiente, contingunt, vel si hoc fiat in ipsis musculis intercostalibus.

§. 6. Acrimoniâ enim suâ sanguis extravasatus vellicans membranam

Distin-
guis à
nothâ, a-
liisque cog-
natis mor-
bis.

Mixtio
sanguinis
natura-
lis, &

Quomodo
ea turba-
tur.

Pars affe-
cta.

Dolor pun-
ctorius.

branam pleuram, vel ipsos musculos intercostales exquisitissimo dolore latera afficiuntur.

Respirandi difficultas, §. 7. Et propter tubulos musculorum intercostalium obstructos difficultatem respirandi oriri, necessum est.

Tussis molesta, §. 8. Quod si hoc in casu etiam ipsi pulmones inflammatione corripiantur & acredine infestentur, tussis oritur molestissima.

Et febris acuta unde. §. 9. Sanguis insuper extravasatus fermentationem peregrinam suscipiens, sua effluvia salino sulphurea in actum per fermentationemeducta, reliquo sanguini communicat, eumque inquinat, qui cum ad cordis ventriculos defertur, ibi male fermentatus, febremque inducit, vocaturque hic affectus pleuritis, à laborante & præter naturam affecta membrana pleura, estque dolor laterum exquisitus, conjunctus cum febre, & quandoque cum tussi.

Indicationes curativa. §. 10. Laborandum quam primum, ut sanguinis vehementior motus sistatur, ne extravasatio fiat major, quod ordinarie fit per repetitas venæsectiones, & per anodina sanguinis motum inhibentia, ejusque acridinem temperantia.

§. 11. Tentetur insuper extravasati sanguinis resolutio, per diaphoretica fixa mineralia & metallica.

§. 12. Metus enim est, si hoc per diaphoretica volatilia medicus moliat, ne inflammatio & extravasatio augeatur, insuper diaphoretica fixa sanguinem præ cæteris ad debitam suam mixturam & ordinem reducant.

Curatio. §. 13. Exhibeantur vero omnia, quæ sanguinis acorem absorbere & enervare possunt, qualia sunt alkalia omnia fixa vel ad naturam illorum accidentia, ut

Pulvis acrem sanguinem alterans,

℞. Ocul. cancr. preparat. ʒij.

Mandibularum luci piscis,

Ras. dentis apri,

Ossium dactylorum, an. ʒj.

M. F. pulvis pro quinque dosibus.

Bolus sudorificus & anodinus.

vel, ℞. Theriacis venet. ʒij.

Diascord. fracastr. ʒj.

Reg. antimonii med. gr. xij.

Camphora, gr. iij.

Laud. opiat. gr. iʒ.

Salis prunella, gr. x.

M. F. bolus.

vel,

vel, ℞. *Diascord. fracast.* ℥ij.
Confect. de hyacint. ℥i.
Ocul. cancri preparat. gr. x.
Reg. antimonii med. gr. x.
Mercurii diaphoretici fovealis, gr. x.
Tinctur. opii, ℥iij.
Dissolv. in s. q. aq. *melisse,*
borag. an.

Haustus
sudorifi-
cus &
anodinus.

M. F. haustus.

℞. *Herb. card. benedicti, violarum,*
scabios. an. m. j.
Sem. levistic, dauci, an. ℥ii. ℥.
Rad. fœnicul. ℥ij.
Uvar. corinth. ℥j.

Aposema.

Coq. in s. q. aq. *hord. col. adde*
Salis prunell. ℥i. ℥.
Spir. nitri dulcis, ℥ij.

M. F. aposema.

§. 14. *Pro siti extinguenda,*

Pro siti.

℞. *Conf. boraginis, melisse,*
calendula, an. ℥j.

Claretum

Dissolv. in s. q. aq. *hord. colentur, col. adde*
Syr. violarum, papav. rheados, an. ℥j.
Salis prunell. ℥j.
Sp. nitri dulcis, ℥iv.

M. F. claretum.

vel, ℞. *Flor. cyani, buglosse,* an. m. j.

Julapium

Coq. in s. q. aq. *hord. s. a. col. adde*
Sacchari candi
Sp. salis, q. s. ad gratiam,
Syr. papav. rheados, ℥. ℥.

M. F. julapium.

§. 15. *Exterius locus affectus foveatur sacculò arenâ repletò Topica,*
vel milio, vel sale communi, vel pane recenter ex clybano extracto, vel
omentum urvecis calens applicetur, vel ceratum de cumino malacatum
cum oleo cera.

H 3

vel,

Linimen-
tum.

vel, ℞. Unguenti martiati,
nervini, an. ℥℥.
populion. ℥iij.

Olei cere,

philosophorum an. q. s. ad formam linimenti

M. F. linimentum, quo pars affecta illinatur.

Cataplas-
ma.

§. 16. Anodinum in externo dolore mitissimum est lac dulcis cum
medulla panis in formam cataplasmatidis coctum, cui additur croci, &
Camphoræ pauxillum.

Empla-
strum.

§. 17. In ultima necessitate opium in sp. vini solutum

vel, ℞. Sperm. cati, ℥ij.

Cera alba, ℥iv.

Gummi galbani in aceto s. a. dissoluti, ℥j.

M. F. Emplastrum, parti dolenti applicandum.

CAP. XV.

De Asthmate.

§. 1.

Definitio.

ASTHMA est frequens & præternaturalis respiratio, cum
sibulo, sonitu & aliquando tussi conjuncta, præsertim no-
cturno tempore.

Causa.

§. 2. Causa asthmatis est materia viscosa, & si tussis adsit, e-
tiam acris & scorbutica, organa respiratoria nimis comprimens
& vellicans, motumque mere convulsivum inducens.

Respiratio
maxime
necessaria

§. 3. Sanguinem nostrum fervide ex dextro cordis tholamo
erumpentem, in pulmones requirere commercium aëris, partim
ut ad debitam rediat consistentiam, partim ut universali aëris
fermento vivificetur, jam à longo tempore observarunt medici.
Denegato enim hoc aëris commercio pro tempore, periunt
animalia quævis respiratione indigentia, pulmonum itaque bron-
chia seu ramificationes arteriæ asperæ, ubi satis ample patent ad
aërem absque resistantia admittendum, sanguis libere cum aëre mis-
cetur, suumque ex eo haurit paubulum, halitusque fuliginosos
in eo deponit, qui in expiratione eliminantur.

Sympto-
matum
explicatio

§. 4. Verum si contingat, vel ipsas ramificationes arteriæ aspe-
ræ à

æ à pituita viscida angustari, vel glandulas & cellulas pulmonum à materia quâdam tenaci impartiri & obrui, aër cum difficultate, sibulo & molestia pulmones ingreditur, & cum anhelatione expellitur, oriturque respirandi difficultas magna cum anxietate conjuncta.

§. 5. Quæ prout gradu differunt, eatenus etiam à medicis in *Differen-*
orthopnoam vel *dyspnoam* vel *asthma* distingui solent. *tia.*

§. 6. Respiciendum hoc in casu ad materiæ pituitæ & viscosæ *Indicatio-*
resolutionem & expulsionem. *nes.*

§. 7. Quidam suadent in principio, ubi vires constant, & præci *Curatio.*
pue si æger sit amplo & lato pectore, vomitorium, cujus formam
petere poteris ex *vitro antimonii correcto per nitrum* ut supra dictum,
vel ex infusione *croci metallorum* correctâ cum *oleo sulphuris per camp.*
& syr. violarum.

§. 8. Præparetur sequens elixir mellis

R. Mell *narbonensis*, vel opt. ℥iv.

Alcohol vini *sabi*. ℥xx.

Circulentur per viij. dies, alcohol vini *essentiam mellis im-*
pregnatum, separetur à *sæcibus* absque *perturbatione*, iis-
que adde

Sp. *salis volatilis*, ℥ij.

Circuletur per ij. dies

M. F. *elixir mellis.*

vel, R. Ras. ligni *Guajaci*, ℥i℥.

sussuras, ℥ij.

Cort. *tham. visci*, ℥vj.

Rad. *enula camp.* ℥i℥.

Herb. *eupathor.* M. ij.

cent. *minoris* M. ℥.

Sem. *nasturtii*, *dauci*,

anisi, an. ℥i.

Cog. in s. q. aq. pl. ut a. est addendo in fine,

vini *emissi* ℥b. i. col. adde

oxymell. scillit. ℥ij.

salis card. bened. ℥ij.

sp. *salis ammoniaci* ℥i℥.

M. F. *decoctum incidens.*

Descriptio
elixiris
mellis.

Decoctum
incidens.

§. 9.

Elixir paracelsi. §. 9. Conducit hic etiam *elixir Paracelsi cum acido sulphuris per campanam preparatum.*

Electuarium.

vel ℞. Sacchari cand. pulv. q. p.

Stillatum eo cum misceatur tantum,

sp. salis volatilis, ut referat consist. electuarii, addde in fine olei anisi gutt. aliquot,

M. F. electuarium, de hoc bis terve de die capiat æger quantum cultri cuspidē contineri potest.

Tabella.

§. 10. Etiam conducunt hæ tabellæ,

℞. Pulv. rad. helleni, caule campana,

iridis flor. an. ʒi.

zinziberis, macis aa. ʒi.

flor. benzoin, ʒʒ.

sulphuris, ʒiʒ.

sacchari, aq. hyssop. dissolut. ʒiiij.

M. F. f. a. tabella.

Decoctum brassicarum rubrarum.

§. 11. Vulgus laudat decoctum brassicarum rubrarum cum saccharo temperatum pro potu, vel excoctum ad syrupi consistentiam pro linctu.

Pilule purgantes & incisantes.

§. 12. Purgantia sunt ex illis, qui pituitam potenter incidunt & educunt, ut

℞. Gummi ammoniaci,

Bdelli in aceto scillitico dissoluti, an. ʒʒ.

Flor. sulphuris ʒiiij.

Fol. iussilag. satureje sic. &

pulv. atriplicis, an. ʒʒ.

M. F. cum f. q. syr. de hyssop. pilula, cujus dosi a. ʒj. ad ʒij. exhibeantur bis terve in hebdomada duas horas ante cœnam.

Hausus purgans.

§. 13. Pituitam incisam potenter educunt.

Res. ʒalappæ,

Agarici,

Turbith in vitello ovi solutum; ut dictum supra.

C A P. XVI.

De Tussi.

§. I.

TUSSIS est vehemens pectoris efflatio, quâ id, quod spi- *Definitio*
randi instrumentis est molestum, vi aëris expellitur.

§. 2. Pulmones nostros admodum esse sensiles, facileque ad tuf- *Tussis à*
fin excitari, quotidiana testatur experientia: Si enim casu vel *causâ ex-*
guttulæ liquoris cerevisiæ, vini, & similibus, vel mica tantum *ternâ.*
panis per negligentem deglutionem descendat per arteriam aspe-
ram ad pulmones, tussis oritur continua, donec peregrinum il-
lud adventitium sit excussum.

§. 3. Talis enim est constitutio nostri corporis, ut orta in qua- *Quâ tussis*
vis parte acris vellicatio, sequatur vehemens spirituum anima- *produci-*
lium influxus in musculos exclusioni materiæ peccantis inservien- *tur.*
tes, quod potissimum putamus fieri à nervo acriter vellicato, suum
orificium latius expandente, quò magis capax evadit ad majorem
portionem spirituum absorbendum & admittendum.

§. 4. Si itaque lymphæ, quâ continuo pulmones irrigantur, *Tussis à*
vel catharri aliunde ad pulmones delati, inficiantur acris sale vel *causâ in-*
ad acidum vel muriaticum vel alkalicum inclinante, orietur con- *terna &*
tinua & molestissima pulmonum vellicatio, quam ilico committi- *differe-*
tur vehemens spirituum animalium influxus in musculos thoracis, *tia tuf-*
& in diaphragma, materiæ acris expellendæ inservientes, orietur- *sum.*
que tussis vehementior vel remissior, diuturnior vel brevior, prout
sales magis vel minus peccant sua acredine.

§. 5. Laborandum itaque est, ut acrimonia salium acidorum *Sales aci-*
temperetur per illa, quæ acidum infringunt & inbibunt, ut *di tempe-*
Corallia, *rantur per*
Oculi cancri, *testatâ.*
Conchylia.

§. 6. Muriatici sales per anodina pinguis & viscosa temperen- *Sales mu-*
tur, utpote per *riatici*
Pilulas de cynaglossa, *temperan-*
Tincturam opii, *tur per*
I. *anodina*

Syr. &c.

Syr. Papaveris ,

De althea Fernelii,

Succum glycyrrhizæ inspissatum, per

decocta ex salsa parilla, china, rad fœnic., consolidæ major., per

Elixir mellis cum alcohol vini præparatum.

Elixir
mellis.

Et per a-
cida vola-
tilia.

§. 7. Infringuntur vero & destruantur sales muriatici per

acida Sulphuris,

Nitri,

Vitrioli.

Sequestra-
tionem se-
ri sistan-
tia.

§. 8. Sequestratio autem feri ex nimio sanguine sistatur per illa, quæ sanguinem in justam suam mixturam reducere, & conservare valent, qualia sunt sudorifera mineralia & metallica, ut

Regulus antimonii medicinalis,

Antimonium diaphoreticum,

Bezoar minerale,

Mercurius diaphoreticus Jovialis, mixtus cum blandis anodinis sanguinem leniter incrassantibus, ut diascordium, unctura opii &c.

Anodina
blanda.

§. 9. Profunt hic insuper balsama sulphuris tam ordinaria quam antimonialia cum oleis dulcibus anisi & fœniculi extracta, ut horum pinguedine balsamicâ pulmones defendantur, ne ex continua vellicatione & erosione affectus hic degeneret in hæmoptysin seu sputum sanguinis.

Balsama
sulphuris.

Prognosis.

§. 10. Erosio enim vasis sanguineis pulmonum, quod quam profusio sanguinis expectanda, cui si non cum extrema diligentia in principio prospiciatur, non raro ægri in vomicum pulmonis, phthisin incidunt, vel quandoque eo sanguine copioso ex suis vasis erumpente subito suffocantur.

Liquor li-
macum.

§. 11. In extrema violentia tussis pro arcano laudatur liquor limacum, ex limacibus ligno acuto transfixis stillans, dosis ad guttulas x vel xij in cerevisia calida saccharata.

Curatio
tussis cum
sanguinis
profusione
conjuncta

§. 12. Quod si vero medicus sputa cruenta, vel purum sanguinem excerni observaverit, per adstringentia & corroborantia vaporum oclusio, & consolidatio tentatur, ut

R. Trochisc. de terra sigillata,

Corall. rubr. præparat.

Lap.

Lap. hæmathites, an. ℥i.
Pulv. hali contra tabem,
Spec. diatragacant. frig. an. ℥i.
Cons. ros. rubr. ℥i.

Condi-
tum ad-
stringens.

Syr. de symphyto, q. s. ad formam conditi,

M. F. conditum adstringens.

vel, ℞. Boli armeni, terra sigillata,

Lap. hæmathites, an. ℥ss.

Sacchar. rosacei, ℥ss.

Albi ovorum cum aq. ros. fortiter agitati,

q. s. ad formam linctus.

M. F. linctus adstringens.

Linctus
adstringens.

§. 13 Præscribunt chymici tincturam corallorum cum succ. berbe-
ris vel limonum recenter extractum.

Tinctura
corallo-
rum.

§. 14. Non inferiores hic obtinet tinctura martis adstringens ex
lapide hæmathites præparata.

Tinctura
martis ad-

§. 15. Conveniunt insuper decocta ex adstringentibus & le-
nientibus conflata, ut

stringens.

℞. Rad. tormentillæ,

bistortæ, an. ℥ss.

consol. major. ℥vi.

Herb. scanicula, pyrolæ,

summit. hyper. an. Mi.

Coq. in f. q. aq. chalybeata, f. a. col. ℥xx. adde

Syr. de symphyto fernel. ℥iij.

M. F. decoctum adstringens.

Aposema
adstringens.

vel, ℞. aq. plantaginis,

rosarum, an. ℥iij.

Lap. hæmathites, ℥ij.

Corall. rubr. ℥i.

Laud. opiat. gr. iij.

Syr. myrtini, ℥i ss.

M. F. mixtura adstringens.

Mixtura
adstringens.

C A P. XVII.

De Palpitatione Cordis.

§. I.

Definitio.

PALPITATIO CORDIS est inordinatus, vehemens & vere convulsivus cordis motus.

Fermentatio & effervescencia sanguinis quid, & qui peragitur in corde.

§. 2. Sanguis noster, cum delabatur in cordis thalamos, illic agitatur, secundum minimas suas particulas dividitur & attenuatur, hoc est, fermentatur, ad hoc contribuens suum & ipsum cordis fermentum, vel à reliquiis sanguinis fermentatis generatum, vel per arterias coronarias eò delatum, ad quod non leve momentum adfert ignis vitalis in corde accensus, & à continuo materiæ primi elementi transfluxu excitatus & continuatus, quippe quæ materia primi elementi omnis fermentationis & effervescentiæ est prima causa & origo.

Palpitatio cordis naturalis unde.

§. 3. Sanguis autem attenuatus & quoad minima divisus, majus desiderat spatium ad motum suum absolvendum, ac proinde impingens in latera ventriculorum mucronem, ad basin accedere cogit, dilataturque ventriculus, quam ventriculorum distentionem ilico sequi solet copiosus spirituum animalium influxus, in fibras cordis exclusioni sanguinis dicatas, oriturque continuum systole & dyastole cordis, hæc cum placide fiunt & naturaliter, sentitur quidem pulsus cordis se dilatantis & contrahentis, sed adeo regularis & temperatus, ut inde homo nullam sentiat molestiam, iisque pulsibus adeo affuescit, ut de consuetis anima non judicat, nullamque inde postea persentiat molestiam.

Palpitatio cordis præternaturalis unde.

§. 4. Verum si ab acri & crasso sale cordis fibræ inimicè vellentur & irritentur, vel si particulæ quædam terrestriores, quæ non sat cito attenuari & rarefieri & fermentari valent, moram diutiorē nextant in ventriculis cordis quam par est, orietur vehemens spirituum animalium in fibras cordis influxus, ad sales sibi infestos, vel partes terrestriores nimis diu moram nextentes, vel sanguinem copiosius allabentem, ne suffocetur circulatio, cum vi excludenda, persentietque æger tremorem & palpitationem cordis ingratam & molestam, vel majorem vel minorem, prout prædictæ causæ magis vel minus peccant.

§. 5. In

§. 5. In acri & crasso sale juncto cum particulis terrestribus, conveniunt decocta & sudorifera ex lignis & radicibus, additis illis, quæ blando sale & oleo constant, ut

℞. Ras. ligni sassafras, ℥ii℥.
 sandali citrini, ℥ij.
 Rad. acori, fœniculi ana ℥j.
 enul. camp. ℥i℥.
 Herb. melissæ, betonica an. m℥.
 chamedrios m℥.
 Fol. lauri, m. ℥.
 Cort. citri, ℥℥.
 Sem. anisi, fœniculi an. ℥ij.
 dauci ℥j.

Coq. s. a. in s. q. aq. pl. addendo in fine,
 Vini generos. ℥j. col. adde,
 Sp. salis ammoniaci, ℥j.
 Salis card. bened. ℥ij.
 Syr. de stechade, ℥ij.

M. F. decoctum.

vel, ℞. Spec. diambra, diamoschi,
 dianthos, an. ℥ij.
 Conf. anthos, flor. salvia,
 Cort. citri conditorum, an. ℥v.
 Syr. de stechade q. s. ad form. conditi,

M. F. conditum.

vel, ℞. Diascord. fracas. ℥j.
 Reg. antimonii med. gr. xx.
 Croci optimi, gr. viij.
 Laud. opii, gr. j.
 Olei sulphur. per camp. gutt. vj.

Diluantur in s. q. aq. fœniculi. &

menta, exhibeanturque pro dosi,

præcipue in illo casu, ubi medicus judicat sales peccare muriaticos falsos, vel

℞. Theriac. ven. ℥j.
 Ocul. cancr. preparat.
 Salis abs. an. ℥j.

I 3

Curatio
 ejus à
 materia
 viscosa &
 sale crasso
 producta.

Decoctum.

Condi-
 tum.

Hausus
 sudorifi-
 cus & a-
 nodinus.

Hausus
 sudorifi-
 cus.

Reg.

Reg. antimonii med. gr. xv.

Dissolvantur in s. q. aq. card. bened. adde

Olei cinamom. gutt. j. aut ij.

M. F. haustus sudorificus.

*Curatio
ejus, ubi
sales acidi
peccant.
Descrip-
tio elixiris
regii.*

§. 6. Ubi sales peccent acidi pro cardiaco insigni sequens tibi
inserviet elixir regium.

*R. Flor. rosarum sale conditarum vel recent. ℥j.
chariophyll. rubesc. obscure ℥ss.*

Sp. vini rect. ℥iiss.

*Stent in digestionem xxxviiij horas, lenique postmodum igne
destillantur absque empyreumate. in rastro verò alembico po-
nantur*

Ambra grisea, gr. xxx.

Moschi orient ℥i ss. petia involuta.

In vaso vero recipiente collocato

Lign. aloës resinosi raspati, ℥ss.

Flaved. cortic. limon. ℥i ss.

aurant. ℥ss.

Digerentur simul per ij. aut iij dies addendo

Olei cinamom ℥ss.

Edulcoretur hoc elixir cum

*Syr. flav. cort. limonum absque igni facto, hoc est, chy-
mice preparato, per spiritum & saccharum tabellatum
simplici mixtura in formam syr. redactum.*

M. F. elixir regium.

C A P. XVIII.

De Febris in Genere.

§. I.

Definitio. FEBRIS est mala & perturbata sanguinis mixtura, varia
producens symptomata.

Divisio, & §. 2. Divisio febrium est duplex, aut propter durationem & in-
tervallum quædam, aut propter symptomata urgentia.

*Differen-
tia.* §. 3. Differentia propter durationem est etiam duplex, vel con-
tinua, vel intermittens.

§. 4. Continua dicitur febris, quæ à primo momento suæ inva-
sionis

fionis permanet usque ad ultimum monentum suæ durationis, abs-
que ulla remissione.

§. 5. *Continua* est etiam aut *ephemera*, sive *diaria*, quæ per u-
num permanet diem: aut *synocha*, latinè *continens* dicta, quæ per
plures dies durat.

§. 6. *Synocha febris* est aut *acmaistica*, quæ nec accrescit, nec
decrescit: aut *epacmaistica*, quæ continuo accrescit, aut *paracma-*
stica, quæ perpetuum decrescit.

§. 7. Continuis annumerantur, quæ aliquas exacerbationes &
remissiones habent, & sunt 1. *quotidiana continua*, quæ quolibet
die remissionem habet: 2. *tertiana continua*, quæ tertio die remis-
sionem habet. 3. *quartana continua*, quæ quarto die remissionem,
sive exacerbationem habet.

§. 8. *Intermittens* est *febris*, quæ post intervalla nunc breviora
nunc longiora, diversis rediit paroxysmis.

§. 9. *Intermittens* dividitur propter intervalla, 1. in *quotidia-*
nam, quia quotidie novus rediat paroxysmus præcedenti respon-
dens: estque *duplex* vel *triplex*, quoties eodem die duo, tresve
sibi proportionem variâ successive respondentes producantur paro-
xysmi. 2. in *tertianam*, quando tertio die novus redeat paroxys-
mus: estque *duplex* vel *triplex*, quæ ex duobus tribusve tertianis
constant, sive in *duplici* eodem die bini, aut alternis diebus sin-
guli revertantur paroxysmi: sive in *tertianâ triplici* uno die bini,
altero unus, aut quandoque uno die terni, altero nullus infestent
paroxysmi. 3. in *quartanam*, dum post duos intermissionis dies
revertatur paroxysmus: estque *duplex* vel *triplex*. 4. In *quinta-*
nam, *sextanam*, quæ aliquando observantur.

§. 10. His febribus intermittentibus adduntur *vagæ*.

§. 11. *Causa febris synocha* est sal & sulphur volatile, quod vel
propter acrimoniam & volatilitatem à pituitâ in foco febrili reti-
neri nequit, vel quia ipsa pituita tam mollis & fluida est, ut acri-
moniam fermentorum pro tempore resistere non possit. *Causa vero*
quotidiana intermittens est materia salino-pituitosa; sed in *tertianâ*
intermittente est materia acido-austera, nec non pituitosa. In *quar-*
tanâ autem *intermittente*, est materia magis viscosa & terrestris, sa-
libus rigidioribus & crassioribus constans. In *febri* vero *malignâ*
sive *pestilentiali* est materia sive fermentum peregrinum non tan-
tum

*Continua
febris
quid.*

*Continua
divisio.*

*Synocha
divisio.*

*Qua con-
tinuis em-
nineran-
tur febres.*

*Intermit-
tens quid*

*Intermit-
tentis di-
visio.*

Vagæ.

*Causa
harum
februm.*

tum valde activum, sed insuper acre & corrosivum sanguinis mixturam & fermentationem valde turbans & coagulans.

*Quod sol
ad nos
quotidiè
demittat
effluvia.*

§. 12. Solem ad nos quotidie demittere effluvia subtilissima, motum & vitam sublunaribus cunctis tribuentia, & conservantia, cuique varias anni tempestates consideranti, manifestum est.

*Hyemè
vero pau-
ca,*

§. 13. Hyemè enim propter obliquum solis situm ad terram pauci, & non nisi valde obliqui ad nos derivantur radii, ac propterea motus, & in quibusdam etiam ipsa vita, pro tempore quasi suffocata videtur: torpent ranæ, muscæ immobiles jacent, privantur suis foliis arbores, semina terræ commisca otiosa jacent, nec illorum principia activa ab universali hoc fermento in actum educuntur, & pleræque quasi mortis imagine sopita jacent.

*Sed verè
plura &
meliora,
eorumque
effecta.*

§. 14. Verum succedente verè, soleque altius supra nostrum horizontem ascendente, radiosque copiosiores magisque directos ad nos mittente, omnia quasi reviviscere, & ad novam vitam revocari videntur subtilissimis materiæ primi elementi effluviis, horum principia activa in actum educuntibus, nec hic materiæ subtilissimæ transfluxus solummodo locum habet in inanimatis, sed propter suarum particularum tenuitatem quorumvis animalium vitam & motum dirigit, cujus luculenta observare licet experimenta in brutis, quæ tempore veris in æstum concitantur venerium, ex agitante materiæ primi elementi partes illorum seminales liberiori motu, quæ per totum hyemis spactium non nisi languido concitabantur motu, qui furor tamdiu durat, donec particulis salino-sulphureis volatilibus discussis, sanguis ad pristinum redeat temperamentum, imo hæc particularum seminalium agitatio tam vehemens est in quibusdam, ut quædam bruta in furorem vertantur, & licet cicurata nullorum suorum dominorum habeant rationem, ut hoc in cervis, elephantibus observarunt phyfici, imo etiam ipso tempore veris, plerique mortales internam quasi lætitiâ persentiunt absque ratione manifesta ex liberiori ætheris trasfluxu, sanguinem blandius fermentantis, quique per totam hyemen languentibus morbis fuere detenti, circa veris initium solamen persentire solent, quæque medicamina in hyemè morbos schronicos superare non potuere, à fermento hoc universali adjuta hoc debellare solent.

§. 15. Hic materiæ subtilissimæ transfluxus, si fiat secundum poros

poros sanguinis figuræ & motui materiæ primi elementi convenientes, & correspondentes, nullam inde homo perſentit alterationem, nec moleſtiam.

§. 16. Sed ſi contingat, ſanguinem per fermenta perigrina in mixtura & partium ſuarum ordine valde alterari, hinc pori per quos materia primi elementi libere transibat, in figura ſua multum immutari neceſſum eſt, & non poteſt non, quin magnæ inde excitentur turbæ.

*Materia
ſubtiliſſi-
ma trans-
fluxus,
quando
prodeſt,
Et quan-
do nocet,*

De Febris intermiſſentibus.

§. 17. Hiſce enim ſubito anguſtatis & coarctatis, pro tempore oritur impeditus liberioris materiæ ſubtilis tranſfluxus, hinc particulæ ſanguinis tardius motæ, & ſegnius in corde fermentatæ, calorem debitum corpori communicari nequeunt; friget itaque & languet corpus, & pro ratione ſalium acrium in peregrinis fermentis contentorum cum ſanguine ad partes ſenſibiles membranofas delatorum, oriuntur rigores intentiſſimi: Verum cum materia ſubtilis continuo impetum facit in ſanguinem, ad poros ſibi reſtituendos, tandem vehementius ſanguinem concutiendo, ardores introducit moleſtiſſimos, quippe ſanguinis particulæ, quaquaverſum motu celeriori agitæ, calorem ſuſcipiunt intenſum, duratque ille paroxyſmus, donec ſanguinis ad priſtinam reducatur mixturam, porosque obtineat trajiciendæ materiæ ſubtili correfpondentes abſque reſiſtentia, & donec fermenta perigrina ſanguinis mixturam perturbantia, vel per ſudores, vel per inſenſibilem tranſpirationem, vel per urinas ſint educta, quo in caſu materia ſubtilis abſque ulla moleſtia ruit per poros ſanguinis, illumque blande tantum fermentat.

*Sympto-
matum
Februm
explicatio
per cau-
ſas.*

§. 18. Redit autem paroxyſmus, ubi fermenta perigrina in focis ſuis ſtagnantia, ad iſtum acredinis ſtatum perveniunt, ut obſtructiones ſuas erodere valeant, ſeſeque cum ſanguine confundere queant, in quo eandem ſcænam abſolvunt ut ante, duratque illa Febris intermiſſens, donec fermentis temperatis, & pituitâ viſcidâ obſtructiones faciente ſoluta, ſanguinis mixtura non perturbetur amplius, februm itaque intermiſſentium

*Paroxys-
mus Fe-
brium
Quando
redeat, &
ejus cau-
ſa.*

K

cauſam

causam adscribimus fermento salino acido austero, nec non pituitæ viscidæ, obstructionem in pancreate causanti, quæ fermenta certis quibusdam temporibus exaltata, & in sanguinem acredinis gradum attingentia, pituitam erodunt, seseque in intestina exonerant, vasaque lactea pertranseundo in vena subclavia sanguini se miscent, prædictasque turbas excitant, interim ductibus pancreatis de novo à pituita obstructis, stagnat fermentum, & successu temporis exasperatum, de novo suam obstruentem pituitam perforat, reditque paroxysmus.

1. De Febris tertianæ Curatione.

Curatio Febris tertiana. §. 19. Laborandum itaque, ut pituita incidatur & educatur, & fermenta acido-austera sanguinis mixturam perturbantia enerventur, & eliminentur, quibus temporantibus, purgantibus & sudoriferis perficietur.

Pilula purgantes.

℞. *Pilula nost. cathol.* ℥i, vel gr. xxv.

Formantur pilula Novij, pro dosi.

Pilula purgantes.

vel, ℞. *Extract. cathol.* ℥i.

Mercurii dulcis, gr. viij.

Trochisci albandal. gr. iiij.

Olei macis still. gutt. iv.

Haustus purgans.

M. F. pilula No. vij.

vel, ℞. *Resina Jalappa gr. vj.*

scammonii gr. iv.

Dissolv. in vitello ovi, adde

Aq. menthe ad formam haustus.

Tartari vitriolati ℥ss.

Olei carui, gutt. iiij.

M. F. Haustus purgans.

Pilula purgantes.

vel, ℞. *Purgantis universalis antimonii gr. vj.*

Extract. ros. ℥i.

Formantur pilula No. vj, pro dosi.

Bolus sudorificus.

§. 20. Corpore rite purgato præscribatur sequens sudoriferum & anodinum.

℞. *Reg. antimonii med. ℥i.*

Mercurii diaphor. jovialis gr. v. vel vi.

Dia

Diascord. fracast. ℥ij.
Confect. de hyacinth. ℥i.
Salis card. bened. gr. x.

M. F. Bolus, quo assumpto exhibeatur insuper æger
tinct. opii cochl. j. aut. ij cum vino aut cerevisa.

§. 21. Hæc autem fiant per horam i, aut i℥, ante paroxysmum, *Quando*
 ægerque se ad sudores componat, ut antequam fermentum ob- *sudorifera*
 structiones suas reforans, se cum sanguine miscere queat, medi- *sunt ex-*
 camentum hoc in actum educatur. *hibenda.*

§. 22. Si lingua sit arida, æstusque vehemens torqueat *Bolus su-*
 ægrum, *R. Diascord. fracast. ℥ij.* *dorificus,*
Confect. de hyacinth. ℥i. *si lingua*
Reg. antimonii med. gr. xij. *sit arida.*
Camphora, gr. iv.
Sacchari saturni, gr. iij.
Salis prunell. gr. x.

M. F. bolus sudorificus.

§. 23. Quod si hæc minus foelicius succedant, vena secetur *Vena se-*
 hora i℥ ante paroxysmum, & ut dictum prius, prædicta exhi- *canda*
 bentur medicamenta. *quando.*

§. 24. Pro siti extinguenda exhibeatur *decoctum flor. cyan & Pro siti.*
buglossæ ut dictum supra. vel *spiritus nitri* stillatim per guttulas ali-
 quot cum cerevisa vel potu ordinario mixtus, potenter situm ex-
 stinguit. uti etiam *sal prunellæ* per successivas doses exhibitum a℥℥.
 ad gr. xv. cui majoris efficaciam gratiam *camphora*, aut *sacchari su-*
turni gr. ij vel vij admisceri possunt.

§. 25. Quidam carpis manuum applicare solent sequentem *Mixtura*
 mixturam. *tarpis*

R. Fol. ranunculi incis. & maculat. mj.
Cort. interioris sambuci, m℥.
Fuliginis camini splendentis,
Salis communis.
Piperis nigri, an p. ij.

Misceantur inter se, & humectentur *aceto sambucino*,
 & inter duo lintea comprehensa carpis manuum alligentur & con-
 tinuo aceto sambucino humectentur.

K 2

§. 26.

*Hauftus
febrilis.*

§. 26. Vulgus exhibet muschatam nucem cum alumine.

*Mixtura
diaphore-
tica &
anodina.*

§. 27. Ubi æger ad sudores pervenit, medicamentumque in actum est eductum, sequenti mixturâ, sanguinem ad bonam mixturam redactum, regito

℞. aq. melissæ, boragin.

Card. bened. mentha an. ℥i.

Cinamomi, ℥ss.

Reg. antimonii med. gr. xxx.

Salis prunella, ℥i ss.

Ocul. cancri, preparat. ℥i. vel gr. xxv.

Tinctura opii, ℥ss.

Syr. de limonibus, ℥i.

M. F. mixtura diaphoretica.

*Pulvis
diaphore-
ticus.*

§. 28. Quod si per sales medicus judicet rem foelicius successuram, sequens præscribatur pulvis sudorificus,

℞. Salis absinthii,

card. bened. an. gr. xij.

Bezoard. miner. gr. x.

Croci optimi, gr. vi.

Laud. opiat. gr. i.

Tartari vitriolati, gr. v.

M. F. pulvis diaphoreticus.

2. De Febris quartanæ curatione.

*Curatio
febris
quarta-
næ.*

§. 29. Febres vero quartanæ intermittentes sua diurnitate & pertinacia, sufficienter ostendunt illarum ortum esse ex materia magis viscosa & terrestri, salibusque rigidioribus & crassioribus obstructions pertinaciores parentibus, quæ se non facile superari & resolvi patiuntur, nisi in principio vel adhibetis generosioribus medicamentis,

*Descriptio
Mercurii
precipita-
ti albi
purgantis*

℞. Mercurii præcip. albi vulgaris, q. p.

Olco vitrioli eroretur, ut inde pasta formari queat, exponantur soli, donec exsiccantur, hoc tertia vice repetito, & tandem pluvia ablucto ad gratam aciditatem pulveris remanentis. Ita enim obtinebis præcipitatum correctum, per inferiora foelicissime operans, tenacissimasque humores incidens
& edu-

et educens.

M. F. Mercurius præcipitatus albus purgans, dosi
à gr. v. ad x.

vel, ℞. Vitri antimonii in subt. pollinem triti, q. p.

Oleo vitrioli itidem eroretur, ut inde pasta formari queat,
exsiccentur supra ignem, et hoc tertia vice repetatur, digeratur
turque postmodum cum sequenti sp. vini recti.
(nempe ℞. mastiches, ℥i.

sp. vini rectif. ℔i.

digerantur et destillentur ut artis est.) Mastichino
per xxv. dies, digestionem sp. vini mastichini peracta cum vitro
antimonii coquantur simul, et in fine sp. vini accendatur.
Ita enim obtinebis vitrum antimonii per inferiora purgans,
dosis, a. gr. iij. ad viij.

§. 30. Pro purgante tibi insuper inservient

Mercurius vite correctus,

Præcipitatum solare, et lunare,

Asoth solificatum, dosi a gr. ij. ad v.

§. 31. Purgationibus peractis, per sudores, vel per insensibilem
transpirationem, vel quandoque per sedes, sequens arcanum po-
tenter operatur.

℞. Antimonii Hungarici per ignem natura multiplicatum
calcinati, hoc est, per radios solares concentratos per speculum
ustorium, (cave tibi à fumis copiose adscendentibus) calcina-
tionem autem hanc tam diu continuo, donec antimonium ad
pristinum rediat pondus.

℞. Hujus antimonii hung. calcinati, ℥i.

Sp. summi vegetabilis, sive sp. vini rect. ℔ss.

digerantur p. xiv. dies, noctesque, hujus circulati exhibean-
tur ℥ij vel iij in commodo vehiculo appropriato.

vel, ℞. Rad. bryonia, ℔i.

raphani rust. ℔ij.

Herb. coehlear, M. viij.

Contendantur, iisque adde

Vini albi generos. ℔iv.

Digerantur per viij. dies noctesque,

Destillentur post modum ex marie balneo ad siccitatem.

K 3

℞. hujus

Descriptio
vitrianti-
monii cor-
recti.

Mer-
curius vite
correctus.

Descriptio
purgantis
ex anti-
monio
hungarico

Vinum
medica-
tum.

℞. *Hujus destillati*, ℥iij.

nucis moschati in vino saccharato, ℥i.

M. F. haustus mane & vesp̄i exhibendus.

vel, ℞. *Salis tartari* q. p.

Descri-
ptio pur-
gantis &
vomito-
rii ex
antimo-
nio.

Bolus su-
dorificus.

Butyrum antimonii rect. eocum stillatim confunde, donec
ebullitio cessat, exsiccentur leni igne, & præparatum
habebis purgans antimonii quandoque lenissime per vomitum
operans, quod potentissime obstructions pertinaciores resolvit,
dosis a gr. iij. ad viij.

vel, ℞. *Reg. antimonii med.* gr. xxv.

Antimonii diaphoret. jovialis gr. x.

Theriaces ven ℥i.

Salis card. bened. ℥ss.

M. F. bolus sudorificus.

Quando
vomen-
dum.

Decocta
profunt.

Uti sal
vol. oleo-
sum.

Et exacta
dieta.

Quo mo-
do china
china sit
utenda.

Primo sit
corpus
prapa-
randum.

Decoctum
sive vinū
medica-
tum.

§. 32. Quidam in principio suadent vomitorium, quod quan-
doque cum fructu succedit,

§. 33. Profunt insuper decocta ex lignis & radicibus, gene-
rosiora salibus volatilibus *ammoniacy*, fixisque *card. benedict.* no-
bilitata.

§. 34. Uti & sales volatiles, & aromatici per intervalla ex
haustu vini sumpti.

§. 35. Multum contribuit ad curam diæta exacta, qua or-
dinarie quartanari diutioribus moris peccare solent, ordinariis
medicamentis nihil proficientibus.

§. 36. Ad *chinam* chinæ confugere solent tanquam ad sacram
ancoram, sed experientia edocuit, quod si china chinæ exhibeatur,
corpori præcipue impuro, quod plus noxæ & damni quam uti-
litatis adferat; brevi enim recidivam patiuntur, & morbus
ingravescere solet, unde non levis est suspicio, chinam chi-
næ focum febrilem pro tempore tantum obstruere, manente
interius hoste in insidiis, qui malâ diæta exasperatus, majores
excitant turbas quam ante.

§. 37. Purgetur itaque ante usum chinæ chinæ æger, ut
tantum pituitæ viscosæ & salium educatur, quantum fieri potest,
præscribaturque ipsi sequens vinum medicatum.

℞. *Ras. ligni sassafras*, ℥i.

guajaci, ℥ij.

Cort. tamarisci,

Auran-

Aurantium,
Citri, an. ℥iij.
Rad. enul. campana,
Raphani rust. an. ℥℥.
Herb. cent. minoris,
Chamedrios, an. Mj.
Bacc. juniperi.
Lauri. an. ℥iij.
Sem. dauci, nasturtii, aa. ℥i.
M. F. species pro vino medicato, quibus affundantur,
Vini alb. ℥v.
Sp. vini vulg. ℥v.
Digerantur per 48. horas.

Quod si purgans volueris, capito
Prædictor. ℥℥. iisque adde
Fol. sennæ mund. ℥i.
Trochisc. agar. ℥ij.
Rad. turbiti, ℥i.
Macis, ℥i℥.

Vinum
medica-
tum pur-
gans.

§. 38. Corpore itaque per purgantia & alterantia bene præpara-
to, si chinam chinæ exhibere animus sit.

Præpara-
tio china.
china

℞. Cort. chinæ chinæ. pulv. ℥ij.
Vini Hispanici, ℥vi.

Stent in infusione in cineribus calidis per noctem, detur pro
dosi hora i. ante paroxysmum.

§. 39. Quidam præscribunt infusionem ligni colubrini, vel
ipsum lignum in substantia.

Hauftus
ligni colu-
brini.

§. 40. Interea pergat æger, dum febris sopida jacet in usu
vini medicati, & strictæ diætæ observet suam, ita enim fer-
menta febrilia sensim evanescunt, & pituita viscida inciditur
& attenuatur, & foras educitur.

Diætæ ob-
servanda.

3. De Febris Continuis.

§. 41. Quod si vero fermenta ita volatilia & acria sint, ut
pro tempore à pituita in foco febrili retineri nequeant, vel
pituita mollior & fluidior fuerit, ut acrimonia fermentorum pro
tem-

explicatio
sympto-
matum
febris con-
tinuæ per
tem- causas.

tempore resistere non possit, ita ut antequam paroxysmus prioris febris solvatur, accessus sit sequentis febris; vel si tota sanguinis massa inquinata sit, oritur febris continua, à fermentis peregrinis continuo sanguinis mixturam perturbantibus, ejusque fermentationem in corde alterantibus, hisce figentibus sales & sulphura nostri sanguinis, tandem per continuatas extraordinatas fermentationes se ex nexibus & vinculis aliarum partium extricant, & in libertatem se vendicantes, furibundum motum ebulliunt, ulteriusque sanguinis mixtura resolvitur, & ad putredinem vergit.

*Status
corporum
putrescentium.*

§. 42. Ille enim est status corporum naturalium putrescentium, ubi singulae particulae seorsum abeunt, & pristinae suae societati renuntiant; quamdiu enim principia activa naturalium corporum suis crassioribus particulis ita manent involuta, ut cum iis certum ordinem & mixturam observare cogantur, tamdiu corpora conservantur in suo esse: verum si fermentatione intercedente, vincula corporum naturalia ita laxentur, ut sali & sulphuri volatili, (principiis sc. illorum activis) detur occasio avolandi, putrescit illud corpus, & ad interitum vergit: in hoc enim interitu corporum naturalium primo secesum faciunt sales & sulphura subtiliora, postmodum crassiora, itidem per fermentationem continuatam attenuata avolant una cum phlegmate, & nil nisi caput mortuum post se relinquunt.

*indicatio-
nes cura-
tive.*

§. 43. Hisce in casibus maxime laborandum medico, ut vires conserventur, ut materia morbifica per sudores expellatur, ut sanguinis mixtura restitatur & conservetur, utque sales & sulphura nimium ebullentia figantur, & ad quietem reducantur, quod potissimum fiet cardiacis, sudoriferis fixis, acidis spiritibus, blandisque anodinis.

*Mixtura
diaphore-
tica.*

℞. Aq. melissa, boraginis,
card. bened. an. ℥ij.

Confect. de hyacint. ℥ij.
alkermes, ℥i.℥.

Reg. antimonii med. gr. xxx.

Sacchari, saturni, gr. x.

Salis prunell. ℥i.

Land.

Laud. opii, gr. iij.

Syr. de limon. ℥i.

M. F. mixtura diaphoretica.

§. 44. Si salium & sulphurum nostri sanguinis tantus sit impetus, ut prædictis non auscultet, exhibeatur *Tinctura opii* à cochleari j. ad ij. in mixtura cardiaca.

§. 45. Vires si ferant, instituatur venæsectio.

venæsectio

§. 46. Alvus indurata si fuerit, per clysteres emolliatur: Quando vel si remissio notabilis se ostenderit, purgetur æger infusione *purgandum* rhabarbari, senna cum cremore tartari, cujus formulam vide supra.

§. 47. Corpore purgato exhibeatur haustus sudorificus, ex *sudorifera exhibenda* regulo antimonii medicinali, diascord. fraccast, & saccharo saturni, ut supra, vel

℞. Rad. cichorii, scorzonell. aa. ℥i.

apozema.

Rasura cornu cervi ℥ss.

Herb. card. benedicti, acetosa az. mi℥.

Tamarindorum.

Tartari rhenani aa. ℥ss.

Coq. in s. q. aq. pluv. s. a. col. ℥ij℥. adde

Syr. de limonibus.

violarum aa. ℥i.

Nitri vitriolati ℥ij.

M. F. apozema.

§. 48. Ad dolores capitis mitigandos, respice illa, quæ pro- *Pro capitis dolore.* posuimus capite de phrenitide.

§. 49. Ad sitim intoliorabilem extinguendam, convenit spi- *Ad sitim extinguendam.* ritus nitri, vel vitrioli gustatim in cerevisia tenui vel aq. borderi exhibiti.

Vel figetur sal prunella vel nitrum vitriolatum in sindone, & in aq. card. bened. madefacta sæpius linguæ imponatur. Vel dissolvatur sal prunella in pluvia & os sæpius eluatur.

vel, ℞. Aq. bord. tbi.

Rob. de ribes, ℥ss.

Syr. de limonibus ℥i.

Olei sulphuris per camp. ad gratiam,

M. F. fulapium ad suum exstringendum.

Fulapium.

L

vel,

Condi-
tum.

vel, ℞. *Conserv. ros. pallidarum*

boraginis,

Rob. de ribes a. ʒss.

Crem. tartari ʒi ss.

Syr. de limon. q. s. ad form. conditi.

M. F. Conditum ad idem.

*Caloris &
frigoris ex
plicatio,
quibus æ-
ger eodem
tempore
simul cor-
ripiatur.*

§. 50. Observarunt insuper practici, quod quandoque æger corripiatur tali febris, in qua eodem tempore & de calore & de frigore simul conquæritur, quod quidam adscribunt materiæ crassæ, lentæ vel pituitæ vitreæ secundum aliquam sui partem putricenti in venis, quæ ad partes sensibiles delata, calorem iis imprimit, altera vero sua parte aciditate peccans, & non putrescens frigus & rigorem inducit: alii vero hoc phænomenon potius deberi autumant, duabus intermittentibus eodem die concurrentibus, ita ut frigus unius incipiat, antequam alterius calor cessavit, vel cum intermittentes cum continuis concurrunt: In his enim calor ex continua perseverat, dum vero in accedente intermittente horror & frigus se manifestant: alii vero hoc menti deliranti adscribunt.

4. De Febris malignis sive pestilentialibus.

*Maligni-
tatis na-
tura con-
stat, vel
in sangui-
nis coagu-
latione.*

§. 51. De febris malignis ac pestilentialibus acturi, oportet, ut inquiramus naturam malignitatis, quam variis modis considerare possimus, vel quatenus sanguinis nostri mixtura à fermentis heterogeneis subito constringitur, & coagulatur, ita ut ineptus evadat ad fermentationem in cordis thalamis suscipienda, hoc est, satis attenuari, & dividi in minimas partes nequit, ac proinde circulatio impedita, æger succumbat, necesse est. hujus effecta laculentur se produnt in *opio*, *mandragora*, *hyoschyamo*, quæ sanguinem inspissando, prædicta incommenda promovent.

*Vel in ni-
mia san-
guinis re-
solutione,*

§. 52. e Contra vero, malignitas se conspicienda tradit in nimia sanguinis resolutione, qua superveniente, sanguis putrescit, hoc est, ipsius sulphura & sales volatiles à fermento contagioso in actum excitata, & ultra modum fermenta, fecesum faciunt à reliquis sanguinis particulis, & sic destruitur tota mixtura sanguinis, avolante enim sale & sulphure volatili, quod reli-

reliquum est, se habet instar vappæ & capitis mortui, hoc est, re-
vera putrescit, sanguis insuper nimium resolutus, majori copia
& impetu in ventriculos cordis & Pulmones ruens, quam par est,
itidem circulationem sanguinis suffocare valet, quo in casu subito
extingitur æger.

§. 53. Denique sanguini nostro supervenit malignitas, quando
peregrina fermenta non tantum valde activa sed insuper acria &
corrosiva sanguinis mixturam & fermentationem valde turbantia,
eocum miscentur, & hoc in casu periculosa & funestra symptomata
se ostendere solent, morbo longo lateque se distendente, ad hæc
medicus distinctè attendere debet, ut pro varia constitutione ve-
neni, curam suam dirigat.

§. 54. In nimia itaque resolutione sanguinis juncta cum acri sale,
tentet medicus, antequam corrosivum sedem fixam sibi capiat,
illud vel per sudores ejicere, quod potissimum fiet per sudorifera
fixa mineralia juncta cum illis, quæ corrosivum demulcere & san-
guinis mixturam nimium resolutam, reducere valent. ut

℞. *Diascord. fracaſt.*

Conſect. de hyacint, a ʒi.

Theriaces ven. ʒij.

Ocul. canci. ppt. gr. xv.

Reg. Antimonii med. ʒi.

Nutri vitriolati, ʒſſ.

M. F. Bolus in aq. card. benediſt. & prophylactica, an. q. ſ.

Solvendus

vel, ℞. *Theriaces venet. ʒi.*

Conſect. alkermes, ʒi.

Antimonii diaphor. ſolaris, gr. xxv. vel,

Ipfius loco, bezoard. miner. gr. xij.

Salis prunell. ʒſſ.

Camphora, gr. iij.

M. F. Bolus, ut ſupra ſolvendus

Sudoribus erumpentibus, exhibeatur ægro ſingulis quadrantibus de ſequenti mixtura cochlear i.

℞. *Aq. meliſſæ, ʒiij.*

Theriacalis camph. ʒi. ſſ

Cinamom. ʒſſ.

L 2

*Vel ſan-
guini ma-
lignitas
ſuperve-
nit, quan-
do fermenta acria
& corro-
ſiva ſunt.*

*indicatio-
tiones cu-
rative in
nimia re-
ſolutione.*

*Hauſtus
ſudoriſi-
cus.*

*Hauſtus
ſudoriſi-
cus.*

*Mixtura
diaphore-
tica.*

Pro-

Prophylact. ℥i.

Confect. alkermes, ℥i℥.

Ocul. cancr. preparat. ℥ij.

Reg. antimonii med. gr. xxx.

Nitri vitriolati ℥i.

Sp. vitrioli q. s. ad gratiam.

M. F. Mixture diaphoretica.

*Sal to-
stum.*

§. 55. Quidam in principio exhibent sal *toustum* & *decrepitum* cum aquâ calida hauriendum: Sperantes ex sale tosto deterfionem veneni, se ventriculo vel intestinis applicantis, aquâ vero calidâ ab lutionem, & educationem veneni per sudores.

*Flores
sulphuris.*

§. 56. Postmodum pro sudorifero exhibent *flores sulphuris* cum vino generoso calido, de quo vide *helmontium* in tumulto pestis.

*Vomito-
ria in
principio
à quibus-
dam lau-
dantur.*

§. 57. Quidam in principio suadent vomitorium, præcipue si vires ægri hoc ferre queant, cui usui inserviet practico *vitrum antimonii per nitrum correctum*, ut dictum supra, cum requisitis aliis conditionibus *syr. violar*, & *olei sulphuris per campanam*.

*Balsami
sulphuris
compositi
descriptio.*

§. 58. Laudantur hic balsama sulphuris tam simplicia quam composita, descriptio ejus.

℞. Flor. sulphuris, ℥i.

Mirrha, ℥iij.

Aloes succotrina, ℥ij.

Croc. optimi, ℥i℥.

Camphora ℥iv.

Digerantur cum s. q.

Olei juniperi, & succini rect. an.

Et f. s. a. balsamum.

*Elixir pa-
racelsi.*

Conducit hic insuper *elixir paracelsi* cum acido sulphuris præparatum: uni & *elixir magni thaconis*, cujus præparationem vide in ipsius viâ descripta, temperetur inter medio, quo æger sudoriferis non utitur.

Apozema

§. 59. Subinde exhibeatur haustus sequentis aposemat. *Herb.*

℞. Rad. enul. camp. ℥i℥,

Scorzonell. ℥i,

Angelica, dictamni,

Raf. Cornu. cerv. an, ℥℥.

Herb. scordii, card. benedicti,

Melissæ, an. Mi.

Bacc. juniperi, ʒʒ.

Cort. citri, aurantii, an. ʒij.

Sem. dauci, ʒi.

Coq. in s. q. aq. pl. in fine addendo.

Vini rheani, ℞ i. colentur, col. ℥ijʒ. adde

Nuri vitriolati, ʒiv.

M. F. Apocema sive decoctum.

vel, ℞. Pulv. liberantis,

diambre, an. ʒi.

Rad. enul. camp. cond.

Cons. ros. pallidarum,

Diascord. Fracast. an. ʒʒ.

Olei juniperi, ʒi.

Tartari vitriolati ʒij.

Syr. helleni.

enul. camp. an. q. s. ad form. conditi,

M. F. Conditum.

Conditum

In alvi fluxu.

§. 60. Alvi fluxus si supervenerit.

℞. Terre sigillatæ,

Cornu cervi usti,

Corall. rubri preparat. an. ʒi.

Diascord. fracast ʒij.

Theriaces venet, ʒʒ,

M. F. Bolus in aq. card. bened. dissolvendus.

vel, ℞. Corall. rubr. preparat.

Cornu cervi. usti,

Terra sigill. aa. ʒij.

Cons. ros. rubr. ʒʒ.

Corn. cydonior. cond.

Rob. acaciæ,

Diascord. Fracast, an. ʒiij.

Syr. cydonior. q. s. ad form. conditi.

M. F. Conditum adstringens.

Hausus
adstringens.

conditum
adstringens.

L 3

§. 61.

*Præstant
etiam in
vomitu.*

§. 61. NB. Quod hæc etiam locum habeant in vomitu.

In Carbunculo.

§. 62. Quod si acre venenum transferit in Carbunculum, huic
Cataplas- sequens apponite topicum,
ma.

℞. Farin. rad. althææ,
sem. lini,

Pulv. scordii,

Pollinis far. iritic. an. ℥ss.

Coq. cum s. q. aq. pl. ad formam pultis, cui adde

Mellis, therebinthini,

Unguent. apostul. an. ℥iij.

Spicis liquida,

Unguenti basilici, an. ℥ij.

Vitell. olii, No. I.

Croci optimi ℥i.

Cataplas-
ma vul-
gues.

M. F. cataplasma, calideque carbunculo applicetur.

§. 63. Vulgus imponit folia brassicarum rubrarum cum oleo rapa-
rum inuncta.

Empla-
strum dia-
cholum

§. 64. Chyrurgi præscribunt diacholum cum gummi mixtum
cum unguento basilico.

cum gum-
mi.

§. 65. Chymici summis laudibus extollunt suum magnetum ar-
senicale, ut

Descriptio
emplastri
magnetis
arsenical.

℞. Antimonii, sulphuris,

Arsenici crystall, an. ℥ij.

Fundantur in vase fictili, donec massa lapidis formam in-
duat, qui in pulverem contritus, sequentibus additamentis
in formam emplastri redigatur, ut

Gummi ammoniaci,

sagapeni,

galbani, an. ℥i℥ss.

Dissolvantur in aceto ut artis est.

Cera.

Therebinth. an. ℥ij.

Olei succini, ℥i.

Capitis mortui vitrioli ab omni sale edulc. ℥ss.

Modus

*Modus componendi hic esse: cera & therebinthina lique-
cant leni igne, addantur gummi & exacte inter se miscean-
tur, quibus tunc adde lapidis arsenicalis ℥i℥. tandem terram
vitrioli, ultimo oleum succini, agitetur continuo, donec omnia
bene sint subacta & mista, massaque refrigerata, malaccetur
cum oleo scorpionum & præparatum erit emplastrum ma-
gnetis arsenicale, virus ex carbunculo extrahens, eumque matu-
rans & postmodum consolidans.*

In Bubonibus.

§. 66. Bubonibus vulgus imponit cæpas affatas & contusas cum *Cataplas-*
theriaca & butyro recenti. vel, *ma vul-*

R. Rad. lilior. alb. ℥ij.

altheæ, ℥i.

Herb. rutæ, scabiosæ,

altheæ, an. m. i.

Ficuum No. ix.

Cepar. sub ciner. affat. No. viij.

Sterc. columbini,

Ferm. panis acidi, an. ℥i℥.

Far. tritici, ℥℥.

Fiat cataplasma s. a. addendo in fine,

Mellis,

Unguenti basilici,

Olei scorpionis,

Butyri recentis, an. ℥i.

M. F. cataplasma.

Cataplas-
ma.

In morbis soporosis.

§. 67. Quod si vero venenum magis peccat, sanguinem oppri- *Specifica*
mendo, ejusque fermentationem in corde minuendo, lethargum, *in febr-*
morbosque soporosos producendo, conducit omnia, quæ sangui- *bus mali-*
nis mobilitatem & vivificationem promovere valent, qualia sunt, *gnis.*
quæ sulphure & sale volatili gaudent copiosa, ut

Theriaca,

Orvien-

Orviantanum,
Mubridatum, quæ potentiora longe evadunt, si miscean-
 tur cum

Sale volatili viperarum,
Cornu cervi,
Eboris & similia.

Elixir re- §. 68. Insignum cardiacum erit elixir regium, superius præ-
gium. scriptum, ut etiam sequens haustus,
Haustus
sudorifi-
cus.

℞. *Theriac. venet.* ℥i.
Confect. alkerm. ℥i.
Ocul. cancr preparat. gr. xv.
Salis vol. c. c. ℥℥.
Antimonii diaphor. solaris, gr. xij.
F. bolus inf. q. aq. menthae, &
majorana, dissolvendus.

Mixtura §. 69. Sudore promovente, sanguis in officio suo continea-
diaphore- tur sequenti mixtura, ut
tica.

℞. *Aq. menthae,*
majorana,
card. bened. an. ℥i℥.
cinamom. ℥℥.
Elixiris regii, ℥i.
Reg. antimonii med. gr. xxx.
Ocul. cancr, preparat. ℥i.
Confect. alkermes, ℥i.
Folior. solaris, No. v.
Syr. de stechade,
de mentha, an. ℥℥.

M. F. mixtura cochleatim per intervallum mediæ ho-
 ræ exhibenda.

Balsama §. 70. Conducunt hic balsama cephalica temporibus, naribus,
cephalica. & regioni cordis inuncta.

Suffimi- §. 71. Uti & suffimigia ex succino, mastiche & cariophyllis con-
gium. flata.

Pro

Pro præservatione.

§. 72. Pro præservatione quidam præscribunt sequens electuarium, ut

℞. *Ficum*,
Nucleor. nucum jugland.
Folior. rutæ recent. an. lb. i.

*Electua-
 rium præ-
 servans.*

Contundantur in mortario lapideo fortiter tenendo, donec bene uniantur, adde postmodum

Salis communis ℥i.

Syr. limon. q. s. ad form. electuari,

M. F. electuarium præservans.

vel, ℞. *Rob. juniper.*

de ribes,

carn. cydon. cond. an. ℥i.

Syr. de limonibus q. s. ad form. conditi,

M. F. conditum præservans.

*conditum
 præser-
 vans.*

§. 73. Quidam *mirrhā* ore continuendam & masticandam præscribunt. alii aceta cordialia, ut *calendula*, *rosarum*, *sambuci*, commendant; uti & *pillulas russi* semel in septimana sumptas. *elixir proprietatis Paracelsi*, *balsama sulphuris cum vino pota.* tutissima est fuga cito, longe cede, recede, tarde redi. aër emendetur suffimigiis ex *baccis juniperi*, & *thure*, *succino*, *pulv. pyrii*, aceto in lateres candentes projecto. Masticetur *radix angelica*, *zedoaria*. Naribus *poma citrea cariophyllis* dedolata offerantur. *Vinum generosum* ad hilaritatem potum vel *simplex*, vel *absinthites*, vel *enulatum* præscribatur. exacte habeatur *dieta*, ratio, ne cruditates generantur, *metus*, *tristitia*, *mæror*, cane & angue pejus vitetur. *Hilaritas* quavis occasione promovetur, ut homo accedat confidentia in clementiam & misericordiam Dei.

*Specificæ
 conser-
 vantia.*

M

CAP.

CAP. XIX.

De Febri Hecticâ.

§. I.

Definitio. **H**ECTICA est febris continua, quæ tamen unâ, duabusve post assumptum alimentum horis tantillum exacerbatur & augetur, iterumque paulò post ad pristinam æqualitatem redit. Huic accedit continua, lentaque corporis emaciatio & tussis.

Prognosis. §. 2. Hæc in principio adeo lævis esse solet, ut vix percipiatur, nisi accuratissimè attendet medicus, sed postmodum gravescens, se satis difficilem curatu præbet, & quandoque totius corporis emaciationem & consumptionem causet.

Causa. §. 3. Hæc autem à diversis causis originem potest trahere suam, vel enim ab ipsis cordis poris celerius materiam primi elementi trajicientibus, quò in casu incurabilis habetur; vel ab apostemate pulmonum, sanguine continuo particulas purulentas abradente, & propter perigrinas istas particulas continuo in corde male effervescente.

Indicationes curative. §. 4. In principio huic obviam eundum est medicamentis sanguinis fermentationem emendantibus, ejusque acrimoniam emulcentibus, quippe quò non tantum ex prædictis causis, sed insuper à fermentis pancreate, hepate, lieneque collectis, produci potest, unde sanguis ratione suæ fermentationis, & status sui balsamici, multum alterari potest.

Curatio ejus, ab sanguine acri producta

Pulvis sudorificus.

§. 5. Ad fermentationem emendandam, & compescendam præscribatur sequens pulvis,

R. Antimonii diaphor. solaris

Reg. antimonii med. an. gr. x.

Camphora, gr. iij.

Sacchar. saturni, gr. iv.

M. F. pulvis ex aq. meliss. exhibendus.

Cardiaca fixa

Conducunt hic cardiaca fixa, ut

Corallia,

Perlae

Folia solis,

Lapides pretiosi,

Con-

Confect. de hyacinthis,
Terra sigillata,
Diatragacantha frigida, &c.

§. 6. Quod si ex ulcere pulmonis originem traxerit, decocta convenient ex detergentibus, & consolidantibus conflata.

§. 7. Si consumptus seu *marasmodus* occupaverit ægrum, chymici summis laudibus eruunt *tincturam* suam *mumialem*, cujus descriptionem vide in chymia rationali.

§. 8. Corpus subinde blande purgetur cum *cassia*, *thamarindis*, decocto *prunorum*, cum *syripo rosarum solutivo*, aut de *cichoreo cum rheo*.

§. 9. Multum prodest *nitrum vitriolatum*: ut & *saccharum saturni nitratum*, cujus præparatio est.

℞. *Sacchari saturni*, q. p.

Nitri purissimi tantundem,
Solvatur in pluvia, & confundantur simul, filtretur & evaporetur in crystallos, quos cum sequenti aposemate exhibeto, ut

℞. *Rad. cichorei,*

graminis, an. ℥i.

glycyrr. ras ℥ij.

Hord. mundati, ℥i.

Herb. lactuce, portulacæ,

endivia, an. m. ij.

Passul. corinth. ℥ij.

Sem quatuor frig mag. an. ℥i.

Coq. ex f. q. pluvia f. a. col. fbi. adde

Nitri vitriolati, ℥ij.

Crystall. saturni nitrati, ℥i.

Syr. violarum, seu

albæ Fernelii, ℥ij.

M. F. Aposema.

§. 10. Pro specifico haberi solet famosum illud *antilacticum potum*, cujus descriptio est in chymia rationali.

§. 11. In victu conveniunt juscula cum vegetabilibus, quæ blande *sale nitroso* constant, excocta, ut *lactuca*, *borago*, *endivia*, quibus ad demulendam sanguinis acrimoniam addi possunt, *hor-*

M 2

deum

Curatio
ejus, ab ul-
cere pul-
monum

prodi. cta.
Curatio
atrophia.

Corpus
subinde
purgan-
dum.

Pulveres
alteran-
tes.

Aposema.

Potum
antilacti-
cum

Diata.

deum mundatum, passula uvarum, & corintharum. prodest præcipuè usus lactis hedini recenter mulcti. uti & gelatina cornu cervi. potus sit thysmia aut cerevisia mollis.

CAP. XX.

De fame auctâ, & imminutâ.

§. I.

Alimenta
dentibus
mastican-
tur, &
quare

Alimenta nostra, ut in ventriculo debitam subeant fermentationem, masticari & dentibus comminui debent, in quâ frictione multum salivæ se miscet cum iisdem, quæ partim inservit faciliori deglutioni, partim facit ad commodiorem concoctionem.

Saliva,
&

§. 2. Saliva enim liquor simplex non est, sed ex sero, salibus & multisque aliis particulis conflatus, hæc alimenta per æsophagum ad ventriculum detrusa, incidunt in ventriculi fermentum, quod sese intime mescens cum alimentis, eadem ad fermentationem disponit, cujus vero naturæ, & per quas vias hoc fermentum ad ventriculum deriveretur, operæ pretium erit inquirere.

fermentū
ventri-
culi,

Quibus
particulis
constant.

Causa fa-
mis aucta

§. 3. Fermentum hoc esse salinæ naturæ excidendi & attenuandi potestate facile colligi potest, cum nec oleo, nec sero hoc concedatur; insuper hoc fermentum participare de sale acido fluido & spirituofo multa sunt testimonia.

Famis
naturalis
quid &
quo modo
produci-
tur.

§. 4. In auctâ enim fame, plerumque ægri plurimum salem acidum solent evomere. in imminuta fame acida famem excitare & redintegrare valent. è contra acidum instringentia, salesque acidus obtundentia famem extinguere solent.

Concoctio
alimento-
rum in
ventricu-
lo unde.

§. 5. Ex quibus concludimus, famem esse molestam sensationem, ortam à racione membranarum ventriculi, à succo quodam acido-salino, pungente nervos ventriculo insertos, cui non mederi potest, nisi exhibitis illis, in quæ succus ille agendo, ipsius spicula salina obtunduntur.

§. 6. Ex mixtura itaque hujus fermenti acido-salini, salivæ & alimentorum, copioso sulphure & sale constantium, oritur fermentatio, ad quam promovendam multum, conducit partium circumjacentium calor & focus.

§. 7.

§. 7. In hac alimentorum fermentatione, seu concoctione, solida communiuntur, attenuantur, dividuntur, fluoremque adipiscuntur, sensimque gravitate suâ descendunt ad pylorem, & intestina tenuia, ulterius per bilem & succum pancreaticum maturanda. *Quid alimentis in concoctione accidat, &*

§. 8. Portiones autem reliquæ diutius in ventriculo morantes, & ultra modum fermentatæ, acorem accipiunt gratum, & in novum abeunt fermentum, novæ fami & concoctioni promovendi destinatum, uti hoc in fermento panis præparando, & destillationibus spirituum ardentium luculenter patet. in hisce enim, si fermentatio diutius, quam par est, protrahatur, acidi salini fermenti naturam in duere solent: quidem in auxilium vocant halitus acidus succi pancreatici ex intestinis tenuibus adscendentes ad ventriculum: quidam vero etiam non absque ratione, arterias celiacas etiam suum contribuere autumant, quibus non sumus difficiles. *quomodo novum fermentum generetur.*

§. 9. Hoc fermentum cum blandum est, temperatum acidofalinum, spiritibus animalibus foetum, absque sensibili turbâ destinatum suum opus absolvere solet, incidendo, attenuando, dividendo, communiendo alimenta nostra, quæ ad fluorem redacta, absque molestiâ descendunt ad nutritionem peragendam. Verum vitiatum hoc fermentum aucto vel imminuto, non leves turbæ se ostendunt in corpore humano. *Fermentum ventriculi naturale cuius naturæ.*

§. 10. Si enim fermentum hoc ventriculi ex temperatâ & spirituosâ transiditate transeat in acre austerum menstruum, oritur ordinariè fames aucta, depravata, cum concoctionis difficultate; alimenta enim ventriculo ingesta, ab acri acido-austero fermento accepta, propter defectum activitatis salis volatilis spirituosi maturari nequeunt, sed unâ cum austero & acri fermento deficiunt in liquamen acido-austero, quò motu admodum molestò membranas ventriculi vellicans, dolores ventriculi, etiam non raro vomitus excitari solent: experienciâ enim constat, quod fermenta ad insignem acorem evexta, etiam temperatissima in sui consensum trahant. ita enim, si aceto forti affundatur vinum, brevi temporis spatiò in acetum transit. Fermentum item panis brevi massam farrinaciam in sui simile convertit, quippe fermentorum vires se infinitum extendunt, hoc proinde tali in ventriculo vigente fermento, non mirum est, alimenta actu non acida, tamen brevi tem-

pore in acida converti : deest itaque tali fermento oleum & sal volatile, quibus mediantibus temporari debuerat, non sufficit enim ad concoctionem peragendam, ut fermentum sit acre & acidum, sed oportet insuper, ut oleo & sale volatili sit foetus, ne in motu suo enervatur, sed hisce nobilitatum vivax & activum evadat ad alimentorum subactionem & fermentationem prompte promovendam.

Indicationes curative. §. 11. Respiciendum itaque est medico, ad fermenti emendationem, & restaurationem, quod duplici modo potissimum fiet, vel enervando & contrando acida per contrarios alkalicos, vel per illa, quæ sulphure & sale volatili acidum demulcent, temperant & vivificant.

Curatio famis auctæ.

§. 12. Ad acidum infringendum inserviunt *limatura chalybis* cum *saccharo*, ut

Pulvis ad acidum in fringendum. R. *Limatura chalybis tenuiss. trita*, &
Cribrata, ℥. ss.
Sacchari pur. ss. ℥ij.
Macis, ℥i.

M. F. pulvis tenuissimus, cui in hoc affectu addant, *olei cort. aurant. gutt. iv. vel v.* in obstructionibus mentuum adde huic pulveri, *olei sabine gutt. iv. vel v.*

Conducunt testatæ & terrestria. §. 13. Conducunt etiam testatæ & terrestria, ut

Corallia,
Conchilia,
Oculi cancri,
Lapis hematithes,
Perle,
Testæ ovorum &c. est dosis.

Etiam sales alkalis. §. 14. Ut & alkalis sales omnes, ut

Sal tartari,
Nutri,
Card. benedicti,
Absinthii, & similes.

§. 15. Acidum austerum vivificant

Sales

DE FAME aucta & imminuta.

95

*Sales volatiles oleosi, & aromatici,
Aqua vitæ, imprimis
elixir regium superius descriptum.*

*Ut & sal
volatile
oleosum,*

§. 16. Sic olea stillatitia, ut

Oleum macis,

Mentha.

Majorana,

Nucis musch. express.

*sic olea
stillatitia,*

§. 17. Et opiata & anodina demulcent, ut

Diascordium fraccastorium,

Theriaca,

Tinctura opii,

Confectio de hyacinthis,

alkermes.

*& opiata
& anodi-
na,*

§. 18. Absorbent acida etiam occulto suo sulphure fixo & po-
tenter corrigunt mineralia diaphoretica, & metallica fixa, ut

Antimonium diaphoreticum solare

Bezoar minerale,

Regulus antimonii medicinalis,

Mercurius diaphoreticus jovialis,

Crocus solis & lune.

*sed poten-
ter mine-
ralia dia-
phoretica,
& metal-
lica fixa.*

vel, R. Rad. enul. campana, acori,

Galang. an. ℥iij.

Ras. ligni sassafras, ℥i.

Cort. ligni guajaci, ℥ss.

Herb. card. benedicti,

majoran. an. mi℥.

Sem. anisi, fœniculi,

dauci, an. ℥ij.

Cinamomi, macis,

Cariophyll. an. ℥ij.

zinziberis, ℥i.

*Vinum
medica-
tum.*

*M. F. species in vini gener. gall. ℥iv. suspendenda, quibus
addantur.*

Spiritus vini generosi, ℥x.

M. F. vinum medicatum.

vel,

conditum

vel, ℞. Specier. diagalange,
 aromatici rosati, an. ʒi.
 Rad. enul. camp. conditi,
 zinziberis conditi,
 Conf. anthos, an. ʒvi.
 Coral. rubr. preparat.
 Ocul. cancr. preparat. m. ʒi.
 Olei anisi, vel macis, gutt. vi.
 Syr. de hellenio q.s. ad form. conditi.
 M. F. conditum.

Pulvis
alterans.

vel, ℞. Rad. calami aromatici,
 galange,
 enul. camp. an. ʒij.
 Zinziberis albi, cinamomi,
 Cariophyll. an. ʒʒ.
 Sem. anisi, fœniculi,
 carui, an. ʒi.
 Corall. rubr. ʒiʒ.
 Sacchari ad pondus omnium,

Ubi flatus
urgent.

M. F. pulvis dosis a ʒi.ʒ. ad ʒij. bis de die.
 §.19. Ubi flatus valde urgent, ventriculisque & intestina dolent

Haustus
dolorifi-
cus.

℞. Olei nucis muschat. exp. ʒi.
 Salis absinth. gr. x.
 Laudan. opiat. gr. i. ad gr. ij.

Exhibeantur in potu vini gallici saccharati calentis, &
 per intervalla exhibeatur spiritus carminativus Sylvii, vel

Haustus
sudorifi-
cus & a-
nodinus.

vel, ℞. Diascord. fracc. ʒij.
 Theriaces ven. ʒi.
 Antimonii diaphoret. solaris, gr. xx.
 Coral. rubr. preparat. gr. xij.
 Olei macis still. gutt. iv.
 M. F. bolus in aq. menthe, &

Mixture
diaphore-
tica, &
dolorifica,

majorana. solvendus,
 vel, ℞. Aq. menthe, majorana,
 fœnicul. an. ʒi.
 cinamomi, ʒʒ.
 theriacalis simpl. ʒvi.
 sp. carminati sylv. ʒʒ.

Coral.

*Corall. rubr. preparat. ℥i.**Confect. de hyacint. ℥iv.**Antimonii diaphor. solaris aut simp. ℥ij.**Olei cort. aurant. gutt. x.**Syr. de mentha, ℥i.**M. F. mixtura diaphoretica.**Curatio famis imminutæ.*

§. 20. Quod si vero oleo tenaciori obtundantur sales fermenti, *Curatio*
 famesque uti & concoctio naturalis suffocetur, conveniunt omnia *per aci-*
 illa, quæ oleum infringere valent, quod potissimum præstabunt *do-salsa,*
 acido-salsa, ut

*Tartarus vitriolatus,**Nitrum vitriolatum,**Succi limonum,**ribesiorum,**Berberis,**Spiritus salis.**Nitri,**Vitrioli,**Oleum præcipuè sulphuris per campanam,**Cremor tartari, ex quibus prudens medicus sibi**formulas componere poterit.*

CAP. XXI.

DE ICTERO.

§. I.

ICTERUS est cutis in flavedinem mutatio, ab obstructio- *Definitio,*
 ne ductus choledochi, vel glandularum hepaticarum, producta.

§. 2. Bilem in hepate ex materia sanguinea sequestrari, & par- *sequestra-*
 tim ad felliculum felle, partim per ductum cysticum in ductum *tio bilis,*
 choledochum derivari, & hinc in intestinum duodenum exonerari, *ejusq; usus*
 anotomia edocet, quæ bilis vel maturationi, & ulteriori elabo-
 rationi chyli ex ventriculo descendenti inservit vel facibus cras-

N

fiori-

fioribus perfusa, illas non tantum tingit, sed ratione acris sui salis, ipsis pro stimulo est, ad alvum sui memorem conservandam. Intestina enim acri sale bilioso vellicata, motum hunc molestum beneficiō nervorum cerebro communicant, sequiturque celer spirituum animalium influxus in fibras intestinorum obliquè descendentes, unde fæcum alvinarum maturatur exclusio; hæc bilis exoneratio, si secundum ordinem naturæ procedat, multum commodi præstare solet.

Bilem non esse excrementum. §. 3. Simpliciter enim bilis pro excremento habienda non est, sed pro fermento valde utili & necessario, quippe mera excrementa non nisi cum damno miscentur cum succo nutritio, vel sanguine.

Causa icteri, & symptomatum explicatio per causas. §. 4. Verum, si propter obstructions in hepate, hæc bilis derivatio in intestinum duodenum interrumpatur, & sistatur, magnæ perturbationes in corpore humano oriuntur, alvus enim ex defectu salis biliosi ad excretionem sui immemor evadit, & obstipatur; fæces ex absentia olei flavi bilis, suâ privantur tincturâ, cinerium induunt colorem: è contra vero cutis oculi flavedine insigni afficiuntur; oleum enim & sal, quæ in hepate sequestrari solebant, cum sanguine confusa manent, & cum particulis nutrientibus ad extremas nostri corporis partes delatæ, illic hærent, propterea quod ratione sui olei & salis tingentis per poros cutis tam cito transpirare nequeant, quam quidem sudores ex sale volatili & fero tenui constantes, cutis itaque oleo & sali bilis inquinata, flavedinem insignem refert, oriturque ille morbus, quem medici *icterum* vocant, qui vel *flavus*, vel *nigricans* est, pro ratione bilis magis vel minus vitiatæ.

Curatio. §. 5. In curatione respiciat medicus ad bilis peccantis & superfluentis educationem, ductumque obstructorum reformationem.

Hauftus purgans.

℞. *Rhabarb. elect.* ʒij. ℥.

Fol. sennæ mund. ʒi.

Zinziberis, ʒi.

Sem. danci, ʒi. ℥.

Olei tartari per deliq. gut. xxx
insundantur per noctem in f. q.

Seri lactis chalybeati, mane leviter ebulliat. col. adde

Tartari vitriolati, gr. xij.

Syr. de cichorio cum rheo, ʒ. ℥.

M. F. haustus purgans.

§. 6.

§. 6. Conducunt hic *pilula universales antimoniales ex antimonio* *Pilula vite correcto*, cum *extracto rhabarbari* exhibitæ. nec non *pilula ex purgentes gummi*, uti & *pilula spadana eligmanni*.

§. 7. Non abs re erit per sudores obstructionum resolutiones tentare, quem in finem *mercurius diaphoreticus tam jovialis*, quam *per præcipitationem factus*, exhibeatur cum *theriaca*, ut

Obstructionis resolutionis per sudores.

℞. *Theriac. venet.* ʒi.

Mercurii cum oleo tartari per deliq. præcip. & guttula *Bolus sudorificus.*
una aut altera sp. salis erorati, gr. iv.

Croci optimi, gr. x.

M. F. bolus sudorificus.

vel, ℞. *Theriac. venet.* ʒi.

Mercurii diaphoret. jovialis, gr. x.

Bolus sudorificus.

Reg. antimonu med. gr. xij.

Salis tamarisci, gr. vi.

M. F. bolus sudorificus.

§. 8. Suum hic egregiè conducunt decocta, ex specificis præparata, ut

Rad. chelidonia, *polypodii*,

Cort. tamarisci, & *cort. rad. capparum*,

Heb. bryonia, *chamedrii*, cent. minor.

Marubii, *eupathorii*,

Semen dauci, & *sileris montani*,

Ligna guajaci,

sassafras, quorum col. addatur.

Oxymel. scylliticum,

Sal tamarisci, vel *cardui bened.*

Spiritus salis ammoniaci.

§. 9. Vel in temperamentis calidoribus, ut

Spiritus salis,

Nitri,

Vitrioli,

Vel per sp. acidus.

Oleum sulphuris per campanam. Conveniunt insuper, *tinctura martis volatilis*, & *metallorum*: etiam *vina medicata ex aperientibus & incidentibus conflata*, ut

Aqua chalybeata minerales artificiales,

spadana,

N 2

Spi-

*Spiritus aperitivus,
Vini tartarizatus,
Tartarus vitriolatus,
chalybeatus,
Mars aperitivus Willisii, in quovis
liquore solubilis.*

*Prepara-
tio martis
aperitivi
Willisii.*

§. 10. Descriptio martis aperitivi Willisii, ut
℞. *Limatura chalybis purissime, p. i.
Terantur in pulverem tenuem, eique addantur
Tartari rhenani purissimi vel
Crem. tartari p. ij.*

*Terantur simul in pulv. tenuem, iisque addito vini rhenani
tantum, ut inde globuli formari queant, quos in aëre ex-
sicca, & postmodum quando panes excoquantur clymaco
committito, pane excocto globulos eximito, & in pulverem
terito, addito rursus vini rhenani tantum, ut globuli for-
mari queant, Eamque operationem 3 vel 4. vice repetito, sic
enim tandem materia tua viridem acquirat colorem, habe-
bisque martem potabilem in quovis liquore solubilem, cum
quo facili negotio elaborari poterunt aq. spadanæ artificia-
les.*

*Descriptio
aque spa-
danæ ar-
tificialis.*

§. 11. Aquæ spadanæ artificialis descriptio.

℞. *Aq. fontanæ. q. p.
Coquantur ad medium, iisque addito
Martis preparati (ut supra) tantum, quantum sufficit
ad vitriolicum saporem induendum.*

Quando phiolas obturare animus tibi est, sequenti odore sulphu-
ris nobilitato.

℞. *sulphuris flavi, q. p.
Fundito in patina terrea, fuso commisce
Coriandri aliquot grana contusa,*

*Linteaque trajicito, ut artis est in suffimentis Sulphuriis præ-
parandis, portionem lintei sulphurati accendito, ejusque fu-
mum in collum phiole flando cogito, & arte postmodum
phiolas obturato. ita enim obrinebis aquam spadanam ar-
tificialem, odoris sulphuris nobilitatam, earundem virtutum na-
turalem.*

Quod

Quod si vero, quidam patientes conquerantur ex usu harum aquarum artificialium debilitari ventriculum, ipsosque torqueri doloribus colicis, incommodo huic occurrere poteris, addendo pauxillum

Aq. vitæ mathioli vel

Essentia baccari juniperi cum proprio,

sp. extracta.

§. 12. Hepatis regio inungatur sequenti unguento,

R. unguenti de arthanita,

Adip. anseræ an. ʒss.

Olei absinthii,

de palma, in quo folia cochlearia macerata sunt an. q. s.

ad formam linimenti.

M. F. linimentum.

*Linimen-
tum.*

C A P. XXII.

De Hydrope.

§. 1.

HYDROPS est aquosi humoris in habitu corporis, vel in quâdam cavitate stagnatio.

§. 2. Glandulæ passim per totum corpus dispersæ, non exiguum præstant corpori humano officium, quippe instar cribrorum subtiliorem, lympham à sanguinis massa sequestrant, quæ non pro inutiles excrementum habenda, sed quæ insignes usus habet in diversis casibus.

*Lympha
per glandulas se-
questrata,
non est ex-
crementum
inutile.*

§. 3. Lympha per ductus salivales & glandulas, undique per os dispersas, in os delata, 1. os humectant; 2. cum cibis mixta, faciliorem facit deglutionem, 3. non parum confert, ad eorundem fermentationem in ventriculo promovendam, quod ex oris, & quibusdam radicibus masticatis, & salivâ perfusis apparet, quæ propter salivam permixtam, spontaneam accipiant fermentationem, uti hoc in quibusdam indiis & chynensibus familiare est; 4. lympha insuper in glandulis faucium transcribrata, continuo fauces humectat, & perruit, & impedit, quo minus continuo fitis urgeat. Hæc eadem lympha ad saccum chyli ferum delata, chylo viscidiori diluendo, & subtilizando inservet. Verum hæc

*Probat
per ejus
usus.*

N 3

lympha

lymphæ cum in statu naturali multum emolimenti adferat, non minus damni in statu præternaturali misero mortali creari solet.

*Sitis ab
obstructis
glandulis
faucium
producta.*

§. 4. Obstructis enim hisce glandulis, exarescunt fauces, unde nobis sitis moleste sensus imprimitur, quæ non tollitur nisi per refferrationem glandularum, quod potissimum fit per diaphoretica, utcumque enim in febribus se obruant ægri potu, sitim tamen extinguere nequeunt, nisi vel sponte, vel arte glandularum obstructio tollatur.

*Differen-
tia hydro-
pis.*

§ 5. Hæc vero si extravasetur, ruptis vasis lymphaticis, diluvium perniciosum & inundationem fenestram excitat, scilicet, *hydropem*. hæc vasorum lymphaticorum ruptio, si contingat in pectore, oritur *hydrops pectoris*; in abdomine si fiat *ascitis*, vel si acrimoniâ suâ vasa capillaria erodat, lymphæ in extremis corporis partibus, gignitur *anasarca*.

*indicatio-
nes cura-
tive.*

§. 6. In curatione respiciendum ad illa, quæ vel obstructiones vasorum lymphaticorum reforare valent, vel ad illa, quæ acrimoniâ lymphæ corrigere & enervare possunt: insuper ad seri extravasati educationem, vasorumque ruptorum constrictionem, & conglutinationem.

*Seri ex-
travasati
eductio per
purgantia*

§. 7. Inter phlegmagoga specificè commendatur *hydragoga angli sale*, cujus descriptionem vide in auctoris recentioris spagirica septem planetarum terrestrium.

*Pilule
purgantes*

vel, ℞. *Pilul. cathol. nostr. desc. 3ss.*
Mercurii precip. solaris, gr. viij.
Res. jalapp. gr. iij.
Olei juniperi, gutt. iv.
M. F. pilulæ purgantes No. v. deaurentur.
vel, ℞. *Elect. cario costini, 3iij.*
Res. jalapp. gr. v.
Tartari vitriolati, 3ss.
Dissolvantur in s. q. vini. enulati,
M. F. haustus purgans.

*Haustus
purgans.*

*Pilule
purgantes*

vel, ℞. *Extract. cathol. 3i.*
Mercurii vitæ correcti per tartarum & salem, gr. iij.
Trochisc. albandal, gr. ij.
Olei cariophyll. gutt. iij.
M. F. pilulæ purgantes N. vij.

vel,

vel, ℞. gutta gambæ sulphur. vel macerata cum
Oleo tartari per deliquium, gr. v.

Pulvis
purgans.

Rad. jalapp. pulv. gr. xv.

Trochisc. albandal. gr. iij.

Sem. dauci pulv. ℥ss.

Olei macis stillat. gutt. iv.

M. F. pulvis purgans.

vel, ℞. Extract. esule, ℥ij.

Dissolvantur in sero lactis ℥v.

M. F. haustus purgans.

Haustus
purgans.

Quidam laudant extractum elaterii a. gr. i, ad iij, in sp. vini dissolutum.

§. 8. Ad aperiendum & corroborandum sequens præscribatur decoctum.

℞. Ras. ligni guajaci, ℥iij.

sassafras, ℥ij.

Cort. tamarisci,

rad. capparum, an. ℥ss.

aurant. citri an. ℥ij.

Rad. petroselini, apei,

enula campanæ, fœniculi aa. ℥i.

Coq. in f. q. aq. chalybeatæ, & vini, in quo silices candentes
extincti sunt sæpius an. ut artis est vel ℥100. col. adde

Oxymell. scyllie. ℥iij.

Salis genistæ, ℥ij.

Spiritus salis ammoniaci, ℥iv.

Aq. vitæ matthiol. ℥iij.

M. F. decoctum aperiens & corroborans.

§. 9. Conducunt hic chymica ex metallis præparata, & den-
tur tinctura metallorum a gutt. xij. ad xxx. in vino enulati haustu.

§. 10. Suum hic conferunt flores lapidis hematites cum sale
ammoniaci elevati a ℥ss. ad ℥ss.

§. 11. Præscribatur mars potabilis Willisii, & hinc elaboratæ aqua
spadanæ sulphuratæ.

§. 12. Pro diaphoretico inserviant sequentes formulæ,

℞. Theriac: venet. ℥i.

Antimonii diaphor. solaris gr. xv. vel ℥i.

Vasorum
ruptorum
congluti-

Mer-

*natio per
sudorifera
corrobo-
rancia.*

*Haustus
ad idem*

*Pulvis
ad idem*

*Mixtura
de tribus.*

*Prepara-
tio salis
tartari
volatilis.*

*Tinctura
martis ad
stringen-
tis.*

*Mercurii præcip. diaphor. jovialis gr. viij.
Olei cariophyll. gutt. iij.*

M. F. bolus in vino enulato dissolvendus.

vel, ℞. Reg. antimonii med. gr. xv.

Flor. lap. hematit. gr. x.

Confect. de hyacint. ℥ij.

Olei macis still. gutt. iij.

M. F. bolus ut supra solvendus.

vel, ℞. Reg. antimonii med. ℥i.

Croci optimi, gr. viij.

Salis card. bened. gr. xv.

Olei fœniculi. gutt. iv.

M. F. pulvis.

§. 13. Laudatur mixtura de tribus seu diaphoreticum in paracutis paracelsi ex spiritu tartari volatili, sp. vitrioli volatili & sp. vini the-riacalis camphorato conflatum.

vel, ℞. Tartari rhenani purissimi,

Alum. crud. an. q. p.

Terantur in pulverem tenuem & exacte misceantur, & ut artis est destillentur per retortam ex arena, spiritum volatilem hinc oriundum rectificatum usui reserva. Præstabit enim il-

lud quod à sale tartari volatili sperare potest, nam potentissime vasa rupta consttinget.

§. 14. Tinctura martis adstringens ex capite mortuo in sublimatione florum lapidis hematites educta à gutt. iij. ad x.

In Tymphanitide.

Topica. §. 15. Pro fotu in tymphanitide præscribatur, spiritus vini the-riacalis camphoratus.

Fotus.

vel, ℞. Herb. mentha,

origani, an. m ij.

Sem. cumini,

carui,

Bacc. juniperi,

lauri q. p. vel an. ℥ij.

Coq. ex lixivii debilis & vini, an.

M. F. fotus, quocum foveatur.

vel,

vel, R. Unguenti martiati, ℥i.

Olei phyl'soph.

iberebinth. lucide, an. q. s.

ad form. linimenti, quibus addatur

Salis volatil's aromatici pauxillum.

M. F. linimentum.

Linimen-
tum.

C A P. XXIII.

De Variolis & Morbillis.

§. I.

VARIOLÆ sunt *pustula rubea*, quæ in molem attolluntur & suppurantur, cum febre continuâ, incertâ & vagâ, quæ modo intensior, modo remissior, dolore capitis & lomborum, anxietate & inquietudine, aliisque symptomatibus conjunctæ. Definitio
variola-
rum.

§. 2. Morbilli vero, quasi parvi morbi, sunt tantum maculæ rubæ, quæ neque in molem attolluntur, neque suppurantur, à variolis, ut magis & minus tantum differunt. Definitio
morbillor-
um.

§. 3. *Causa* est inquinamentum in utero materno contractum, & certò tempore in actum productum. Causa,

§. 4. Fermenta quædam, per longum satis temporis spatium, posse latitare in corpore humano, antequam activitatis suæ ullum ostendit signum, quotidiana docet experientia. ita enim observamus inquinamentum canis rabidi, post aliquot menses, imo totum annum, se manifestare. venena adeo lenta asiaticæ gentes preparare norunt, ut ad determinatum tempus malignitatis suæ indicia probant. hæc enim successu temporis ad summum activitatis gradum evecta, & maturata, tum demum massam sanguinis inficiunt, & pro ratione veneni, diversa excitant symptomata, ac proinde mirum crederi non debet, si variolæ tam inordinatò ordine, modo citius, modo serius, in quibusdam erumpant. Venena
quædam
per lon-
gum tem-
poris spa-
tium in
corpore
posse lati-
tare.

§. 5. Inquinamenta in utero materno contracta, & à sale non satis digesta, per longum temporis spatium in partibus solidis hæ-
rere valent, antequam suarum impuritatum ullum ostendunt ve-
stigium, quæque tamdiu otiose quiescunt, donec à particulari
aëris constitutione & fermento in actum excitentur, quæ dum
demum Sympto-
matum
explicatio
per cau-
sas.

O

demum

demum motum suscipiunt fermentativum, seseque quaquaversum extendunt, partimque sanguinis massam invadunt, & ab ea suscipiuntur, & absorbentur, partim vero ad exteriora detrusa, ibique in poros cutis angustiores, quam ut transpirare queant, impingentia, hanc in formam pustularum distendunt & elevant, ibique hærent, donec fermentatione continuata, in pus convertantur, sed tamen acredine sua poros cutis dilatans, vel ipsam cutim erodens, viam sibi parat ad exitum. Eadem vero inquinamenta cum sanguinis massa confusa, ordinem & mixturam sanguinis perturbant, ejusque fermentationem in corde valde alterant, unde febres, aliave graviora symptomata accidere solent. Si enim hæ sordes acredine insigni peccent, pruritus narium, hæmorrhagiæ, rauco vocis, sensus punctorius in cute, sternutatio frequens ægrum infestant. Si vero etiam quantitate nocent, syncope, oppressio cordis, respiratio difficilis, cum crebris suspiriis se manifestare solent.

Prognosis. §. 6. Hoc in affectu, si fermentum sanguinis tam potens sit, ut hæc peregrina inquinamenta ex massa sua protrudere valeat ad exteriorum corporis ambitum, levamen sentit æger, febris, aliæque prædicta accidentia vel cessant, vel mitigantur, ipsum enim sanguinis fermentum digerendo, maturando & discutiendo illa inquinamenta, malum hoc superat.

Indicationes curative. §. 7. Quo in casu medicus hujus scenæ spectator esse debet, per confortantia & cardiaca, solummodo naturam superantem sustentando.

Curatio. §. 8. Verum si fermentum sanguinis debilius sit, quam quod inquinamenta ipsa peregrina subigere valeat, arte juvari debet, quod potissimum fiet sudoriferis & cardiacis, ut

Haustus sudorificus.

℞. *Extract. card. bened.* ℥j.

Salis absinthii, gr. xij.

Theriac. venet.

Diascord. fracaft. ana ʒʒ.

Magist. perlaram, gr. xv.

Croci optimi, gr. x.

Dissolvantur in s. q. aq. melissæ pro haustu.

M. F. haustus sudorificus.

vel,

vel, ℞. Confect. de hyacint. ℥ij.

alkermes, ℥j.

Antimonii diaphor. solaris, gr. xxv.

Ocul. cancr. preparat. gr. xv.

Lap. bezoard. orient. gr. v.

M. F. bolus itidem in aq. cardial. solvendus.

hic præcipuè diaphoretica fixa ex Antimonio & mercurio conflata conducunt, ut

Regulus antimonii medicinalis

Bezoar. minerale,

Mercurius diaphoreticus jovialis, quorum formulas

vide superius.

§. 9. Pro infantibus præscribatur sequens pulvis, ut

℞. Magist. perlarum,

Cornu cervi usti, an. ℥j.

Croci optimi, gr. v.

Lapid. orient. bezoard. gr. iij,

M. F. pulvis in duos doses dividendus.

§. 10. Vulgus exhibet semen aquilegiae ad ℥j. vel decoctum & infusum stercoris ovilli.

vel, ℞. Rad. heleni.

petusitid.

gryzurr. rase, an. ℥ss.

contra jerva, ℥ij.

fœnicul. ℥j.

Herb. cardui benedicti,

scordii,

scabiosa, an. mj.

cicer. rubr. ℥j.

Ficuum No. viij.

M. F. aposema.

Vulgus utitur decocto ficuum, a quò abstinendum, si alvus laxior fuerit.

Hausus
sudorifi-
cus.

Diapho-
retica
fixa.

Pulvis
sudorifi-
cus pro
infanti.

Semen a-
quilegia.
Apose-
ma.

Decoctum
ficuum.

In Diarrhæa.

§. 11. Si diarrhæa vehementior variolis superveniat sequenti sudorifero coacerda, ut

O 2

℞. Ter-

*Haustus
sudorifi-
cus.*

*R. Terra sigillata,
Cornu cervi usti,
Corall. rubri preparat. an. ʒj.
Diascord. fracaſt. ʒj.*

M. F. bolus in aq. card. bened. diffolvendus.

Collirium §. 12. Oculi defendantur collirio ex lacte tepido, croco, camphoræ pauxillo, conflato.

*Fauces
præſerven-
tur.* §. 13. Fauces præſerventur & muniantur gargarismate leniter adstringente.

*Variolæ
inungan-
tur.* §. 14. Ipſæ variolæ inungantur Oleo amygdalarum dulcium vel raparum, vel axungia porcina, vel pinguedine ex omento agnino, vel foveatur decocto cicerum, vel lintum.

CAP. XXIV.

De Calculo renum & Vesiçæ.

§. 1.

Definitio. **C**ALCULUS est præter-naturalis in renibus aut vesiçâ lapidosa concretio, quæ ex particulis salinis volatilibus, terrestribus, aliisque concretis, generatur.

*Varia de
calculi
rum ortu
sententia.* §. 2. De his acturi, in illorum generationem, ortumque ut inquiramus, operæ pretium esse duxi, quippe hic casus non leviter doctissimorum ingenia vexavit. Quidam enim in ea fuere sententia, calculum, scilicet, humanum originem suam trahere ex materiâ quâdam viscidâ, pituitosâ, sali crasso tartario perfusa: quidam vero ad alkali & acidum omnia naturæ phænomena referentes, ex acidi & alkali concursu, & coagulatione cum terrâ, calculi originem deduxerunt: quidam vero ex salis volatilis & terræ urinæ concretione, calculi natales deducunt.

*Analysis
calculi
rum hu-
manorum
per ignem* §. 3. Qualis ut commodissime dirimatur, calculum humanum ad examen ignis revocavimus, ut ex ipsius analysi nobis aliqua lux affluat.

Capito itaque calculi humani renum, five vesiçæ q. p. rudî modo contendantur, & retortæ vitreæ committantur, destillenturque ex arena, augendo ignem in fine quantum fieri potest. Ita enim obtinebis in recipiente portionem aliquam ferosam, pauxillum

lum olei, sal volatile urinosum quantitate satis considerabili, quippe calculus ordinariè fundit quartam sui partem salis volatilis. Hunc salem, si cum cineribus ossium calcinatorum, ut artis est, sublimaveris, exacte enulabitur salem volatilem urinæ, & per omnia ipsi similis erit; caput mortuum ulterius crematum, nil nisi meram esse terram experientia ipsa confirmat. Huic enim pluviam affunderis, vix unum salis fixi colligere licet, unde cadit illorum sentintia, statuentium calculum generari ex sale quodam crasso tartaris cum materia pituitosa, quippe omnia subjecta, quæ sale copioso tartariò gaudent, post remotionem & examen per ignem, multum salis fixi post se relinquunt, quod cum in hoc subjecto deficiat, calculi ortum inde ducendum non putamus, cumque in analysi chymicâ per ignem, nullum acidi salis vestigium appareat, sed è contra, nil nisi alkalicum volatile manifestat, idem iudicium de alkali & acido formandum putamus.

§. 4. Restat itaque ut inquiramus, quâ ratione sal urinæ rodat propriam suam terram, & eacum se jungat, & calculum distribuât, & ex quò vitiò urinæ, hoc potissimum procedat: Quod ut clarius hoc deducere queamus, considerabimus ingredientia urinæ, salem, scilicet, volatilem, terram, serum & oleum, quamdiu itaque sales volatiles blando oleo urinæ involvuntur & temperentur, tamdiu impediuntur, quo minus in propriam agere terram queant; cum enim sales volatiles sunt formâ tereti acutis spiculis constantes, facili negotio partes terreas instar clavorum ad se mutuo adigere valent, & iiscum concrefcere possunt, sed cum in statu sano, urina nostra tenui & blando oleo sit perfusa, acuties salinum obtunditur a prædicto oleo, quod se circumdat circum circa sales, & acrimoniam infestam salis demulcent, verum deficiente hoc oleo, sales volatiles urinæ propriam aggrediuntur terram, illamque instar clavorum figendo, in formam calculi co-
gunt.

Calculorum in renibus, & vesicâ generatio.

§. 5. Unde ordinariè illi, qui nephritidis doloribus sunt obnoxii, ante accessum urinas pallidas emingere solent: hi itaque calculi in renibus concreti, vel in vesica generati, intollerabiles dolores excitare solent, ut & urinæ suppressiones, dolores colicos, aliave urgentia symptomata.

Symptomata ordinaria.

§. 6. In renibus quando calculi hærent, omni conatu laboran-

Indicationes.

dum, ut quam primum expellantur, ne diuturna mora vel exulcerationem renum, vel totalem suppressionem urinæ promovent

Curatio,
vel per n-
reteres la-
xantia,
& lubri-
cas red-
dentia.

§. 7. Hoc autem potissimum fiet per illa, quæ vias laxant, & lubricas reddunt, ut

Oleum amygdalarum dulcium cum vino rhenano calide potum

Syrupus de althæa fernelii

Balsamum sulphuris juniperatum,

Sapo ex oleo terebent. & sale tartari preparatus.

Vel per
urinas
moventia

§. 8. Partim per illa, quæ urinas movent, ut

Sal stiptidum fabarum,

Testæ ovorum,

Sal volatile succini,

Oleum terebinthinae lucidum,

Tinctura vermium majalium,

Gummi copaiba,

Oculi canceri preparati,

aselli,

Concinilia tinctorum.

decoctum.

§. 9. Hæc decocta etiam profunt, ut

℞. Cerevisia tenuis, & dulc. ℥xxxx.

Sem. anisi,

feniculi, an. ℥iij.

dauci, ℥ij.

Coq. leniter per mediam horam, col. adde

Butyri recentis non saluti. ℥℥.

Sapon. massiliensis albiss. vel

Sapon. ex oleo terebint. & sale tartari, ℥i.

M. F. decoctum, hujus capiat æger calidè pro dosi ℥v

decoctum.

vel, ℞. Rad. althæa, ℥i.

liquirit. ℥ij.

Fol. malvæ, m. i.

Sem. melonum, ℥ij.

Coq. in s. q. aq. hord. in col. ℥ij. dissolve

Syr. papav. erratici, ℥i℥.

Ocul. cancr. preparati, ℥i.

M. F. decoctum, hujus capiat æger ℥iv. a v. bis ter-

ve de die.

§. 10.

DE CALCULO RENUM ET VESICÆ. III

§. 10. Sic prodest elixir antinephriticus, cujus præparatio est, *Elixiris antinephritici præparatio.*
℞. Salis tartari, ℥i. diluantur in
Aquæ petroselinæ, ℥xvi. digeranturque cum
Cort. aurant.

citri, an. ℥℥. per xxx. horas.

Filrentur solutio, iique addantur

Olei cort. aurant.

macis still. an. gut. viij.

F. Elixir, cujus dosis erit a cochl. ℥. ad i. in vino dilutum.

§. 11. Conducit etiam spiritus antinephriticus, ejus præparatio est, *Spiritus antinephritici præparatio.*

vel, ℞. Rad. ononyd.

saxi frag. an. ℥i.

Sanguinis hirci, ℥vi.

Nucis moschati.

Cinamom. an. ℥i.

Croci optimi, ℥iij.

Cariophyll. ℥ij.

Terebinth. argentinens. ℥xvi.

Sp. vini malvatici, lbv.

Concisa & contusa, stent in infusione per xiv. dies, postmodum ex balneo mariæ destillentur,

F. Spiritus antinephriticus, cujus dosis est cochlear. j. aut ij. cum aquâ petroselinâ temperatum.

§. 12. Sed sal mediæ naturæ est potenter diureticum, præparatio ejus est, *Salis mediæ naturæ præparatio.*

℞. Salis tartari,

Tartari crudi q. p.

Solvatur tartarum crudum coquendo cum pluvîâ, & calide filretur; sal tartari itidem solvatur in pluvîâ, hæc duas solutiones stillatim confundito, ita enim alkali & acidum tartari in se mutuo agentia, post ebullitionem desinunt in salem mediæ naturæ potenter diureticum, dosis est a gr. v. ad xv. vel ℥i.

§. 13. Quod si in verum balsamum zamech Paracelsi conversum volueris, sequenti procedito methodo. *Balsami zamech præparatio.*

℞. Salis tui mediæ naturæ, q. p. iique affundito spiritum vini rectificatum ad eminentiam trium vel quatuor digitorum
trans-

transversorum, stent in digestionem, donec sp. vini sanguineam extraxerit tincturam, quam decanta & seorsim reservato, sali in fundo relicto, de novo eandem sp. vini rect. quantitatem affundito & precedito ut prius. Tincturas collectas confunde, & cucurbita vitrea committito & ex balneo marie spiritum vini rectificatum, auferto ad consistentiam balsami liquidioris, preparatū habebis medicamentum magnarum virium in dolore nephritico, & balsamum zamech Paracelsi dictum, cujus dosis est a gutt. v ad xx in aqua petroselinā vel spiritu vini juniperato exhibendū.

*Tinctura
metallo-
rum.
Haustus
diureticus*

§. 14. Non minoris naturæ est tinctura metallorum.

vel, ℞. Salis vol. succini, ℥i.

Ocul. cancr. preparat. gr. x.

Balsami sulphuris therebint. gutt. vj.

Misce fiat haustus ut supra ex aqua petroselina, vel Spiritu vini juniperato, exhibendus.

*Tinctura
succini
prepara-
tio.*

§. 15. Non inferioris hic obtinet tinctura succini cum spiritu vini tartarifato extracta, ut

℞. Fragment. succin. pij.

Flor. salis ammoniaci, pj.

Terantur & misceantur inter se, iisque affundatur alcohol vini ad eminentiam duorum digitorum transversorum, stent in digestionem, donec alcohol vini auream extraxerit tincturam, decanta & usui reserva, dosis est à guttis v. ad xxv.

in vino medicato aut alio convenienti liquore.

*Testa ovo-
rum, &
concinilia
tinctorum*

§. 16. Vel,

℞. Testarum ovorum à ℥j. ad ℥ij. vel, Concinilia tinctorum

℥i. propinetur ex vino rhenano.

§. 17. Blande purgetur æger cum infusione rhabarbari addito syr. ros. solat. cum rheo, cum senna, vel cassia vel manna vel similibus lenioribus laxativis.

Topica.

§. 18. Regio renum inungatur oleum scorpionum. regioni pubis sequens fomentum applicetur, ℞. Herba ceresfolii, affetur in butyro supra carbonem vivas, calideque inter lintea duplicata imponatur & applicetur.

*In inflam-
matione
regionis
renum.*

§. 19. Verum si inflammatio regionem renum occupaverit, sequens nutritum cum fructu applicaveris.

℞. Litar-

℞. Litargiri auri q. p. huic affundito.

Balsamī
saturni
rubicundi
prepara-
tio.

Aceti stillat. ad eminentiam quatuor digitorum trans-
versorū, digerantur vel coquantur simul, donec ac-
tum in saccharinam mutetur dulcedinem, filtretur solutio,
iique affundatur pluvia & evaporetur in palina stannica su-
per vapores aquæ bullientis ad syrupi tenuioris crassitiem, de
novo pluviam affunde, & lactescet solutio, filtra ut prius
& evapora ut dictum ante: ita enim per repetitas filtrationes
& evaporationes, duplex tibi emerget commodum, ex continuata enim
actione aceti in plumbum, acetum totaliter invertitur, ejusque acrimo-
nia in saccharinam desinit dulcedinem, per continuatas vero filtrationes,
partes terrestres plumbi sequestrantur ab hoc balsamo, proditque inde
balsamum saturni rubicundum, cujus mentionem feci in ca-
tharris oculorum, absque enim sensibili corrosivo cum aq. ros. vel,
euphrasii mixtum, poros lachymales erosos constringit.

℞. Hujus balsami, q. p. addendo,

Unguen-
ti nutriti
prepara-
tio.

Olei olivarum tantum, ut terendo in mortario plumbeo
desinant in unguentum nutritum, quod regioni inflam-
matae applicatum, præsentanium est remedium.

§. 20. In omnimoda urinæ obstructione æger collicetur in bal-
neo calido ex Rad. altheæ, Fol. malvæ, bacc. juniperi, & simi-
libus, præparato.

§. 21. Ipsique exhibeantur tinctura vermium majalium gutta
xv. vel xx. in vehiculo convenienti.

§. 22. Quæ calculi curam vesicæ respiciunt, potius hoc per
manum artificis, quam per famosa saxafragia inferius exhibita,
peractum satius duco.

In omni-
moda uri-
na obstru-
ctione,
Tinctura
vermium
majaliū.
Curatio
calculi
vesicæ.

C A P. XXV.

De Gonorrhæa & Lue venerea.

§. I.

GONORRHÆA est nimia seminis profusio: estque *sim-* Definitio
plex, in qua semen crudum, tenue, nec album emittitur: gonorrhæa
vel *virulenta*, in quâ virus quoddam liquidum excernitur.

§. 2. *Lues venerea* est intemperies maligna & contagiosa, ex *luis ven-*
Definitio
P materia *rea.*

materia virulentâ ab alio infecto, vel concubitu, aliove impuro contactu communicata, ortum ducens cum capillorum defluvio, maculis, tuberculis, ulceribus, cruciatibus, & prout ad varias corporis partes delata, sit contagiosa, multisque aliis symptomatis sæviens.

*Semen in
statu na-
turali.*

§. 3. Quamdiu semen in suo statu naturali est, & nullâ insigni acredine pollet, sed valde temperatum, blandum, albicans, consistentia ad spissum vergens apparere solet, & per longum temporis spatium in capsulis suis feminalibus conservari potest, nullô acri sale partes circumjectas vellicante ad excretionem.

*gonorrhæa
causa.*

§. 4. Verum intercedente impuro concubitu, facies hæc valde immutari solet, continuum enim tunc oritur seminis profluvium involuntarium absque voluptate: ratione consistentiæ semen aquosum, tenue & fluidum redditur: color albicans & lacteus degenerat in viridem & flavescentem; blandities & mollities seminis mutatur in acre corrosivum, quæ omnia symptomata non deduxeris, nisi ab acri quodam sale valde fermentativo, subito valentem materiam seminis inficere.

*Sympto-
matum
explicatio
per cau-
sas.*

§. 5. Unde enim continuum seminis profluvium, nisi ab acri sale, partes subiectas inimicè vellicante, quam sequitur spirituum animalium influxus in partes semini excernendo dicatas. unde seminis mutatio in calore & consistentia, nisi à fermentatione excitata ab acri sale, quippe per fermentationem consistentia seminis resolvitur, partesque ipsius longè aliam servant ordinem & mixturam inter se, aliasque induunt figuras, ac dum erant in naturali situ, partesque seminis, quæ actu non erant acres, mediante fermentatione, vel fermentô hâc salinô, postmodum corrosivæ evadunt; unde denique stranguria, erosiones urethræ, ardores urinæ, ulcera maligna rodentia, nisi ab infecto acri sale.

Curatio Gonorrhææ.

*indicatio-
nes cura-
tiva.*

§. 6. Laborandum itaque est in principio, ut fermentum illud peregrinum, acre, corrosivum per contagium contractum, expellatur vel suffocetur, antequam sanguis materiam aggredi, eamque malignitate suâ inficere queat.

*Primo
purgantia*

§. 7. Quod potissimum fit per purgantia, sudorifera, diuretica

tica & acre fermentum enervantia.

R. *Extract. cathol.* ℥i.

Mercurii dulcis gr. viij.

Trochisc. alhandal. gr. iv.

Olei juniperi, gutt. v.

M. F. pilulæ No. vij.

vel, R. *Pulp. crassia recent. extract.* ℥i.

Terebint. venet. lota, ℥ij.

Mercurii dulcis,

Salis prunella,

Ocul. cancr. preparat. an. ℥i.

Salis vol. succin. ℥iv.

Syr. de althæa fernel. q. s. ad form. conditi.

M. F. conditum, multi curantur hoc condito in principio, & hujus capiat æger ad magnitudinem nucis moschatae, bis terve de die.

§. 8. Corpore purgato, ad diuretica festinandum, ut venenum per easdem expellatur, per quas admissum est vias, ut

R. *Tinct. vermium majalium cum alkali tartari preparata*,

A gutt. x. ad xv. in

Aq. petroselina, vel

Vino propinentur.

M. F. haustus diureticus, quod si vero post exhibitionem hujus tincturæ, æger conquærat de intollerabili stranguaria, hanc facile superaveris, exhibendo patienti, *lactepidum saccharatum*, vel *emulsionem ex seminibus frigidis*, addito *som. papaveris*, temperatoque cum *syr. de althæa fernel.*

§. 9. Ad venenum expellendum multum conducit aqua quercetorii in gonorrhæa.

vel, R. *Olei succini*, gutt. x.

terebint. lucid. gutt. v.

Balsami peruviani, gutt. iij.

dentur ex vino calido saccharato,

M. F. haustus diureticus.

§. 10. *Balsamum cobaiba* non tantum educit venenum, sed postmodum consolidat, & adstringit, hujus balsami dosis à gutt. x. ad xv. exhibeantur cum potu calido.

*Pilula
purgantes*

*conditum
purgans.*

*Tunc dis-
retica.*

*Haustus
diureticus*

*Haustus
diureticus*

*Balsamū
cobaiba.*

Balsami
sulphuris
antimonii
terebin-
thinati
prepara-
tio.

§. 11. Præ cæteris balsamum sulphuris antimonii therebintinatum laudatur, quod sequenti modo sulphure antimonii impregnatur.

℞. Scoriarum antimonii in confectioe reguli simplici provenientium q. p. his affunde

Olei terebinthinae lucidi ad emin. trium digit. transversor,
Stent in digestionem, donec oleum terebinthinae sanguineam ex-
traxerit tincturam, cujus dosis est à gutt. v. ad x. in ve-

hiculo convenienti.

Postmo-
dum su-
dorifera
sunt u-
tenda.
Haustus
præser-
vans.

§. 12. Ad evitandum, ne contagium aliquam materiæ nostri sanguinis imprimat labem, & ulterius serpendo glandulas ingui-
nales inficiat, præscribatur sequens sudoriferum,

℞. Resin. ligni guajaci, aut

Ejus loco gummi ʒi.

Dissolvatur in s. q. sp. vini.

M. F. haustus præservans una dosi exhibendus.

vel, ℞. Theriac. venet. ʒi.

Bolus præ-
servans.

Ocul. cancr. præparat. ʒi.

Salis volatilis succin. gr. xv.

Camphora, gr. iij.

Olei juniperi gutt. v.

M. F. bolus præservans.

Si vero malum vel diuturna morâ, vel activitate sui veneni testes, vel glandulas inguinales prehenderit, vel urethram eraserit, vel ulcera maligna circum glandem excitaverit, pro ratione loci & veneni, medicamenta sequentia applicentur.

In Inflammatione testium.

§. 13. Si testes inflammentur & tumeant, præparatur sequens
Curatio. fatus ad inflammationem auferendam.

℞. Lithargiri auri, ʒiv.

Fatus.

Flor. sambuci,

rosar. pallidar. m. ij.

Coq. ex s. q. aq. & vini & aceti. an.

M. F. Fatus, calidèque applicetur. Majoris discussio-
nis gratiâ, si opus fuerit, nobilitari hic fatus poterit cum spiri-
tu vini camphorato.

§. 14.

§. 14. Inflammatione sedata, postmodum tumori & duritiei obviam eatur partem affectam *balsami sulphuris succinato* calide inungendo, applicando postmodum, *emplastrum diasulphuris Rulandi*, cujus præparationem vide in empirica Rulandi.

vel, *R. Scoriarum reguli antimonii simpl. q. p.*

Terantur in pulverem antequam humido aëris insinuantur, iisque affunde

Olei succini,

terebint. an. q. s. ad eminentiam duorum digitorum

transversorum, digerantur ut artis est.

Fiatque balsamum magnarum virium in tumoribus duris emolliendis.

Preparatio balsami tumores emolliendi.

In Bubonibus.

§. 15. Bubones si in inguine appareant, explorandum primo, utrum discuti queant absque superatione, illis applicando,

Emplastrum de ranis cum triplico vel quadruplo mercurio.

§. 16. Quod si æger conqueratur de pustulis cutis, hoc cum emplastro misceatur pauxillum sacchari saturni, quo mediante prædictum hoc incommodum evitabis.

vel, *R. Mercurii vivi cum aq. fort. ℥viii. soluti, ℥iv.*

Axung. porcina, ℥viii.

Coq. simul in fictili vase, continuo spatula lignea movendo, donec inspissari incipiant, massamque obtinebis mollem, adde

Cera flavæ, ℥ij.

Mastich.

Olibani, an. ℥vi.

M. F. emplastrum discutiens.

vel, *R. Lithargiri auri subt. pulv. q. p. huic affundo aceti stillatic. q. s.*

Coq. simul, donec acetum de acrimonia sua remiserit, & dulcedinem saccharinam acquesverit, filtra.

R. Hujus solutionis, ℥vi.

Mercurii preparati albi vulg. ℥ij.

Lento igne evaporentur ad siccitatem pulveris

R. Hujus pulv. ℥i.

Axung. porcina, ℥i.

M. F. unguentum discutiens tophis, glandulisque induratis applicandum.

Emplastrum discutiens.

Unguentum discutiens.

*Tunc ma-
turan-
dum &c.* §. 17. Quod si bubonum discussio ex voto non succedat, ad maturationem festinandum cataplasmatibus ordinariis, vel *em-
plastro diachulo simplici.* ulcus porro aperiendo, mundificando & *emplastro opodeldo* consolidando.

In ulcere Urethræ.

Curatio. §. 18. Urethræ si ab acri & corrosivo sale corrodat, intolerabilis oritur dolor, ubi urinæ reddendæ sunt; acre enim sal urinæ transeuns, locum erosum, hunc infestissime mordicat, & pungit, per ferream itaque fit injectio talis

*Injectio
anodina.* ℞. *Lactis tepide,* vel
Aque rosarum ℥ij.
Sacchar. saturni, ℥i℥.
M. F. injectio anodina.

*Injectio
anodina.* vel, ℞. *Balsami saturni rubicund. gutt. xx.*
Aque ros. vel
Lactis tepide, ℥℥.

M. F. injectio anodina, quæ continuatur, donec pars erosa consolidata fuerit. sed cum à præterfluente urina curatio valde retardetur, patiens, dum ipsi inungendum erit, fistulam argenteam, oleo olivarum illitam, in urethram introducat, ut hujus beneficio præcaveatur, quo minus urina locum affectum attingere queat.

*Mundifi-
cativum.* §. 19. Ulcus, si se manifestaverit, mundificetur sequenti

℞. *Vitelli ovi, ad duritiem cocti,* No. 1.
Mell. optimi, ℥i.

*Misceantur exacte terend. cum pistillo, donec obtineas colo-
rem spadicium, adde*

Mercurii sublim. ℥ij. vel ℥i.

M. F. mundificativum.

*Oleum
ligni gua-
jaci.* §. 20. Sæpius ulcus tangatur *Oleo ligni guajaci* mediante can-
dela cærea.

*Oleum
uriginis.* §. 21. Quod si summe pertinax fuerit, neque ordinariis cedat remediis, tangatur *oleo uriginis*, de quo vide Hartmannum in praxi suâ chymicâ, capite de gonorrhœa, vel *aqua forti*, & postmodum aqua tepida eluatur, & cicatrifetur, cum prædicta *oleo guajaco.*

§. 22.

§. 22. Virus ubi expurgatum est, fluxus seminis sponte sedari solet, quod si vero ex debilitate vasorum, vel erosione nimia, ex voto medici hoc non succedat, adstringentia, & confortantia sunt utenda, ut

℞. Trochisc. de terra sigill. ʒj.

Corall. rubr. preparat. ʒʒ.

Terebint. cum aq. plant. latæ, ʒvj.

M. F. pilulæ instar pisorum, quarum pro dosi v. vel vj. dentur mane & vespere.

vel, ℞. Vini rubelli,

Aq. sulphur. vel

consolid. major. ana ʒv.

In quibus infunde per noctem

Fol. schordei, m j.

Cort. granatorum,

Bacc. juniperi, ana ʒiʒ.

Boli armen. ʒʒ.

Mane leviter ebulliant, & colentur, & post urinam red-
ditam, fiat injectio per seringam

vel, ℞. Sem. alkekengi, ʒij.

quatuor frig. major.

papav. alb.

lactuca,

plantaginis, ana ʒj.

agni casti, ʒj.

Rhabarb. electi, ʒʒ.

Mastiches, ʒiij.

Boli armeni,

Gummi arabici,

Succini albi,

Gummi tragacant.

Amyli, ana ʒij.

Ros. rubr. ʒj.

Terebint. q. s. pro materia pilularum.

M. F. pilulæ, dosis a ʒi. ad ʒij.

Quando
adstrin-
gentia
sunt uten-
da.
Pilule ad
stringen-
tes & con-
fortantes.

Injectio
adstrin-
gens &
confor-
tans.

Pilule ad
idem

In

In ulceribus malignis glandis.

§. 23. Ulcuscula maligna si glandam infestent, ordinariamque medendi methodum respuant, medeunt aqua sequenti,

*Fotus
mundifi-
cativus.*

℞. *Aq. vulgar. q. p.*

Ebulliat in lebetæ ario, in ea dissolve

Calcis vivæ parum, adde

*Vitriol. hungar. tantum, ut cœrulescat solutio, fil-
tretur.*

M. F. fotus, & tepide applicandus.

*Liquor
mundifi-
cativus.*

§. 24. *Ad hoc suum confert aqua divina Fernelii, vel*

℞. *Lactis virgin. q. p. in eaque solvatur,*

Mercurii sublimati pauxillum,

M. F. liquor, quocum tangantur ulcera maligna sæpius.

*Linimen-
tum mun-
dificati-
vum.*

vel, ℞. *Axung. porcin. q. p. quocum misce*

Olei tartari per deliq. tantum, donec obtineas

Unguentum acre, cui si tandem non auscultent

Loco olei tartari per deliq. misceatur

Oleum vitrioli.

M. F. linimentum mundificativum.

*Mercuri-
us dulcis.*

§. 25. *Mercurius dulcis, ut & turbith minerale, mixta cum un-
guento convenienti, non inferiores hic obtinent.*

In Luë venerea.

Curatio §. 26. Quod si verum malum totam inquinaverit materiam
primo per sanguineam, confirmataque sit lues venerea, purgetur pri-
mo purgantia

*Pilula
purgantes*

℞. *Extract. cathol. ℥i.*

Azoth. solificati, gr. iij.

Trochisci albandal. gr. ij.

Olei macis still. gutt. vi.

M. F. pilulæ No. vij. deaurentur.

*Bolus pur-
gans.*

vel, ℞. *Diagrid. sulphurati gr. iv. vel vi.*

Mercurii precip. solaris gr. vi.

Res. Jalapp. gr v.

Olei

Olei cariophyll. gutt. ij.
Cons. ros. pall. q. s. ad form. boli.

M. F. bolus purgans.

§. 27. Hoc faciunt pilulæ ex *mercurio vita correcto conflatæ.*

§. 28. Postmodum præscribatur decoctum purgans sequens,

R. Fol. senna. ℥ss.

Agaric. opt. Div.

Pulp. colocint. ℥ij.

Glycyrrh. ras. ℥ss.

Rad. salsa parill. ℥iijss.

Ligni sassafras, ℥i.

Passul. mund. ℥ij.

Infundantur, & coq. in s. q. aq. pl. vel cerevisia tenuis ut artis est, colatura servetur usui.

M. F. decoctum, hoc decocto utatur singulis tribus diebus patiens, tempore autem intermedio utatur decocto vulgari. Potus sit cerevisia tenuis, vel bocetum ex reliquiis decocti præparatum.

§. 29. Corpore purgato, exhibeatur sequens sudoriferum.

R. Mercurii diaphor. jovialis, gr. x.

Antimonii diaphor. solaris, ℥j.

Ocul. cancri præparat. gr. x.

Theriaces venet. ℥i.

Olei juniperi, gutt. iij.

M. F. bolus sudorificus.

vel, *R. reg. antimonii med. ℥i.*

Ocul. cancr. præparat. gr. xv.

Theriaces ven. ℥i.

Mercurii præcip. cum oleo tartari per deliq. & pauxillo spiritu salis crorati, gr. iij.

Olei macis still. gutt. iv.

M. F. bolus sudorificus.

§. 30. Sudet insuper æger calore artificialiter instructo ex spiritu vini inflammato, uti hoc chyrurgi norunt.

Curatio per Salivationem.

§. 31. Quibus si malum non cedat ad Salivationes deveniendum erit :

Merc. vita correctus.

Decoctum purgans.

Et tunc per sudorifera.

Bolus sudorificus.

Bolus sudorificus.

Et per calorem artificiale.

erit: Quod commodissimum fiet exhibendo *Mercurium dulcem*, successivis dosibus, continuo adscendendo à ℥℥. ad ℥ij. vel ℥j. donec salivatio procedat, est tutissima methodus.

*incommo-
da per in-
unctionem.*

§. 32. Per inunctionem enim quandoque ita fierit *mercurius* & fermenta nostri sanguinis exagitata, ut funestra inde oriuntur symptomata, quod si tamen ad inunctionem deveniendum, sequentes formulæ inservire poterunt.

*Unguen-
tum ad sa-
livatio-
nem pro-
vocan-
dam.*

℞. *Mercurii vivi cum salivâ vel tereb. extincti* ab ℥j. ad ℥ij.

Olei laurini, ℥℥.

Axung. porcine, ℥ij.

Cera flava, ℥ij.

Syracis liquida,

Flor. sulphuris, an. ℥j.

M. F. s. a. unguentum molle.

*Unguen-
tum ad
idem.*

vel, ℞. *Axung. porcine non salita* ℥ij.

Olei lilior,

laurini,

ruta, an. ℥i℥.

Theriac. venet. ℥ij.

Rubie tinct. ℥ij.

Mercurii vivi extincti, ℥ij.

Croci optimi,

Cinamom. an. ℥j.

Moschi,

Ambri grisei, an. gr. v.

M. F. s. a. unguentum molle pro delicatioribus.

§. 33. Quidam salivationem promovere fumigationibus, quorum bases sunt trochisci de cinnabere.

CAP. XXVI.

De Chlorosi, sive Morbo Virgineo.

§. I.

Definitio.

CHLOROSIS, sive *morbis virginis*, vulgo *icterus albus*, videtur esse species leucophegmatis, nam faciei & labiorum pallor hic adest, cum totius corporis lassitudine, ac hypochondriorum

driorum non nunquam inflatione & distensione, sæpe etiam palpitacione cordis, capitis, ventriculique dolore, respirandi difficultate, febre inordinata & erratica, crurum, pedum, præsertim circa malleolos, vel etiam totius corporis intumescentiâ.

§. 2. Sanguis noster cum sulphure & sale volatili abundat, rubicundissimi solet esse coloris, quod non nisi ab intima unione sulphuris cum sale volatili optimè fermentatis, & digestis provenire putamus. Experientia enim constat, quod olea stillatitia licet in principio albicantia, successu temporis rubeant instar sanguinis, vel si olea stillatitia digerantur (ut oleum carui &c) cum sale volatili, vel sale alkalico fixo, sanguineum induunt colorem.

*Sanguinis
ruber unde, &*

§. 3. Cum vero sanorum scateat sanguis multo sulphure & sale volatili, non mirum est, quod intercedente fermentatione, sanguis in corde, & continua quasi digestionem in arteriis & venis, inter se rubescat, oleo se intime jungente cum sale volatili; hinc etiam est, quod dum in febribus, sanguis coquitur & fermentatur ultra modum, urinæ sanguineam referant tincturam ex sulphure & sale volatili nimium cocto, seu ut chymici loquuntur exaltato.

quare sanguis in sanis rubet.

§. 4. Quod si vero loco salis volatilis & olei prævaleant pituita, serum una cum particulis terrestribus, acidaque & austera fermenta, acceperunt loco rubicundi coloris, sanguis aquosus, pallidus, nigricans, & terrestris apparere solet.

Causa chlorosis.

§. 5. Sanguis ille viscosus, pituitosus, terrestris & acido-austerus, cor transiens, particulæ ejus propter viscositatem, arcte sibi invicem adhærent, & non facile attenuantur & dividuntur; hinc diutius quam par est, in cordis ventriculis commorantes, ejusque fibrillas nimis distendentes & acredine vellicantes, non nisi cum impetu majori & vehementiori excutuntur cum extraordinariâ laterum cordis contractione, in quo cordis palpitacionem consistere putamus.

Symptomatum explicatio, & primò de palpitacione cordis.

§. 6. Porro, propter hunc sanguinem delatum ad cerebrum, non nisi pauci, torpidi, & minus agiles sequestrantur spiritus, unde prima respirandi difficultatis & corporis lassitudinis causa.

2. De respirandi difficultate, &c.

§. 7. Sanguis hic perveniens ad faciem & labia non ut in statu naturali illis conciliat colorem floridum & rubicundum, sed cum ipse sit viscidus & pallidus, colorem quoque conciliat pallidum; neque tamen omnes, qui faciem & labia habent pallida, laborant

3. De pallore faciei.

sanguine

sanguine viscido & pallido, nam sani sæpe pallidi sunt, quia eorum vasa sanguifera hoc in loco aliis profundiora jacent.

4. §. 8. Tandem cum multi humores, qui ex vasis sanguiferis expelluntur (ut succus nutritius, lymphæ, bilis &c.) propter viscositatem (secundum axioma hoc, qualis sanguis, talis humor) ubique hæreant, multasque producant obstructions, vel in intestinis & ventriculo, unde inflatio, intumescencia, rugitus hypochondrius, dolor ventriculi, & diaphragmatis difficilis retractio, quæ est secunda difficultatis respirandi causa; vel in pedibus, totave superficie totius corporis, inde intumescencia pedum, ut & totius corporis; vel in capite, unde dolor capitis; vel circa nervos, ita ut spiritus animales tanta copia & agilitate in musculos influere nequeant, quæ tertia est difficultatis respirandi, & secunda corporis lassitudinis causa.

De febr. inordina-
ta. §. 9. Chylum male elaboratum ad sanguinem per ductum thoracicum delatum, febrem inordinatam & errativam inducere à ratione alienum esse non putamus.

Prognosis. §. 10. Quod ad prognosin attinet, affectus hic in principio adeo periculosus non est, sed sæpe ad longum tempus perseverat, ita ut graves inde oriri queant obstructions, quæ totam œconomiam animalem invertere, hydropem, sterilitatemque irreparabilem, aliaque gravissima mala inducere valent.

Indica-
tiones cu-
rative. §. 11. In curatione respiciendum, 1. ut ventriculi fermentum corroboretur: 2. sanguis viscidus, pituitosus, & terrestris incidatur & attenuetur: 3. obstructions referantur & tollantur: 4. humores noxii è corpore per cathartica ejiciantur.

Ventricu-
lus corro-
borandus. §. 12. Quæ ut commodè tollatur, laborandum, ut ventriculus officium faciat suum, ingestaque in maturum fertantur chylum, quod stomachibus & corroborantibus perficietur, inter

Medicam-
ta stomachi-
ca & cor-
roboran-
tia contra
fermen-
tum austu-
rum.

quæ Elixir paracelsi cum sale tartaro preparatum,

Tinctura cinamomi,
croci,

Elixir regium superius descriptum absque
vel cum Moscho & ambra pro ratione patientis.

Aromatica quævis

Eleo-sacchara ex oleis arom. still. & sacch. conflata.

Vinum absinthii enulatum.

§. 13.

§. 13. Ad sanguinem viscidum , & terrestrem incidendum & attenuandum, obstructionsque referandas & tollandas , con-
veniunt decocta ex incidentibus & attenuantibus conflata , ut

*Sanguis
terrestris
inciden-
dus.*

℞. Rasur. ligni guajac. ℥ij.
saffas. ℥i℥.

*Apozema
incidens.*

Rad. capparum ℥v.

sals. parill.

china an. ℥j.

Cortic. citri siccat ℥ij.

Herb. arthemisia ,

absinthii, ana m℥.

Sem. anisi

fœniculi an. ℥i℥.

Coquantur in f. q. vini chalybeati & aq. an. col. addē

Sal. card. bened.

arthemisia an. ℥j.

Mell. squillit. ℥i℥.

Sal. volat. oleos. & aromat. ℥ij.

Elix. vitæ regu ℥℥.

M. F. decoctum incidens.

§. 14. Limatura chalybis hoc in casu magni est usus

*Limatu-
ra chaly-
bis.*

℞. Limat. chalyb. subtilissimè trit. & crib. ℥℥.

Macis ℥j.

Sacchari. puriss. ℥ij.

Olei sabinae gutt. vj.

M. F. pulvis tenuissimus , cujus dosi , quantum cuspi-
de cultri contineri potest , bis terve de die exhibeatur. Hic pulvis
non concentrat & enervat tantum acre & corrosivum sal , sed
non secus ac limatura chalybis , cui oleum vitrioli est affusum , in
ipsum vitriolum martis convertitur ab aceto ventriculi fermento,
quod satis apparet ex ructibus nidorosis & sulphureis , quos ægro-
tantes , post usum hujus pulveris experiuntur , oriundos ex disso-
lutione martis per fermentum ventriculi acidum , resolvens lima-
turam chalybis in vitriolum , quod transiens vasa lactea , ad san-
guinem pervenit , obstructionsque potenter resolvit.

§. 15. Exhibeatur quandoque tartarus vitriolatus

*Pulvis
contra*

Q3

℞. Tar-

fermen-
tum au-
sterum.

℞. Tartari vitriolati, ℥℥.
Terantur in pulv. tenuem adde
Olei macis still. ℥i℥.

Misce, dividantur in xij. doses hauriendo ex vino
chalybeato vel medicato aperienti.

Sal vol.
oleosum.

§. 16. Quandoque bis terve de die capiat salis volatilis oleosi
vel aromatici nostræ descriptionis gutt. xv. vel xx. cum vino gal-
lico generoso.

Mixtura.

vel, ℞. Aq. menthe,
majoranae,
arthemisiae, an ℥ij.
Ocul. cancri preparat. ℥i℥.
Antimonii diaphor. solaris ℥j.
Salis vol. cornu cervi, ℥ij.
Tinctur. croci, ℥℥.
Salis card. bened. ℥℥.
Syr. de arthemisia, ℥j.
M. F. mixtura diaphoretica.

Quando
purgan-
dum

§. 17. Pituitâ attenuatâ, acidisque fermentis pauxillum cor-
rectis, purgetur ægra his pilulis

℞. Extract. cathol. gr. xvj.
Mercur. dulc. gr. v.
Trochisci albandal gr. iv.
Ol. carui gutt. v.

M. F. pilule No. vij. deaurentur.

Bolus.

vel, ℞. Extract. rosar. ℥j.
Mercur. vitæ correct. gr. v.

M. F. bolus purgans.

§. 18. Interdum sudet ægra mineralibus fixis cum sol. volat.
junctis, ut

Bolus su-
dorificus.

℞. Confect. de hyacinth. ℥i℥.
Theriac. venet. an. ℥ij.
Ocul. cancri preparati, ℥℥.
Reg. antimonii med. gr. xv.
Sal. volat. succin. ℥℥.
Ol. macis stillat. gutt. iv.
M. F. Bolus sudorificus.

§. 19. *Cibi* sumantur leves & facilis concoctionis, ut juscula *Diat.* juniorum animalium, ut & ipsæ carnes gallinarum, agnorum, vitulorum & similibus. Vitentur omnia acida, salita, fumo vento-que indurata. *Potus* sit cerevisia bene fermentata & à fæcibus depurata: *Vinumque* generosum. *Aër* sit purus & ad calidum vergens. *Exercitia* corporis sint pro viribus ægrotantis moderata. *Alvus* respondeat assumptis. *Animus* sit pacatus, & hilaris; *mæ-*
rus, *tristitia*, *mæror* cane pejus & angue vitentur.

C A P. XXVII.

De Menstruorum fluxu vel impedito, vel
Nimis promote.

§. I.

MENSTRUUM MULIERUM, seu MENSES, *Menses*
sunt sanguinis excretiones, quæ singulis mensibus prove- *quid.*
niunt, idque ex ipso utero.

§. 2. Ab eadem salis volatilis & sulphuris copiâ, quarum be- *Causa*
neficio sanguis justam subit fermentationem, dependere puta- *menstruo-*
mus menstruum foeminarum fluxum. Rationi enim valde consen- *rum.*
taneum est, in poris uterinis latitare portionem quandam salis & sulphuris volatilis, quæ successu temporis maturata, exaltata & ad justum activitatis evexa, sanguinem ad uterum delatum, ultra modum ordinarium fermentare valet, qui fermento uterino attenuato, vivificato & volatilifato, vasa sua distendit, aperit & per vias dilatatas effluit, duratque hic fluxus donec sales volatiles & sulphura partim exonerata, partim in sua fermentatione suffocata sint, sanguisque ad ordinariam consistentiam & crassitiem redierit, quo in casu sponte clauduntur & coalescunt pro tempore vasa uterina, quæ in eodem statu manent, donec sales volatiles & sulphura successu temporis exasperata, ad pristinum rediant genium, eandemque renouent scenam, quæ si ordinarie & justo tempore procedant. sexus foemineus se optime habere solet.

§. 3. Verum si hic in defectu vel excessu peccetur, non levia *Sympto-*
inde patiuntur symptomata, quippe ab obstructo mensium fluxu, *mata or-*
passiones hystericas, cardialgias, leupathimias, lassitudines *dinaria*
suppres-
spontanea *sionis.*

spontaneas, vertigines, prostratum appetitum, nauseas, imo sanguinis eruptiones per os, nares & aures observabit medicus.

Sympto-
mata or-
dinaria
nimii flu-
xus.

Indicatio-
nes cura-
tive.

§. 4. E contra à nimia uteri hæmorrhagia, virium debilitas insignis, dolores uteri, emaciationes totius corporis, languores & similia se profunt symptomata, quibus in principio obviam eundem, ne per diutinam moram morbus incurabilis evadat.

§. 5. In defectu itaque fermenti uterini, vel ipsius enertia & impotentia, respiciendum ad illa corrigenda, quæ fermentum uterinum suffocant & enervant, quod vel à pituita viscida, activos sales involventia, vel à contrariis fermentis acidis, auteris, ipsos sales volatiles infringentibus dependere putamus.

In Mensium suppressione.

Ubi pi-
tuita vi-
scida
peccat.

§. 6. Pituita viscida si peccet attenuanda & educenda venit.

℞. Raf. ligni guajac. ℥i℥.

cort. ejusdem, ℥℥.

Ligni sassafras, ℥j.

Rad. enul. campan.

raphan. rust. ana ℥℥.

Herb. arthemisie,

matricaria,

menthe, an. m℥.

Cort. thamarisci,

rad. capparum, an. ℥ij.

Bacc. juniperi,

lauri, an. ℥j.

Sem. dauci.

fœniculi, ℥℥.

M. F. species pro vino medicato.

℞. Salis arthemisie, gr. xx.

volat. succin. gr. x.

Tartari vitriolati, gr. vj.

Olei juniperi, gutt. iv.

M. F. pulvis incidens pro dosi

℞. Tinctura castor. ℥j.

Salis volat. aromat. ℥ij.

M. F. liquor, dosi à gutt. x. ad xx.

§. 7.

Pulvis
incidens.

Liquor.

§. 7. Pro purgante inservient *Pilula ex gummi superius descriptæ*, *Pilula purgantes*
vel Pilula spadina eligmanni.

vel, R. Res. jalapp. gr. x.

agarici, gr. iij.

Dissolvantur in vitello ovi, addendo

Aq. pulegii, q. s. ad form. haustus, adde

Tartari vitriolati, gr. viij.

Olei cort. aurant. still. gr. v.

Tinctura castorei gutt. xx.

M. F. haustus pro dosi.

§. 8. Utatur etiam sequens decoctum.

R. Rad. ostrutii,

dictamni,

valeriana,

fœniculi, an. ʒvj.

aristoloc. rotund. ʒij.

Herb. matricar.

arthemisia,

calamenthe,

pulegii, an. m.ʒ.

Fol. lauri, pij.

Sem. dauci,

fœniculi, an. ʒj.

Coq. in s. q. aq. pl. addendo in fine

Vini generosi gallici, ℞ʒ.

Col. ℞ij. adde

Oxymel. scill. ʒj.

Salis arthem. ʒʒ.

M. F. decoctum incidens.

vel, R. Specier. diacurcuma, ʒiʒ.

Rad. helleni conditi. ʒʒ.

Conserv. anthos ʒiʒ.

Olei cort. aurant. ʒj.

Syr. de mentha q. s. ad form. conditi

M. F. conditum incidens.

*decoctum
incidens.*

*Condi-
tum inci-
dens.*

§. 9. Non inferioris hic obtinet *Tinctura metallorum*, ut & *Specificæ*
Flores lapidis hematites cum sale ammoniaco sublimati, sic Oleum

R.

sabina

fabina in elio-saccharum exactum, potens est uterinum.

Ubi acida & austera §. 10. Ubi vero acida & austera fermenta peccant, exhibeantur ea, quæ hæcce infringere & enervare valeant, ut

peccant,
prestant
testatia
& terre-
stria,

Limatura chalybis cum mace & saccharo,

Conchilia

Testatia,

Corallia

Perle,

Mater perlarum, & similia.

Etiam
mineralia
fixa.

§. 11. Itidem mineralia fixa diaphoretica & diuretica, ut

Bezoar minerale

Regulus antimonii medicinalis

Antimonium diaphoreticum solare.

Specifi-
cum.

§. 12. Instar arcani præscribunt chymici, in menstruis provocandis, fumigationem ex scoris reg. antimonii cum spiritu vini re-
ctificato.

In Nimio Menstruorum fluxu.

Indicatio-
nes cura-
tiva. §. 13. In nimio vero Menstruorum fluxu conveniunt illa, quæ fermenta sanguinis nimium activa refrenare, sanguinemque fluidiorem incrassare, vasaque dilatata conglutinare valent, quod partim anodinis, partim sales volatiles figentibus, & conglutinatibus perfici solent.

Curatio.

§. 14. Hunc in finem conducunt *Tinctura opii cum succo cydon.* extracta, de quo langolattum. *Tinctura martis adstringens ex lap. hemat.* educta.

Conditum
adstrin-
gens, & in-
crassans.

vel, ℞. *Pulv. diatbragecant. frigid.*

Trochiss. de terra sigill. an. ʒj.

Conserv. ros. rubr. ʒj.

Carn. cydon. condita, ʒvj.

Syr. de symphito. q. s.

M. F. conditum incrassans.

Aposema
adstrin-
gens, &
incrassans.

℞. *Rad. bistortæ*

tormentill.

consolid. major. an. ʒj.

Herb. plantag.

millefolii.

sanicula, an. mj.

Corr.

DE MENSTRUORUM FLUXU *vel Impedito, &c.* 131

Cort. granat. ℥℥.
Flor. ros. rubr. mj.
Coq. f. a. , col. adde
Syr. de althæa fernel , ℥i℥.
M. F. aposema increffans.
vel, R. Aq. plantag. ℥i℥.
mentha , ℥℥.
cinamomi , ℥ij.
Lap. hæmathites , ℥ij.
Corall. rubr. præparat. ℥j.
Laud. opiat. gr. iij.
Syr. myrtini , ℥℥.
M. F. mixtura increffans.
 §. 15. In extremo casu præscribantur *pilula de styrace gr. x.*

*Mixtura
ad idem.*

*Pilula de
styrace.*

C A P. X X V I I I.

De Passione Hysterica.

PASSIO HYSTERICA est affectus Merè convulsivus nervorum paris vagi & intestoalis in abdomine. *Definitio.*

§. 2. Ab eodem fermento uterino salino sulphureo diversimode alterato , grvida pati potest sexus fæmineus symptomata , quippe cum hi sales à nativa sua vivacitate & activitate deficiunt , degenerant in acida , acerba , austera fermenta , sanguis , qui antea ex mixtura fermenti uterini luxuriabat , & florescebat , acido & austero sale inquinatus , languet , & ratione acidi vel austeri non leviter hystericas afficere solet. *Symptomata ordinaria, eorumque causa.*

§. 3. Ratione austeri salis , sanguis figitur , coagulatur , spirituum animalium liberior sistitur motus , hinc fermentationes sanguinis in corde imminutæ , paucior spirituum animalium generatio in cerebro , lassitudo spontanea , oppressiones cordis , lypothemia , difficultas respirandi , constructiones gulæ , suffocationis metus & periculum.

§. 4. Ratione acidi acuti salis inimicæ cerebrum vellicantes , convulsiones , spirituum animalium motus perturbatus ; à maligna acidi salis cum spiritibus fermentatione , deliria , spuma oris , con-

R 2

tor siones

torfiones membrorum, clamores, ejulatus, aliaque horrenda mala observabit practicus.

§. 5. Quandoque uteri suffocatio symptomatica est, ex maligna bilis cum succo pancreatico effervescentiâ originem ducens, quæ quomodo curanda ex superioribus patet.

Curatio.

§. 6. Ex ipso vero fermento uterino alterato, si passio hysterica oriatur, omni conamine tentandum, ut menstruis obstructis liber concedatur exitus, ne fermentum uterinum per continuatam stagnationem in pejus vergat, quod præstabunt in genere

Sales volatiles.

Sales volatiles succini

cornu cervi

urina

Spiritus salis ammoniaci simp. vel oleosi & aromatici.

Aciditas tollatur per testatiam.

§. 7. Aciditas tollatur illis, quæ acida enervare & consensare valent, ut

Limatura chalybis

Conchilia

Corallia

Oculi cancri.

Et mineralia fixa.

§. 8. Ut & mineralia fixa & diaphoretica & diuretica, ut

Regulus antimonii medicinalis

Antimonium diaphoreticum solare

Bezoard. minerale, & similia

Perturbationis spirituum sistatio.

§. 9. In spirituum vero animalium perturbato motu, quandoque ad anodina confugiendum, partim ut acrimonia, partim ut furor spirituum componatur, postmodum per commoda purgantia sales peccantes educendi, & eliminandi veniunt.

In paroxysmo sunt adhibenda.

§. 10. In ipso paroxysmo naribus sunt admovenda, quæ multo sale volatili gaudent, ut

Sp. salis ammoniaci cum calce viva destillatus.

fuliginis

Inunctio.

§. 11. Nares & tempora inungantur oleo succini, & de castoreo.

Nodulus.

§. 12. Ex collo suspendatur nodulus sequens.

℞. Castorei ʒj.

Assæ fœtida ʒss.

Camphoræ ʒj. indantur sindoni.

M. F. nodulus.

§. 13. Umbilicus inungatur sequenti mixtura

R. Olei nucis muschati expr. 3j.

Styracis liquid.

Bezoir an. ʒj.

Moschi.

Zybeti, an. gr. j.

Olei lilior. alb. 3vj.

M. F. linimentum.

Linimen-
tum.

§. 14. Profunt hic in genere, quæ præscriptimus in obstru-
ctione mensium, quæque acida & austera fermenta enervare va-
lent, ut

Sales volatiles oleosi & aromatici

Tinctura castorei

Sal absinthii,

pulegii,

Spiritus cochlearia,

Sal volatile viperarum

Aqua spadana vitriolata artificiales.

Acida &
austera
fermenta
enervan-
tia.

§. 15. Purgetur postmodum ægra sequentibus pilulis

R. Res. jalapp. gr. vj.

Aloës lucida,

Diagrid. an. gr. iij.

Mercurii dulcis, gr. v.

Salis volatil. succin. gr. x.

Castorei, gr. iv.

Syr. de arthemisia q. s. ad form. pil.

M. F. pilulæ purgantes.

Pilule pur-
gantes.

§. 16. Insignem habent usum in hoc affectu pilula spadana elig-
manni dosis ʒj. & pilula universales ex Mercurio vitæ correcto.

Pilula
spadana.

C A P. XXIX.

De STRANGURIA.

§. I.

STRANGURIA est mingendi difficultas, quâ urina gut-
Statim redditur.

Definitio.

§. 2. Chylum ex ventriculo descendentem, ulterius ex admix-
tione bilis & succi pancreatici maturari, superius diximus, quo

Lotio urio-
ne natu-
ralis.

R 3

in casu

in casu perfectæ elaborationis chyli illa, quæ sunt acida, acerba, & austera vertuntur in statum balsamicum dulcem, oleo temperante sales, & contra. Hæc quamdiu secundum ordinem debitum procedunt, sanguis nulla sensibili acrimonia inquinatur, sed dulcedine balsamica gaudet naturali, ac proinde humores, excrementaque hic inde ex sanguinis materia sequestrata, temperata esse solentur, urinæ absque dolore excernuntur; saliva dulcis est.

*Causa
strangu-
ria.*

§. 3. Sed hic chyli & sanguinis status si turbetur, ita ut sales volatiles alkalici vel muriatici, vel acidi fluidi vel acerbi & austeri prædominium obtineant, non mirum etiam est, humores excrementitios iisdem infici salibus, qui ratione suorum angulorum acutorum, partes membranofas vellicantes, dolores excitare valent. Serum itaque in renibus à sanguine sequestratum, si paucio oleo, multo vero sale vel alkalico volatili vel muriatico, vel acido & acerbio foetum fuerit, non potest non, quin inde in excretionem urinæ, dolor insignis oriatur, salibus partes membranofas urethræ acriter vellicantibus. Ut enim urinæ in naturali suo sit statu, oportet ut sales urinofi à molli demulceantur & temperentur oleo, in cujus defectu sales acuminibus suis undique pungunt, scindunt, lacerant, & exquisitos excitant dolores.

*Curativa
indica-
tiones.*

§. 4. In stranguria itaque respiciendum, utrum vel ab alkali volatili vel ab acido austero, vel à sale muriatico affectus hic originem trahat.

*Sal acidū
enervant
illa, quæ
salibus
vol. con-
stant.*

§. 5. Ab acido sale si stranguria procedat, conducunt

Nux muschata

Macis,

Aromatica omnia oleo & sale volatili blande foeta.

*Etiam, te-
stia &
terrestria.*

§. 6. Item omnia illa, quæ acidis sales figere & concentrare valent.

*Item, quæ
blandis
oleis con-
stant.*

§. 7. Item quæ blandis suis oleosis ramis & hamis spicula salium acidorum involvere & emulcere valent

ut Oleum amygdal. dulcium,

Olivar. recens,

Therebinthina,

Spiritus vini anisatus,

juniperatus,

Balsama sulphuris anisata,

juniperata.

§. 8.

§. 8. Conducunt insuper, si visciditas notabilis ad sit, sales volatiles alkalici oleosi blandi, quippe quæ potenter acida fermenta extinguunt, & pituitam resolvunt. *Si visciditas ad sit.*

§. 9. In sale muriatico peccante potissimum præscribantur oleosa, viscosa & anodina, ut

*Pilula de cynoglossa,
Tinctura opii,
Emulsiones ex seminibus,
Mucilagines eorundem,
Decocta ex salsa parill.*

*Gummi tragacantha,
arabicum,*

*Syr. de althæa fernelii,
papaveris.*

*Sal muriaticum
enervatur
per oleosa,
viscosa,
& anodina.*

§. 10. Item infringunt vero sales muriatici per

*Acidum sulphuris,
nitri,
vitrioli,
salis.*

*Etiā per
acida volatilia.*

§. 11. Si vero acrimonia procedat à sale vol. urinoso alkalico, conveniunt potentissimum illa, quæ vel blande sua aciditate prædictos sales enervare possunt, ut

*Spiritus salis
nitri*

vitrioli in convenientibus vehiculis diluti.

*Sal vol.
urinosum
peccans
temperatur
per acida,*

§. 12. Vel quæ istos sales diluere valent, ut

*Cerevisia tenuis copiose pota
infusio herbe thee multâ aquâ facta*

Vel per sales diluentia.

§. 13. Purgetur postmodum patiens Cholagogis.

§. 14. Quidam pro specifico jubent umbilico instillare

*Oleum amygd. expressum, vel
nucis muschatæ, vel*

*Sevum agnitum vel
birsitum.*

*Purgandum.
Instinctio.*

§. 15. Quod si ab erosione sequatur urina cruenta, exhibeatur *In urina cruenta.*
Terebinthina in forma boli, per dies aliquot continuos. Præscribaturque sequens aposema vulneraria.

Rx. Raa.

*Aposema
vulnera-
ria.*

℞. Rad. consolid. major. ℥j

bistorta,

tormentill. an. ℥vj.

glycyrr. ras. ℥℥.

Passul. cum toto, ℥ij.

Cort. granat. ℥℥.

Summit. hyperici, m℥.

Herb. scanicul.

pyrola, an. m℥.

Coq. in s. q. aq. bord. s. a. col. ℥ij. adde

Syr. de symphito,

de althæa fernel., an. ℥j.

M. F. aposema vulneraria.

*Haustus
ad idem.*

vel, ℞. Specier. diatragacant. frig. ℥℥.

Trochisci de terra sigil. ℥ij.

Decocti bord. ℥ij.

Syr. de symphito, ℥iij.

M. F. haustus.

C A P. XXX.

De Doloꝛe Colico.

§. I.

Definitio. COLICA PASSIO, five DOLOR COLICUS est vehemens abdominis dolor, in mesenterii plexibus nervosis excitatus, qui intestino colo nonnunquam male imputatur, quia non semper in colo, ut vulgò putant, verum maxima ex parte in media alvo, seu mesenterio contingit, unde cæliaca passio potius appellari possit.

*Bilis ex-
oneratur
in intesti-
na.*

§. 2. Bilem in felliculo fellis collectum, per ductum cholidochum ad intestinum duodenum derivari, ibique sese misceri cum chylo ex ventriculo in idem intestinum delato, probatione multa non indigere putamus; quippe hoc ex anatomia satis clare patet.

*Sic etiam
succus
pancrea-
ticus.*

§. 3. Idem sentiendum esse de succo pancreatico, ex ducto pancreatico se in idem intestinum exonerante, quæ pro inutilibus excrementis habenda ratio vetat, quippe quæ mera sint excrementa nonquam postea cum

cum succo alimentoso se miscere observamus, sed tanquam inutilia pondera rejici.

§. 4. Consideravimus itaque bilem & succum pancreaticum, ^{Bilis & succi pancreatici usus.} tanquam blanda fermenta chylum viscidiorum ulterius maturantia & elaborantia, inservitque præcipue bilis postmodum facibus terrestrioribus pro stimulo ad intestina crassa ad excretionem irritanda & vellicanda, hæc fermenta cum in naturali statu sunt, putamus illa esse valde temperata, particulis oleosis, sales demulcentibus, ne infesta sua acrimonia intestinorum membranas vellicando, dolores, torminaque excitent.

§. 5. Verum si contingat, vel propter malam diætam ex acris ^{Causa colici doloris.} salibus, acidis, aromaticis, muriaticis & similibus; vel ab ipsa dispositione aëris, hæc fermenta à naturali sua temperie degenerant, & in acidum muriaticum vel salinum alkalicum corrosivum mutari, non leves inde oriuntur turbæ in intestinis. Acidi enim sales, quando se insinuant in poris mucis, in intestinis hærentis, sedem stabilem nacti continuo & infausto dolore quasi erodunt intestina, oriturque colica ex pituita vitrea, in qua æger conquæritur de dolore quasi fixo, & de torminibus ventris erodentibus, & de flatibus abdomen distentibus magna cum anxietate.

§. 6. Si dolor fuerit valde urgens, curatio ab anodinis & emulcentibus inchoetur, ut

à Tinctura opii

Oleo amygdalarum dulcium
nucis moschatae expresso

Laudano opiato,

Diascordio, & similibus

§. 7. Nec non ab acido consentrantibus & infringentibus, ut

à Coralliis

Oculis cancerorum,

Conchiliis

Testatius quibusvis

℞. Diascord. fraccast. ℥ij.

Consect. de hyacint. ℥i.

Ocul. canceri præparat. ℥ss.

Land. opiat. gr. ij.

Salis absinth. gr. x.

Curatio,
ubi acidum unà
cum visciditate
peccat.

Medicamenta a-
cidum in-
fringen-
tia.

Hæustus
anodinus
& carmi-
nativus.

S

Olei

Olei cort. aurant. still. gutt. iv.
dissolvantur in s. q. aq. menthae, cui addatur,
Sp. carminativi sylvii pauxillum,
M. F. Haustus anodinus & carminativus.

Haustus §. 8. In extrema dolore
anodinus.

R. Olei nucis muscatae express. ℥i.
fundatur in cochleari argentino supra carbonum vivum, &
misceatur cum

Vino saccharino, cui adde,

Laud. opiat. gr. i℥.

Salis card. bened. gr. x.

M. F. Haustus anodinus.

vel, R. Olei amygd. dulc. recent. express. cochl. No. ij.
Dentur calide,

§. 9. Ad acidum infringendum & pituitam resolvendam, conducet sequens mixtura.

Mixtura
acidum
infrin-
gens &
pituitam
resolvens.

R. Aq. menthae,

majorana,

fœniculi. an. ℥i℥.

Sp. carminativi. sylv. ℥i.

Ocul. cancri preparat. ℥ij.

Bezoard. min. gr. xxv.

Olei cort. aurant. gutt. v.

Laud. opiat. gr. iv.

Salis absint. gr. xv.

Syr. de mentha ℥i.

M. F. Mixtura acidum infringens.

Sal vola- *vel, R. Salis volatilis aromatici vel oleosi, ℥ij. dentur in phio-*
tile oleo- *la, quarum capiat æger per brevia intervalla duarum, triumve ho-*
sum. *rarum gutt. x. vel xx. in convenienti vehiculo.*

Spiritus §. 10. Hunc in finem etiam conducit *spiritus tartari rectificatus,*
tartari. *etiam ipsum oleum tartari per deliquium.*

Bolus su-
borificus.

vel, R. Theriac. venet. ℥ij.

Diascord. fracast. ℥i.

Reg. antimonii med. gr. xx.

Olei fœniculi,

macis still. an. gutt. iij.

corall.

Corall. rubr. preparat. ʒʒ.

M.F. Bolus, cui superbibendum præbeatur tinctura opii

cochl. i.

§. 11. Regio umbilicalis inungatur *oleo nucis muscata expresso, Innuetio.*
& pannis calidis foveatur.

§. 12. Laudatur sacculus ex *semine cumini* conflatus, & calide *Sacculus.*
ventri impositus.

§. 13. Tentet interim medicus, utrumve per clysteres aliquod *Clysteres.*
falis corrosivi & pituitæ tenacis queat educere, quippe dum do-
lores urgent, per superiora ægrum purgare religio fit, quippe or-
dinario dolores intenduntur & tantis cum torminibus purgantur
ægri, ut in periculum vitæ incidunt, vel purgantia suffocatur, &
non nisi anxietates & dolores infaustos excitant. Fælicius hoc
per clysteres succedet repititos, præcipue si iis cum miscueris
trachiscorum albandal à gr. v. ad x. in aq. vitæ mathiol. disso-
lutorum.

§. 14. Dolor ubi paululum cessavit, salesque acidi per conve- *Quando*
nientia remedia sint temperati, fælicius medicus tunc per inferio- *purgan-*
ra purgavit, ut *dum.*

R. Res jalapp. gr. viij.

diagr. sulphurat. gr. iij.

Dissolvantur in vitello ovi, adde,

Aq. menthe q. s. ad form. haustus.

Olei macis stilk. gutt. iij.

M. F. haustus purgans.

vel, *R. Fol. senn. sine stip. ʒij.ʒ.*

Rhabarb. elect. ʒi.ʒ.

Olei tartari per deliq. gutt. xxv.

Sem. anisi,

fœniculi, an. ʒʒ.

Stent in infusione per noctem in s. q. aq. bord.

Mane leviter semel atque iterum ebulliant, col. adde

Olei cariophyll. gutt. ij.

Syr. ros. solut. ʒ.ʒ.

M. F. haustus purgans.

§. 15. Quod si vero sales acres intestina motu molesto vellican- *Curatio,*
tes, sint ex genere salium muriaticorum, conducunt anodina, om- *ubi sal*

muriati- cum pec- eat. niaque illa, quæ blanda viscositate, vel pinguedine acria spicu-
la illorum involvere valent.

decoctum emolliens.

℞. Rad. falsæ parillæ non cariosæ, ℥iij.

lappæ majoris,

fœniculi,

chynæ, an. ℥ij.

Ras. ligni sassafras, ℥ij.

Glychyrryzæ rasæ, ℥i℥.

Passul. mundat. ℥i.

Coq. ex s. q. aq. bord. col. lb. iv. adde

Mell. scylliciti.

Syr. de althæa fernel. an. ℥i℥.

M. F. decoctum emolliens.

Pilule do- lorifica.

§. 16. Hunc in finem etiam conducunt pilulæ hæc

℞. Masse pilulæ de cynaglossa gr. xx. Fiant pilulæ No. iv. quarum, dolore urgente, capiat æger unam pro dosi.

Ubi bilis acri suo sale tor- mina ven- tris exci- taverit.

§. 17. Quod si vero bilis acri suo sale tormina ventris excitave- rit, præstabit motum & furorem bilis compeffere per blanda anodina, ut sedes, vomitus, aliæ symptomata vehementiora sistantur.

℞. Tinct. opii cum sp. salis dulc. extract. ℥i.

Dividatur in tres doses, dentur successive per intervalla trium ho-
rarum.

Mixtura anodina.

vel, ℞. aq. melissæ,

boragin. an. ℥ij.

Sp. salis dulc. ℥ij.

Nitri vitriolati gr. xxv.

Laud. opiat. gr. ij.

Antim. diaphor. solaris, ℥i.

Syr. de limonibus, ℥i.

papaver. ℥℥.

M. F. mixtura anodina.

Haustus anodini.

vel, ℞. Diascord. fracaft. ℥ij.

Confect. de hyacint. ℥i.

Laud. opiat. gr. i℥.

Nitri vitriolati gr. ij. dissolv. in s. q.

Aq. boraginis meliss. q. s. ad form. haustus, adde

Oleis

Olei sulph. per camp. q. s. ad grat. aciditatem.

M. F. haustus anodinus.

§. 18. Blande postmodum purgetur æger cum infusione *rha-* *Purgans.*
barbari addito *syr. ros. solutiv.*, vel de *cichoreo cum rheo*; vel exhibea-
tur *diagridium cum succo glycyrr. correctum.*

In Dysenteria.

§. 19. Quod si vero contingat, bilem acriorem, vel succum *Causa*
pancreaticum acidior, diutius cum par est, in intestinis moram *dysente-*
nectere, sensimque mucum intestinorum resolvendo, tandem *ria.*
ipsas intestinorum membranas erodere, orietur frequens dolorosa,
sanguinolenta & purulenta alvi ejectio. intestina enim cum ab acri
sale eroduntur, sequitur vehemens spirituum animalium influxus
in fibras intestinorum obliquè descendentes. Cum autem sales
corrosivi membranas intestinorum sensim & sensim erodunt, vasa
tandem sanguinea aperiuntur, unde profusio sanguinis, quæ si
diutius perduret, exulcerantur intestina & pus per inferiora ejici
solet.

§. 20. Hoc in casu omni conatu laborandum, ut quam primum *Curatio.*
salium acrium spicula obtundantur, & eorum fermenta compeffan-
tur, fluxusque sanguineus sedetur.

§. 21. In summo itaque dolore exhibeantur

Pilula de cynoglossa, vel
syrache, vel
laudani opiat., vel

Tinctura opii,

Lacca amygdalarum, cum *syr. papaverino.*

vel, *R. Aq. mentha*, $\bar{z}j$.

plantag. $\bar{z}iij$.

Cinamom. $\bar{z}ss$.

Corall. rubr. preparat. $\bar{z}ss$.

Lap. hæmatites pulv. $\bar{z}ij$.

Lachrym. sanguinis drac. $\bar{z}i\bar{s}$.

Laud. opiat. gr. ij .

Syr. de symphito, $\bar{z}j$.

M. F. mixtura dolorifica & adstringens.

Medica-
menta
dolorifica.

Mixtura
dolorifica.

S 3

R. Troch.

Conditum
ad idem.

℞. Trochisc. de terra sigill. ℥j.
Cornu cervi usti.
Corall. rubr. preparat. an. ʒj.
Conf. ros. rubr. ℥j.
Diascord. fracast. ℥ij.
Syr. myrtini q. s. ad formam conditi,
M. F. conditum ad idem.

Si febris
adsit.

§. 22. Febris si adsit, adhibeatur sequens bolus.

℞. Diascord. fracast. ʒij.
Theriaces venet. ʒi.℥.
Reg. antim. med.
Antim. diaphoret. solaris, ana gr. x.
Laud. opiat. gr. i.℥.
M. F. bolus sudorificus.

vel, ℞. Theriaces venet.,
Confect. alkermes, an. ʒi.℥.
Trochisc. de succino,
de terra sigill. an. ʒi.℥. vel ij.
Syr. violarum,
de rosis ficcis, an. ℥℥.

M. F. bolus ad idem.

Aposema
consoli-
dans.

vel, ℞. Rad. consolida majoris,
bistorta,
tormentille, an. ℥j.
Herb. scanicula,
pimpinella,
plantagin.,
millefolii,
poligeni, an. mj.
Flor. ros. rubr. m℥.
Passul. cum toto, ℥iij.
Aq. hord. q. s. f. f. a. aposema ad ℥ij.
M. F. aposema consolidans.

Aposema.

vel, ℞. Rad. consolida major. ℥i.℥.
Herb. pyrola,
alchymilla an. mj.
bedra terrest. ʒij.

scani-

scanicula,

Summitatum hyper an. m℥.

Raf. c. c. ℥iij.

Coq. in f. q. aq. pura, in col. ℥xx. dissolve.

Syr. de althea fernel.

batruos, an. ℥i℥.

Tinct. cinamom. ℥℥.

M. F. apofema.

§. 23. Ubi valida adstrictione opus est, in vehementi sanguinis proflusione, conducet *Tinctura martis adstringens ex aq. plantag. sumpta.*

Ubi valde adstrictione opus est.

§. 24. Uti & stipticum specificum ex saturno & marte conflatum, cujus descriptio est.

Stiptici ex saturno & marte preparatio.

℞. Limatura chalybis q. p.

Solvatur in f. q. sp. salis cum bolo facti, vel sp. vitrioli rectificati, filtratur solutio, & evaporetur, donec cuticula apparere incipiat, vel abstrahantur tertia partes, adde huic liquori vitriolico sacchari saturni tantum, quantum pondus est liquoris: instituaturne destillatio ex retorta vitrea leni admodum igne, omnemque humidum auferatur calore modesto ad siccitatem materiae rubicunda, cavendo tibi à vehementiori igne, ita enim ebullere solet, & non tantum liquor, sed & ipsa particula martis & saturni cruda feruntur in vas recipiens, cui difficultati moderi nequit chymicus, nisi lentissima destillatione, qua bene observata, obtinebis materiam in-

star lapidis hæmatites rubicundam, dulcem instar sacchari, & potentissimè adstringentem, quod hoc in casu maxime desideratur, sc. ut sub dulcedine introducetur adstrictio vehemens, cujus dosis est, à ℥℥. ad ℥i℥.

§. 25. Convenit insuper potus *vini tincti hyspanici*, successivis dosibus parva quantitate exhibiti.

Vinum tinctum.

§. 26. In intestinis crassis, si malum hæreat, præscribatur clysteres emollientes, detergentes, anodini, prout conditio ægri hoc expedit.

Clysteres quando conducunt.

℞. Lactis chalybeati,

furus carn. vervecin. præcipue ex capite, an. ℥iv.

Vinellor. ovor. No. ij.

Mell.

- Mell. rosat.* ℥ij.
M. F. Clyster detergens.
 Clyster a- vel, ℞. *Therebint. in vetell. ov. dissol.* ℥ij.
 nodinus. *Diascord. fracaſt.* ℥i. ℞.
Lactis vaccina, ℥viiij.
Ros. rubr. pulv. ℥j.
M. F. enema leniens & anodinum.
 Clyster ad vel, ℞. *Juris carn. vervec.* ℥viiij.
 idem. *Mucilag. sem. speli,*
cydonior., an. ℥j.
Sacchari thomei,
Olei amygd. dulc. an. ℥vj.
M. F. clyster.
- Balsa-* §. 27. Balsamum Italicum nostræ descriptionis, per os ad quan-
um Ita- titatem nucis muschatæ, efficacissimè ulcera intestinorum deter-
licum. git & consolidat, omneque illud præstat, quod à generoso balsamo
 sperari potest medicus. Hinc etiam in hæmorrhagiis internis exul-
 ceratis detergendis & consolidandis arcani loco habetur.
- Inunctio.* §. 28. Venter inungatur sequenti linimento.
 ℞. *Olei nucis muschatæ express.* ℥ij.
macis still. ℥j.
sem. papav.
hyosciami,
myrtillor. ana ℥i. ℞.
M. F. linimentum, quocum venter calide inungatur,
 cui postmodum applicetur *emplastrum de mastiche.*
- Hauſtus* §. 29. Ubi leniter purgandum judicaverit medicus, tentabit hic
purgans. cum rhabarbaro toſto, quippe quod terreis suis particulis in fine
 adstringit.
 ℞. *Rhabarb. toſti sub ciner.* ℥ij. vel ℥j.
Laud. opiat. gr. j.
Exhibeatur in f. q. feri lactis addendo.
Syr. violar. ℥℞.
M. F. hauſtus leniter purgans.
- Solus val* §. 30. Ad totalem ulceris consolidationem laudatur
de conſo-
lidans. ℞. *Gummi arabici,*
Cera alba an. ℥℞. in malo cydonio, ,

Ad

*Ad mollitiem coctæ ana 3℥. quibus addantur
Masthices gr. iij. vel iv.*

F. bolus.

§. 31. Chymici præscribunt suum crocum martis adstringen- Crocī
martis ad
stringen-
tis præpa-
ratio.
tem, sequenti methodo elaboratum.

℞. Limatura chalybis pur. q. p.

*Corrodatur per urinam in rubiginem, quam postmodum ve-
hementi igne in crocum subtilissimum comburito, & abluatur
aq. rosacia, & obtinebis adstringens potentissimum in
dysenteria & hæmorrhagiis quibus, cujus dosis est à gr. x.
ad ʒj.*

§. 32. Laudatur insuper tinctura corallorum adstringens, cum Tinctura
corallorū.
succo berberis elaborata.

§. 33. In *dieta* conveniunt pulpiculæ ex lacte vaccino, cum Dieta.
hordio, vel milio & similibus conflata; item cremor lactis dul-
cis; cibi condiantur aromatibus leniter & blande adstringen-
tibus.

CAP. XXXI.

De Scorbuto.

§. I.

SCORBUTUS est intemperies belgis mare accolentibus Definitio.
Sendemia, quâ manus, pedesque maculis sæpe lividis conspur-
cantur, accedit item crurum debilitas, oris fætor, dentes vacil-
lantes, sanguinem manantes gingivæ, spasmi, dolores, arthri-
tidesque vagæ, colica & sexenta alia symptomata.

§. 2. Activa sanguinis nostri principia constare ex tenui & vo- Natura-
lis san-
guinis
mixture.
latili sale & oleo, nemo inficias ibit, qui sanguinem analogi chy-
mico subjecerit; in hujus enim examine per ignem, sal & oleum
se oculis objiciunt conspicienda insigni satis copia. Hi sales cum
justa sua tenuitate & agilitate pollent, nec non ab oleis blandis ra-
mentis involvantur, materiam sanguinis reddunt activam, flori-
dam, quippe tinctura sanguinis, non nisi ab intima salium &
olei unione procedit dulcem, balsamicam, nutrientem & fo-
ventem.

§. 3. Verum in statu præternaturali, si peccetur, tam ratione sa- Causa
scorbuti
lis duplex.

T

lis, quam oleorum, non potest non, quin oriantur magnæ perturbationes in corpore humano.

Symptomata à sale peccante producta.

§. 4. Sales enim si peccent vel quantitate vel qualitate, balsamum sanguinis oleosum depauperant, acre reddunt, & ad nutriendum inidonium; qui insuper crassitie, enertia ad motum suscipiendum, & acrimonia peccante sanguinis mixturam condensant, & ad liberiores fermentationem in corde subeundam inhabilem reddant: hinc obstructions, lassitudines spontaneas, anhelitus, difficiles respiraciones, palpitationes cordis oriundas, observabit medicus. Sales insuper hi, cum particulis nutrientibus, ad omnes corporis partes delati, infesta sua acrimonia partes membranofas, & nervofas vellicant, unde in extimis partibus quandoque erosiones, exesiones, hæmorrhagias in gingivis in ore, & in naribus, annotabit practicus. In interioribus vero partibus dolores rodentes, lancinantes, pungentes; prout sales diversis figuris & angulis præditi sunt, hinc tormina intestinorum & dolores artium, consumptiones & emationes corporis. Sales enim acres ipsam musculorum substantiam & pinguedinem erodentes, portionem secum auferunt, & in sanguinis materiam reducunt, unde quandoque urinas, pinguedine quasi obductas, conspiciere licet.

Symptomata ab oleo peccante producta.

§. 5. Ab altera parte, si oleo sua tenacitate & viscositate peccent, ita ut sales volatiles illorum ramentis ita involvantur, ut se iisdem extricare difficulter queant, sanguinis materia itidem redditur iners, pinguis, viscosa & successu temporis situm contrahit, & ranceffit, & ad nutriendum incapax evadit. Eidem sales ad extimas corporis nostri partes delati, & ad cutem detrusi, cum propter crassitiem suam transpirare nequeunt, illic pro tempore hæreant, cutemque diversis maculis inficiunt, lividis sc. vel purpuriis vel flavescentibus, prout diversæ sanguinis particulæ biliosæ, terrestres, cum iisdem extravasatæ combinantur.

Indicationes curativæ.

§. 6. Ex diversis itaque causis cum scorbutus dependeat, ut medicus etiam diversa incedat via, necessum est, utque accurate examinet, an vitium sit à parte salium, an vero à parte olei, & quidem, si sales suspectos habeat, judicet an sales peccent aciditate & austeritate, an vero sint ex genere muriaticorum vel alkaliū volatilium.

§. 7.

§. 7. Acidi & austeri sales corriguntur concentrando per

Corallia,

Oculos cancerorum,

Testatia,

Limaturam martis, & similia.

*Acidi sa-
les corri-
guntur
concen-
trando.*

§. 8. Vel emolliendo & dulcificando cum blandis oleis aroma-
ticis, cujus exemplum præbent dulcificatio *spiritus nitri & salis*,
quorum salium acuti anguli, vel latera acuta, ita blando & vo-
latili oleo vini involvuntur, ut ex summa acredine reducantur in
statum temperatum: conducunt itaque hoc in casu *aromatica
quævis blando oleo & sale volatili facta, & ex his compositi sales vola-
tiles oleosi & aromatici.*

*Vel emol-
liendo &
dulcifi-
cando.*

§. 9. Præscribuntur ab autoribus ordinaria antiscorbutica, quæ
multo sale volatili constant, ut

Cochlearia,

Nasturtium,

Raphanus rusticus,

item *Sales volatiles animalium simplices,*

urinae,

sanguinis humani,

*Medica-
menta
anti-
scorbuti-
ca.*

Sales ammoniaci, quæ quidem omnia potenter aci-
da & austera fermenta sanguinis extinguunt, sed propter suam
intensam acridinem salinam, balsamum sanguinis oleosum nimis
depauperant salinis, itaque judicavero, si cum balsamicis oleosis
temperata & associata præscribant, ut

R. Elixir. paracels. cum alkali fixo tartari præparat. ℥j.

Sp. salis ammoniaci, ℥ij.

*Sal cir-
culatum.*

M. circulentur, quo diutius eo melius, ita enim sales
volatiles urinæ cum balsamo croci, mirrhæ, & aloës maritati,
omnem absolvent paginam; quippe mediantibus salibus volatili-
bus urinosus exstinguetur acidum, sanguinis mixturam ipsius ni-
miam condensans, & ad fermentationem in corde suscipiendam
inhabilem reddens: per crocum vero & mirram & aloëm con-
servabitur sanguis, qui ad nutriendum idoneus redditur. Capiat
æger prædicti *salis circulati* gutt. xx. vel xxx. in vino generoso
gallico, bis terve de die.

§. 10. Vel hujus loco, prodinetur sal volatile oleosum, ex
herbis

*Sal vola-
tile oleo-
sum.*

herbis, quæ magis ad naturam oleosam inclinant, quam Quidem ad salinam, utpote

*Herba
multo
blando
oleo con-
stantes.*

*Herb. mentha,
majorana,
thymi,
lauri,
lavendula,
cent. minoris,
melissa, quibus pro libitu addi possunt,
cortices citri.*

*aurantiorum chynensium,
nux moschata, & similia.*

Decoctum §. II. Verum cum quandoque sanguinis depravatio tanta est, ut à paucis guttilis ad præstinam reduci nequiunt statum, ad decocta & vina medicata recurrendum, quæ sua quantitate totam sanguinis massam perluere valent, ut

*R. Ras. ligni guajaci, ℥ij.
sassafras, ℥i℥.*

Cort. tamarisci, ℥ij.

Rad. fœniculi.

chyna, an. ℥i.

Herb. mentha.

salvia,

cochlear. an. mi.

Rad. glychyrr. rasæ, ℥i℥.

coq. in f. q. aq. f. a. addendo in fine,

Vini gallici generosi vel,

Hydromell. ℔i. vel ℥xx. col. adde,

Mellis scyll. ℥ij.

Salis card. bened. ℥i.

vol. oleosi, ℥ij.

M. F. decoctum.

vel, R. Rad. enule campanæ,

calami aromat.

galange, an. ℥vi.

raphani rustici,

silicis, an. ℥℥.

*Vinum
medica-
tum.*

Cort.

Cort. citri.

aurant. an. ℥ij.

tamarisci, ℥iij.

Herb. cent. min.

mentha,

melissæ, an. mi.

Bacc. juniper.

lauri. an, ℥i.

Sem. anisi,

fœniculi,

dauci, an. ℥ij.

M. F. species pro vino medicato.

Quibus ventriculus debiliior est, & præcipue si speciebus ligna guajaci, saffrafas, corticesque duriore addideris, non inconueniens erit, vinum acquare spiritu vini ad ℥x.

*Condi-
tum.*

vel, ℞. *Specierum latificantis galeni q. p.* misceantur cum s. q. *syr. de mentha.* vel si temperatius desideraveris medicamen cum *syr. de aciditate citri q. s.* ad formam electuarii, dosis quantum cuspidē cultri contineri potest.

vel, ℞. *Specierum diambra,*

*Condi-
tum.*

diamoschi dulcis,

dianthos, an. ℥ij.

Conserv. anthos,

flor. salvia,

cort. citri condit. an. ℥ss.

Syr. de stechade q. s. ad form. conditi,

Olei cort. aurant. still. gutt. v.

M. F. conditum.

§. 12. Sales muriatici si peccent, conducunt oleosa, blando spiri-
tuofo acido temperata, ut

*Sales mu-
riatici cor-
riguntur
per oleosa
blando
acido tem-
perata.*

elixir paracelsi cum acido sulphuris elaboratum,

vina medicata cum sp. vitrioli, vel

niri dulcis, vel

salis ad gratam saporem exacuata &

digesta.

§. 13. Situm vero, vel rancedinem si sanguis contraxerit ex oleo nimis tenaci, & viscoso, convenient acida potentiora,

*Situs cor-
rigitur per
acida po-
tentiora.
ut*

T 3

ut *spiritus nitri*.

vitrioli,

succi citrorum. & similia.

Item per decocta. §. 14. Item decocta ex incidentibus, attenuantibus, & aperientibus conflata, & cum tartaro, cremore tartari, tartaro vitriolato, nitro vitriolato exasperata.

purgantia quando. §. 15. Humores correcti, purgentur foras cum extracto catholico, mercurio dulci, trochiscis alhandal, vel mercurio vitæ correcto, & similibus.

Sudorifera qualia. §. 16. Sudorifera non inferioris in hac scena obtinent, præstantque mineralia vegetabilibus, quorum formulas supra descriptas videre licet.

C A P. XXXII.

De Lienteria & fluxu Caliaco.

§. I.

Definitio. **L**IENTERIA est fluxus alvi, seu levitas intestinorum, quæ cibis non alteratus, per alvum egeritur.

Concoctio ciborum in ventriculo naturalis. §. 2. Alimenta masticata, & saliva perfusa, per æsophagum ad ventriculum detrusa, ibidem occurrere fermento ventriculi, partim per arterias cæliacas eo delato, partim ex reliquiis alimentorum, ultra modum fermentatis, & in fermenti naturam evectis, generato, superius diximus, quo in statu alimenta attenuantur, dividuntur, communiuntur quoad minima per motum particularem intestinum, quem ex diverso transfluente æthere, partes alimentorum suscipiunt, quippe cum pori fermentorum & alimentorum inter se etiam discrepant, in figura non correfpondeant, diversas etiam transmittere particulas ignis cœlestis, necessum est, quæ cum inpingunt in poros corporum figuræ suæ non convenientes, in latera pororum feruntur, corporaque diversimode concutiunt, agitantque quaquaversum, quæ itidem in alia inpingendo, illa vel in consensum trahunt secum, vel qua datur via, expellunt, qui status etiam corporum fermentantium, quam fermentationem multum promovent partium adjacentium focus & calor, itidem figura ventriculi per respirationem, modo rotundior, modo oblongior facta, par-

partes sibi concreditas variè disponens & agitans. Ad hæc facit mora alimentorum in ventriculo, cujus beneficio partes inter se luctantes, tam diu prælium continuant, donec multæ, quæ eundem gradum motus sequi possunt, & præter propter easdem ignis cœlestis particulas per poros suos transmittunt, societatem ineant, & describant alituræ nostræ futurum pabulum, chylum sc. ulterius per bilem & succum pancreaticum elaborandum, & maturandum in transitu suo per intestina, hæc quando fiunt secundum leges & ordinem naturæ, alimentorum elaboratio prima bene procedit.

§. 3. Verum cum homo multis obnoxius sit infirmitatibus, partim propria culpa, per malum vitæ regimen emtis, partim per injuria aëris abortis, mechanica hæc alimentorum elaboratio multis modis lædi potest. Quibus alimenta indigesta, cruda, immutata primam transeunt æconomix nostræ officinam, quippe hæc contingere possunt, velex defectu fermenti legitimi, vel ex fermento vitiatum acri ventriculum ad excretionem alimentorum eritante, vel ex fibris ventriculi oblique adscendentibus & orbicularibus circa inferius os (pylorem sc.) nimium relaxatis, quod à nimio potu cerevisiæ tenuioris, vel aquæ prædictas fibras relaxante accidere suo damno experiuntur ægri, vel à lubricitate & mucositate ventriculi interius pituita glabra obducti, vel denique ex fotu & calore partium circumjacentium deficiente, quæ omnia prudens medicus accurate examinare debet, quo patienti suo citius & tutius succurrere valeat.

§. 4. Exterius itaque in defectu caloris, regioni ventriculi inungantur olea aromatica multo sale volatili foeta, per quorum poros ignis cœlestis celeri fertur fluxu, poris ventriculi correspondens, ut

Oleum nucis muschatae expressum,

nardinum,

masticinum cum pulv. aromaticum,

careophyll.

macis,

menthae, & similium in formam unguenti vel

linimenti redacta, quibus in fibrarum adscendentium & orbicularum relaxatione corroborantia & adstringentia adhibeantur, sc.

Pulv. nucis cupress.

cinamomi,

*olea multo sale
volatili
foeta.*

*Corroboratio &
adstringentia,
flor. gentianæ.*

*flor. balauft.**cort. granat. & fimilium.*

Pituita §. 5. Mucus & pituita viscida interiorem ventriculi tunicam
viscida obfidens, incidatur per sales vel volatiles alkalicos simplices, vel
incidatur aromaticos & oleosos; vel per blandiores & volatiles acidos,
per blan- quippe *Spiritus nitri dulcis,*
da acida. *salis dulcis,* prout medicus hos judicaverit
 fermento patientis analogos vel dissimiles.

Quando- §. 6. In principio ubi vires adhuc constant, vomitorio uti, quod
vomen- vetat ad pituitæ viscosæ attenuationem, vel fermenti acris expul-
dum. sionem.

Fermenti §. 7. Defectus vero, vel vitium fermenti, quomodo supplenda
defectus vel immutanda sint, id docebit caput de fame aucta & immi-
restaura- nuta.
tio.

De Passione Cœliaca.

Definitio. §. 8. COELIACA PASSIO sive affectio, est alvi fluxus, in quo
 cibus vel in totum, vel ex parte mutatus, absque chylicatione,
 per anum ejicitur.

Causa §. 9. Licet vero in prima œcomoniæ animalis officina, omnia
fluxus secundum regulas motus perficiantur, ventriculique fermentum
cœliaci. ignis cœlestis transfluxu fœtum, & calor partium circumjacentium
 se rectè habeant, chylusque in ventriculo quantum fieri potest
 elaboretur, tamen multa accidere possunt, quæ impediunt quo-
 minus alitura procedat. Considerandum enim est, quod dum ali-
 menta per luctam, seu motum intestinum quaquaversum in omnes
 partes vertuntur, tandem societatem ineunt, & describunt futuræ
 alituræ pabulum, auscultentque uniformi ignis cœlestis transfluxu,
 tamen partium alimentosarum cohæsiō tanta etiam non est, ut li-
 quidiorem & fluidiorem quemdem describant statum, quam ante
 fermentationem, non ita tamen fluidum, ut activa illorum princi-
 pia (sales & olea sc.) sufficienti copia, qualis requiritur ad par-
 perfectam alituram se ex nexibus viscosorum & terrestrium partium
 extricare & secessum facere queant, ac proinde provida natura
 chylo ex ventriculo elabenti, alia destinavit fermenta attenuantia,
 incidentia, nexum partium dissolventia, diluentia (bilem sc. &
 succum

succum pancreaticum,) quorum beneficio olea, & sales volatiles, serum & terra subtilior chyli ex vinculis suis in libertatem vindicata, per vias à natura effabricatas, secessum à fæculentis, oleosis, salinis, crassioribus, terreis facere possunt, ingredique orificia vasorum lacteorum innumerali serie & in intestina tenua desinentium, ad quod faciunt mora chyli in intestinis, intestinorumque motus oblique descendens peristalticus, & musculorum abdominis continua pressio, sed & hic miserabilis conditio hominum se prodit, licet se fermenta prædicta se bene habeant, & legitima incidendi, attenuandi & deluendi potentia valeant, chylusque in ventriculo probe sit elaboratus, tamen suo alimento privari posset miser homo, propter alimenti transitum denegatum, quod vel ab obstructione vasorum lacteorum, vel eorundem per exulcerationem præcedentem cohalitione procedere potest, quo in casu chylus excernitur probus, vocaturque affectus hic *fluxus seu passio cœliaca*.

§. 10. Obstructio vasorum lacteorum, si sit apertè inferioris tunicæ intestinorum viscoso nudo, vel pituita obductæ, prudens medicus exhibebit illa, quæ acutis suis salibus visciditatem incidere & attenuare valent, qualia sunt

*Curatio
in obstru-
ctione va-
sorum la-
cteorum.*

Ex herbis, *absinthium,*

centaurium minus,

Ex lignis, *lignum guajaci,*

sassafras,

Ex rad. *radix enulæ campanæ,*

raphani rustici,

Ex animalibus *sales volatiles urina,*

eboris,

cornu cervi.

*Medica-
menta in-
cidencia.*

Ex mineralibus *spiritus salis,*

nitri,

Tartarus vitriolatus,

Nitrum vitriolatum,

Acidum sulphuris ex quibus exercita-

tus chymicus varias medicamentorum formulas sibi fabricare poterit, pro ratione virium & conditionis sibi concrediti patientis.

V

§. 11.

*Curatio, si
vitium sit
penes fer-
menta.*

§. II. Vitium si hæreat penes fermenta, quibus chylus visco-
sior elaborari debet, ut justum attingat fluiditatis statum, activi-
tatem fermentorum promoveat medicus per sales volatiles, &
olea aromatica chymicè elaborata, & artificiale conjuncta, quæ
vel bilis visciditatem & inertiam corrigent, vel defectum olei
& salis supplebunt, vel per aquosa, leviora & blandiora acida
diluendo & incidendo chylum, quæ omnia à prudenti dependent
medici judicio, reflectentis ad fermentorum bilis vel succi pan-
creatici constitutionem, pro quorum variis conditionibus me-
dicus ad varia confugit medicamina, modo alkalicis, modo acidis,
modo muriaticis foeta, oleisque tenuioribus maritata. Quorum
cognitio non fugiet illos, qui sedulo labore & profunda medita-
tione naturæ leges remantur, & secundum magni verilani ef-
fectum non excogitant, nec figunt, sed pigro labore inveniunt,
quod natura facere, aut ferre queat.

F I N I S.

I N-

INDEX CAPITUM.

C AP. I. De Apoplexiâ. fol. I	XVII. De Palpitatione cordis. 68
II. De Paralyfi. II	XVIII. De Febris in genere. 70
III. De Epilepsia, ejusque vertigine. 13	De Febris intermittentibus. 73
IV. De Lethargo, seu veterno. 19	1. de tertianis. 74
V. De Catalepsi, seu catucho. 21	2. de quartanis. 76
VI. De Comate somnolento. 24	3. de continuis. 79
VII. De Comate vigili. 25	4. de malignis sive pestilential. 82
VIII. De incubo. 27	De alvi fluxu. 85
IX. De Delirio & phrenitide 27	De carbunculo. 86
X. De Stultitiâ, melancholia & mania. 31	De Bubonibus. 87
XI. De Capitis dolore seu cephalalgia. 34	XIX. De Febrî hectica. 90
XII. De Catharris in genere. 37	XX. De Fame aucta & imminuta. 92
1. de Arthritide. 39	XXI. De Ictero. 97
2. de Cataracta. 41	XXII. De Hydrope. 101
3. de Ophthalmia. 42	XXIII. De Variolis & morbillis. 105
4. de Aurium dolore. ib.	XXIV. De Renum calculo. 108
5. de Odoratu laeso. 43	XXV. De Gonorrhœa & luë venerea. 113
6. de Tussibus. ib.	De inflammatione testium. 116
7. de Suffocatione. 44	De bubonibus. 117
8. de Dentium dolore. 46	De ulcere urethrae. 118
9. de Convulsionibus. 47	De luë venerea. 120
10. de Nervis punctim lasis. 49	XXVI. De chlorosi seu morbo virg. 122
11. de Scrophulis. 50	XXVII. De menstruum fluxu vel impedito vel aucto. 127
12. de Angina. 53	XXVIII. De Passione hysterica. 131
XIII. De Phthisi. 56	XXIX. De stranguria. 133
XIV. De Pleuritide. 58	XXX. De colico dolore. 136
XV. De Asthmate. 62	De dysenteria. 141
XVI. De Tussi. 65	XXXI. De Scorbuto. 145
	XXXII. de licenteria & fluxu cœli. 152

F I N I S.

IN.

INDEX REMEDIORUM.

A.

A Cida volatilia, 17. 45. 66. 153
 Acido-salsa, 97.
 Acida & austera fermenta enervan-
 tia, 133. 147.
 Acidum infringentia, 137.
 Acida potentiora, 151.
 Aciditate blanda constantia, 134.
 152.
 Antiscorbutica, 147.
 Anodina blanda, 66. 135. 137. 141.
 Aposema, 61. 81. 84. 91. 107.
   adstringens, 67. 130.
   laxans, 56.
   vulnerarium, 136. 142. *ibid.*
 B.
 Balsamum, 12. 21. 50.
   sulphuris anisatum, 44.
     compositum, 44. 58. 84.
   antimonii præp. 58. 66.
   foeniculatum, 66.
   succinatum, 41. 50.
   trecbinthinatum, 50.
   cephalicum, 6. 20. 90.
   cobaiba, 115.
   Italicum, 50. 144.
   mundificativum, 50.
 Balneum, 13. 114.
 Bolus consolidans, 144.
   præservans, 116.
   purgans, 39. 48. 120. 126.
   fudorificus, 10. 18. 26. 30. 35.

39. 40. 49. 49. 52. 60. 74. 75.
 78. 99. 104. 121. 126. 138.
 142.

C.

Cardiaca fixa, 90.
 Cauteria actualia, 46.
 Cataplasmata, 40. 52. 54. 62. 86. 87.
 Cineres corvi, 18.
 Claretum seu julapium, 36. 37. 61. 81.
 Clyster molliens, 7. 25. 142. 144.
   incidens, 7. 139. 143.
 Collyrium, 42. 108.
 Conditum, 69. 85. 96. 129. 117.
   adstringens, 67. 85. 130.
   præservans, 89.
   purgans, 115.
 Corroborantia & adstringentia, 151
 Crytalli saturni, 58.
 Cucupha, 20. 23.

D.

Decoctum, 8. 57. 63. 69. 78. 99.
 103. 110. 125. 129. 148.
 brassicarum rubr. 64.
 cicerum, 108.
 emolliens, 140.
 ficuum, 107.
 purgans, 121.
 Diæta, 10. 78. 79. 91. 127.

E.

Electuarium præservans, 89.
 Elixir mellis, 44. 66.
   regii, 45. 88.

prop.

INDEX REMEDIORUM.

prop. parac. cum acido sulphuris præparat. 64.84.
prop. parac. cum sale tartari præparat. 49.58.

Emplastrum, 12.41.47.51.52.
62.117.

de ranis cum mercur. 51.117.
diachilum cum gummis, 86.
Nurenburgense, 41.

F.

Fotus, 23.40.54.104.116.120.

G.

Gargarisma, 53.54.55.

H.

Haustus adstringens, 85.

alterans, 77.

chinæ chinæ, 79.

diureticus, 112.115.

dolorificus, 95.138.

ligni colubrini, 79.

purgans, 9.25.26.30.36.37.

55.64.74.76.83.88.102.

103.139.144.

præservans, 116.

sudorificus, 10.18.19.29.35.

49.61.69.96.104.106.

107.108.137.140.

vulnerarius, 136

I.

Injectio anodina, 118.118.135.

adstringens, 112.

Inunctio, 132.139.

Inustio moxæ, 19.

L.

Lac capellum, 58.

vaccinum, 47.

Linctus, 58.67.

Linimentum, 12.50.54.62.101.
105.120.133.

Liquor incidens, 40.40.

limacum, 66.

mundificativus, 120.128.

M.

Mixtura, 46.67.80.151.

carpib. manuū applicanda. 70.

de tribus, 9.104.

dolorifica, 138.140.141.

sudorifica, 30.35.36.43.45.

76.83.88.96.126.138.

140.141.

Mercurius vitæ correctus, 121.

Metalla fixa, 16.95.130.132.

N.

Narcotica, 25.

Nitrum vitriolatum, 81.92.

Nodulus, 132.

O.

Oleum stillatum, 95.

artificiale, 41.

amygdal. dulcium, 42.

causticum, 46.

ligni guajaci, 118.

sale volatili foetum, 5.134.152

nucis moschati exp. 49.50.

raparum, 108.

sabinæ, 41.

scorpionum, 112.

spicæ, 50.

uriginis, 118.

vitrioli, 47.

Opiata in genere, 17.95.141.

Oxyrrhodium, 5.

V 3

Pilu-

INDEX REMEDIORUM.

P.

Pilulæ adstringentes, 119.
 de cynagloss. 44.65.140.
 de stechade, 43.131.
 eligmanni, 33.133.
 nostræ catholicæ, 73.
 purgantes, 9.33.39.48.52.
 64.74.102.115.120.126.
 129.133.
 Pulvis alterans. 32.60.91.94.96.
 126.128.
 ad salivationem, 93.
 purgans, 30.55.103.
 sudorificus, 26.35.76.90.107
 Purgantia, conditum, 115.
 asoth solificatus, 77.
 bolus, 39.48.120.126.
 haustus, 9.25.26.30.36.37.
 55.64.74.76.83.88.102.
 103.139.144.
 hydragoga angli sali, 21.
 mercurius vitæ correctus, 77.
 pilulæ, 9.33.39.48.52.64.
 74.102.115.120.126.
 129.133.
 eligmanni, 33.133.
 nostræ cathol. 73.
 pulvis, 30.55.103.
 præcipitatus solaris, 77.
 lunaris, 77.
 ex antimonio, 77.
 Præparationes aquæ spadaneæ, 33.
 balsami sulphuris comp. 84.
 sulph. antim. tereb. 116.
 sacchari saturni, 113.
 tumores emollient. 117.
 zamechparacelsi, 111.

croci martis. adstringentis, 145
 elixiris antinephritici, 111.
 mellis, 63.
 regii, 70.
 emplastri magnetis arsenica-
 lis, 86.
 mercurii in præcip. redacti. 51
 albi præcip. purg. 76.
 martis aperitivi Willisii, 100.
 olei artificialis, 41.
 purgantis & vom. ex antimo-
 nio, 77.
 salis tartari volatilis, 104.
 salis mediæ naturæ diurectici,
 111.
 sp. antinephritici, 111.
 stiptici ex saturno & marte,
 111.
 tincturæ succini, 112.
 vitri antimonii correcti, 77.
 S.
 Sales alkalici, 94.
 alkalici volat. 18.20.45.132.
 134.
 circulati, 147.
 prunellæ 73.81.
 tosti, 83.
 vol. oleos. & arom., 9.23.95.
 126.138.147.
 Sales deluentia, 136.
 Specifica in aurium dolore, 42.43.
 in dentium dolore, 47.
 in ictero, 97.
 in lethargo, 20.
 in febribus malignis, 87.
 in menstruorum fluxu, 129.
 conservantia, 89.

Spiri-

INDEX REMEDIORUM.

Spiritus ex animalium partibus elici, 6.

fuliginis, 6.

nitri, 81. 99.

fale volatili foeti, 15. 16.

falis ammoniaci, 6.

falis dulcis, 58. 99.

tartari volatilis, 138.

vitrioli, 81. 99.

vitrioli rectificati, 46.

Stomachica, 124.

Sternutatorium, 15. 23. 43.

Stupha, 13.

Sudorifera: bolus, 10. 18. 26. 30.

35. 39. 40. 48. 49. 52. 60.

74. 75. 78. 99. 104. 121.

126. 138. 142.

haustus, 10. 18. 19. 29. 35. 49.

61. 69. 90. 104. 106. 107.

108. 137. 140.

mixtura, 30. 35. 36. 43. 45.

76. 83. 88. 96. 126. 138.

140. 141.

pulvis, 26. 35. 76. 90. 107.

mineralia & metallica, 65. 95.

130. 132.

Suffimentum, 6. 20. 21. 23. 43. 88.

T.

Tabellæ, 64.

Testa ovorum, 112.

Testacia, 65. 132.

Testacia & terrestria, 17. 94. 130.

Tinctura corallorum, 67. 145.

concinilæ, 112.

metallorum, 11. 99. 193. 112.

martis adstringentis, 104.

volatilis, 99.

munialis, 58. 92.

Opii, 17. 40. 41. 65. 75. 81. 140.

fuccini, 18. 112.

V.

Vapor, 12. 41.

Vinum medicatum, 32. 77. 95. 128.

148.

purgans, 79.

tinctum hispanicum, 143.

Unguentum, 49. 51. 117. 118.

ad salivationem, 122.

mundificativum, 116.

nutritum, 113.

Vomitorium, 17. 24.

Urinas moventia, 110.

Ureteras laxantia, 110.

FINIS.

I N-

INDEX

Medicamentorum Simplicium.

Simplicia sunt aut nativa aut præparata, nativa sunt

1. **M**ineralia, ut, 1. terræ, 2. aquæ, 3. lapides, 4. metalla & mercurialia, 5. falia, 6. sulphurea.
2. Vegetabilia, ut 1. aromata, 2. cortices, 3. flores, 4. folia, 5. fructus, 6. fungi, 7. ligna & visca, 8. radices, 9. succi, 10. olea & balsama, 11. resinas, 12. gummi, 13. gummata.
3. Animalia, ut, 1. integra, 2. partes carnosæ, 3. partes membranosæ, 4. cornua, 5. ossa, 6. crustacea seu testacia, 7. lapilli, 8. lac, & serum, 9. fella, 10. medulla, 11. pingues, 12. sanguis, 13. seva, 14. stercora & urina, 15. ungues & coagula.

De MINERALIBUS

1. De Terra.

Terra lemnia, 17.
 Terra sigillata, *gesegelde aarde*.
Terra, 10. 7. 66. 86. 91. 108.
Trochisci, 66. 119. 130. 136. 142.
 Bolus armenus, 66. 119.

2. De Aqua.

Aqua, *water*.

Simplex, 42. 63. 69. 92. 119.
 120. 128.

Chalybeata, 67. 103.

Spadana artificialis, 95. 133.

3. De Lapidibus.

Corallium, *coraal*.

Rubra preparata, 10. 17. 26. 49.
 65. 66. 67. 84. 85. 90. 94. 108.
 111. 130. 131. 137. 139. 142.
 147.

Tinctura, 67. 145.

Gemmæ, *edel gesteente*.

Sal. 8. 26.

Perlæ, *peerleu*.

Perla, 17. 90. 94. 130.

Magisterium, 106.

Hæmatites, *bloed-steen*.

Hæmat. 17. 66. 67. 94. 129. 139.

Flores, 103. 131.

Calx viva, 120.

4. De Mercurialibus, & sunt 1.
 metalla, 2. metalla finitima,
 3. metallica excrementa.

De Metallis.

Aurum, *gout*. *Sol*.

Folia, 16. 88. 90.

Cre-

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

Crocus, 16. 95.
Præcip. purgans. 77. 99.
Argentum, silber / Luna.
Folia, 16. 26.
Crocus, 16. 95.
Purgans, 21. 52. 77.
Ferrum, pfer / Mars.
Ferrum, 17.
Limatura chalibis, 17. 32. 92.
 125. 150. 145.
Mars potabilis, 99. 103.
Crocus martis adst. 33. 99.
Tinctura martis vol. 67. 104. 130.
 143.
Adstring. 145.
Cuprum, cooper / Venus.
Cristalli, 12. 42.
Tinctura, 16. 18.
Plumbum, loot / Saturnus.
Balsamum, 42.
Crytalli saturni nitrati, 91.
Saccharum saturni, 5. 10. 42. 75.
 76. 91. 111.
Saturni nitratum, 91.
Stannum, tin / Jupiter.
Tinctura metallorum, 9. 18. 33.
 96. 103. 112. 129.
Mercurius diaphoreticus jovialis,
 16. 18. 52. 61. 66. 74. 78. 95. 96.
 99. 107. 121.

Metallis finitima sunt.
Argentum vivum, quik-silber /
Mercurius.
Bezoard. mineralis, 10. 18. 26. 29.
 30. 35. 36. 39. 45. 48. 52. 66.
 76. 83. 95. 107. 130. 132. 138.

Mercurius dulcis, 9. 21. 26. 33.
 39. 52. 55. 74. 114. 120. 126.
 133. 150.
Præcip. alb. vulgaris, 51. 76. 117
Præcip. alb. purgans, 76.
Per oleum tart. præc. 52. 99. 121
Sublimatus, 118. 120.
Vivus, 51. 117. 122.
Vita, 33.
Vita correctus, 9. 21. 33. 39. 77
 102. 126. 133. 150.
Cinnaberis, vermilion.
Arcanum cinnab. nativæ, 16. 18.
Antimonium, spies-glas.
Antimonium diaphoreticum, 10.
 17. 30. 35. 36. 41. 45. 103.
Diaphoret. solaris, 10. 78. 83. 88
 90. 95. 96. 97. 106. 126. 150.
 132. 140.
Universale purgans, 77.
Crocus metallorum, 17. 42.
Regulus antim. medicinalis, 10.
 16. 17. 18. 19. 26. 29. 35. 39.
 49. 60. 61. 69. 70. 74. 75. 76.
 78. 80. 83. 84. 88. 90. 95. 104.
 107. 121. 126. 130. 132. 138.
Scoria reguli antimonii, 116. 117.
 130.
Vitrum antimonii, 17. 77.
Vitrum antim. correctum, 17. 77. 80

Recrementa metallica.

Lithargirium auri, schupm van
gout.
Auri, 4. 42. 51. 54. 113. 116. 117
Tutia, metael onder koper ge-
bonden. Preparata, 42.

X

5. De

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

5. De Salibus.

Sal commune, gemeen sout.

Sal commune, 46. 61. 75. 91.

Spiritus salis, 45. 97. 135. 199.
152.

Salis dulcis, 58. 135. 140. 149.
152.

Salis volatilis, 63. 64.

Nitrum, salpeter.

Sal nitri, 13. 17. 30. 45. 94.

Nitrum vitriolatum, 81. 83. 84.
85. 140. 150. 153.

Sal prunella, 29. 30. 46. 60. 61.
75. 76. 80. 83.

Spiritus nitri, 45. 66. 81. 94. 95.
135. 152.

Spiritus nitri dulcis, 61. 135. 149.
152.

Alumen, alun.

Crudum, 54. 76. 104.

Ammoniacum, armoniak - sout.

Sal ammon. 13. 41.

Spir. sal. amm. 6. 8. 15. 16. 20. 40.
63. 69. 99. 103. 132. 147.

Sal. vol. oleos. & arom. 9. 45. 49.
78. 95. 105. 126. 128. 132.
138. 147.

Vitriolum, vitriool.

Oleum vitrioli, 16. 46. 76. 77. 120.

Spiritus vitrioli, 17. 36. 45. 46.
53. 66. 84. 97. 99. 135. 150.

Sp. vitriol. volat. 9. 81. 104.

Tinctura vitrioli, 17.

Vitriol. hungar. 120.

6. De Sulphureis.

Sulphur. swavel.

Sulphur. 13.

Balsama sulph. comp. 44. 58.

simpl. 50. 48. 66. 89.

anisata, 44. 66. 134.

juniperata, 66. 110. 134.

succinata, 41. 50.

Flores sulph. 64. 84. 122.

Ol. sulph. p. camp. 17. 36. 37. 46.

66. 69. 81. 97. 99. 135. 141. 153.

Tinctura sulph. 44. 58.

Ambra grisea, amber-grijs.

Ambra, 6.

Succinum, barn steen.

Album, 6. 13. 21. 23. 43. 88. 89.
112. 119.

Oleum succ. 5. 12. 16. 21. 41. 43.
84. 86. 115. 117.

Sal volat. succ. 9. 21. 35. 48. 110.

112. 115. 116. 126. 127. 128.
132. 133.

Tinctura succ. 18.

Trachisci de succ. 142.

Sperma ceti, walvis saad.

Sperma, 62.

DE VEGETABILIBUS.

Vegetabilia dividuntur in alterantibus & purgantibus, alterantia sunt aut primaria aut secundaria, sic etiam purgantia, sunt etiam ambo, aut nativa, aut præparata.

De Alterantibus primariis.

Absointhium, alsem.

Fol.

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

Fol. 125.
Ol. 101.
Sal. 69.76.94.96.106.133.137
 138.
Succi. 43.
 Acacia, flegendoorn.
Rob. 85.
 Acetosa, suuring.
Fol. 56.
 Acorus, welriekende lis.
Rad. 32.69.95.96.148.
 Agnus castus, kruipse lam.
Sem. 119.
 Alchimilla, onser vrouwe mantel.
Fol. 142.
 Althæa seu bismalva, heemst of
 witte maluwe.
Rad. 7.13.52.54.87.110.113.
Fol. 7.13.52.
Farin. 52.55.86.
Syrup. alth. fernel. 66.91.110.
 115.131.135.136.140.143.
 Alkekengi, kriecken van over zee.
Bacc. 119.
 Amygdala, amandel.
Ol. dulce, 42.54.108.110.134.
 135.137.138.144.
 Angelica, engel wortel.
Rad. 84.
 Anisum, anijs.
Sem. 30.37.55.56.63.69.95.96
 110.125.149.
Ol. 64.66.
 Apium, Iussrouw-merg.
Rad. 104.
 Aquilegia, akelepe.
Sem. 107.

Aristolochia, hol-wortel.
Rad. 129.
 Artemisia, hyboet.
Fol. 41.125.128.129.
Aq. 126.
Sal. 9.125.128.129.
Syrup. 126.133.
 Asparagus, aspergies / koraal-
 krupt.
Rad. 56.
 Atriplex, melde.
Fol. 64.
 Aurantium, Orangie-appel.
Cort. 70.79.85.111.148.149.
Ol. cort. 33.97.111.129.138.
 149.
Succ. 149.

B.

Betonica, betoni.
Fol. 7.8.69.
 Bismalva, vide Althæa.
 Berberis, faulseboom.
Succ. 67.97.145.
 Bistorta, herts-tonge / slange-
 krupt.
Rad. 58.67.130.136.142.
 Bryonia, wilde wijngaart.
Rad. 7.77.
Muscil. 50.
 Borrago, bernagie.
Fol. 91.
Aq. 30.35.36.44.46.61.76.
 80.140.140.
Conserv. 37.61.82.
 Brassica rubra, roode kool.
Fol. 64.86.

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

Branca ursina, beern-klaauw.

Fol. 7.

Buglossa, offen-tong.

Flor. 36.61.75.

C.

Calamus aromaticus, vide Acorus.

Calamintha, katte-kruid.

Rad. 24.128.

Fol. 23.129.

Calendula, goutsbloem.

Acetum, 89.

Conserv. 37.61.

Capparis, capper.

Rad. cort, 8.32.99.125.128.

Carduus benedictus, gesegende distel.

Fol. 61.85.95.107.148.

Aq. 35.70.76.80.83.85.88.108.

Sal. 8.10.18.35.39.49.63.69.

75.76.78.94.99.104.125.126.138.

Extract. 106.

Cariophyllus hortensis, angeliertje.

Flor. 67.

Succ. 124.144.

Caryophyllus aromaticus, krypt-naagel.

Fruet. 23.43.88.95.96.111.

Ol. 23.46.50.102.104.121.151.

Carum, cayreliep.

Sem. 96.104.

Ol. 26.39.126.

Centaurium minus, kleine centorie.

Fol. 32.63.79.99.148.149.

Cepa, asuin.

Rad. 55.87.

Cerefolium, keizbel.

Fol. 112.

Chamedrys, gamanderlijm.

Fol. 32.69.79.99.

Chamomilla, camille.

Flor. 7.12.13.23.52.

Ol. 7.52.55.

China, Chine.

Rad. 8.66.125.140.148.

China chinae, Chine chine.

Cort. 78.79.

Cicer rubrum, roode cicer.

Rad. 107.108.

Cichoreum, cichorep.

Rad. 56.81.91.

Syr. de rheo. 30.98.

Citrium, citroen.

Cort. 69.79.85.111.125.148.149.

Cort. cond. 69.149.

Succ. 150.

Syr. 149.

Cinamomum, cancel.

Cort. 95.96.111.122.151.

Aq. 17.76.83.88.96.131.141.

Ol. 45.70.

Tinct. 124.143.

Chelidonium, gou-wortel.

Rad. 99.

Cochlearia, lepel-blad.

Fol. 77.101.147.148.

Sp. 133.

Colubrinum, slangen-hout.

Lign. 79.

Contrayerva, tegen-gift-wortel.

Rad. 107.

Con-

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

Consolida major, waal-wortel.
Rad. 58. 66. 67. 119. 130. 136.
 142.

Crocus, saffraan.
Flor. 10. 19. 26. 35. 40. 44. 49. 54.
 55. 62. 69. 76. 84. 86. 104. 106.
 107. 108. 111. 124.
Tinct. 49. 126.

Cuminum, cumijn.
Sem. 23. 104. 139.

Cupressus, cypresen-boom.
Nux. 151.

Cyanus, blaauw koozn-blom.
Flor. 36. 61.

Cydonium, quee-appel.
Caro. 85. 89. 130.
Syrup. 85.
Sem. 144.

D.

**Daucus, croonkens-krupd/
 of wild pinsternakel.**
Sem. 7. 8. 32. 61. 63. 69. 79. 85. 95.
 98. 99. 110. 128. 129. 149.

**Dictamnus cretica, Ilandisch
 kraam-krupd.**
Rad. 84. 129.

E.

Endivia, endive.
Fol. 91.

Enula Campana, alants-wortel.
Rad. 8. 32. 63. 64. 69. 79. 84. 95.
 103. 107. 128. 148.
Rad. cond. 85. 96. 129.
Syrup. 85. 96.

Eupatorium, koninginne-krupd.

Flor. 63. 99.
Eufragia, oogen-troost.
Aq. 42.

F.

Faba, roomse boon.
Sal. 110.

Foeniculum, venkel.
Rad. 66. 107. 129. 140. 148. 149.
Sem. 8. 23. 30. 32. 37. 49. 55. 56.
 69. 95. 96. 110. 125. 128. 129.
Aq. 42. 96. 138.
Ol. 52. 66. 104. 138.

Foenum græcum, fenugreek.
Sem. 7. 61.
Far. 52. 55.

Ficus, vige.
Fruct. 7. 54. 55. 87. 89. 107.

G.

Galanga, maag-wortel.
Rad. 95. 96. 148.

Glyzyrrhiza, soet-hout.
Rad. 8. 55. 58. 91. 107. 110. 121.
 136. 140. 148.
Succ. 66.

Granatum, granaat-appel.
Cort. 54. 119. 131. 136.
Flor. balauf. 54. 152.

Guajacum, polkhout.
Cort. 7. 95. 128. 152.
Lign. 7. 8. 32. 57. 63. 78. 99. 125.
 128. 148.
Ol. 118.
Ref. 116.

Gramen, gras.
Rad. 91.

X 3

Hede.

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

H.

Hedera terrestres, honds-draf.
Fol. 142.

Hordeum, garst.

Sem. 91. 92.

Far. 52.

Decoct. 30. 36. 37. 53. 55. 56.

58. 61. 81. 110. 136. 140. 142.

Hyoscyamus, bilsen-kruyd.

Sem. 144.

Hypericum, St. Jans-kruyd.

Flor. 58. 67. 136. 143.

Ol. 50.

Hyssopus, hysoop.

Aq. 64.

Syrup. 64.

I.

Iris Florentina, witte lisch.

Rad. 64.

Juglans, okker-noot.

Putam. 89.

Jujuba, Jujube.

Fruet. 55.

Juniperus, geneeber.

Bacc. 13. 23. 32. 79. 85. 89. 101.

104. 113. 119. 128. 149.

Ol. 44. 84. 85. 102. 115. 116.

121. 128.

Rob. 89.

L.

Lavendula, lavendel-blom.

Flor. 7. 148.

Ol. st. 6. 9. 15. 18. 25. 26. 48.

Aq. 9. 10. 19. 45.

Lactuca, crop-fla.

Fol. 91.

Sem. 119.

Laurus, laurier.

Bacc. 32. 79. 104. 128. 149.

Fol. 8. 23. 69. 129. 148.

Ol. 122. 122.

Levisticum, labas.

Sem. 61.

Lilium, lely.

Rad. 7. 52. 54. 87. 133.

Ol. 54. 122.

Lilium convallium, Meep-blom-
kens / of een-blad.

Flor. 23.

Limonia malus, limoen.

Cort. 70.

Syr. 70. 76. 81. 82. 88. 89. 97.

140.

Linum, blas.

Sem. 7.

Far. 55. 86.

M.

MAjorana, magaleijn.

Fol. 8. 12. 15. 23. 95. 148.

Aq. 9. 10. 19. 25. 26. 36. 38. 96.

126. 138.

Ol. 6. 9. 18. 95.

Malva, keeskens-kruyd.

Fol. 7. 13. 52. 110. 113.

Mandragora, mandrager.

Cort. rad. 96.

Marrubium, witte andozen / of
malrobe.

Fol. 99.

Matri-

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

Matricaria, moeder-kruid.

Fol. 128. 129.

Melissa, confilje de greyn.

Fol. 12. 69. 85. 148. 149.

Aq. 18. 19. 30. 36. 44. 61. 76.

80. 83. 106. 140.

Conserv. 61.

Melilotus, heele steen-breeck.

Flor. 52.

Mentha, munte.

Fol. 12. 104. 148. 149.

Aq. 9. 10. 19. 25. 26. 36. 44. 69.

74. 88. 96. 126. 128. 131. 137.

138. 141.

Ol. 18. 95. 151.

Syrup. 88. 97. 129. 138. 149.

Melo, meloen.

Sem. 110.

Mercurialis, bingel-kruid.

Fol. 7.

Milium, geers.

Sem. 40.

Millefolium, duysend blad.

Fol. 130. 142.

Moschata nux, noot-muschaat.

Fruet. 23. 58. 78. 111. 134. 148.

Ol. 49. 50. 95. 96. 133. 135. 137.

138. 144. 151.

Macis, foelx.

Macis, 32. 79. 94. 95. 125. 134.

Ol. st. 9. 30. 39. 48. 49. 74. 95.

96. 104. 111. 120. 126. 138.

144.

Ol. exp. 104.

Myrtus, myrte boom.

Syr. 67. 131. 142. 144.

N.

Nasturtium, thuyt-kers.

Sem. 63. 79. 147.

Nepeta, katten-kruid / nepte.

Fol. 126.

Nicotiana, seu tabacum, tabak.

Caul. 6. 15.

Ol. 46.

Nigella, swarte cumijns-saat

Sem. 6. 15.

O.

Ononis, prang-wortel.

Rad. 111.

Origanum, groote marjoleijn.

Fol. 104.

Ol. 46.

P.

Parietaria, glas-kruid.

Fol. 7.

Palma, dadel-boom.

Dactyli. 54. 60.

Ol. 101.

Papaver album, thuyt-huul.

Sem. 115. 119. 144.

Syrup. 36. 37. 58. 66. 110. 140.

Papaver rhoeas, koojn-roos.

Syrup. 30. 44. 46. 61. 135.

Petroselinum, peterseli.

Rad. 103.

Aq. 111. 112. 115.

Pimpinella, pimpinel.

Fol. 142.

Piper, peper.

Nigr. 23. 43. 75.

Alb. 47.

Plan-

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

Plantago, weeg-bree.

Fol. 130. 142.

Sem. 119.

Aq. 42. 67. 131. 141.

Polygonum, duysent-knoop.

Rad. 99. 142.

Portulaca, porcelijn.

Fol. 91.

Pulegium, polep.

Fol. 129.

Aq. 129.

Sal. 133.

Pyrethrum, bertzam.

Rad. 23. 43. 47.

Pyrola, winter-groen.

Fol. 58. 67. 136. 142.

Q.

Quercus, eiken-boom.

Fol. 54.

R.

Raphanus rusticus, peper-wortel.

Rad. 75. 77. 79. 128. 147. 148.

Rapa, knol.

Ol. 86. 108.

Rosmarinus, roosmarijn.

Fol. 7. 12. 15. 23.

Aq. 18. 45.

Ribes, aalbesjeng.

Succ. 97.

Rob. 37. 82. 89.

Rosa, roos.

Flor. 6. 23. 40. 53. 54. 70. 116.

119. 131. 142. 144.

Aq. 5. 30. 36. 42. 67. 118.

Conf. 33. 39. 67. 74. 82. 85. 121.

126. 130. 142.

Acet. 5. 20. 89.

Syrup. 58. 112. 141. 142.

Mel. 53. 54. 55. 144.

Ruta, wijn-rup.

Fol. 7. 87. 89.

Sal. 8. 26. 122.

Succ. 43.

Acet. 20.

S.

Sabina, sabel-boom.

Fol. 126.

Ol. 41. 125. 130.

Salvia, sali.

Fol. 8. 15. 23. 148.

Flor. 12.

Succi 43.

Conf. 69. 149.

Sambucus, bliez.

Flor. 12. 40. 53. 54. 116.

Cort. 75.

Acetum, 57. 89.

Sanicula, sanikel.

Fol. 58. 67. 130. 136. 142. 143.

Santalum, sandel hout.

Curinum, 69.

Salsa parilla, bzeinde steeckende
winde.

Rad. 8. 57. 65. 121. 124. 135. 140.

Satureia, boon-kruyd.

Fol. 64.

Saxifragia, steen-bzeck.

Rad. 111.

Sassafras, sweet-hout.

Lign. 7. 8. 32. 57. 63. 69. 78. 95.

99. 125. 128. 140. 148.

Scabiosa, apostecm-kruyd.

Fol. 53. 55. 61. 87. 107.

Scolo-

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

Scolopendrium, milt kruid.

Fol. 32.

Scordium, water-loof.

Fol. 85. 86. 107. 118.

Scorzonera, vergift kruid/ slan-
ge kruid.

Rad. 81. 84.

Scylla, zee-anjov.

Oxymel. 8. 63. 99. 103. 125. 129.
140. 148.

Solanum, nagt-schaade.

Aq. 5.

Stoechas, bremde labendel.

Flor. 8. 12.

Syr. 21. 45. 48. 69. 88. 148.

Symphytum, seu consolida, waal-
wortel.

Syr. 58. 67. 130. 136. 141.

T.

Tabacum, vide Nicotiana.

Tamariscus, tamarisch.

Cort. 8. 32. 63. 78. 99. 128. 148.

149.

Sal. 99.

Taraxicum, wilde cichore p.

Fol. 53.

Thymus, thijm.

Fol. 23. 148.

Ol. 18.

Tormintilla, toymentill.

Rad. 67. 130. 136. 142.

Triticum, tarw.

Far. 86. 87.

Panis, 42. 61.

Medull. panis, 40. 61.

Sp. panis, 42.

Ferm. panis, 87.

Tussilago, hoef-bladeren.

Fol. 58. 64.

Syrup. 58.

V.

Valeriana, thijn valeriaan.

Rad. 129.

Verbascum, woll-kruid.

Fol. 41.

Viola, violet.

Fol. 52. 55. 61.

Ol. 7.

Syr. 17. 36. 56. 61. 81. 84. 91.

142. 144.

Vitis, druiven-boom.

Pass. maj. 55. 58. 92. 121. 156.

140. 142.

Pass. min. 61. 91. 92.

Z.

Zedoaria, seker-wortel.

Rad. 95.

Zinziber, gengber.

Rad. 64. 95. 96. 98.

Conf. 96.

De Alterantibus secundariis.

Acetum, asijn.

Vini, 13. 41. 47. 54. 62. 86. 89.

116.

Still. 51. 113. 117.

Gummi ammoniacum.

Gum. 64. 86.

Gummi Arabicum.

Gum. 119. 135. 144.

Asa foetida, duupels dreckt.

As. 6. 132.

Y

Bal-

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

Balsamum, balssem.

Cobaiba, 110. 115.

Peruvianum, 115.

Benzoin, welriekende Asa.

Benx. 23. 133.

Bdellium, 64.

Camphora, camper.

Camph. 5. 10. 12. 29. 35. 40. 42.

44. 60. 62. 75. 75. 83. 84. 90.

108. 116. 132.

Gummi elemni, elemi gom.

Gum. 50.

Fuligo, Roet.

Ful. 75. 118.

Sp. 6. 15. 132.

Gummi Galbanum,

Gum. 12. 62. 86.

Mastiche, mastick.

Gum. 13. 23. 23. 43. 51. 88. 117.

119. 145.

Ol. 151.

Myrrha, myrrehe.

Myr. 44. 84. 89.

Olibanum, seu thus, wierook.

Olib. 23. 51. 89. 117.

Opium, Turckis huulsap.

Crud. 5. 42. 47. 62.

Laudan. 30. 35. 36. 39. 44. 48.

60. 67. 69. 76. 81. 96. 131. 137.

138. 140. 141. 144.

Tinct. opii cum sale pr. 17. 18. 19. 30.

35. 36. 44. 49. 61. 65. 75. 76. 81.

95. 135. 137. 139. 140. 141.

Tinct. opii cum acido pr. 130. 149.

Pix, pift.

Pix, 86.

Terebinthina, terbentijn.

Oleum, 12. 44. 50. 86. 110. 111.

115. 116. 117. 119. 134. 135.

144.

Ref. 49. 50. 86. 105. 115. 119.

Sapo. 110.

Saccharum, suiker.

Sacc. 32. 36. 64. 66. 67. 94. 96.

125.

Candiff. 42. 61. 64.

Styrax liquida seu asia dulcis.

Styr. 122. 133.

Tartarus, wijn-steen.

Crud. 56. 81. 100. 111. 150.

Sal. tart. 94. 111.

Cremor tart. 30. 37. 55. 81. 82. 97.

100. 150.

Sp. tart. vol. 12.

Sp. tart. rect. 9. 40. 104. 138.

Oleum tart. p. deliq. 30. 37. 55.

98. 103. 120. 138.

Tart. vitrolatus, 9. 25. 26. 35. 36.

76. 85. 97. 98. 100. 102. 126.

129. 150.

Tart. chalybeatus, 100.

Thus, vide Olibanum.

Vinum. wijn.

Gallic. 7. 8. 73. 19. 23. 32. 41. 54.

56. 69. 75. 77. 79. 89. 104.

116. 129. 148.

Rhenanum, 85.

Hispanicum, 79.

Tinctum, 143.

Rubellum, 119.

Enulatum, 102.

Abs. enulatum, 89. 124.

Catharticum rulandi, 25.

Chalybeatum, 113. 125.

Sac-

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

Saccharatum, 49. 78. 115. 138.

Sp. vini, 12. 26. 32. 40. 50. 62.

69. 77. 79. 95.

camp. 54. 116.

theriac. camp. 9.

carm. sylv. 96. 138.

malves. 111.

anisat. 134.

juniperat. 112. 134.

Cerevisia, bier.

Cerevisia, 52. 55. 66. 75. 110.

121. 135.

Sapo, seep.

Ven. 40.

Massiliensis, 110.

De purgantibus primariis.

Agaricus, uytgroepsel van de
lozken-boom.

Agar. 121.

Ref. 26. 36. 48. 64. 129.

Troch. 51. 56. 79.

Carthamus, wilde soffraan.

Sem. 7.

Cassia fistula, pijp. cassi.

Medulla. 91. 112. 115.

Colocynthis, koloquint.

Pulpa. 121.

Troch. alb. 8. 9. 21. 26. 33. 39. 74.

102. 115. 120. 126. 139. 150.

Elleborus niger, swarte nieg-
wortel.

Rad. 15.

Elleborus albus, witte nieg-woz-
tel.

Rad. 23. 43.

Esula. wolfs-melck.

Extract. 104.

Jalappa, swarte (purgeer - wo-
zel.

Rad. 98.

Ref. 9. 25. 36. 39. 48. 74. 64. 102.

103. 120. 129. 133.

Rhabarbarum seu rheum me le-
soen-wortel.

Rad. 30. 37. 55. 81. 98. 112. 119.

141.

Tostum. 144.

Extract. 48. 99.

Sennæ, senebladen.

Fol. 30. 37. 55. 56. 79. 81. 98. 112.

121.

Turpethum, vzeemde purgeer-
heemst.

Rad. 56. 64. 79.

Sp. diaturb.

Tamarindus, tamarijn.

Fruct. 81. 91.

De Purgantibus secundariis.

Aloë, paarde aloë.

Lucida, 44. 48. 84. 133.

Rosata, 9.

Euphorbium, sap van toortse van
peru.

Succ. 49.

Gutta gamba, ghitta semou.

Gutt. 103.

Manna, Man.

Man. 37. 55. 112.

Y 2

Scam-

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

Scammonium, est succus.

Diagridium, 21. 30 55. 133. 141.

Diag. sulph. 120.

Resina, 9. 25. 74.

De Animalibus.

Agnus, Lam.

Omentum, 108.

Sevum, 135.

Alces, Elant.

Oleum, 6.

Aper, Wilt varken.

Dentes, 60.

Bos, Vacca, Os / Hoef.

Butyrum, 52. 54. 87. 110.

Lac. 42. 43. 62. 115. 118. 144.

Serum lactis 144.

Ser. lact. chalyb. 90.

Caper, boeck.

Sanguis, 111.

Capri cerv. Orientalis.

Lapis bezoar. 107.

Castor, beiber.

Castorium, 6. 9. 10. 20. 21. 23.

48. 132. 133.

Tinct. 128. 129. 133.

Catus zibethinus, civet kat.

Zib. 133.

Cervus, een Hart.

Axung. 12.

Corn. cerv. 81. 84. 132.

Corn. cerv. ust. 85. 107. 108.

142.

Sal. vol. 10. 15. 18. 20. 35. 40. 45.

49. 88.

Spiritus, 6. 12. 45.

Oleum, 5. 12.

Elephas, Oliphant.

Sal vol. eboris 18. 88.

Homo, Mensch.

Urina spiritus, 6.

Sal. 20. 45. 132. 147.

Sanguinis spir. 6.

sal. 15. 147.

Axung. oleum, 12.

Axungia, 43.

Cerebri spiritus, 15.

Mumia. 66.

Tinct. 91.

Moschus, musch-gept.

Mosch. 6. 15. 70. 122. 133.

Ovis, een Schaap.

Stercus, 107.

Porcus, een Dierke.

Axungia, 51. 108. 117. 120.

122.

Vervex, een Hamel.

Omentum, 61.

Ins. 143. 144.

Vipera, een Adder.

Axungia, 43.

Sal vol. 88.

De Avibus.

Columba, Duf.

Stercus, 87.

Corvus, Raabe.

Cin. 18.

Gallina, een Hen.

Ovi albumen, 67.

Vitel. 9. 25. 36. 40. 43. 52. 55.

74. 86. 118. 129. 143. 144.

Testa, 24. 110. 112.

Hirundo

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

Hirundo , een Swaluwe.
Nidus , 54.

De Piscibus.

Cancer , een Kreeft.
Oculi cancri , 17. 26. 30. 35. 40.
44. 45. 48. 60. 61. 65. 69. 76.
83. 84. 88. 94. 96. 107. 110.
112. 115. 116. 121. 126. 132.
137. 138. 147.

Blanta bizantia.
Conchylum, 65. 94. 110. 112. 130
132. 137.

Lucius , een Snoeck.
Mandib. 60.

De Insectis.

Apis , Bie.
Cera, 43. 49. 51. 62. 86. 117. 122.
144.

Cera oleum , 50. 61. 62.
Mel , 43. 50. 58. 63. 86. 87. 118.
Hydromel , 63. 148.
Elixir mellis , 44. 63. 66.

Limax , een Sleek.
Liquor , 66.

Scorpio , Schoepioen.
Ol. 87. 112.

Vermes majales , pier woormen.
Tinct. 113. 115.

De Compositis.

Aqua.
Prophylactica , 83. 84.
Theriaca simplex , 35. 83. 96.
Vita Matthioli, 45. 49. 101. 103.

Balsamum ant'apoplecticum, 6. 21.
Italicum , 50.

Ceratum de cumino , 12. 41. 61.
Latificantis Galeni.

Confectio de hyacinthis , 18. 19.
26. 30. 35. 39. 48. 49. 61. 75. 80.
83. 92. 95. 97. 104. 107. 126.
137. 140.
Alkermis , 49. 80. 83. 84. 88. 95.
107. 142.

Diaphoritica.
Diascordium fracc. 18. 30. 35. 39.
40. 48. 60. 61. 69. 75. 81. 83.
85. 95. 96. 106. 108. 137. 138.
140. 142. 144.

Mitridatum , 88.
Theriaca , 10. 35. 40. 52. 60. 69.
78. 83. 85. 87. 88. 95. 96.
99. 103. 106. 116. 121. 122.
126. 138. 142.

Electuaria.
Diaphenicum , 7.
Diacatholicum , 7. 25.
Hiera cum agarico , 25.
De succo rosarum , 48.
Cario-castinum , 39. 102.
Orviantum , 88.

Eleo saccharum , 124. 130.
Elixir regii , 45. 70. 88. 94. 124.
125.

Antinephriticus , 111.
Paracelsi cum sale , 49. 58. 89.
124. 147.
cum acido , 64. 84.

Magni thyconis , 84.
Emplastrum vigonis de ranis cum
trip. vel quat.

Y 3

Mer-

INDEX MEDIC. SIMPLICIUM.

<i>Mercurio</i> , 12.41.117.	<i>Diamoschi</i> , 149.
<i>Nureburgense</i> , 41.	<i>Diatragacantha</i> , 67. 91. 130.
<i>Diacholum cum gummi</i> , 66	136.
<i>Magnetum arsenicale</i> , 67.	<i>Dianthos</i> , 20. 69. 149.
<i>Diasulphuris rulandi</i> , 90.	<i>Diaderabatis</i> , 20.
<i>De mastichi</i> , 144.	<i>Diambra</i> , 20. 69. 85. 149.
<i>Extractum catholicum</i> , 9. 21. 35.	<i>Diagalange</i> , 96.
52. 74. 102. 115. 120. 126.	<i>Aromatica ros.</i> 20. 96.
<i>Nostra descriptionis</i> , 74. 102.	<i>Liberantis</i> , 85.
<i>Rosarum</i> , 9.	<i>Hali contra tabem</i> , 67.
<i>Elaterii</i> ,	<i>Diaturbito</i> , 26.
<i>Oleum philosophorum</i> , 62. 105.	<i>Unguentum nutritum.</i> 113.
<i>Pilulae de cynaglossa</i> , 43. 65. 135.	<i>Martiatum</i> , 12. 62. 105.
140. 141.	<i>Nervinum</i> , 12. 62.
<i>De stechade</i> , 44. 131. 141.	<i>Populium</i> , 62.
<i>Ruffi</i> , 89.	<i>Apostulorum</i> , 86.
<i>Gummi</i> , 99. 129.	<i>Basilicum</i> , 86. 87.
<i>Spadane eligmanni</i> , 99. 129. 133.	<i>De arthanita</i> , 101.
<i>Pulveres & species</i> ,	<i>Diacholum cum gummi</i> , 86.
<i>Diacurcuma</i> , 129.	

F I N I S.

